

Міністерство культури та інформаційної політики України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 3
від «10» серпня 2022 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«СОЛЬФЕДЖІО»
середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти
з музичного мистецтва початкового професійного спрямування
(клас сольного співу, клас хорового співу,
інструментальні класи, клас музичного фольклору)**

**Київ
2022**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «СОЛЬФЕДЖІО» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування (клас сольного співу, клас хорового співу, інструментальні класи, клас музичного фольклору). Київ, 2022. 156 с.

- Укладачі: **Шевчук С. Й.**, викладач Львівського державного музичного ліцею ім. С. Крушельницької, спеціаліст вищої категорії; лауреат першої премії конкурсу «Мистецтво молодих – 2001» (музикознавство) Академії мистецтв України; *координатор групи*;
Олешко О. С., викладач Дитячої музичної школи № 9 ім. В. І. Сокальського (м. Харків), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Татаурова Л. І., викладач, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін Дитячої школи мистецтв (м. Обухів, Київська обл.), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Темерова Л. О., викладач Одеського фахового коледжу мистецтв імені К. Ф. Данькевича, спеціаліст вищої категорії, старший викладач;
Томич Н. Й., викладач Коломийської дитячої музичної школи № 1 імені А. Кос-Анатольського, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.
- Технічна редакція: **Кобрин Н. В.**, викладач Львівського державного музичного ліцею ім. С. Крушельницької, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат історичних наук.
- Рецензенти: **Муравська О. В.**, професор кафедри теоретичної та прикладної культурології Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової, доктор мистецтвознавства;
Дерев'янченко О. О., доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, кандидат мистецтвознавства;
Виноградова О. Г., викладач відділу музично-теоретичних дисциплін Київської муніципальної академії музики імені Р. М. Глієра, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Круліковська Т. П., заступник директора з навчально-виховної роботи Хмельницького фахового музичного коледжу ім. В. І. Заремби, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Панічева О. М., викладач, завідувач циклової комісії музично-теоретичних дисциплін Кропивницького музичного фахового коледжу, спеціаліст вищої категорії;
Нікітіна А. А., викладач Дитячої музичної школи № 14 (м. Харків), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; викладач Харківського музичного фахового коледжу ім. Б. М. Лятошинського;
Мацько М. С., викладач відділу музично-теоретичних дисциплін Музичної школи № 2 (м. Чернівці), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Нормативний зміст, обсяг та результати навчання.....	8
Перший рік навчання.....	8
Другий рік навчання.....	29
Третій рік навчання.....	54
Четвертий рік навчання.....	82
П'ятий рік навчання.....	112
Рекомендована література.....	143
Додатки.....	147
Додаток 1. Критерії оцінювання результатів навчання.....	147
Додаток 2. Орієнтовний приклад тесту.....	150
Додаток 3. Приклад тематично-підсумкового заходу з навчальної дисципліни «Сольфеджіо».....	152

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Сольфеджіо» (далі – типова навчальна програма) розроблена з дотриманням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовими освітніми програмами середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва – інструментальні класи, клас сольного співу, клас хорового співу, клас музичного фольклору (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 № 562), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів із навчальної дисципліни та окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу.

У типовій навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкрито особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття базових компетентностей зі сольфеджіо в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв, а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом).

Типова навчальна програма спирається на напрацювання української музично-теоретичної методичної школи (М. Леонтович, К. Стеценко, Ф. Колесса, С. Людкевич) та світової педагогічної думки (Е. Жак-Далькрос, Р. Штайнер, К. Орф, З. Кодай, Б. Тричков) у методиці викладання сольфеджіо. У типовій навчальній програмі використано окремі елементи методик викладання музично-теоретичних дисциплін середньої ланки початкової мистецької освіти (А. Писаревський, С. Павлюченко, Ф. Аєрова, В. Флис, Я. Якуб'як, О. Цалай-Якименко, Я. Михайлюк, В. Подвала, М. Чемберджі, В. Куфлюк), навчальної програми з предмету «Сольфеджіо» (2012 р., укладачі:

Г. Смаглий, О. Єпімахова, І. Жосан, В. Кулик, О. Печенко, І. Подлесна, Т. Сіротіна, Н. Смольська, Г. Чиж). Типова навчальна програма продовжує розвиток компетентностей учнів, після опанування ними навчальної дисципліни «Музична грамота та практичне музикування».

Оновлена концепція навчальної дисципліни «Сольфеджіо» пропонує широке використання новітніх навчальних технологій, спрямованих на розвиток креативного мислення учнів та їх мотивацію до навчання. Типова навчальна програма базується на концентричному і типологічному підходах, які співмірні з віковими психологічними особливостями учнів. Перший блок (1–2 модулі) за типовою навчальною програмою співпадає з I семестром навчання і дозволяє як повторити та підсумувати курс з навчальної дисципліни «Музична грамота та практичне музикування», так і одночасно здобувати освіту учням без попередньої підготовки. Другий блок (3–10 модулі) сконцентрований на вивченні та осягненні явищ діатоніки та умовної діатоніки, основних видів ритму, найбільше вживаних розмірів, видів і способів розвитку мелодії, її будови та прийомів творення фактури, застосуванні отриманих знань і навичок у власній творчій практиці. Третій блок охоплює 11–20 модулі, в яких поглиблюються знання (види та форми графічної фіксації, повна тональна система, види мажору і мінору, діатонічні лади, хроматика, енгармонізм, повна інтерваліка, акорди терцієвої будови, функційна система, складні ритмічні малюнки, рідко вживані розміри, види тонального розвитку, жанрові та стильові ознаки елементів музичної мови) та передбачається їх практичне застосування в різних формах роботи навчальної дисципліни «Сольфеджіо», використання у власній творчій діяльності.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для мистецької самореалізації в повсякденному житті, а також подальше здобуття мистецької освіти професійного спрямування в закладах фахової передвищої освіти (у тому числі на освітніх програмах підготовки музикознавців) або на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти. З цією метою типова навчальна програма передбачає кількарівневе оцінювання, що дозволяє застосовувати індивідуальний і диференційований підходи до навчання учнів, варіативність вибору форм і рівня складності навчально-пізнавальної діяльності та визначення її результатів.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «Сольфеджіо». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учнів, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, форм та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. Викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

Мета вивчення дисципліни – формування компетенції сприйняття, розуміння, відтворення і створення музики як застосування теоретичних знань, розвиток слухової уваги, музичної пам'яті та музичного мислення в їх практичному вимірі, а також:

1) вдосконалювати базові навички чистоти інтонування, сольфеджування, читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії;

2) розвивати музичні здібності, а саме - відчуття ритму, ладовості, функційності, музичного слуху, пам'яті, логіки та власного композиторського хисту;

3) формувати розуміння музичної грамоти та організації музичного цілого, потребу в подальшому навчанні музичному мистецтву, що сприятиме розширенню музичного мислення та світогляду.

Основою навчальної дисципліни «Сольфеджіо» є розвиток інтонаційної точності. У комплексі з осягненням мелодики, ладовості, гармонії, фактури, метроритму та композиції навчально-пізнавальна діяльність сприяє всебічному розвитку музичного слуху, практичних навичок музикування, становленню загальної музикальності і творчого відношення до музики.

Завданнями дисципліни «Сольфеджіо» є:

1) вдосконалювати навички свідомого слухання та здатність відтворювати і створювати музику;

2) виховувати інтонаційну та ритмічну точність, музичні пам'ять та слух;

3) розвивати слухову увагу, гостроту, швидкість реакції, здібність запам'ятовувати і втримувати в пам'яті музичний текст;

4) формувати вміння відтворювати музичний зразок, реконструювати його на основі зв'язків теорії музики з музичною практикою;

5) компонувати й імпровізувати, застосовуючи здобуті знання та практичні навички у власній музичній діяльності.

Нормативний зміст та нормативні результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення та визначенням орієнтовного розподілу годин на вивчення модулів навчальної дисципліни. Розміщення модулів у типовій навчальній програмі базується на основних принципах навчання, обумовлених особливостями дисципліни «Сольфеджіо». Типова навчальна програма включає 20 модулів, знанневий компонент яких у непарних модулях сфокусовано на звуковисотному осягненні музичної системи (ладовість, інтерваліка, акордика), у парних модулях – на метроритмічній та композиційній складових музики. Цей принцип ґрунтується на засадах концентричності і застосовується для кожного року навчання. Результати навчання подано за критерієм провідних форм навчальної діяльності на сольфеджіо: поняття музичної грамоти, сольфеджування, слуховий аналіз, диктант та імпровізація. У результатах навчання одним із пріоритетів є фокусування уваги викладача на мотивації учнів. Такий підхід покликаний формувати стійке зацікавлення музичним мистецтвом, вміння інтегрувати сольфеджіо з іншими мистецькими предметами у власному музичному досвіді, заохочення до професійного зростання.

Освітній процес з навчальної дисципліни «Сольфеджіо» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю.

Основною формою занять є *груповий урок*.

Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, що становить для: 1–5 років навчання – 52,5 год. на рік (*1,5 год. на тиждень*).

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного / кожної учня / учениці та відповідно до принципів модульної системи навчання в робочій навчальній програмі *загальну кількість навчальних годин* рекомендовано розподіляти на розсуд викладача на:

- поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмій учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учнів;

- повторення / закріплення пройденого матеріалу;

- підготовку до контрольних заходів;

- планування, підготовку та репетиції до публічних виступів, концертних презентацій (див. Додаток 3. Приклад тематично-підсумкового заходу з навчальної дисципліни «Сольфеджіо»), конкурсів, вікторин, квестів та інших творчих форм;

- відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня / учениці тощо).

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного** та **підсумкового** контролю.

Поточний контроль здійснюється:

- під час навчальних занять (поурочний контроль);

- за підсумками кожного модуля (модульний контроль).

Поточний контроль відбувається в різних формах з метою актуалізації знань учнів та коригування педагогічних прийомів і методів, дозволяє відстежувати особистісний розвиток учня / учениці, визначати рівень досягнення результатів навчання, зазначених у модулях. Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем у робочій навчальній програмі.

Підсумковий річний контроль здійснюється після завершення кожного року навчання, у формі річного контрольного заходу, що включає результати навчання за типовою навчальною програмою. Наприкінці п'ятого (випускного) року навчання проводиться **підсумковий контроль за результатами опанування типової навчальної програми у формі комплексного іспиту з музично-теоретичних дисциплін**. Зразки для читання з аркуша, диктанту обирає викладач за погодженням із завідувачем відділу та адміністрацією навчального закладу. Результати підсумкового контролю фіксуються, враховуючи один із трьох пропонованих рівнів вимог:

- *перший рівень* – загальномистецькі результати;

- *другий рівень* – результати, спрямовані на продовження навчання

в системі фахової передвищої освіти за спеціальністю «Музичне мистецтво» (виконавські освітні програми);

– *третій рівень* – результати, спрямовані на продовження навчання в системі фахової передвищої освіти за спеціальністю «Музичне мистецтво», (освітні програми з підготовки музикознавців).

Визначення рівня досягнення учнями результатів навчання середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти передбачає оцінювання через виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі за поділом на 4 рівні: початковий (1 – 3 бали), середній (4 – 6 балів), достатній (7 – 9 балів), високий (10 – 12 балів). Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня / учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання (див. Додаток 1).

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів у їхніх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; воно не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від складності опанованого матеріалу, темпу набуття компетентностей тощо. Оцінювання в процесі **підсумкового контролю** здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.
Головні та побічні ступені.
T⁵₃.

a-moll:

Три види мінору.
Тонові і ступенева будова.
Поділ на тетракорди.
Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.
Головні та побічні ступені.
t⁵₃.

НОТОПИС.

Скрипковий і басовий ключі.

Знаки альтерації.

1.2

ІНТЕРВАЛ: загальне поняття.

Ступенева та тонова величина.

Гармонічний та мелодичний виклад.

Запис, скорочене позначення.

Класифікація інтервалів за фонізмом:

дисонанси,

консонанси:

досконалі;

недосконалі.

Інтервали на ступенях ладу та від звука.

Розв'язання нестійких інтервалів.

ПРОСТІ ВУЗЬКІ ІНТЕРВАЛИ (повторення):

ч.1;

м. і в. 2;

м. і в.3;

ОПИСУЄ їх звучання;

АСОЦІЮЄ з певними образами, емоціями, з власним життєвим та мистецьким досвідом;

БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає **від звука**: тон, півтон, прості вузькі інтервали, чотири види тризвуку, у **вивчених тональностях**: мажор, три види мінору, тетракорди, інтервальна послідовність (не більше трьох – на основі стійкий – нестійкий – стійкий), розгорнутий T⁵₃ та головні тризвуки ладу в гармонічному та мелодичному (прямим поступовим рухом) викладі; **РОЗВ'ЯЗУЄ** нестійкі ступені ладу, інтервалу, акорду в стійкі.

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ тональність зразка для сольфеджування за ключовими знаками, кінцевою тонікою, лад і вид мінору, ввідні, стійкі-нестійкі, головні та побічні ступені, тетракорди, мелодичні рухи, тони-півтони, ступеневу відстань у стрибку та рух по звуках тоніки, головних ступенях ладу, поєднання двох терцій в одному напрямку в мелодії як акордову структуру тризвуку в її мелодичному викладі;

ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу вголос та про себе безпосередньо перед стрибком мелодичної лінії, сам стрибок при співі про себе;

ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування, ввіднотоновому тяжінні VII# у гармонічному мінорі та русі по головних ступенях ладу, звуках вивчених інтервалів, стрибку в мелодії, двох терцій в одному напрямку як елемента тризвуку, розгорнутого T⁵₃ і головних тризвуків у мелодичній лінії;

ІНТОНУЄ вголос та про себе з показом ступенів ручними знаками, на музичних «сходинах» тощо у висхідному та низхідному напрямку **від звука**: поступеневий рух, оспівування, рух через ноту, тони-півтони, прості вузькі інтервали, досконалі консонанси, чотири види ⁵₃, інтегруючи вивчені терцієві інтонації, у **тональностях** C, a, G, e ,F, d: гами, тетракорди, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, функційності, оспівування, стрибки зі стійких ступенів на VII# ст., ступеневу послідовність VI-VII#, ладо-мелодичні звороти, вивчені інтервали, в.3 і м.3 як складові T⁵₃, інтервальні послідовності з 3 інтервалів (середній – нестійкий) як ладо-мелодичні звороти, ходи по звуках тризвуку, розгорнутий T⁵₃, T, S, D, акордові послідовності з 3–4 тризвуків;

ІДЕНТИФІКУЄ під час ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ мелодичні рухи, лади, види мінору, тетракорди, тони, півтони, ступеневу відстань у стрибку, ввідні, стійкі-нестійкі, головні та побічні ступені ладу, стрибки в мелодичних рухах як інтервали за їх величиною, стійкістю, фонізм інтервалів у гармонічному викладі як складову співзвуччя, послідовність мелодичного руху двох терцій в

<p>ч.4.</p> <p>ДОСКОНАЛІ КОНСОНАНСИ:</p> <p>ч.1; ч.8; ч.4; ч.5.</p> <p>Послідовності інтервалів на ступенях ладу.</p> <p>Двоголосся з <i>паралельним рухом</i> голосів (інтервал вступу – терція)*¹.</p> <p><i>Ключові знаки альтерації.</i></p> <p>Тональності з одним дієзом при ключі (повторення):</p> <p><i>G-dur:</i></p> <p>Тоновна і ступенева будова. Поділ на тетракорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. T⁵₃.</p> <p><i>e-moll:</i></p> <p>Три види мінору. Тоновна будова видів мінору. Поділ на тетракорди. Ступенева будова. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. t⁵₃.</p>	<p>одному напрямку як тризвук; <i>СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</i> конструктивні і художні зразки у С, а, G, e, F, d, тактуючи в простих розмірах із застосуванням різних мелодичних рухів, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, видів мінору, різних стрибків у межах простих вузьких інтервалів, досконалих консонансів на стійких та нестійких ступенях ладу, ходів по звуках тризвуку, розгорнутого T⁵₃, головних тризвуках; <i>ПРОСТУКУЄ</i> вивчені ритми, рахуючи волос і про себе; <i>ІНТОНУЄ</i> один з голосів у паралельному двоголоссі (відстань октави, терції), з тимчасовим розходженням голосів, одну з партій триголосся в побудованих з головних тризвуків гармонічних зворотах, співає гаму каноном (інтервал вступу – терція); <i>ВІДТВОРЮЄ</i> один звук тризвуку голосом, а два інші на фортепіано; <i>СПІВАЄ</i> з власним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ</i> регістри, октави, тон, півтон, поступеневий рух, повторення одного звуку, ступеневі послідовності, звукоряди мажору, мінору і його видів, мелодичні рухи, кількість ступенів, охоплених гамою, стрибком, досконалі консонанси, дисонанси, прості вузькі інтервали у гармонічному та мелодичному звучанні, рух через ступінь як основу тризвуку, 4 види тризвуків, розгорнутий T⁵₃, T, S, D у гармонічному та мелодичному викладі у конструктивних і художніх зразках; <i>РОЗВИВАЄ</i> відчуття <i>фонізму</i> інтервалів та акордів, <i>функційності</i> на основі головних тризвуків та їх поєднань; <i>ВПІЗНАЄ НА СЛУХ</i> фрагмент, в якому яскраво виявлене ладове забарвлення мажору, мінору, вид мінору, задану ступеневу або інтервальну послідовність, мелодичний рух, ритмічну формулу, стрибки на заданий інтервал, рух по звуках тризвуку з почутого одноголосного квадратного періоду повторної будови в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу).</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почутий мотив (не більше 1 такту) з поступеним рухом у мажорі чи видах мінору, стрибком на в.3 чи м.3, ч.4, ч.5 і ч.8, послідовністю стрибків з двох інтервалів, рухом по звуках тризвуку;</p>
--	--

¹ Позначення із зірочкою (*) означає завдання підвищеної складності, вирішення яких залишається на розсуд викладача.

1.3

СПІВЗВУЧЧЯ, АКОРД: загальне поняття.

Тризвук – будова.

Гармонічний та мелодичний виклад.

Запис, скорочене позначення.

Чотири види тризвуків:

В.⁵₃

М.⁵₃

ЗБ.⁵₃

ЗМ.⁵₃

ГОЛОВНІ ТРИЗВУКИ ЛАДУ – T, S, D.

Акордова послідовність.

Триголосний спів акордів.

Тональності з одним бемоєм при ключі

(повторення):

F-dur:

Тоновна і ступенева будова.

Поділ на тетраорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Інтервали на ступенях ладу.

Головні та побічні ступені.

T⁵₃.

d-moll:

Тоновна і ступенева будова.

Три види мінору.

Поділ на тетраорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Інтервали на ступенях ладу.

Головні та побічні ступені.

t⁵₃.

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному квадратному періоді повторної будови регістр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, ступінь початкового і кінцевого звуку, розмір, кількість тактів, мелодичні рухи, особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки, рух по ступенях T⁵₃, розгорнутого T⁵₃, головних ⁵₃);

ЗАПИСУЄ одноголосний диктант у формі квадратного періоду повторної будови за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань,

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосний мотив зі стрибком або рухом по звуках тризвуку після короткого зорового контакту з нотним текстом;

ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить в ньому ладовий нахил, вид мінору, конкретний інтервал або акорд, тризвук у якості початкової поспівки;

СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком;

АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є).

ІМПРОВІЗАЦІЯ:

ВИДОЗМІНЮЄ мелодичну лінію зміною ладу, видами мінору, інтервалами, напрямком стрибка, оспівуванням стійких ступенів, рухом по звуках головних тризвуків;

ДОЛУЧАЄ кінцівки розщепленням на октаву, власний другий голос до заданої мелодії на основі паралельного руху терціями;

ТВОРИТЬ стихійний канон;

ПІДБИРАЄ в межах фрази басову лінію з головних ступенів ладу до заданої мелодії, акордовий супровід до вивченої або власно створеної мелодії на основі головних тризвуків в опанованих фактурних моделях (гармонічний, мелодичний виклад);

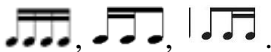

СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ спів іншого учня / учениці;

СТВОРЮЄ власний початок або кінець мелодичної лінії (не більше мотиву) з використанням стрибків на вивчені інтервали в межах звуків T⁵₃, розгорнутого T⁵₃;

КОНСТРУЮЄ окремі такти, кінцівку мелодії;

ЕКСПЕРИМЕНТУЄ з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою зміни ладового нахилу, видів мінору, вивчених інтервалів та тризвуків;

САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ мелодичну лінію (у межах мотиву) з використанням вивчених ладів, тональностей, рухів мелодії.

МОДУЛЬ 2.	9 год.
<p>2.1</p> <p>РИТМ: загальне поняття.</p> <p><i>Тривалості нот і пауз (повторення).</i></p> <p><i>Ритмічні групи:</i> .</p> <p><i>Крапка біля ноти.</i></p> <p>ПУНКТИРНИЙ РИТМ: .</p> <p><i>Чвертні паузи в ритмічних малюнках.</i></p> <p>МЕТР: загальне поняття.</p> <p><i>Дводольність.</i></p> <p><i>Тридольність.</i></p> <p><i>Розміри ²/₄, ³/₄, ⁴/₄:</i></p> <p><i>схеми диригування;</i></p> <p><i>засади групування.</i></p> <p>ЗАТАКТ: загальне поняття.</p> <p><i>Одна доля в затакті.</i></p> <p>ТЕМП: загальне поняття.</p> <p><i>Adagio.</i></p> <p><i>Moderato.</i></p> <p><i>Allegro.</i></p> <p>Тональності з двома дієзами при ключі (повторення):</p> <p><i>D-dur:</i></p> <p><i>Тоновна і ступенева будова.</i></p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення ритму, метра, темпу, основних понять нотопису, мелодії, фактури, агогіки як елементів музичного мовлення та музичної драматургії для покращення навиків читання з аркуша, сприйняття музичних творів, імпровізації, музичної композиції;</p> <p><i>ПРЕЗЕНТУЄ</i> та <i>ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та основні поняття нотопису на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ</i> що таке нотопис, скрипковий і басовий ключі, реприза, вольта; тривалість, основний поділ тривалостей, пауза, ритм, крапка біля ноти, рівномірний ритм, крапкований ритм; метр, такт, затакт, тактова риска, заключна тактова риска, сильна і слабка долі, акцент, розмір, ²/₄, ³/₄, ⁴/₄, дводольність, тридольність; групування тривалостей і пауз в інструментальній та вокальній музиці; темп – загальне поняття, Lento, Adagio, Andante, Moderato, Allegro, Presto; штрихи staccato, legato, динамічні відтінки <i>ff</i>, <i>f</i>, <i>mf</i>, <i>mp</i>, <i>p</i>, <i>pp</i>; типи мелодичного руху: повторення, допоміжний звук, оспівування, гамоподібний рух, стрибок, рух по звуках акорду; принципи та види розвитку мелодії – загальне поняття, точне повторення, змінене повторення, секвенція; розвиток мелодичної лінії, кульмінація; елементи будови мелодії: мотив, фраза, речення, період; засади багатоголосся: паралельне, контрасне, імітаційне голосоведення, канон; акордова послідовність, діатонічна секвенція, мотив секвенції, ланка секвенції, крок секвенції; транспозиція;</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> метр, розмір, темп, схему диригування на ²/₄, ³/₄, ⁴/₄, повний такт і затакт, рівномірний, пунктирний ритм, рух крупними і дрібними тривалостями, інструментальне і вокальне групування, тип мелодичного руху, точне повторення мотивів, секвенцію, будову мелодії, елементи форми періоду;</p> <p><i>З'ЯСОВУЄ</i> ключ на основі регістрового звучання, темп на основі швидкості руху, динамічний відтінок на основі гучності, штрих на основі агогічної природи звучання, ритмічний та мелодичний малюнок на основі руху мелодії, змінене повторення на основі секвентного розвитку, величину елементів форми періоду на основі цезур, вид голосоведення на основі співвідношень між мелодичними лініями двоголосся, функційність на основі акордових послідовностей, зміни музичного образу на основі транспозиції зі скрипкового ключа в басовий і навпаки;</p> <p><i>ОПИСУЄ</i> метр, ритм, темп, динаміку, штрихи, мелодичні рухи як музичні засоби створення</p>

Поділ на тетраборди.
Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.
Головні та побічні ступені.
Інтервали на ступенях ладу.
Головні тризвуки.

h-moll:

Тоновна і ступенева будова.
Три види мінору.
Поділ на тетраборди.
Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.
Головні та побічні ступені.
Інтервали на ступенях ладу.
Головні тризвуки.

2.2

НОТОПИС.

Основні поняття нотопису (повторення).
Ключі: скрипковий і басовий (повторення).
Знаки скорочення нотного письма:

реприза;
вольта.

ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ТА ВОКАЛЬНЕ ГРУПУВАННЯ.

ДИНАМІКА: загальне поняття.

Основні динамічні відтінки: *ff, f, mf, mp, p, pp.*

ТЕМП: продовження.

Lento.
Andante.
Presto.

образу, принципи та види мелодичного розвитку як засоби розгортання музики в часі, голосоведення та фактуру як звуковий об'єм музики; **АСОЦІЮЄ** жанрову природу танцю, пісні чи маршу за метром та ритмічним малюнком з певними образами, емоціями, з власним життєвим та мистецьким досвідом;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ нотний текст, ключові знаки в скрипковому та басовому ключі, мелодію в інструментальному групуванні, темп, динамічні відтінки, штрихи, розмір, кількість тактів, цезуру, ритмічний малюнок, двоголосся на одному нотному стані, секвенцію, акорди в гармонічному викладі;

БУДУЄ на письмі і усно, **ІНТОНУЄ**, **ГРАЄ**, **ПРОПЛЕСКУЄ**, **КОМПОНУЄ** вивчені гами, тетраборди, ступеневі послідовності, інтервали, акорди, мелодичні рухи, точне повторення, секвенцію, гармонічні звороти $T^5_3-S^5_3-T^5_3$, $T^5_3-D^5_3-T^5_3$, $T^5_3-S^5_3-D^5_3-T^5_3$ в ритмічних групах ,

, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в тональностях С,

а, G, e, F, d, D, h, B, g на засадах інструментального та вокального групування;

ТРАНСПОНУЄ письмово, усно зі скрипкового ключа в басовий і навпаки;

ГРУПУЄ тривалості нот за долями, **ЗАМІНЮЄ** заліговані ноти на відповідні їх сумі тривалості, паузи, **ВИПРАВЛЯЄ** помилки в групуванні;

РОЗДІЛЯЄ квадратний період повторної будови на мотиви, фрази, речення; **ПОЗНАЧАЄ** ступені початку і закінчення кожного речення.

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, затакт (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою тонікою, ритмічні групи , точне повторення, секвенцію, мотив,

фразу, речення, ступінь, з якого починається і на якому завершується перше і друге речення; **ФІКСУЄ УВАГУ** на диханні, співвідносячи його з цезурами, на метрі, точності відтворення мелодичних рухів, ланок секвенції, ритмічного малюнку;

ГЕНЕРУЄ для співу вголос та про себе: метричну пульсацію, модель однієї з вивчених ритмічних груп, мелодичний рух як інтонаційну модель мотиву секвенції;

КОНТРОЛЮЄ власні відчуття метричної пульсації та ритму;

ІДЕНТИФІКУЄ під час ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ВПРАВ, ЗРАЗКІВ ДЛЯ СОЛЬФЕДЖУВАННЯ рівномірний, пунктирний ритм, тип мелодичного руху;

АГОГІКА: загальне поняття.

Штрихи:

staccato;
legato.

МЕЛОДІЯ: загальне поняття.

Типи мелодичних рухів:

повторення;
допоміжний звук;
оспівування;
гамоподібний рух;
стрибок.

РУХ ПО ЗВУКАХ АКОРДУ.

Засади та види мелодичного розвитку: загальне поняття.

Точне повторення
Змінене повторення.

СЕКВЕНЦІЯ: загальне поняття.

мотив секвенції;
ланка;
крок.

Будова мелодії: загальне поняття.

Розвиток мелодичної лінії.
Кульмінація.

БАГАТОГОЛОССЯ: загальне визначення.

Принципи співвідношення голосів –голосоведення:

паралельне (спів паралельними інтервалами – терціями);
імітаційне (канон);*
контрастне (тонічний органний пункт).

ПРОСТУКУЄ ритм, рахуючи вголос і про себе; один та/або два голоси ритмічного двоголосся в різних темпах;

ІНТОНУЄ вголос та про себе з показом ступенів ручними знаками, на музичних «сходинах» тощо гами D, h, B, g, тетра хорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи, інтервали, акорди та їх послідовності на основі вивчених ритмічних груп, мелодичних рухів, діатонічної секвенції з диригуванням у мелодичному і гармонічному поєднанні, на основі ритмічного *ostinato*;

СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША конструктивні і художні зразки у D, h, B, g тактуючи в розмірах $2_4, 3_4, 4_4$, застосуванням затакту, пунктиру, різних ритмічних груп, різних мелодичних рухів, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, видів мінору;

ІНТОНУЄ один з голосів у паралельному двоголоссі (відстань октави, терції, кварта і квінти), з тимчасовим розходженням голосів, одну з партій триголосся (методом нашарування голосів, одночасний спів), в побудованих із головних тризвуків гармонічних зворотах з різночасовим виконанням опанованих ритмічних фігур, співає гаму каноном (інтервал вступу – терція);

ВІДТВОРЮЄ один звук тризвуку голосом з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом, а два інші на фортепіано;

СПІВАЄ з власним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ метр, розмір, ритмічні групи , вивчені

мелодичні рухи, точне повторення, секвенцію – її ланку, крок та кількість ланок, інтервальні послідовності (не більше трьох), акордові послідовності в гармонічному та мелодичному викладі ($T^5_3-S^5_3-T^5_3, T^5_3-D^5_3-T^5_3, T^5_3-S^5_3-D^5_3-T^5_3$);

РОЗВИВАЄ відчуття *функційності* на основі поєднань головних тризвуків;

ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент виділений певним динамічним відтінком, в якому використовуються вивчені темп, штрихи, ритмічні групи, мелодичні рухи, точне повторення і секвенція з почутого одноголосного квадратного періоду повторної будови в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу).

ДИКТАНТ:

ПОВТОРЮЄ СПІВОМ із назвою нот почутий мотив (не більше 1 такту) з вивченими

АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ з поєднань головних трезвуків:

T-S-T;
T-D-T;
T-S-D-T.

ФАКТУРА: загальне поняття.

ТРАНСПОЗИЦІЯ: загальне поняття.

Транспозиція зі скрипкового ключа в басовий і навпаки.

Складові елементи **ФОРМИ** періоду:

*мотив;
фраза;
речення;
період.*

Поняття *цезури*.

КВАДРАТНИЙ ПЕРІОД ПОВТОРНОЇ БУДОВИ.

Тональності з двома бемолями при ключі (повторення):

B-dur:

Тоновна і ступенева будова.
Поділ на тетра хорди.
Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.
Головні та побічні ступені.
Інтервали на ступенях ладу.
Головні трезвуки.

g-moll:

Тоновна і ступенева будова.

ритмічними групами та їх поєднанням у мотив або ланку секвенції;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному квадратному періоді повторної будови реєстр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку, тональність, ключові знаки, розмір, кількість

тактів, затакт, мотиви, фрази, речень, точне повторення, секвенцію, ритмічні групи,

, мелодичні рухи в тональностях D, h, B, g;

ЗАПИСУЄ диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосний мотив, ритмічну групу після короткого зорового контакту з нотним текстом;

ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, *ЗНАХОДИТЬ* в ньому опановану ритмічну групу, конкретний мелодичний рух, точне повторення, секвенцію;

СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, *АНАЛІЗУЄ* помилки в ньому (якщо є).

ІМПРОВІЗАЦІЯ:

ВИДОЗМІНЮЄ мелодичну лінію зміною темпу, метра, розміру, динаміки, штрихів, мелодичних рухів, секвенцією, вивченими ритмічними групами за зразком, заміною довгих тривалостей розспівом, вивченими ритмічними групами за зразком (у межах мотиву);

ЗДІЙСНЮЄ ритмічне та метричне варіювання, використовуючи пунктирний ритм та ритмічні групи,

ДОЛУЧАЄ кінцівки розщепленням на октаву, паралельний другий голос, власний другий голос до заданої мелодії на основі паралельного руху терціями; власний ритмічний голос, другий голос до заданої мелодії з використанням вивчених ритмічних груп (у межах фрази);

ДОПИСУЄ відсутні такти, відсутні знаки альтерації, другий голос, друге речення з закінченням на тоніці, початок мелодії, мелодію по звуках вивчених акордів, мелодичну акордову послідовність, ланки секвенції, басову лінію з головних ступенів ладу та обернень тонічного трезвуку до заданої мелодії (у межах речення) з використанням вивчених темпів, динамічних відтінків, штрихів, мелодичних рухів, секвенції, мелодії до заданого ритму;

ПІДБИРАЄ в межах фрази: ритмічний супровід з використанням груп, другий голос на основі паралельного руху у відстані терції, басовий голос на основі головних ступенів ладу, супровід з витриманою ч.5, тонічного органного пункту, акордовий супровід з вивчених акордових послідовностей, темп, динаміку, штрихи до вивченої або власно створеної мелодії на основі головних трезвуків в опанованих фактурних моделях (гармонічний, мелодичний виклад);

<p>Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу. Головні тризвуки.</p> <p>3.2</p> <p>ІНТЕРВАЛ: ОБЕРНЕННЯ.</p> <p>Визначення.</p> <p>Закономірності обернень за ступеневою, тоновою величиною та фонізмом.</p> <p>ПРОСТІ ШИРОКІ ІНТЕРВАЛИ:</p> <p>ч. 5; в. і м. 6; в. і м. 7 (ознайомлення); ч. 8.</p> <p>Ступенева та тонова величина. Гармонічний та мелодичний виклад. Запис, скорочене позначення.</p> <p>НЕДОСКОНАЛІ КОНСОНАНСИ:</p> <p>в. і м.3; в і м.6.</p> <p><i>Ладове забарвлення фонізму недосконалих</i></p>	<p>секстакорд, квартсекстакорд, їх будову, позначення, інтервальний склад обернень мажорного та мінорного тризвуків, ступені, на яких розміщені обернення T^5_3, розв'язання S^5_3 та D^5_3 в обернення T^5_3, гармонічне з'єднання акордів на засаді спільного звуку; <i>ВИЗНАЧАЄ</i> різницю між мажором, мінором та паралельно-змінним ладом, ключові знаки вивчених тональностей, тоніки паралельно-змінного ладу, інтервали, тонову та ступеневу величину основного інтервалу та його обернення, склад обернень v^5_3 та m^5_3, різницю в інтервальному складі між двома оберненнями тризвуку, великими та малими секстакордами, квартсекстакордами, ладові тяжіння ступенів S^5_3 та D^5_3 при розв'язанні в обернення T^5_3; <i>УСВІДОМЛЮЄ</i> сексту на III ступені як крайні звуки T_6, на V – як T^6_4, відмінність між спільним стійким та нестійкими ступенями при розв'язанні S^5_3 та D^5_3 як основу гармонічного з'єднання акордів; <i>З'ЯСОВУЄ</i> мажорну і мінорну тоніки паралельно-змінного ладу у вивчених зразках, значення поділу простих інтервалів, тризвуків та їх обернень за ознаками ладових тяжінь, функційності в тональностях A, fis, Es, фонічну якість при побудові від звука широких інтервалів, v^5_3, m^5_3 та їх обернень, особливостей звучання недосконалих консонансів як складових великого та малого секстакордів; <i>ОПИСУЄ</i> звучання паралельно-змінного ладу як настроєву змінність, ладовий нахил фонізму недосконалих консонансів, обернень тризвук; <i>АСОЦІЮЄ</i> з певними образами, емоціями, з власним життєвим та мистецьким досвідом; <i>БУДУЄ</i> на письмі і усно, інтонує, грає від звука: прості інтервали та їх обернення, v^5_3, m^5_3 та їх обернення, у вивчених тональностях: паралельно-змінний лад на основі паралельного мажору та мінору, інтервальну послідовність (3 – 4), обернення тонічного тризвуку; <i>РОЗВ'ЯЗУЄ</i> нестійкі ступені ладу, інтервалу, S^5_3, D^5_3 в обернення T^5_3 на засадах гармонічного з'єднання, <i>ЗВЕРТАЄ УВАГУ</i> на особливості руху акордових звуків S^5_3 та D^5_3 при розв'язанні.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> тональність зразка для сольфеджування за ключовими знаками, кінцевою тонікою; лад, стрибок на широкий простий інтервал, два стрибки як обернення інтервалу, рух по звуках T^5_3 та його обернень, S^5_3, D^5_3; <i>ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ</i> для співу <u>вголос</u> та <u>про себе</u> безпосередньо перед стрибком мелодичної лінії, сам стрибок при співі про себе; <i>ФІКСУЄ УВАГУ</i> на чистоті інтонування ладо-мелодичних зворотів та руху по звуках тонік паралельно-змінного ладу, стрибка на простий широкий інтервал, недосконалий консанс,</p>
--	---

<p><i>консонансів.</i></p> <p>Інтервали та їх обернення на ступенях ладу та від звука.</p> <p>Розв'язання нестійких інтервалів.</p> <p>Послідовності інтервалів на ступенях ладу.</p> <p>Двоголосся з <i>паралельним рухом</i> голосів (інтервал вступу – секста)*.</p> <p>Тональності з трьома дієзами при ключі:</p> <p><i>fis-moll:</i></p> <p>Тоновна і ступенева будова.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p> <p>Стойкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу.</p> <p>Головні трізвучки.</p> <p>3.3</p> <p>СПІВЗВУЧЧЯ, АКОРД.</p> <p>ОБЕРНЕННЯ ТРИЗВУКУ.</p> <p><i>Закономірності обернень трізвучку.</i></p> <p><i>Сектакорд:</i></p> <p>визначення;</p>	<p>двох інтервалів як елементів обернення T^5_3, S^5_3, D^5_3 та їх розв'язання в мелодичній лінії, ІДЕНТИФІКУЄ їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ</u>;</p> <p>ПРОСТУКУЄ вивчені ритми, рахуючи волос і про себе;</p> <p>ІНТОНУЄ <u>вголос</u> та <u>про себе</u> з показом ступенів ручними знаками, на музичних «сходинах» тощо у висхідному та низхідному напрямку від звука: вивчені мелодичні рухи, прості інтервали та їх обернення, недосконалі консонанси, v^5_3, m^5_3 та їх обернення інтегруючи вивчені інтонації, у тональностях A, fis, Es: гами, тетра хорди, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, функційності, діатонічні секвенції, ладо-мелодичні звороти паралельно-змінного ладу, його тонік, вивчені інтервали, їх обернення та як складові T^5_3, і його обернень, інтервальні послідовності (3–4) як ладо-мелодичні звороти, ходи по звуках T^5_3 та його обернень, S^5_3, D^5_3 та їх розв'язань в обернення T^5_3, акордові послідовності з 3–4 трізвучків; СОЛЬФЕДЖУЄ <u>З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у A, fis, Es, тактуючи в розмірах 2_4, 3_4, 4_4 із застосуванням ладо-мелодичних зворотів паралельно-змінного ладу, стрибків у межах простих інтервалів та їх обернень, недосконалих консонансів на стійких та нестійких ступенях ладу, ходів по звуках T^5_3 та його обернень, розв'язань головних трізвучків в обернення T^5_3;</p> <p>ВИКОНУЄ один з голосів у паралельному двоголоссі (відстань квінти, сексти), з тимчасовим розходженням голосів, одну з партій триголосся в акордовій послідовності (3–4), співає гаму каноном (інтервал вступу – терція, секста);</p> <p>ВІДТВОРЮЄ один звук з трізвучку та/або його обернень голосом, а два інші на фортепіано; СПІВАЄ з власним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ звукоряди мажору, мінору і його видів, мелодичні рухи, кількість ступенів у стрибку на простий широкий інтервал, недосконалі консонанси, прості інтервали з оберненнями в гармонічному та мелодичному звучанні (як інтервальна послідовність), рух по звуках мажорного та мінорного 5_3, 6_4, 4_4 види трізвучків, S, D з розв'язаннями в обернення T^5_3 у гармонічному та мелодичному викладі в діагностичних роботах, конструктивних і художніх зразках;</p> <p>РОЗВИВАЄ відчуття <i>фонізму</i> мажору, мінору, мінливості паралельно-змінного ладу, інтервалів, трізвучків та їх обернень, <i>функційності</i> на основі головних трізвучків та їх розв'язань;</p> <p>ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент, в якому яскраво виявлене ладове забарвлення паралельно-</p>
---	---

<p>будова; розміщення; скорочене позначення.</p> <p><i>Квартсекстакорд:</i></p> <p>визначення; будова; розміщення; скорочене позначення.</p> <p>ОБЕРНЕННЯ МАЖОРНОГО ТА МІНОРНОГО ТРИЗВУКУ.</p> <p><i>Інтервальний склад.</i></p> <p>ТОНІЧНИЙ ТРИЗВУК ТА ЙОГО ОБЕРНЕННЯ В МАЖОРІ.</p> <p>Ступеневе розміщення.</p> <p>РОЗВ'ЯЗАННЯ S^5_3 ТА D^5_3 В ОБЕРНЕННЯ T^5_3.</p> <p>Ступеневе розміщення. <i>Гармонічне з'єднання акордів.</i> <i>Рух голосів при розв'язанні.</i> Акордова послідовність. Триголосний спів акордів.</p> <p>Тональності з трьома бемолями при ключі:</p>	<p>змінного ладу, вид мінору, задану ступеневу або інтервальну послідовність, мелодичний рух, ритмічну формулу, стрибки на простий широкий інтервал, два стрибки в одному напрямку як інтервал і його обернення, рух по звуках тризвуку та його обернень з почутого одноголосного квадратного періоду повторної будови в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу).</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почуту фразу (не більше 2 тактів) з поступеним рухом у видах мінору, паралельно-змінному ладі, стрибком на ч.5, в.6 чи м.6 і ч.8, послідовністю стрибків з двох інтервалів (на засадах обернення), рухом по звуках тризвуку та/або його обернень; <i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному квадратному періоді повторної будови реєстр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, ступінь початкового і кінцевого звуку, розмір, кількість тактів, мелодичні рухи, особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки, рух по ступенях T^5_3, T_6, T^6_4, розгорнутого T^5_3, головних 5_3 з розв'язанням); <i>ЗАПИСУЄ</i> його за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань; <i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосну фразу зі стрибками на простий широкий інтервал або рухом по звуках обернень тризвуку після короткого зорового контакту з нотним текстом; <i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить в ньому ладовий нахил, вид мінору, конкретний інтервал та/або його обернення, акорд, обернення тризвуку як початкову поспівку; <i>СПІВВІДНОСИТЬ</i> самодиктант з нотним зразком, <i>АНАЛІЗУЄ</i> помилки в ньому (якщо є).</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p><i>ВИДОЗМІНЮЄ</i> мелодичну лінію паралельно-змінним ладом, зміною видів мінору, інтервалу – його оберненням, напрямком стрибків, оспівуванням стійких ступенів, рухом по звуках обернень тонічного та головних тризвуків; <i>ДОЛУЧАЄ</i> кінцівки розщепленням на октаву, власний другий голос до заданої мелодії на основі паралельного руху терціями, секстами; <i>ТВОРИТЬ</i> стихійний канон на основі гами, інтервал вступу – терція; <i>ПІДБИРАЄ</i> в межах речення другий голос на основі паралельного руху у відстані терції, сексти, басову лінію зі стійких ступенів як обернень T^5_3 та головних ступенів ладу до заданої мелодії, супровід із витриманої тонічної квінти (органний пункт), акордовий супровід до вивченої або власно створеної мелодії на основі головних тризвуків та обернення T^5_3 в</p>
---	--

<p><i>тридольних розмірах.</i></p> <p><i>Ритмічні групи:</i> ;</p> <p>ТЕМП:</p> <p>Grave;</p> <p>Andantino;</p> <p>Vivace.</p> <p>Тональності з трьома бемолями при ключі (повторення):</p> <p><u><i>c-moll:</i></u></p> <p>Тонава і ступенева будова.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу та їх обернення.</p> <p>Головні тризвуки з розв'язанням в обернення t^5_3.</p> <p>4.2</p> <p>НОТОПИС.</p> <p><i>Запис двоголосся на одному нотному</i></p>	<p>половинна та заключна, каденційний зворот, гармонічне з'єднання акордів, мелодичне з'єднання акордів, розв'язання, акордова фактура;</p> <p>ВИЗНАЧАЄ різницю між 3_8 та 3_4, групуванням у 3_4 та 3_8, різницю між затактом і повним тактом, рівномірним, пунктирним та синкопованим ритмом, верхній і нижній голос у двоголоссі, між паралельним, контрастним та імітаційним голосоведенням, метричним та неметричним акцентом, між половинною і заключною каденцією у формі квадратного періоду повторної будови;</p> <p>З'ЯСОВУЄ розмір за щільності руху, цифровим позначенням, 3_8 – на основі групування, затакт за кількістю долей, темп, динаміку за графічним позначеннями, тип ритму, неметричний акцент на основі його виділення з загального звучання, ритмічне, мелодичне чи (метричне)* варіювання на основі відповідних змін у мелодичному розвитку, форму квадратного періоду повторної будови на основі повторності початкових фраз речень, серединну та заключну каденцію, у простому періоді повторної будови; голос на основі його розміщення на нотному стані та у фактурі, вид голосоведення на основі співвідношень між мелодичними лініями двоголосся;</p> <p>ОПИСУЄ та АСОЦІЮЄ розмір 3_8 як швидкозмінну тридольність, пунктирний ритм як імпульсивний, поштовхоподібний рух, синкопований ритм як утруднений, уривчастий рух; двоголосся як просторове співіснування двох мелодичних ліній, поступові зміни темпу, динаміки, акценти як музичні засоби створення мінливості образу, варіювання як вид і принцип мелодичного розвитку, квадратний період повторної будови як просту музичну форму, акордову послідовність при гармонічному поєднанні акордів як акордову фактуру;</p> <p>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ розмір 3_8, кількість тактів, затакт, пунктирний, синкопований ритм, ритмічний малюнок мелодії, вивчені ритмічні групи; двоголосся на одному нотному стані, ключові знаки (A, fis, Es, c) у скрипковому та басовому ключах, транспонований зразок, квадратний період повторної будови у скороченому записі за допомогою вольт, акордові послідовності у мелодичному та гармонічному поєднанні акордів;</p> <p>БУДУЄ на письмі й усно, ІНТОНУЄ, ГРАЄ, ПРОПЛЕСКУЄ, КОМПОНУЄ вивчені гами, тетра хорди, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, секвенцію, мелодичне та ритмічне варіювання, метричне*, розв'язання S^5_3 та D^5_3 в обернення T^5_3 в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в тональностях з трьома знаками при ключі;</p> <p>ТРАНСПОНУЄ письмово, усно з тональності в тональність;</p> <p>ГРУПУЄ тривалості нот у розмірі 3_8, ЗАМІНЮЄ ноти на відповідні до їх тривалості паузи, ВИПРАВЛЯЄ помилки у групуванні;</p>
---	--

<p><i>стані</i>: загальне поняття.</p> <p><i>Акцент як логічний неметричний наголос</i>: загальне поняття, позначення на письмі.</p> <p>ТЕМП. ДИНАМІКА. АГОГІКА: продовження.</p> <p>Sostenuto.</p> <p>Allegretto.</p> <p>Prestissimo.</p> <p>ПОСТУПОВІ ЗМІНИ ТЕМПІВ:</p> <p><i>ritenuto</i>;</p> <p><i>accelerando</i>;</p> <p>ПОСТУПОВІ ЗМІНИ ДИНАМІКИ:</p> <p>загальне поняття;</p> <p>різні способи позначення на письмі;</p> <p>Crescendo;</p> <p>diminuendo.</p> <p><i>Штрихи</i>:</p> <p>АКЦЕНТ: різні способи позначення на письмі.</p> <p><i>sforzando</i>.</p> <p>МЕЛОДІЯ:</p> <p><i>Засади та види мелодичного розвитку</i>:</p>	<p>РОЗДІЛЯЄ квадратний період повторної будови на мотиви, фрази, речення, ПОЗНАЧАЄ ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, скорочує його нотний запис за допомогою вольт;</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, кількість долей в затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою тонікою, пунктирний ритм, ритмічну групу , секвенцію, ⁷ ритмічне варіювання, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається перше та друге речення повторного квадратного періоду і на якому завершується його половинна і заключна каденції; ФІКСУЄ УВАГУ на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричним та неметричними акцентами, точності відтворення мелодичних рухів, ланок секвенції, ритмічного малюнку, каденційних зворотів як заключних етапів речень форми періоду; ІДЕНТИФІКУЄ їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ та художніх зразків</u>;</p> <p>ГЕНЕРУЄ для співу вголос та про себе: метричну пульсацію розміру ³/₈, модель пунктирного та синкопованого ритму, інтонаційну модель – мелодичного руху як мотиву секвенції, інтервалу як відстані між голосами у багатоголоссі;</p> <p>КОНТРОЛЮЄ власні відчуття метричної пульсації, ритму, чистоти інтонування принципів мелодичного розвитку;</p> <p>ПРОСТУКУЄ синкопований та пунктирний ритм, рахуючи вголос і про себе у розмірі ³/₈, один та/або два голоси ритмічного двоголосся у різних темпах, метр та ритм одночасно;</p> <p>ІНТОНУЄ вголос та про себе гами А, fis, Es, с, паралельно-змінний лад, тетракорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи, інтервали з оберненнями, акордові послідовності з використанням пунктирного та синкопованого ритму, ⁷ на основі ритмічного <i>ostinato</i>, діатонічної секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;</p> <p>СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША конструктивні і художні зразки у А, fis, Es, с, паралельно-змінному ладі, диригуючи, з застосуванням затакту, пунктирного ритму на основі , ритмічних груп , з використанням ⁷, у розмірі ³/₈, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій та ритмічних малюнків;</p> <p>ІНТОНУЄ один з голосів у паралельному двоголоссі з тимчасовим розходженням голосів у половинній та заключній каденціях, одну з партій триголосся в побудованих з головних тризвуків та обернень T⁵₃ гармонічних зворотах з пунктирним ритмом, опанованими ритмічними групами, СПІВАЄ гаму канонам (інтервал вступу – терція);</p>
--	--

<p>змінене повторення (секвенція); варіювання:</p> <p><i>ритмічне (використання пауз, ритмічних груп, пунктирного ритму);</i></p> <p><i>мелодичне (зміна мелодичних рухів, акордові і неакордові звуки);</i></p> <p><i>метричне (зміна метричної пульсації з дводольності на тридольність і навпаки, розмірів одного метричного виду – 3_4 і 3_8).</i></p> <p>БАГАТОГОЛОССЯ:</p> <p><i>паралельне (спів паралельними інтервалами – терціями, секстами, октавами);</i></p> <p><i>імітаційне (канон*);</i></p> <p><i>контрастне (тонічний органний пункт, унісон з тимчасовим розходженням голосів у каденційних зворотах).</i></p> <p>АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:</p> <p>види поєднань:</p> <p><i>мелодичне,</i></p> <p><i>гармонічне.</i></p> <p><i>Акордові послідовності з розв'язанням S^5_3 та D^5_3</i></p>	<p><i>ВІДТВОРЮЄ</i> один звук тризвуку та/або його обернення голосом, а два інші на фортепіано; <i>СПІВАЄ</i> з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> попередньо засвоєне, розмір 3_8, долю затакту (якщо є), пунктирний ритм, ритмічні групи , з використанням , секвенцію – її мотив, крок та кількість ланок, мелодичне, ритмічне та метричне варіювання, мелодичне поєднання акордів, паралельне та контрастне двоголосся, акордову фактуру; <i>АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ ЗВ'ЯЗОК</i> з певним ритмічним малюнком, розгортанням мелодичної лінії, частиною музичного цілого, половинної та заключної каденції з певним елементом форми періоду, логікою розгортання мелодичної лінії; <i>РОЗРІЗНЯЄ НА СЛУХ</i> вивчені ритми, ритмічні групи, половинну та заключну каденції, секвенцію та мелодичне, ритмічне варіювання у художніх творах та/або вивчених зразках для сольфеджування.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почуту фразу (не більше 2 тактів), що є секвенцією з рівномірним та/або пунктирним ритмом, ритмічною групою ();</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному квадратному періоді повторної будови реєстр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, наявність затакту, кількість тактів, мотивів, фраз, речень, мелодичні рухи, точне повторення, секвенцію, мелодичне, ритмічне варіювання, особливості ритмічного (пунктирний ритм, опановані ритмічні групи) та мелодичного малюнку (стрибки, рух по ступенях головних тризвуків, оберненнях тонічного тризвуку) у тональностях до трьох знаків включно; <i>ЗАПИСУЄ</i> одноголосний диктант у формі квадратного періоду за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань, <i>ритмічний диктант</i> (не більше 4 тактів) за 8 програвань; <i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосну фразу, ритмічний малюнок (не більше двох тактів) після короткого зорового контакту з нотним текстом; <i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, <i>ЗНАХОДИТЬ</i> в ньому затакт, вивчені ритмічні групи, пунктирний ритм як початкову фразу, конкретний принцип мелодичного розвитку (секвенцію, варіювання), половинну і заключну каденції; <i>СПІВВІДНОСИТЬ</i> самодиктант з нотним зразком, <i>АНАЛІЗУЄ</i> помилки в ньому (якщо є).</p>
---	---

<p>в обернення T^5_3</p> <p>$S^5_3-T_6$, $D^5_3-T^6_4$,</p> <p>Послідовності з чотирьох акордів.</p> <p>ФАКТУРА:</p> <p>Акордова фактура</p> <p>ТРАНСПОЗИЦІЯ:</p> <p>Транспозиція з тональності в тональність.</p> <p>ФОРМА.</p> <p>КАДЕНЦІЯ: загальне поняття.</p> <p>половинна каденція, заклучна каденція.</p> <p>КВАДРАТНИЙ ПЕРІОД ПОВТОРНОЇ БУДОВИ: загальне поняття.</p> <p>Принципи будови.</p> <p>Тональності з трьома знаками при ключі: A, fis, Es, c.</p>	<p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>ВИДОЗМІНЮЄ мелодичну лінію зміною розміру, заміною довгих тривалостей розспівом вивченими ритмічними групами, ритмічним, мелодичним та метричним варіюванням, секвенцією, тональною транспозицією за зразком (у межах фрази), поступовою зміною динаміки, темпу;</p> <p>ПРИКРАЩАЄ мелодію повторенням звуків, сусідніми звуками в певній ритмічній групі, розв'язанням нестійких ступенів у стійкі, стрибками на широкі інтервали або їх обернення, верхнім та/або нижнім допоміжними звуками – стрибок на квінту, прохідними звуками – тонічну терцію;</p> <p>ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос, фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням вивчених ритмічних груп (у межах речення);</p> <p>ДОПИСУЄ відсутні такти, акценти, закінчення першого речення на V ступені, другого – на тоніці, початок мелодії по звуках вивчених акордів (не більше фрази), мелодію до заданого ритму, мелодичну акордову послідовність, секвенцію, другий голос, басову лінію з головних ступенів ладу та обернень тонічного тризвуку до заданої мелодії (у межах речення) з використанням вивчених змін темпів, динамічних відтінків в тональностях до трьох знаків включно;</p> <p>ЗАПОВНЮЄ акордами простір між голосами з використанням вивчених ритмічних груп (у межах речення);</p> <p>ПІДБИРАЄ відповідний образному змісту розмір, темп, динаміку, акценти, другий голос на основі паралельного руху у відстані терції, сексти, власний супровід з витриманої ч.5, фрагмент басового голосу на основі головних ступенів ладу, обернень T^5_3, які розміщує навпроти мелодичного звороту зі стійких ступенів (T), ввідних (D), IV і VI-(S);</p> <p>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ на інструменті, голосом, на письмі з розмірами $\frac{3}{8}$ та $\frac{3}{4}$, рівномірним, пунктирним та синкопованим ритмами, ритмічними групами, неметричними акцентами, з ладами, тональностями до трьох знаків включно, простими інтервалами та тризвуками з їх оберненнями, паралельним та контрастним двоголоссям, акордовими послідовностями, вивченими принципами мелодичного розвитку, гармонічним та мелодичним поєднанням акордів, акордовою фактурою;</p> <p>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ голосом, на інструменті / письмі мелодичну лінію (у межах фрази), другий голос до неї на засадах паралельного голосоведення з використанням вивченого матеріалу.</p>
<p>Всього годин у навчальному році:</p>	<p>52,5</p>

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ РІЧНОГО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НА КІНЕЦЬ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ

I. ГРАФІЧНО ВІДТВОРЮЄ та ВИКОНУЄ:

1. ДИКТАНТ.

Вимоги до диктанту:

- період з 8 тактів;
- одноголосний;
- однотональний;
- тональності до трьох знаків включно;
- розмір 2_4 , 3_4 або 4_4 *;
- ознаки мажору або одного з трьох видів мінору;
- ритмічні групи з пунктирним;
- рух по звуках вивчених інтервалів та акордів.

I рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин;

II рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, транспонувати в інший ключ;

III рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, дописати другий голос на засадах паралельного голосоведення.

2. ВИРІШУЄ письмово завдання тесту – упродовж 30 хвилин (може бути і в усній формі за вибором викладача).

Вимоги до письмової роботи:

- форма тесту запитань з варіантами відповідей, з яких одна – правильна;
- питання формувати у трьохрівневу структуру:
 - середній – 4 питання;
 - достатній – 8 питань;
 - високий – 12 питань.

Перелік визначень, для запитань тесту поділений на п'ять груп, кожна з яких повинна бути представлена в тесті:

1. Елементи нотопису.
2. Знаки альтерації. Порядок написання дізів і бемолів при ключі.
3. Лад. Тональність. Гама. Назви та властивості ступенів ладу.
4. Мажорний та мінорний лади. Три види мінору.
5. Паралельні тональності.
6. Паралельно-змінний лад
7. Такт. Затакт. Ритм. Розмір.
8. Темп. Динаміка. Агогіка.
9. Тривалості і паузи.
10. Прості інтервали – назви, позначення.
11. Ступенева і тонова величина.
12. Вузькі та широкі інтервали.
13. Обернення інтервалів.
14. Інтервали на ступенях ладу.
15. Консонанси: досконалі і недосконалі.
16. Співзвуччя. Акорд.
17. Тризвук та його види.
18. Обернення тризвуку – назви та інтервальна будова.
19. Обернення мажорного та мінорного тризвуків.
20. Головні тризвуки ладу.
21. Розв'язання S^5_3 та D^5_3 .
22. Мелодія і її будова.
23. Типи мелодичного руху.
24. Темпи. Штрихи. Динамічні відтінки.

II. СОЛЬФЕДЖУЄ:

1. ВІДТВОРЮЄ ГОЛОСОМ матеріал для конструктивного інтонування:

I рівень:

висхідна гама мажору або одного з трьох видів мінору в тональностях до трьох знаків включно;
ступенева послідовність з мелодичними рухами (повторення, допоміжний звук, оспівування) від звука вгору прості вузькі інтервали;
у тональності до трьох знаків включно – T^5_3, t^5_3 ;

II рівень:

висхідна або низхідна гама мажору або одного з трьох видів мінору в тональностях до трьох знаків включно;
ступенева послідовність з мелодичними рухами (стрибки на вузькі інтервали, рух по головних ступенях, звуках T^5_3) від звука вгору і вниз прості вузькі інтервали, вгору – широкі, у тональності до трьох знаків включно заданий інтервал на відповідних ступенях ладу;
у тональності до трьох знаків включно інтонувати основний вид та обернення T^5_3 та/або t^5_3 , головні тризвуки ладу;

III рівень:

гама тональності до трьох знаків включно, види мінору в обох напрямках;
ступенева послідовність з мелодичними рухами (стрибки на широкі інтервали, інтервал та його обернення, обернення T^5_3 , головні тризвуки ладу);
від звука вгору і вниз прості широкі інтервали, інтервал та його обернення, заданий інтервал на ступенях ладу та його розв'язання – окремо або в інтервальній послідовності;
у тональності до трьох знаків включно інтонувати один з головних тризвуків з розв'язанням.

2. ЧИТАЄ З АРКУША художні зразки:

Загальні вимоги:

- у вивчених тональностях, диригуючи у розмірах $^2_4, ^3_4$ з застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів;
- у зразку для читання з аркуша визначає розмір, кількість долей і тривалостей у затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T, точне повторення, ступінь, з якого починається і на якому завершується період, вивчені інтервали, акорди за рухом по їх звуках.

I рівень: тональності до трьох знаків включно, вивчені ритмічні групи з шістнадцятими тривалостями, рухом по звуках вузьких інтервалів, тонічного тризвуку;

II рівень: тональності до трьох знаків включно, з використанням мажору та трьох видів мінору, ритмічні групи з пунктирним ритмом, з рухом по головних ступенях, по звуках широких інтервалів, тонічного тризвуку та його обернень;

III рівень: тональності до трьох знаків включно, паралельно-змінному ладі, ритмічні групи з чвертною паузою, з рухом по звуках інтервалів та їх обернень, головних тризвуків та їх розв'язань.

3. ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ (усно або письмово – за вибором викладача):

I рівень: гама мажору або одного з трьох видів мінору; прості вузькі інтервали в гармонічному і мелодичному викладі; $v.^5_3$, $m.^5_3$;

II рівень: висхідна або низхідна гама мажору або одного з трьох видів мінору; прості інтервали в гармонічному та мелодичному (вгору) викладі; основний вид та обернення T^5_3 та/або t^5_3 , головні тризвуки ладу;

III рівень: гама мажору, одного з трьох видів мінору в обох напрямках; ступенева послідовність з вивченими мелодичними рухами; прості інтервали, інтервал та його обернення в гармонічному та мелодичному (в обох напрямках) викладі, інтервал на ступенях ладу та його розв'язання; один з головних тризвуків з розв'язанням.

III. ДЕМОНСТРУЄ попередньо підготовлене завдання з творчою складовою, оформлене письмово:

Одне з п'яти запропонованих завдань та їх варіантів на вибір учня виконується перед іспитом.

1. Дописати друге речення повторної будови.
2. Зробити моделювання заданої мелодії:
 - 1) зміною розміру;
 - 2) заміною рівномірного ритму пунктирним та навпаки.
3. Дописати інший голос до заданої мелодії на основі паралельного голосоведення.
4. Дописати акомпанемент до заданої мелодії з використанням головних ступенів у басовому голосі.
5. Створити власну мелодію в межах чотирьох тактів з вивченими мелодичними рухами.

ДРУГИЙ РІК НАВЧАННЯ

Навчальні модулі Зміст навчання	Результати навчання
МОДУЛЬ 5.	15 год.
<p>5.1</p> <p>ОСНОВНІ ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ З ГОЛОВНИХ СТУПЕНІВ ЛАДУ.</p> <p>АВТЕНТИЧНІСТЬ: загальне поняття.</p> <p>ПЛАГАЛЬНІСТЬ: загальне поняття.</p> <p>ОДНОЙМЕННІ ТОНАЛЬНОСТІ: загальне поняття.</p> <p style="padding-left: 40px;">До мажор – до мінор; Ля мажор – ля мінор.</p> <p>Тональності з трьома дієзами при ключі (повторення):</p> <p><u>A-dur:</u></p> <p style="padding-left: 40px;">Тоновна і ступенева будова. Поділ на тетра хорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу. Головні трізвуків та їх розв'язання в обернення</p> <p>T⁵₃.</p>	<p style="text-align: center;">МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> <i>МЕТУ</i>, <i>УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення ладової мінливості на прикладі однойменних тональностей, дисонансів, їх утворення та розв'язання в тональності, обернень головних трізвуків та їх поєднань у типових функційних гармонічних зворотах, явищ плагальності та автентичності як засобів музичної виразності для здобуття розуміння ладової організації музичного цілого, чистоти інтонування, розвитку музичного слуху та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації;</p> <p><i>ПРЕЗЕНТУЄ</i> та <i>ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про вивчені тональності, їх співвідношення на основі однойменності, дисонанси та їх фонічну якість, функційні звороти на уроках спеціальності, музичної літератури, імпровізації та інших мистецьких дисциплінах, <i>НАВОДИТЬ</i> відповідні приклади з власного виконавського репертуару.</p> <p style="text-align: center;">ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ</i>, <i>ЗНАЄ</i>, <i>РОЗУМІЄ</i> і <i>ПОЯСНЮЄ</i> що таке однойменні тональності та розбіжність у три ключові знаки між ними; дисонанси, тритони як нестійкий дисонуючий інтервал напруженого звучання, що потребує розв'язання в тональності; обернення S⁵₃ та D⁵₃ з розв'язаннями в T⁵₃ і його обернення, спільний стійкий звук, що залишається на місці та рух двох інших голосів на засадах тяжіння до найближчих стійких, K⁶₄ як T⁶₄, що набуває самостійного функційного значення в каденції, його розміщення на сильній долі перед домінантою, гармонічне з'єднання акордів, типові функційні гармонічні звороти – автентичний, плагальний, повний;</p> <p><i>СИСТЕМАТИЗУЄ</i> лади в однойменних та паралельних тональностях, паралельно-змінному ладі, зб.4 та зм.5 за їх розв'язанням, секунди як вузькі дисонанси і септими як широкі, напрямок руху при розв'язанні S⁵₃, D⁵₃ в обернення T⁵₃, автентичний та плагальний зворот;</p> <p><i>УСВІДОМЛЮЄ</i> однойменні тональності як такі, що мають спільний основний тонічний ступінь, різницю в три ключових знаки між ними, зб.4 на IV ст і зм.5 на VII ст. як тритони</p>

5.2

ІНТЕРВАЛ.

ДИСОНАНС: визначення.

в. і м.2;

в. і м.7.

Ладове забарвлення фонізму дисонансів.

Ступенева та тонова величина.

Гармонічний та мелодичний виклад.

Запис, скорочене позначення.

Інтервали та їх обернення на ступенях ладу та від звука.

Розв'язання нестійких інтервалів.

ТРИТОНИ У НАТУРАЛЬНОМУ МАЖОРІ ТА ГАРМОНІЧНОМУ МІНОРІ НА IV I VII СТУПЕНЯХ З РОЗВ'ЯЗАННЯМ.

Ступенева та тонова величина.

Гармонічний та мелодичний виклад.

Запис, скорочене позначення.

Правила розв'язання.

Послідовності інтервалів на ступенях ладу.

Двоголосся:

в натуральному мажорі та гармонічному мінорі, зв'язок назви обернення акорду з положенням основного тону та його основи, стійкість одного з ступенів S та D при розв'язці в T, функційне значення K^6_4 , автентичний зворот як домінантовий, плагальний – як субдомінантовий;

З'ЯСОВУЄ значення поділу за ладом забарвленням однойменних тональностей, фонізм і визначення на основі тяжінь інтервалу в межах ладу, функційне значення K^6_4 , розв'язань обернень S^5_3 , D^5_3 в гармонічних зворотах та їх функційність; фонічну якість вивчених інтервалів, $v.^5_3$, $m.^5_3$ та їх обернень, побудованих від звука;

ЗАНОСИТЬ в таблицю (діаграму тощо) вивчені інтервали, ступені, на яких будуються тритони в натуральному мажорі та гармонічному мінорі, ступені, на яких розміщені обернення головних тризвуків;

ОПИСУЄ однойменні тональності як різні за ладом нахилом та ключовими знаками, але спільним I ступенем, автентичні звороти як напружене, а плагальні – як спокійне нестійке звучання; м.2 та в.2, м. та в.7, тритони зб.4 на IV та зм.5 на VII (VII#) ступенях мажору та гармонічного мінору як акустичні дисонанси, обернення головних 5_3 , їх інтервальний склад, спільний стійкий ступінь та 2 нестійкі ступені при розв'язанні обернень S^5_3 та D^5_3 в T^5_3 та його обернення;

ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії в опанованому матеріалі нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду.

БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає **від звука:** однойменні тональності, дисонуючі інтервали (секунди та септими), тризвук та його обернення, у **вивчених тональностях з розв'язанням:** секунди та септими як їх обернення, тритони в мажорі та гармонічному мінорі, обернення S^5_3 , D^5_3 ; основні функційні звороти;

ПОРІВНЮЄ III, VI, і VII ступені однойменних мажору та мінору, розв'язання збільшених та зменшених інтервалів на прикладі тритонів, особливості руху акордових звуків при розв'язанні обернень S^5_3 , D^5_3 .

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою тонікою, стрибки на тритон (зб.4 і зм.5), рух по звуках головних 5_3 та їх обернень, рух мелодії в межах автентичного чи плагального звороту, останній звук половинної та заключної каденції;

ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу вголос та про себе безпосередньо перед стрибком на тритон, септиму;

з паралельним рухом голосів;
унісон з тимчасовим розходженням голосів.

Тональності з трьома дієзами при ключі

(повторення):

fis-moll:

Тонова і ступенева будова.
Види мінору.
Поділ на тетракорди.
Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.
Головні та побічні ступені.
Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та

розв'язання.

Зб.4 та зм.5 в гармонічному мінорі з

розв'язанням.

Головні тризвуки та їх розв'язання в обернення

T^5_3 .

5.3

СПІВЗВУЧЧЯ, АКОРД.

ТРИЗВУК: повторення.

ОБЕРНЕННЯ ТРИЗВУКУ: визначення.

Закономірності обернень тризвуку: повторення.

ОБЕРНЕННЯ МАЖОРНОГО (в.⁵₃) ТА

МІНОРНОГО (м.⁵₃) ТРИЗВУКУ.

Інтервальний склад.

Ступенева та тонова величина.

ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування ладо-мелодичних зворотів, різниці між III, VI, VII ступенями в однойменних тональностях, секунд, септим та тритонів в натуральному мажорі та гармонічному мінорі, обернень S^5_3 , D^5_3 ; їх розв'язання в мелодичній лінії, **ІДЕНТИФІКУЄ** їх під час **ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ;**

ПРОСТУКУЄ вивчені ритми, рахуючи вголос і про себе;

ІНТОНУЄ вголос та про себе у висхідному та низхідному напрямку **від звука:** однойменні тональності, секунди та септими як їх обернення, **у тональностях** A, fis, Es: гами, тетракорди, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, мелодичні рухи, з оберненням та розв'язанням: секунди, вивчені тритони, S^5_3 , D^5_3 ; плагальні та автентичні звороти (3 акорди);

СОЛЬФЕДЖУЄ **З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША** конструктивні і художні зразки в A, fis, Es та раніше вивчених тональностях, тактуючи в розмірах 2_4 , 3_4 , 4_4 із застосуванням ладо-мелодичних зворотів, стрибків у межах тритону, септими, ходів по звуках автентичних та плагальних зворотів, розв'язань обернень S^5_3 , D^5_3 в обернення T^5_3 ;

ВИКОНУЄ один із голосів при двоголосному співі тритонів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій триголосся в акордовій послідовності на основі автентичного або плагального звороту, співає гаму каноном (інтервал вступу – терція, квінта, секста);

ВІДТВОРЮЄ один звук тритону голосом а інший на фортепіано, один звук з тризвуку та/або його обернень голосом, а два інші на фортепіано;

СПІВАЄ з власним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ попередньо засвоєне, однойменні мажор і мінору, поспівки на основі автентичного або плагального звороту, установлює зв'язок з певним ритмічним малюнком, розгортанням мелодичної лінії, частиною музичного цілого; м.2, в.2, м.7, в.7; зб.4 і зм.5 з розв'язанням, головні 5_3 з оберненнями в гармонічному та мелодичному звучанні, у функційних зворотах;

АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ зв'язок вивчених інтервалів, акордів з відповідним стрибком, рухом у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;

РОЗВИВАЄ відчуття фонізму однойменних мажору і мінору, дисонансів, *функційності* на основі плагальних та автентичних зворотів, вміння визначати за розв'язанням зб.4 і зм.5,

Гармонічний та мелодичний виклад.

Запис, скорочене позначення.

ОБЕРНЕННЯ СУБДОМІНАНТОВОГО (S^5_3) ТА ДОМІНАНТОВОГО (D^5_3)

ТРИЗВУКІВ В МАЖОРІ ТА ГАРМОНІЧНОМУ МІНОРІ, ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.

Ступеневе розміщення.

РОЗВ'ЯЗАННЯ ОБЕРНЕНЬ S^5_3 ТА D^5_3 В ОБЕРНЕННЯ T^5_3 .

Ступеневе розміщення.

Гармонічне з'єднання акордів.

Рух голосів при розв'язанні.

КАДАНСОВИЙ КВАРТСЕКСТАКОРД.

Ступеневе розміщення.

Функційне значення T^6_4 в каденційних зворотах.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ:

плагальний:

$T-S^6_4-T$;

$T^6-S^5_3-T^6$;

$T^6_4-S^6-T^6_4$;

автентичний:

S^5_3 , D^5_3 та їх обернення і розв'язання, K^6_4 у художніх творах та/або конструктивних зразках;

ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент, в якому яскраво виявляється різниця в ладовому забарвленні однойменних тональностей, вид мінору, задана ступенева або інтервальна послідовність із тритоном, септимою, рух по звуках головних тризвуків та їх обернень, автентичний та плагальний звороти в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);

ФІКСУЄ почуті лади, інтервали, акорди, мелодичні рухи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, позначень, таблиць, схем тощо;

ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.

ДИКТАНТ:

ПОВТОРЮЄ СПІВОМ з назвою нот почуту фразу (не більше 2 тактів) з рухом по звуках дисонуючих інтервалів, рухом по звуках обернень головних S^5_3 , автентичного та плагального зворотів;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному квадратному періоді повторної будови регістр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, величину затакту (якщо є), особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки на дисонуючі інтервали, рух по оберненнях головних S^5_3 та/або в межах автентичного чи плагального звороту);

ПОМІЧАЄ почуті в диктанті стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордових зворотів;

ЗАПИСУЄ диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу зі стрибками на дисонуючий інтервал або рухом по звуках вивчених акордових зворотів після короткого зорового контакту з нотним текстом;

ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить у ньому ладовий нахил, вид мінору, дисонуючі інтервали (секунди, септими, тритони), обернення головних S^5_3 , половинну та заключну каденції;

СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, *АНАЛІЗУЄ* помилки в ньому (якщо є).

ІМПРОВІЗАЦІЯ:

МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію однойменними тональностями, зміною видів мінору, тритоном з розв'язанням у мелодичному вигляді, рухом по звуках обернень головних

<p>$T^5_3 - D_6 - T^5_3$; $T_6 - D^6_4 - T_6$; $T^6_4 - D^5_3 - T^5_3$.</p> <p>Акордові послідовності. Триголосний спів акордів.</p> <p>Тональності з трьома бемолями при ключі (повторення):</p> <p><u>Es-dur:</u></p> <p>Тонові і ступенева будова. Поділ на тетракорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Зб.4 та зм.5 в натуральному мажорі з розв'язанням. Головні трізвуків з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3. Автентичний та плагальний функційні звороти.</p>	<p>тризвуків та їх розв'язань, K^6_4 в каденційних зворотах; <i>ДОЛУЧАЄ</i> власний ритмічний голос, фрагмент другого (верхнього або нижнього) голосу до заданої мелодії з використанням руху по звуках акордів вивчених автентичних та/або плагальних зворотів, однойменних тональностей у межах речення, розщепленням консонансу на тритон з розв'язанням, кінцівки на октавний унісон; <i>ТВОРИТЬ</i> на основі заданої цифровки фактуру акомпанементу; <i>ПІДБИРАЄ</i> в межах речення другий голос на основі паралельного руху у відстані терції, сексти, протилежного руху з використанням тритонів з розв'язанням, басову лінію з використанням рухів по звуках обернень головних 5_3 до заданої мелодії, супровід з витриманої тонічної квінти (органний пункт), акордовий супровід до вивченої або власно створеної мелодії на основі автентичних та плагальних зворотів в опанованих ритмічних групах та фактурних моделях (гармонічний, мелодичний виклад); <i>ВЖИВАЄ</i> відповідні до образного змісту гармонічні звороти; <i>СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ</i> спів іншого учня / учениці; <i>СТВОРЮЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше фрази) з використанням стрибків на вивчені дисонуючі інтервали, руху в межах обернень головних 5_3, автентичного чи плагального звороту; <i>КОНСТРУЮЄ</i> окремі такти, звороти, характерні для половинної і заключної каденцій мелодії; <i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою мінливості тонік однойменних тональностей, дисонуючих інтервалів, K^6_4, типових функційних зворотів на матеріалі запропонованої мелодії; <i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням вивчених однойменних тональностей, тритонів з розв'язанням, рухом по звуках головних 5_3 та їх обернень, автентичних і плагальних.</p>
<p>МОДУЛЬ 6.</p>	<p>9 год.</p>
<p>6.1</p> <p>МЕТР.</p> <p><i>Повторення вивчених розмірів з використанням складніших ритмічних сполучень із шістьнадцятими тривалостями, восьмими паузами.</i></p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ та РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення ритмічної багатоманітності, форм спрощення нотного письма, періоду як найпростішої музичної форми та каденційних зворотів як його елементів, варіювання мелодії та жанрових різновидів її супроводу для розвитку відчуття ритму, музичної логіки та пам'яті, покращення навичок читання з аркуша, імпровізації; <i>ПРЕЗЕНТУЄ та ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та основні поняття нотопису на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших</p>

Правила групування.

ЗАТАКТ.

Ритмічні групи з шістнадцятими в одній долі затакту.

РИТМІЧНА ГРУПА:

СИНКОПА:

міждольова внутрішньо тактова синкопа в 2_4 і 4_4 .

Ритмічні групи:

Тональності з трьома бемолями при ключі

(повторення):

c-moll:

Тоновна і ступенева будова.

Види мінору

Поділ на тетра хорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

мистецьких навчальних дисциплін.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:

НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ що таке затакт з , ритмічну групу як ускладнений варіант , міждольову внутрішньо тактову синкопу в розмірі 2_4 та 4_4

 як її збільшений вдвічі ритмічний варіант, ⁷ на сильній долі в простих розмірах як

ускладнений варіант синкопи, унісон двоголосся з тимчасовим розходженням голосів, органний пункт як витриманий у басовому голосі протягом декількох тактів звук, на тлі якого звучить мелодія, використання знаку октавного переносу як способу спрощення запису мелодії, діатонічні і хроматичні (змінені знаком альтерації) звуки, хроматизм як зміну на півтона вгору чи вниз основного ступеня звукоряду, появу V# ступеня в мажорі як ознаку відхилення у паралельну мінору тональність, повний зворот як послідовність усіх вивчених функцій (T, S, D), акордові та неакордові звуки в мелодії, жанрові типи фактури на прикладі пісні, танцю, маршу та хоралу;

СИСТЕМАТИЗУЄ вивчені ритмічні групи за типом ритму (пунктирний, синкопований), звуки в мелодичних рухах як допоміжні, прохідні, взяті стрибком, ступені мелодії як акордові та неакордові звуки, діатонічні та хроматичні звуки (як альтеровані ступені), рух паралельними інтервалами як паралельне голосоведення, органний пункт та тимчасове розходження голосів як контрасне голосоведення, канон як імітаційне, акордові послідовності як автентичні, плагальні або повні звороти (не більше 4 акордів), виклад супроводу за жанровою визначеністю;

УСВІДОМЛЮЄ діатонічні прохідні звуки як поступеневий рух при заповненні відстані між звуками тризвуку, діатонічні допоміжні як такі, що знаходяться на ступінь вище або нижче основного звуку та його повторення, половинну каденцію як зворот, заключною функцією якого є D, заключну каденцію як повний зворот, в якому є три основні функції;

З'ЯСОВУЄ величину однодольового затакту в розмірі 3_8 за кількістю , ритмічну послідовність в розмірі 2_4 як внутрішньо тактову синкопу (– 4_4) ритмічну групу

 як ускладнений варіант пунктирного ритму, реальне звучання, записане октавним

<p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Зб.4 та зм.5 в гармонічному мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні тризвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення t^5_3.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>6.2</p> <p>НОТОПИС.</p> <p><i>Запис двоголосся, утвореного з мелодичного та ритмічного голосів:</i> загальне поняття, правила нотопису.</p> <p><i>Знак октавного переносу.</i></p> <p>МЕЛОДИЯ:</p> <p><i>Засади та види мелодичного розвитку:</i></p> <p><i>змінене повторення;</i></p> <p><i>варіювання ускладненням ритмічних малюнків;</i></p> <p>ДІАТОНІЧНІ І ХРОМАТИЧНІ ЗВУКИ МЕЛОДІЇ:</p>	<p>переносом, тип мелодичного розвитку, автентичний зворот за наявністю D, плагальний за наявності S, повний – за наявності трьох основних функцій, розв'язання V# у VI як ознаку відхилення з мажору в тональність паралельного мінору;</p> <p><i>ЗАНОСИТЬ В ТАБЛИЦЮ</i> тональності до трьох ключових знаків включно, вивчені ритмічні малюнки у відповідні заданим розміром такти, таблицю ступенів – інтервали / акорди та їх обернення, на основі якої <i>ГАРМОНІЗУЄ</i> кожен зі ступенів гами;</p> <p><i>ВИЯВЛЯЄ</i> через порівняння і аналогії різницю між та в затакті в розмірі 3_8,</p> <p>міждольову внутрішньо тактову синкопу в розмірі 4_4 як вдвічі збільшений варіант синкопи в розмірі 2_4, органний пункт за витриманою чи повторюваною нотою як нижній голос двоголосся, повний зворот за наявністю усіх трьох функцій (T, S, D), відмінність між мелодичним та гармонічним викладом інтервалів та акордів, між транспозицією на заданий інтервал та зміну ключа;</p> <p><i>ОПИСУЄ</i> в затакті розміру 3_8 як швидкий рух, що починається зі слабкої долі, ритмічну групу як ускладнений варіант ритму , міждольову внутрішньо тактову синкопу в 2_4 (4_4 –) як поштовхоподібний рух з зупинкою на другій тривалості, восьма пауза в 3_8 у різних варіантах використання як синкопований ритм (восьма пауза на першій долі), псевдопродовжене звучання попередньої тривалості при восьмій паузі на другій чи третій долі, двоголосся як просторове співіснування двох мелодичних ліній, відхилення в паралельну тональність як музичні засоби збагачення музичного образу, його деталізації, варіювання як вид і принцип мелодичного розвитку, квадратний період повторної будови з варіюванням другого речення як просту музичну форму, акордову послідовність при гармонічному поєднанні акордів як акордову фактуру, залежно від викладу – її жанрову основу (пісня, танець, марш, хорал);</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> розмір 3_8, кількість тактів, затакт, пунктирний, синкопований ритм, ритмічний малюнок мелодії, ритмічні групи , ; двоголосся на одному нотному стані,</p>
--	---

Діатонічні прохідні та допоміжні звуки.

ХРОМАТИЗМ: загальне поняття.

ВІДХИЛЕННЯ: загальне поняття.

Відхилення в паралельну тональність.

БАГАТОГОЛОССЯ:

паралельне (спів паралельними інтервалами);

імітаційне (канон);*

контрастне (органний пункт, унісон

з тимчасовим розходженням голосів у каденційних зворотах).

АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:

Основні функційні звороти: плагальний (повторення);

автентичний (повторення); повний:

$T_6 - S^5_3 - D^6_4 - T^5_3,$

$T^6_4 - S_6 - D^5_3 - T^6_4,$

$T^5_3 - S^6_4 - D_6 - T^5_3.$

ключові знаки вивчених тональностей у скрипковому та басовому ключах, транспонований зразок, квадратний період повторної будови з варійованим другим реченням, акордові послідовності в мелодичному та гармонічному поєднанні акордів за жанровою основою, гармонізацію ступенів звукоряду гами;

БУДУЄ на письмі і усно, **ІНТОНУЄ**, **ГРАЄ**, **ПРОПЛЕСКУЄ**, **КОМПОНУЄ** вивчені гами, тетра хорди, діатонічні прохідні та допоміжні звуки, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, діатонічну секвенцію, розв'язання обернень S^5_3 та D^5_3 в обернення T^5_3 в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в тональностях до трьох знаків при ключі включно;

ТРАНСПОНУЄ письмово, усно на заданий інтервал;

ГРУПУЄ тривалості нот, ритмічні малюнки у вивчених розмірах, **ЗАМІНЮЄ** на відповідні їм паузи, **ВИПРАВЛЯЄ** помилки в групуванні;

РОЗДІЛЯЄ квадратний період повторної будови з варіюванням другого речення на мотиви, фрази, речення, **ПОЗНАЧАЄ** ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, класичні функційні звороти.

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, кількість долей і тривалостей в затакті (якщо є), тональність, зразка для сольфеджування за кінцевою Т, ритмічну групу , синкопований ритм, восьму паузу, секвенцію, варіювання, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається перше та друге речення повторного квадратного періоду і на якому завершуються його половинна та заключна каденції;

ФІКСУЄ УВАГУ на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричними та неметричними акцентами, точності відтворення мелодичних рухів, діатонічних прохідних і допоміжних звуків, VII# паралельного мінору, ланок секвенції, ритмічного малюнку, функційних зворотів, **ІДЕНТИФІКУЄ** їх під час **ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ**

ГЕНЕРУЄ для співу вголос та про себе: метричну пульсацію вивчених розмірів, модель пунктирного та синкопованого ритмів, мелодичний рух як інтонаційну модель мотиву секвенції, інтервал як модель відстані між голосами у двоголоссі;

КОНТРОЛЮЄ власні відчуття метричної пульсації, ритму, чистоти інтонування, принципів розвитку;

ПРОСТУКУЄ пунктирний та синкопований ритм, рахуючи вголос і про себе у вивчених

Каденції:

половинна $S^5_3 - K^6_4 - D^5_3$;

заклучна $S^5_3 - K^6_4 - D^5_3 - T^5_3$.

Діатонічні секвенції:

$T^5_3 - S^6_4 - T^5_3$;

$T_6 - S^5_3 - T_6$;

$T^6_4 - S_6 - T^6_4$;

$T^5_3 - D_6 - T^5_3$;

$T_6 - D^6_4 - T_6$;

$T^6_4 - D^5_3 - T^5_3$.

ФАКТУРА:

Гармонічний і мелодичний виклад акордів:

—правила нотопису;

—різні типи розміщення акордових звуків
у мелодичному викладі.

ЖАНРОВІ ТИПИ ФАКТУРИ:

пісня (*арпеджіюваний виклад*);

танець (*бас-акорд*);

розмірах, ритмічне *ostinato*, один та/або два голоси ритмічного двоголосся в різних темпах, метр та ритм одночасно;

ІНТОНУЄ вголос та про себе вивчені гама мажору та мінору до трьох знаків включно, паралельно-змінний лад, однойменні тональності, види мінору, тетракорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи з прохідними та допоміжними діатонічними звуками, інтервали з оберненнями та розв'язанням, акордові послідовності з використанням

вивчених ритмічних груп, γ , на основі ритмічного *ostinato*, діатонічної секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;

СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША конструктивні і художні зразки

у вивчених тональностях до трьох знаків γ , включно, диригуючи, із застосуванням затакту (якщо є), вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій;

ВИКОНУЄ один з голосів у паралельному **двоголоссі**, з тимчасовим розходженням голосів, мелодію на фоні органного пункту, одну з партій триголосся (одночасний спів та методом нашарування голосів) в основних функційних зворотах з ритмічною групою

$\downarrow \cdot \uparrow$, синкопами, γ ;

ВІДТВОРЮЄ один звук 5_3 та/або його обернення голосом, а два інші на фортепіано;

СПІВАЄ з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ на слух метр, розмір, ступеневі, інтервальні (не більше трьох інтервалів), акордові послідовності (основні функційні звороти) у гармонічному та мелодичному викладі, у конструктивних та художніх зразках;

РОЗВИВАЄ відчуття *функційності* на засадах основних функційних зворотів, метроритмічної пульсації, ускладненої вивченими ритмічними групами;

ВПІЗНАЄ фрагмент, в якому з вивченими ритмічними групами, діатонічними прохідними і допоміжними звуками, змінним повторенням, секвенцією в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);

ФІКСУЄ почуті лади та їх види, інтервали, акорди, мелодичні рухи, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, позначень, таблиць, схем тощо;

ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване із звуковим та/або музичним втіленням.

<p>марш (<i>акордова з пунктирним ритмом</i>);</p> <p>хорал (<i>рівномірний акордовий виклад</i>).</p> <p>ТРАНСПОЗИЦІЯ:</p> <p><i>Транспозиція на заданий інтервал.</i></p> <p>ФОРМА.</p> <p>КАДЕНЦІЯ: загальне поняття.</p> <p>половинна каденція;</p> <p>заключна каденція.</p> <p>КВАДРАТНИЙ ПЕРІОД ПОВТОРНОЇ БУДОВИ З ВАРІОВАННЯМ ДРУГОГО РЕЧЕННЯ.</p> <p>Принципи будови.</p> <p><i>Тональності до трьох знаків при ключі включно.</i></p> <p>Тонова і ступенева будова.</p> <p>Види мінору.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p>	<p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почуту фразу (не більше 2 тактів) з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половинну або заключну каденцію, одну-дві ланки секвенції;</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному квадратному періоді повторної будови з варіюванням другого речення регістр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт, кількість тривалостей у затакті з однієї долі, мотиви, фрази, речення, точне повторення, секвенцію, мелодичні рухи, вивчені ритмічні групи в тональностях до трьох знаків включно;</p> <p><i>ПОМІЧАЄ</i> почуті в диктанті ритмічні групи, рух по звуках основних функційних зворотів;</p> <p><i>ЗАПИСУЄ</i> одноголосний диктант у формі квадратного періоду за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань, <i>ритмічний диктант</i> (не більше 4 т.) за 8 програвань, <i>двоголосний диктант</i> (не більше 1 т.) за 4 програвання;</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосну фразу, ритмічну групу, інтервальний та/або акордовий зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p><i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, <i>ЗНАХОДИТЬ</i> у ньому вивчені ритмічні групи, діатонічні прохідні та допоміжні, секвенцію, половинну та заключну каденцію;</p> <p><i>СПІВВІДНОСИТЬ</i> самодиктант з нотним зразком, <i>АНАЛІЗУЄ</i> помилки в ньому (якщо є).</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p><i>МОДЕЛЮЄ</i> мелодичну лінію зміною метра, розміру, діатонічними прохідними та допоміжними звуками, секвенцією, заміною тривалостей відповідними паузами, довгих тривалостей – розспівом вивченими ритмічними групами, пунктирним чи синкопованим ритмом (у межах фрази), відхиленням в паралельну тональність;</p> <p><i>ДОЛУЧАЄ</i> власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого (верхнього або нижнього) голосу до заданої мелодії з використанням діатонічних прохідних та допоміжних, руху по звуках акордів основних функційних зворотів, секвенції, Т та/або D органного пункту до заданої мелодії з використанням вивчених ритмічних груп (у межах речення);</p> <p><i>ТВОРИТЬ</i> на основі заданої цифровки жанрово визначену фактуру акомпанементу на основі відомих жанрів (пісня, танець, марш, хорал);</p> <p><i>ПІДБИРАЄ</i> в межах речення: ритмічний супровід з використанням вивчених ритмічних</p>
--	---

<p>Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Зб.4 та зм.5 у гармонічному мінорі з розв'язанням. Головні тризвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення t^5_3. Основні функційні звороти.</p>	<p>груп, другий голос на основі вивчених паралельного та/або контрастного голосоведення, басову лінію як D та/або T органний пункт, руху по звуках акордів основних функційних зворотів до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах та жанрових фактурних моделях; <i>СУПРОВОДЖУЄ ритмічним та/або гармонічним АКОМПАНЕМЕНТОМ</i> спів іншого учня / учениці; <i>ДОПИСУЄ</i> відсутні такти, знаки альтерації, другий голос, друге речення із закінченням на T, початок мелодії, мелодію по звуках вивчених акордів та їх обернень, ланки секвенції, басову лінію з головних ступенів ладу та обернень T^5_3 до заданої мелодії (у межах речення) з використанням вивчених темпів, динамічних відтінків, штрихів, мелодичних рухів, секвенції до заданого ритму, <i>ВЖИВАЄ</i> відповідні до образного змісту основні функційні звороти; <i>ГАРМОНІЗУЄ</i> ступені гама тональностей до трьох знаків включно вивченими акордами та їх оберненнями; <i>ЗАПОВНЮЄ</i> акордовими звуками простір між голосами; <i>КОМПОНУЄ</i> власний початок або кінець мелодичної лінії (не більше мотиву) з використанням вивчених ритмічних груп з рухом по ступенях T^5_3 та головних ступенях ладу; <i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою відхилення в паралельну тональність, типових функційних зворотів, зміни розмірів, ритмів, ритмічних груп, діатонічних допоміжних і прохідних, ритмічним, мелодичним та метричним варіюванням, діатонічною секвенцією, паралельним, контрастним та імітаційним голосоведенням, акордовими послідовностями, елементами форми періоду; <i>КОНСТРУЮЄ</i> жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених темпів, розмірів, ритмів, мелодичних рухів, штрихів і фактурних моделей супроводу (пісня, танець, марш, хорал); <i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті / письмі з використанням відхилення в паралельну тональність, руху по звуках функційних зворотів, діатонічних секвенцій, варіювання, вивчених ритмічних мажонків, октавного переносу.</p>
<p>МОДУЛЬ 7.</p>	<p>15 год.</p>
<p>7.1 ГАРМОНІЧНИЙ МАЖОР. КВІНТОВЕ КОЛО</p>	<p>МОТИВАЦІЯ: <i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення тональностей за кількістю знаків, ладових видів на прикладі гармонічного мажору, тритонів, їх утворення</p>

ТОНАЛЬНОСТЕЙ (ОЗНАЙОМЛЕННЯ):

Порядок розміщення дієзів та бемолів при ключі.

Інтервал квінти як відстань між тональностями в напрямку збільшення знаків.

Рух квінтами вгору – як збільшення дієзів при ключі.

Рух квінтами вниз – збільшення бемолів при ключі.

Пониження VI ступеня в гармонічному виді мажору.

Ступенева і тонова величина.

Особливості побудови верхнього тетраорду.

Ідентичність звучання верхніх тетраордів гармонічного мажору і мінору.

Наявність зб.2 у верхньому тетраорді гармонічних видів через пониження VI ступеня в гармонічному мажорі та підвищення VII ступеня в гармонічному мінорі.

Тональності з чотирма дієзами при ключі

(повторення):

E-dur:

Тоновна і ступенева будова.

та розв'язання в тональності, зменшеного тризвуку та його розміщення в тональності, септакорду як чотиризвучного співзвуччя, D₇ як ускладнену дисонуючу доміантову функцію для здобуття розуміння ладової організації музичного цілого, чистоти інтонування ладово-функційних тяжінь, розвитку музичного слуху та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту;
ПРЕЗЕНТУЄ та *ЗАСТОСОВУЄ* здобуті знання про вивчені тональності, гармонічний мажор, тритони з розв'язанням, зм.VII⁵₃ та D₇ з розв'язанням на уроках спеціальності, музичної літератури, імпровізації та інших мистецьких дисциплінах, *НАВОДИТЬ* відповідні приклади з власного виконавського репертуару.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:

НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ тональне коло, висхідну та низхідну квінти як принцип розміщення тональностей за збільшенням знаків у звукоряді, що таке гармонічний мажор, що утворюється завдяки пониженню VI ступеня, тональне коло, висхідну та ключові знаки тональностей E, cis, As; зб.4 на VI(b) ступені і зм.5 на II ступені в гармонічному мажорі та натуральному мінорі з розв'язанням в тональності, зменшений тризвук, його інтервальний склад, будова на VII ступені та особливості розв'язання, септакорд як співзвуччя з чотирьох звуків, D₇ як акорд з трьох терцій, що будується на V ступені, особливості його розв'язання;

СИСТЕМАТИЗУЄ E, cis, As як тональності з чотирма знаками при ключі, гармонічні види мажору і мінору за зміненим ступенем, вивчені тональності за їх розміщенням у квінтовому колі, тритони за розміщенням на ступенях ладу, будовою та розв'язанням, зменшений тризвук як дисонуючий акорд з трьох звуків, розміщений на VII ступені, септакорди як утворення з чотирьох звуків, розміщених по терціях, D₇ як септакорд V ступеня;

УСВІДОМЛЮЄ гармонічний мажор як лад, в якому змінений один ступінь, квінтове коло як систему розташування тональностей, внаслідок чого утворюється зб.2, енгармонізм тритонів за тоноювою величиною, крайні звуки зм.⁵₃ як зм.5, D₇ як ускладнений доміантовий акорд;

З'ЯСОВУЄ подібність у будові верхнього тетраорду в гармонічних мажорі та мінорі, ступеневу величину тритонів за їх розміщенням на ступенях ладу та розв'язанням, особливості розв'язання вивчених акордів, де три звуки зм.VII⁵₃ розв'язуються у два звуки тонічної терції з подвоєнням I ступеня, чотири звуки D₇ – у тонічну терцію з

<p>Види мажору. Поділ на тетраорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Зб.4 та зм.5 в натуральному мажорі з розв'язанням. Головні тризвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення T⁵₃. VII⁵₃ з розв'язанням. D₇ з розв'язанням. Основні функційні звороти.</p> <p>7.2</p> <p>ІНТЕРВАЛ.</p> <p>ДИСОНАНС.</p> <p>ТРИТОНИ В НАТУРАЛЬНОМУ МІНОРІ ТА ГАРМОНІЧНОМУ МАЖОРІ НА II I VI СТУПЕНЯХ З РОЗВ'ЯЗАННЯМ.</p> <p>Ступенева та тонова величина. Гармонічний та мелодичний виклад. Запис, скорочене позначення. Правила розв'язання.</p> <p>Послідовності інтервалів на ступенях ладу.</p> <p>Двоголосся з <i>паралельним</i> та <i>протилежним рухом</i> голосів.</p>	<p>потроєнням I ступеня; ЗАНОСИТЬ в таблицю (діаграму тощо) вивчені тональності, понижений ступінь гармонічного мажору, ступені, на яких будуються тритони в гармонічному мажорі та натуральному мінорі, ступені, на яких будуються зм. VII⁵₃ та D₇; ОПИСУЄ верхній тетраорд гармонічного мажору як ідентичний за звучанням з гармонічним мінором, тритони та їх розв'язання як взаємообернені інтервали, зм.⁵₃ як дисонуючий акорд VII ступеня, D₇ як ускладнення D⁵₃; ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії в опанованому матеріалі нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду; БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає від звука: вивчені прості інтервали, тризвуки та їх обернення, у вивчених тональностях гармонічний мажор, з розв'язанням: тритони на VI і II ступенях, зм. VII⁵₃, D₇; ПОРІВНЮЄ гармонічний мажор та мінор, розв'язання збільшених та зменшених інтервалів на прикладі тритонів, особливості руху акордових звуків при розв'язанні зм. VII⁵₃ та головних тризвуків, D⁵₃ та D₇.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою тонікою, стрибки на тритон (зб.4 і зм.5), рух по звуках зм. VII⁵₃, D₇, останній звук половинної та/або заключної каденції; ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу <u>вголос</u> та <u>про себе</u> безпосередньо перед стрибком на тритон, септиму як крайні звуки D₇; ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування ладо-мелодичних зворотів, різниці між натуральним та пониженим VI ступенем у мажорі, септим, тритонів у натуральному мінорі та гармонічному мажорі, зм. VII⁵₃, D₇ та їх розв'язання в мелодичній лінії, <u>ІДЕНТИФІКУЄ</u> їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ</u>; ПРОСТУКУЄ вивчені ритми, рахуючи волос і про себе; ІНТОНУЄ <u>вголос</u> та <u>про себе</u> у висхідному та низхідному напрямку від звука: вивчені прості інтервали, тризвуки та їх обернення, у тональностях E, cis, As: гами, тетраорди, вивчені види мажору та мінору, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, мелодичні рухи, з розв'язанням: вивчені тритони і обернення, зм. VII⁵₃, D₇; опановані гармонічні звороти (3-4 акорди); СОЛЬФЕДЖУЄ <u>З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у E,</p>
---	---

Унісон з тимчасовим розходженням голосів.

Тональності з чотирма дієзами при ключі

(повторення):

cis-moll:

Тоновна і ступенева будова.

Види мінору.

Поділ на тетраорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.

Зб.4 та зм.5 в натуральному мажорі з розв'язанням.

Головні трізвукі з оберненнями та розв'язанням в обернення Т⁵₃.

VII⁵₃ з розв'язанням.

D₇ з розв'язанням.

Основні функційні звороти.

7.3

СПІВЗВУЧЧЯ, АКОРД: ОБЕРНЕННЯ ТРИЗВУКУ.

Закономірності обернень трізвукі: повторення.

ОБЕРНЕННЯ МАЖОРНОГО ТА МІНОРНОГО ТРИЗВУКУ.

Інтервальний склад.

ОБЕРНЕННЯ СУБДОМІНАНТОВОГО ТА ДОМІНАНТОВОГО ТРИЗВУКІВ У МАЖОРІ ТА ГАРМОНІЧНОМУ МІНОРІ, ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.

cis, As, тактуючи у вивчених розмірах із застосуванням гармонічного мажору та видів мінору, ладо-мелодичних зворотів, стрибків у межах тритону, септими, ходів по звуках зм.VII⁵₃, D₇;

ВИКОНУЄ один з голосів при двоголосному співі тритонів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій триголосся в акордовій послідовності на основі автентичного або плагального звороту, один з голосів чотириголосся при співі D₇ методом нашарування, співає гаму канонічно;

ВІДТВОРЮЄ один звук тритону голосом, а інший на фортепіано, один звук з трізвукі та/або його обернень, D₇ голосом, а два/три інші на фортепіано;

СПІВАЄ з власним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ попередньо засвоєне, натуральний, гармонічний мажор і види мінору, тритони з розв'язанням; зм.VII⁵₃, D₇ з розв'язанням в гармонічному та мелодичному звучанні, у функційних зворотах, *АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ* зв'язок вивчених видів мажору й мінору, інтервалів, акордів з відповідним стрибком, рухом у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;

РОЗВИВАЄ відчуття *фонізму* гармонічного мажору, дисонансів, *ладових тяжінь* на основі розв'язання зм.VII⁵₃, *функційності* D₇, вміння визначати за розв'язанням зб.4 і зм.5; зм.VII⁵₃, D₇ та їх розв'язання в художніх творах та/або конструктивних зразках;

ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент, в якому яскраво виявляється різниця в ладовому забарвленні натурального та гармонічного мажорів, вид мінору, задана ступенева або інтервальна послідовність із тритоном, септимою, рух по звуках головних трізвуків та їх обернень, зм.VII⁵₃, D₇, основні функційні звороти в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);

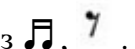

ФІКСУЄ почуті лади, інтервали, акорди, мелодичні рухи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопісу, таблиць, схем тощо; *ПОРІВНЮЄ* графічно зафіксоване із звуковим та/або музичним втіленням.

ДИКТАНТ:

ПОВТОРЮЄ СПІВОМ з назвою нот почуту фразу (не більше 2 тактів) з рухом по звуках тритонів, зм.VII⁵₃, D₇;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному квадратному періоді повторної з варіюванням другого

<p>Ступеневе розміщення.</p> <p>РОЗВ'ЯЗАННЯ ОБЕРНЕНЬ S^5_3 ТА D^5_3 В ОБЕРНЕННЯ T^5_3.</p> <p>Ступеневе розміщення. Гармонічне з'єднання акордів. Рух голосів при розв'язанні.</p> <p>КАДАНСОВИЙ КВАРТСЕКСТАКОРД.</p> <p>Ступеневе розміщення. Функційне значення T^6_4 в каденційних зворотах.</p> <p>ОСНОВНІ ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ:</p> <p><i>плагальний:</i> $T-S^6_4-T$; $T_6-S^5_3-T_6$; $T^6_4-S_6-T^6_4$;</p> <p><i>автентичний</i> $T^5_3-D_6-T^5_3$; $T_6-D^6_4-T_6$; $T^6_4-D^5_3-T^5_3$;</p> <p>Акордові послідовності. Триголосний спів акордів.</p> <p>Тональності з чотирьма бемолями при ключі (повторення):</p> <p><u><i>As-dur:</i></u></p> <p>Тонові і ступенева будова. Поділ на тетракорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p>	<p>речення будови регістр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки на тритони, рух по звуках зм. VII^5_3, D_7);</p> <p><i>ПОМІЧАЄ</i> почуті в диктанті стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордів;</p> <p><i>ЗАПИСУЄ</i> диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосну фразу з пониженим VI ступенем у мажорі, стрибками на тритон або рухом по звуках зм. VII^5_3, D_7 після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p><i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить в ньому ладовий нахил, вид мажору або мінору, дисонуючі інтервали (септими, тритони), зм. VII^5_3, D_7, половинну та заключну каденції;</p> <p><i>СПІВВІДНОСИТЬ</i> самодиктант з нотним зразком;</p> <p><i>АНАЛІЗУЄ</i> помилки в ньому (якщо є).</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p><i>МОДЕЛЮЄ</i> мелодичну лінію гармонічним мажором, змінами видів мінору, тритоном із розв'язанням у мелодичному вигляді, рухом по звуках зм. VII^5_3, D_7;</p> <p><i>ДОЛУЧАЄ</i> власний ритмічний голос на основі ритмічного <i>ostinato</i>, фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням органного пункту, вивчених зворотів у межах речення, розщепленням консонансу на тритон з розв'язанням, кінцівки на октавний унісон;</p> <p><i>ТВОРИТЬ</i> на основі заданої цифровки жанрово визначену фактуру акомпанементу;</p> <p><i>ПІДБИРАЄ</i> в межах речення другий голос паралельного, контрастного голосоведення з використанням тритонів з розв'язанням, басову лінію як органний пункт, з використанням рухів по звуках опанованих зворотів та акордів до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в жанрових фактурних моделях;</p> <p><i>ВЖИВАЄ</i> відповідні до образного змісту види мажору і мінору, інтервали (за потреби – тритони), акорди та гармонічні звороти;</p> <p><i>СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ</i> спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p><i>СТВОРЮЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше фрази) з використанням стрибків на вивчені тритони, руху по звуках зм. VII^5_3, D_7 з розв'язанням;</p> <p><i>КОНСТРУЮЄ</i> жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених видів мажору, мінору, інтервалів у мелодичних рухах, акордів у фактурних моделях супроводу;</p>
---	---

<p>Зб.4 та зм.5 в натуральному мажорі з розв'язанням. VII⁵₃ з розв'язанням. D₇ з розв'язанням. Головні тризвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення T⁵₃. Автентичний та плагальний функційні звороти.</p>	<p><i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно із забарвленням гармонічних видів, тритонів, D₇; <i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням гармонічного мажору, тритонів з розв'язанням, рухом по звуках зм.VII⁵₃, D₇.</p>
<p>МОДУЛЬ 8. 13.5 год.</p>	
<p>8.1</p> <p>МЕТР.</p> <p>СКЛАДНИЙ РОЗМІР: загальне поняття. Повторення складного розміру ⁴₄ з використанням складніших ритмічних сполучень з .</p> <p>Правила групування: повторення.</p> <p>ЗАТАКТ</p> <p>Дві долі в затакті у розмірі ⁴₄.</p> <p>РИТМІЧНА ГРУПА: на початку такту в розмірах ³₄, ⁴₄.</p> <p>СИНКОПА: міждольова внутрішньо тактова синкопа у вивчених розмірах: повторення.</p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення ритмічної багатоманітності, складного розміру ⁶₈, хроматизму як засобу збагачення мелодії, періоду неповторної будови заснованого на постійному оновленні музичного матеріалу, варіювання мелодії ускладненням метроритміки, використанням фігурацій у її супроводі для розвитку відчуття ритму, розуміння фактури, музичної логіки та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації; <i>ПРЕЗЕНТУЄ</i> та <i>ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та основні поняття нотопису на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ і ПОЯСНЮЄ</i> що таке складний розмір, наявність в ньому відносно сильних долей, кількість долей та їх поділ на сильну, відносно сильну і слабкі долі в складному розмірі ⁴₄, дві долі в затакті в ⁴₄, на початку такту в ³₄, ⁴₄, міждольову внутрішньо тактову синкопу в ³₄, ⁴₄, складний розмір ⁶₈, схема диригування у ⁶₈, пунктирний ритм у ⁶₈ у поєднанні з восьмою паузою, правопис двоголосного музичного викладу на двох нотоносцях, аколада, літерна система позначень звуків, їх альтерації та тональностей, допоміжний хроматизм, мелодичне співвідношення голосів на засадах «нота-проти-ноти» (силабічне), місце D₇ в заключній каденції, співставлення тональностей*, відхилення в іншу тональність*, пікардійська терція*, фігурація, арпеджійований рух, альбертієвий бас, транспозиція за допомогою зміни ключа, тональності, на заданий інтервал, період неповторної будови; СИСТЕМАТИЗУЄ вивчені метри як прості та складні, ритмічні групи за типом ритму</p>

СКЛАДНИЙ РОЗМІР 6_8 :

схема диригування як ускладнений варіант
схеми диригування на 4_4 ;

засади групування.

ПУНКТИРНИЙ РИТМ: у поєднанні з 7_8 на
сильній долі у розмірі 6_8 .

Групування з пунктирним ритмом.

7_8 в ритмічних малюнках вивчених розмірів:
повторення.

Тональності з чотирма бемолями при ключі:

f-moll:

Ступенева і тонова будова.

Види мінору.

Поділ на тетра хорди.

Стойкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та
розв'язання.

Зб.4 та зм.5 з розв'язанням.

Головні тризвуки з оберненнями та

(пунктирний, синкопований), звуки в мелодичних рухах як акордові – неакордові, діатонічні – хроматичні, допоміжні – прохідні, фактуру за типом фігурації (арпеджіювана, альбертієвий бас), принципи літерної системи позначень звуків, тональностей, утворення назв альтерованих звуків та винятків;

УСВІДОМЛЮЄ 6_8 як поєднання двох простих розмірів 3_8 , ритмічну групу як ускладнення ритмічного малюнку в розмірі 3_4 , хроматичні допоміжні як звуки мелодії, що знаходяться на відстані півтону вгору або вниз від одного зі ступенів тональності, у мелодії послідовність зі стрибків трьох терцій в одному напрямку як мелодичний виклад D_7 , використання D_7 , двох малих терцій як зм. 5_3 в заключній каденції як ускладнення автентичності, заключну мажорну терцію в мінорному зразку як пікардійську, новий матеріал в другому реченні як ознаку форми квадратного періоду неповторної будови;

З'ЯСОВУЄ різницю тривалості такту в розмірах 6_8 та 3_8 , величину дводольового затакту в 4_4 за кількістю долей та тривалостей, розташування ритмічної групи з однієї восьмої паузи, у 6_8 , різницю між діатонічним та хроматичним допоміжним, кількість ланок у секвенції і її напрямок, інтервал, що утворюється між мелодичними лініями двоголосся, функційний нахил звороту в мотиві діатонічної секвенції та його видозміну в ланках, наявність D_7 у заключній каденції, форму квадратного періоду неповторної будови за несхожістю музичного матеріалу;

ЗАНОСИТЬ В ТАБЛИЦЮ, СХЕМУ тональності до чотирьох ключових знаків включно, прості та складні розміри, вивчені ритмічні малюнки у відповідні до заданого розміру такти, хроматизми як альтеровані ступені, VII_3^5 та D_7 в основних функційних зворотах, форму періоду неповторної будови;

ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії різницю між складними і простими розмірами, 6_8 та 3_8 , однією та двома долями в затакті, у звучанні ритмічної групи у 3_4 та 4_4 , записом двоголосся на одному і двох нотоносцях, діатонічним та хроматичним допоміжним, D_3^5 та D_7 , D_7 та VII_3^5 , повним зворотом з використанням D_3^5 і D_7 , арпеджіюваним рухом та альбертієвим басом, однотональною та побудовою з відхиленням, квадратним періодом повторної та неповторної будови, між транспозицією на заданий інтервал, зміну тональності, ключа;

ОПИСУЄ складний розмір як поєднання кількох простих, дві долі в затакті як початок мелодії з відносно сильної долі в 4_4 , 6_8 як поєднання двох тактів 3_8 , а схему диригування у 6_8 як ускладнення схеми диригування в 4_4 , допоміжний хроматизм як засіб збагачення

розв'язанням в обернення t^5_3 .

VII^5_3 , D_7 з розв'язанням в t .

Основні функційні звороти.

D_7 в заключній каденції.

8.2

НОТОПИС.

Запис двоголосся на двох нотонаосцях:

загальне поняття,

правила нотопису.

Літерна система позначень звуків, їх альтерації та тональностей.

МЕЛОДІЯ:

Засади та види мелодичного розвитку:

варіювання: повторення;

ХРОМАТИЗМ:

загальне поняття (повторення).

Допоміжний хроматизм:

правила утворення,

правопис.

мелодії, мелодичне співвідношення у багатоголоссі за принципом нота-проти-ноти як одночасне звучання голосів у двоголоссі, верхні звуки акордів у діатонічній секвенції з основних функційних зворотів як засіб створення мелодії, використання D_7 як загострення автентичності в заключній каденції, співставлення тональностей, відхилення в однойменну тональність, пікардійську терцію як збагачення мелодичної лінії ладо-тональною мінливістю*, фігурацією (арпеджійований рух, альбертієвий бас) як збагачення акомпанементу, другим реченням квадратного періоду неповторної будови як несхожим на перше;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ розмір 6_8 , кількість тактів, дві долі в затакті, пунктирний, синкопований ритм, ритмічний малюнок мелодії, ритмічні групи $\downarrow \cdot \uparrow$ на сильній долі в

3_4 , 4_4 , $\downarrow \cdot \uparrow$, восьму паузу в 6_8 , ключові знаки тональності f-moll; двоголосся на двох нотних станах, літерне позначення звуків, їх альтерації та тональностей до чотирьох знаків включно, літерно-цифровими позначеннями акорди у функційних зворотах, D_7 у заключній каденції, транспонований зразок, квадратний період неповторної будови;

БУДУЄ на письмі і усно, **ІНТОНУЄ**, **ГРАЄ**, **ПРОПЛЕСКУЄ**, **КОМПОНУЄ** вивчені гами, тетраорди, діатонічні прохідні та допоміжні звуки, хроматичні допоміжні, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, діатонічну секвенцію, розв'язання VII^5_3 та D_7 в T^5_3 як зворот та в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в тональностях до чотирьох знаків при ключі включно;

ТРАНСПОНУЄ письмово, усно з ключа в ключ, в іншу тональність, на заданий інтервал;

ГРУПУЄ тривалості нот, ритмічні малюнки у 6_8 , у затакті з двох долей у 4_4 , **ЗАМІНЮЄ** вісімкові тривалості на відповідні їм паузи, **ВИПРАВЛЯЄ** помилки в групуванні;

РОЗДІЛЯЄ квадратний період неповторної будови на мотиви, фрази, речення, **ПОЗНАЧАЄ** допоміжний хроматизм, ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, основні функційні звороти, D_7 .

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, кількість долей і тривалостей у затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T , ритмічну групу $\downarrow \cdot \uparrow$ на сильній долі у 3_4 , 4_4 , синкопований ритм, восьму паузу, секвенцію, варіювання, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається перше та друге речення неповторного квадратного періоду і на якому завершуються його половинна та заключна каденції, рух по D_7 , VII^5_3 ;

ФІКСУЄ УВАГУ на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричними та

ВІДХИЛЕННЯ: загальне поняття.

*Відхилення в однойменну тональність**.

*Пікардійська терція**: загальне поняття.

БАГАТОГОЛОССЯ:

паралельне (спів паралельними інтервалами);

імітаційне (канон);*

контрастне:

органний пункт;

унісон з тимчасовим розходженням

голосів у каденційних зворотах.

Мелодичне співвідношення голосів: загальне поняття.

Нота-проти-ноти.

АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:

Функційні звороти:

D₇:

D₇-T;

D⁵₃ - D₇ - T;

D⁵₃ (розгорнутий) - D₇ - T;

K⁶₄ - D₇ - T.

неметричними акцентами, точності відтворення мелодичних рухів, хроматичних допоміжних звуків, ланок секвенції, ритмічного малюнку, функційних зворотів з D₇, VII⁵₃, ІДЕНТИФІКУЄ їх під час ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ;

ГЕНЕРУЄ для співу вголос та про себе: метричну пульсацію розміру ⁶/₈, модель пунктирного та синкопованого ритмів, відстань в півтона до основного ступеня ладу як хроматизм, мелодичний рух як інтонаційну модель мотиву секвенції, інтервал як модель відстані між голосами у двоголосі;

КОНТРОЛЮЄ власні відчуття метричної пульсації, ритму з використанням восьму паузу, чистоти інтонування під час співу хроматичних допоміжних, принципів розвитку;

ПРОСТУКУЄ пунктирний та синкопований ритм, рахуючи вголос і про себе у вивчених розмірах, ритмічну фігуру , восьму паузу в ⁶/₈, ритмічне ostinato, один та/або два голоси ритмічного двоголосся в різних темпах, метр та ритм одночасно;

ІНТОНУЄ вголос та про себе вивчені гами до чотирьох знаків включно, опановані види мажору та мінору, тетракорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи з допоміжними хроматичними звуками, інтервали з оберненнями та розв'язанням,

акордові послідовності з використанням вивчених ритмічних груп, ⁷, на основі ритмічного ostinato, діатонічної секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;

СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях до чотирьох знаків включно, диригуючи, з застосуванням двох долей у затакті в розмірі ⁴/₄, вивчених ритмічних груп, восьму паузу, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматичних допоміжних;

ВИКОНУЄ один з голосів у паралельному **двоголосі**, з тимчасовим розходженням голосів, мелодію на фоні органного пункту із співвідношенням голосів нота-проти-ноти одну з партій триголосся (одночасний спів та методом нашарування голосів) в основних функційних зворотах, з D₇, VII⁵₃ з ритмічною групою , синкопованим ритмом, восьмою паузою;

ВІДТВОРЮЄ один звук ⁵/₃ та/або його обернення, основного виду D₇ голосом, а інші на фортепіано;

СПІВАЄ з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ на слух метр, розмір, ритмічні групи, ступеневі, інтервальні (не більше трьох

<p>VII^5_3:</p> <p>$VII^5_3 - T$;</p> <p>$VII^5_3 - D_7 - T$;</p> <p>$S_6 - VII^5_3 - T$.</p> <p><i>Каденції:</i></p> <p>половинна $S_6 - K^6_4 - D^5_3$;</p> <p>заклучна $S_6 - K^6_4 - D_7 - T^5_3$.</p> <p><i>Діатонічні секвенції:</i></p> <p>$D_7 - T$;</p> <p>$VII^5_3 - T$;</p> <p>ФАКТУРА:</p> <p><i>Фігурація:</i> загальне поняття.</p> <p>Основні види фігурації:</p> <p>арпеджійований рух;</p> <p>альбертієвий бас.</p> <p>ТРАНСПОЗИЦІЯ:</p> <p>повторення вивчених видів.</p> <p>ФОРМА.</p> <p>КАДЕНЦІЯ: ускладнення використанням D_7.</p>	<p>інтервалів), акордові послідовності (основні функційні звороти, звороти з D_7, VII^5_3) у гармонічному та мелодичному викладі, у конструктивних та художніх зразках;</p> <p><i>РОЗВИВАЄ</i> відчуття <i>функційності</i> на основі гармонічних зворотів, <i>метроритмічної пульсації</i>, ускладненої вивченими ритмічними групами, <i>форми</i> на основі вивчених видів періоду;</p> <p><i>ВПІЗНАЄ</i> фрагмент у розмірі 6_8, вивченими ритмічними групами, хроматичними допоміжними звуками, рухом по звуках D_7, VII^5_3, мелодичним співвідношенням голосів за принципом нота-проти-ноти, діатонічною секвенцією, тональним співставленням*, відхиленням в однойменну тональність*, пікардійською терцією*, арпеджійованим рухом, альбертієвим басом у супроводі в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);</p> <p><i>ФІКСУЄ</i> почуті мажор і мінор та їх види, інтервали, акорди, хроматичні допоміжні, мелодичні рухи, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо;</p> <p>ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване зі звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почуту фразу (не більше 2 тактів) у складних розмірах, з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половинну або заклучну каденцію, одну-дві ланки секвенції;</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному квадратному періоді неповторної будови реєстр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт, кількість тривалостей у затакті з двох доль в 4_4, мотиви, фрази, речення, точне повторення, секвенцію, ритмічне варіювання, мелодичні рухи, вивчені ритмічні групи в тональностях до чотирьох знаків включно;</p> <p><i>ПОМІЧАЄ</i> почуті в диктанті ритмічні групи, рух по звуках D_7, VII^5_3;</p> <p><i>ЗАПИСУЄ</i> <i>одноголосний диктант</i> у формі квадратного періоду за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань, <i>ритмічний диктант</i> (не більше 4 т.) за 8 програвань <i>двоголосний диктант</i> (не більше 1 т.) за 4 програвання;</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосну фразу, ритмічну групу, інтервальний та/або акордовий зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p><i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, <i>ЗНАХОДИТЬ</i> в ньому вивчені ритмічні групи, хроматичні допоміжні, секвенцію, половинну та заклучну</p>
--	--

<p>КВАДРАТНИЙ ПЕРІОД НЕПОВТОРНОЇ БУДОВИ.</p> <p>Принципи будови.</p> <p>Тональності з чотирьох знаками при ключі включно.</p> <p><u>E-dur</u></p> <p><u>cis-moll</u></p> <p><u>As-dur</u></p> <p><u>f-moll</u></p> <p>Ступенева і тонова будова.</p> <p>Види мажору і мінору.</p> <p>Поділ на тетракорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Зб.4 та зм.5 з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, D_7 з розв'язанням в T.</p> <p>Основні функційні звороти.</p>	<p>каденцію; СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є).</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію зміною метра, розміру, збагаченням хроматичними допоміжними звуками, секвенцією, заміною тривалостей відповідними паузами, довгих тривалостей – розспівом вивченими ритмічними групами, пунктирним чи синкопованим ритмом (у межах фрази), співставленням тональностей, відхиленням в однойменну тональність;</p> <p>ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого голосу з мелодичним співвідношенням за принципом нота-проти-ноти до заданої мелодії з використанням хроматичних допоміжних, руху по звуках D_7, VII^5_3, секвенції, T та/або D органним пунктом, ритмічне <i>ostinato</i> до заданої мелодії з використанням вивчених ритмічних малюнків (у межах речення);</p> <p>ТВОРИТЬ за наданою цифровою фігураційну фактуру акомпанементу на основі арпеджійованого руху, альбертієвого басу;</p> <p>ПІДБИРАЄ в межах речення: ритмічний супровід з використанням вивчених ритмічних груп та ритмів, другий голос на основі вивчених паралельного та/або контрастного голосоведення, басову лінію як D та/або T органний пункт, з використанням рухів по звуках D_7, VII^5_3, T з пікардійською терцією до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях фігурації на основі арпеджійованого руху, альбертієвого басу;</p> <p>ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту види мажору і мінору, однойменні тональності, допоміжний хроматизм, складні розміри $^4_4, ^6_8$, ритмічні малюнки $\bullet \cdot \bullet \cdot$, пунктирний ритм в 6_8, синкопа, інтервали, D_7, VII^5_3 та гармонічні звороти, вид фігурації;</p> <p>СУПРОВОДЖУЄ ритмічним та/або гармонічним АКОМПАНеМЕНТОМ спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p>СТВОРЮЄ фрагмент мелодичної лінії (не більше фрази) з використанням ритмічних груп, руху по звуках D_7, VII^5_3 з розв'язанням;</p> <p>ДОПИСУЄ відсутні такти, відсутні знаки альтерації, другий голос, друге речення із закінченням на T, початок мелодії, мелодію по звуках D_7, VII^5_3, ланки секвенції, басову лінію з використанням руху по звуках D_7, VII^5_3 до заданої мелодії (у межах речення) з використанням хроматичних допоміжних у мелодичних рухах, секвенції, мелодію до заданого ритму;</p>
---	---

D ₇ в заключній каденції.	<p><i>ГАРМОНІЗУЄ</i> ступені гама тональностей до чотирьох знаків включно вивченими акордами та їх оберненнями;</p> <p><i>ЗАПОВНЮЄ</i> акордовими звуками простір між голосами;</p> <p><i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою відхилення в однойменну тональність*, пікардійською терцією*, зворотів з D₇, VII⁵₃, зміни розмірів, ритмічних малюнків, хроматичних допоміжних, варіюванням, діатонічною секвенцією, видами фігурації (арпеджійований рух, альбертієвий бас), елементами форми періоду;</p> <p><i>КОНСТРУЮЄ</i> жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених фактурних моделей супроводу (арпеджійований рух, альбертієвий бас);</p> <p><i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті/письмі з використанням відхилення в однойменну тональність*, хроматичних допоміжних, руху по звуках D₇, VII⁵₃, діатонічних секвенцій, варіювання, вивчених ритмічних малюнків.</p>
Всього годин у навчальному році	52,5

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ РІЧНОГО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НА КІНЕЦЬ ДРУГОГО РОКУ НАВЧАННЯ

I. ГРАФІЧНО ВІДТВОРЮЄ та ВИКОНУЄ:

1. ДИКТАНТ.

Вимоги до диктанту:

- період з 8 тактів;
- одноголосний;
- однотональний;
- тональності до чотирьох знаків включно;
- розмір $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$ або $\frac{3}{8}$ *;
- ознаки натурального або гармонічного мажору чи одного з трьох видів мінору;
- ритмічні групи з пунктирним ритмом, шістнадцятими;
- рух по звуках вивчених інтервалів та акордів.

I рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин;

II рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, транспонувати в іншу тональність;

III рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, дописати другий голос на засадах паралельного голосоведення за принципом нота-проти-ноти з тимчасовим розходженням голосів (у каденційному звороті).

2. ВИРІШУЄ письмово завдання тесту – впродовж 30 хвилин (може бути і в усній формі за вибором викладача).

Вимоги до письмової роботи:

–форма тесту запитань з варіантами відповідей, з яких одна – правильна;

–питання формувати у трьохрівневу структуру:

середній – 4 питання;

достатній – 8 питань;

високий – 12 питань.

Перелік визначень, для запитань тесту поділених на п'ять груп, кожна з яких повинна бути представлена в тесті:

1. Знаки скорочення і спрощення нотного письма.
2. Літерна система позначень звуків, їх альтерації.
3. Літерна система позначень тональностей.
4. Плагальність і автентичність.
5. Гармонічний мажор.
6. Однойменні тональності.
7. Складний розмір.
8. Розміри $\frac{3}{8}$ та $\frac{6}{8}$.
9. Синкопа.
10. Прості інтервали – поділ за фонічною якістю.
11. Тритони – визначення.
12. Ступенева і тонова величина.
13. Тритони в натуральних та гармонічних видах мажору і мінору.
14. Розв'язання тритонів.

15. Дисонанси.
16. Обернення головних тризвуків та їх розв'язання.
17. K^6_4 .
18. Зменшений тризвук VII ступеня.
19. Септакорд.
20. D_7 .
21. Основні функційні звороти.
22. Форма періоду та її елементи.
23. Точне та змінене повторення.
24. Секвенція.

II. СОЛЬФЕДЖУЄ:

1. ВІДТВОРЮЄ ГОЛОСОМ матеріал для конструктивного інтонування:

I рівень:

- висхідна гама мажору або одного з трьох видів мінору в тональностях до чотирьох знаків включно;
- ступенева послідовність з вивченими мелодичними рухами;
- від звука вгору прості інтервали;
- у тональності до трьох знаків включно – головні тризвуки ладу та їх розв'язання;

II рівень:

- висхідна або низхідна гама мажору або одного з трьох видів мінору в тональностях до чотирьох знаків включно;
- ступенева послідовність з вивченими мелодичними рухами (стрибки на широкі інтервали, рух по головних ступенях, звуках головних тризвуків та їх обернень)
- від звуку вгору і вниз прості інтервали, вгору – тритони, у тональності до чотирьох знаків включно заданий інтервал на відповідних ступенях ладу;
- від звука мажорний та мінорний тризвук від звука, у тональностях до чотирьох знаків включно інтонувати головні тризвуки ладу та їх обернення з розв'язанням;

III рівень:

гама тональності до чотирьох знаків включно, гармонічний мажор, види мінору в обох напрямках; ступенева послідовність з мелодичними рухами (стрибки на дисонуючі інтервали, обернення головних тризвуків ладу, рух по звуках D_7); від звука вгору і вниз прості інтервали, тритон з оберненням та розв'язанням; у тональності до чотирьох знаків включно інтонувати VII^5_3 та D_7 з розв'язанням.

2. ЧИТАЄ З АРКУША художні зразки:

Загальні вимоги:

- у вивчених тональностях, диригуючи в розмірах 2_4 , 3_4 , 4_4 із застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів;
- у зразку для читання з аркуша визначає розмір, кількість долей і тривалостей в затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T, точне повторення, ступінь, з якого починається і на якому завершується кожне речення, вивчені інтервали, акорди за рухом по їх звуках.

I рівень: тональності до чотирьох знаків при ключі включно, вивчені ритмічні групи з пунктирним ритмом, рухом по звуках простих інтервалів, головних тризвуків;

II рівень: тональності до чотирьох знаків включно, паралельно-змінному ладу, з використанням мажору та трьох видів мінору, ритмічні групи з паузами, з рухом по звуках дисонуючих інтервалів, обернень головних тризвуків;

III рівень: тональності до чотирьох знаків включно, гармонічному мажорі, ритмічні групи з внутрішньо тактовою синкопою, з рухом по звуках тритонів та їх обернень, D_7 .

3. ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ (усно або письмово – за вибором викладача):

I рівень: гама двох видів мажору або одного з трьох видів мінору; прості інтервали в гармонічному і мелодичному викладі; $v.^5_3$, $m.^5_3$, D_7 ;

II рівень: висхідна або низхідна гама двох видів мажору або одного з трьох видів мінору; прості інтервали та тритони в гармонічному та мелодичному (вгору) викладі; основний вид та обернення головних тризвуків ладу;

III рівень: гама двох видів мажору, одного з трьох видів мінору в обох напрямках; ступенева послідовність з рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів; прості інтервали, їх обернення з розв'язанням в гармонічному та

мелодичному (в обох напрямках) викладі, тритони на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання; зм. VII⁵₃.

III. ДЕМОНСТРУЄ попередньо підготовлене завдання з творчою складовою, оформлене письмово:

Одне з п'яти запропонованих завдань та їх варіантів на вибір учня виконується перед іспитом.

1. Дописати друге речення повторної будови з використанням руху по звуках К⁶₄.
2. Зробити моделювання заданої мелодії:
 - 1) допоміжним хроматизмом;
 - 2) заміною тривалостей паузами та навпаки.
3. Дописати інший голос до заданої мелодії на основі паралельного голосоведення з тимчасовим розходженням голосів.
4. Дописати акомпанемент до заданої мелодії з використанням руху по ступенях головних тризвуків у басовому голосі.
5. Створити власну мелодію в межах чотирьох тактів з вивченими мелодичними рухами, секвенцією.

ТРЕТІЙ РІК НАВЧАННЯ

Навчальні модулі Зміст навчання	Результати навчання
<p>МОДУЛЬ 9. 15 год.</p>	
<p>9.1</p> <p>МЕЛОДИЧНИЙ МАЖОР:</p> <p>Пониження VI та VII ступенів у мелодичному виді мажору. Ступенева і тонова величина. Особливості побудови верхнього тетраорду у висхідному та низхідному напрямках. Ідентичність звучання верхніх тетраордів мелодичного мажору і мінору при різнобіжному напрямку. Наявність мінорного нахилу у верхньому тетраорді через пониження VI та VII ступенів у мелодичному мажорі та мажорного нахилу у</p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> МЕТУ, <i>УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення ладових видів на прикладі трьох видів мажору, поняття характерних інтервалів та їх специфіки, зменшеного тризвуку на II ступені мінору та гармонічного мажору, їх утворення та розв'язання в тональності, побудови від звука $v.^5_3$ та $m.^5_3$ з оберненнями, малого мажорного септакорду від звука як D₇ для здобуття розуміння ладової організації музичного цілого, чистоти інтонування ладово-функційних співзвуч, розвитку музичного слуху та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту; <i>ПЛАНУЄ</i> власну діяльність на заняттях сольфеджіо для досягнення мети під час самостійної роботи, розподіляючи її на етапи, використовує алгоритм відповідний до конкретної форми роботи; <i>ПРЕЗЕНТУЄ</i> та <i>ВИКОРИСТОВУЄ</i>, <i>ВДОСКОНАЛЮЄ</i> здобуті знання про вивчені тональності, три види мажору та мінору, зб.2 і зм.7 з розв'язанням, зм. II⁵₃ з розв'язанням на</p>

верхньому тетраході через підвищення VI і VII ступенів у мелодичному мінорі.

Тональності з чотирма дієзами при ключі

(повторення):

E-dur, cis-moll:

Ступенева і тонова будова.

Види мажору і мінору.

Поділ на тетраходи.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.

Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.

Головні тризвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3 .

VII^5_3 , D_7 з розв'язанням безпосередньо в Т.

Основні функційні звороти.

D_7 в заключній каденції.

9.2

ІНТЕРВАЛ.

ДИСОНАНС.

ХАРАКТЕРНІ ІНТЕРВАЛИ: загальне поняття.

ЗБ.2 ТА ЗМ.7 У ГАРМОНІЧНОМУ МАЖОРІ

ТА МІНОРІ НА VI І VII СТУПЕНЯХ

уроках спеціальності, музичної літератури, імпровізації та інших мистецьких дисциплінах, **КРИТИЧНО ОЦІНЮЄ** власні навички і рівень знань, **НАВОДИТЬ** відповідні приклади з власного виконавського репертуару.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:

НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ, ПОЯСНЮЄ і **ФОРМУЛЮЄ** визначення що таке мелодичний мажор, що утворюється завдяки пониженню VI, VII ступенів при висхідному русі, характерні інтервали, як збільшені та зменшені інтервали, що утворилися в гармонічному мажорі завдяки пониженому VI ступеню, а в гармонічному мінорі – підвищенню VII ступеня, і звучать як прості діатонічні інтервали, енгармонізм, енгармонічно рівні звуки, зб.2 будується на VI ст. (b) і містить 1,5 тона, і зм.7 на VII (#) в гармонічному мажорі та мінорі, і містить 4,5 тона, з розв'язанням в тональності, зм. 5_3 , його інтервальний склад, будова на II ступені натурального мінору та гармонічного мажору, особливості розв'язання, D_7 як малий мажорний септакорд від звука, з розв'язанням в однойменній тональності;

СИСТЕМАТИЗУЄ мелодичні види мажору та мінору за зміненими ступенями при висхідному та низхідному русі, зб.2 і зм.7 на ступенях ладу, будовою та розв'язанням, зм. 5_3 як дисонуючий акорд з трьох звуків, розміщений на II ступені гармонічного мажору та гармонічного мінору, малий мажорний септакорд як D_7 від звука;

УСВІДОМЛЮЄ мелодичний мажор як лад, в якому змінені два ступені, в наслідок чого верхній тетраход у висхідному та низхідному напрямку звучить по-різному, явище енгармонізму на прикладі зб.2, що дорівнює звучанню м.3, а зм.7 – в.6 завдяки тонової та півтонової рівності, зм. 5_3 II ступеня дорівнює звучання зм. 5_3 VII, малий мажорний септакорд, що утворений з великої та двох малих терцій, будується на V ступені як D_7 ;

З'ЯСОВУЄ подібність у будові верхнього тетраходу в мелодичному мажорі та мінорі при протилежному руху, тонову величину зб.2 та зм.7 та шлях їх розв'язання як нестійких інтервалів в ладу, особливості розв'язання вивчених акордів, де три звуки II^5_3 розв'язуються у два звуки тонічної терції на III ступені з подвоєнням терцевого тону T^5_3 , ідентичність малого мажорного септакорду за інтервальною структурою до D_7 ;

ЗАНОСИТЬ в таблицю (діаграму тощо) понижені VI та VII ступені мелодичного мажору, ступені, на яких будуються зб.2, зм.7 в гармонічному мажорі та мінорі, ступені, на яких будуються зм. II^5_3 ;

ХАРАКТЕРИЗУЄ верхній тетраход мелодичного мажору як ідентичний за звучанням з мелодичним мінором у зворотньому напрямку, зб.2, зм.7, їх розв'язання як взаємообернені інтервали, зм. 5_3 як дисонуючий акорд II ступеня, малий мажорний

З РОЗВ'ЯЗАННЯМ.

Ступенева та тонова величина.

Гармонічний та мелодичний виклад.

Запис, скорочене позначення.

Правила розв'язання.

Послідовності інтервалів на ступенях ладу з використанням зб.2 та зм.7.

Двоголосся:

з різними видами вивчених рухів

голосоведення.

Тональності з чотирма бемолями при ключі
(повторення):

As-dur, f-moll:

Ступенева і тонова будова.

Три види мажору та мінору.

Поділ на тетраорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.

Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі й мінорі з розв'язанням.

Зб.2 та зм.7 в гармонічних видах мажору та мінору з розв'язанням.

Головні трізвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення Т⁵₃.

ВІІ⁵₃, D₇ з розв'язанням безпосередньо в Т.

септакорд від звука як D₇;

ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії в опанованому матеріалі нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду;

БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає **від звука**: вивчені прості інтервали, трізвуки та їх обернення, зм.ВІІ⁵₃ з розв'язанням, D₇, у **вивчених тональностях до чотирьох знаків включно**: мелодичний мажор, з **розв'язанням**: зб.2 і зм.7, зм.ІІ⁵₃;

ПОРІВНЮЄ мелодичний мажор та мінору, розв'язання збільшених та зменшених інтервалів на прикладі зб.2 та зм.7, особливості руху акордових звуків при розв'язанні зм.ІІ⁵₃ та головних трізвуків, **ПРОВОДИТЬ** аналогії та **ЗНАХОДИТЬ** відмінності в утворенні мелодичних видів мажору та мінору, розв'язання зб.2 і зм.7 з тритонами, у звучанні зм.ВІІ⁵₃ та зм.ІІ⁵₃.

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою тонікою, вид мажору та/або мінору, стрибки на зб.2 і зм.7, рух по звуках зм.ІІ⁵₃, D₇, останній звук половинної та заключної каденції;

ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу вголос та про себе безпосередньо перед стрибком на зб.2, зм.7, їх розв'язання, рух по звуках зм.ІІ⁵₃, септиму як крайні звуки D₇;

ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтування висхідного та низхідного напрямків мелодичного мажору, ладо-мелодичних зворотів у вивчених видах мажору та/або мінору до чотирьох знаків включно, різниці між натуральними та пониженими VI і VII ступенями в мажорі, зб.2, зм.7 в гармонічних видах мажору та мінору, зм.ІІ⁵₃, D₇ та їх розв'язанням у мелодичній лінії, **ІДЕНТИФІКУЄ** їх під час **ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ**;

ПРОСТУКУЄ вивчені ритми, рахуючи волос і про себе;

ІНТОНУЄ вголос та про себе у висхідному та низхідному напрямку **від звука**: вивчені прості інтервали, трізвуки та їх обернення, D₇ з розв'язанням, у **тональностях** до чотирьох знаків включно: гами, тетраорди, вивчені види мажору та мінору, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, мелодичні рухи, з розв'язанням: вивчені тритони і їх обернення, зб.2 та зм.7, зм.ВІІ⁵₃, зм.ІІ⁵₃, D₇; опановані гармонічні звороти (3-4 акорди);

СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях до чотирьох знаків включно, тактуючи у вивчених розмірах з застосуванням видів мажору та мінору, ладо-мелодичних зворотів, стрибків у межах зб.2, зм.7, ходів по звуках ІІ⁵₃, D₇;

Основні функційні звороти.
D₇ в заключній каденції.

9.3

СПІВЗВУЧЧЯ, АКОРД: зм. II⁵₃

4 види тризвуку: повторення.

Інтервальна будова зменшеного тризвуку:
повторення.

зм.⁵₃ на ступенях гармонічного мажору та
натурального мінору.

Зменшений тризвук II ступеня:

Гармонічний та мелодичний виклад.

Запис, скорочене позначення.

Особливості розв'язання.

ОБЕРНЕННЯ ГОЛОВНИХ ТРИЗВУКІВ:

повторення.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ:

повторення.

VII⁵₃ – T (у натуральному мажорі та
гармонічному мінорі): повторення.

II⁵₃ – T^н (у гармонічному мажорі та
натуральному мінорі).

СПІВЗВУЧЧЯ З ЧОТИРЬОХ ЗВУКІВ:

ВИКОНУЄ один з голосів при двоголосному співі однієї пари характерних інтервалів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій триголосся в акордовій послідовності на основі автентичного або плагального звороту, додаванням четвертого голосу під час співу D₇ чи методом нашарування, співає гаму канонем; **СПІВВІДНОСИТЬ** інтонаційно власний голос зі звучанням інших;

ВІДТВОРЮЄ один звук зб.2 та/або зм.7 голосом а інший на фортепіано, зм. VII⁵₃, зм. II⁵₃, D₇ голосом, а два/три інші на фортепіано;

СПІВАЄ з власним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ попередньо засвоєне, види мажору і мінору, тритони, зб.2, зм.7 з розв'язанням; зменшені тризвуки, D₇ з розв'язанням в гармонічному та мелодичному звучанні, у функційних зворотах, **АСОЦІЮЄ**, **УСТАНОВЛЮЄ** зв'язок вивчених видів мажору й мінору, інтервалів, акордів з відповідним стрибком, рухом у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;

РОЗВИВАЄ відчуття фонізму мелодичного мажору, дисонансів, *ладових тяжінь* на основі розв'язання II⁵₃, *функційності* D₇, вміння визначати за розв'язанням зб.2 і зм.7; II⁵₃, D₇ та їх розв'язання в художніх творах та/або конструктивних зразках;

ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент, в якому яскраво виявляється різниця в ладовому забарвленні видів мажору та/або мінору, задана ступенева або інтервальна послідовність із тритонами, зб.2, зм.7, септимою, рух по звуках головних тризвуків та їх обернень, зм. VII⁵₃, зм. II⁵₃, D₇, основні функційні звороти в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);

ФІКСУЄ почуті лади, інтервали, акорди, мелодичні рухи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо;

ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване зі звуковим та/або музичним втіленням.

ДИКТАНТ:

ПОВТОРЮЄ СПІВОМ з назвою нот почуте речення (не більше 4 тактів) з рухом по звуках зб.2, зм.7 та їх розв'язань, II⁵₃, D₇;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному квадратному періоді неповторної будови реєстр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, кількість долей та/або тривалостей в затакті (якщо є), особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки

<p>СЕПТАКОРД (повторення).</p> <p>МАЛИЙ МАЖОРНИЙ СЕПТАКОРД ВІД ЗВУКА як D₇ В НАТУРАЛЬНОМУ МАЖОРІ ТА ГАРМОНІЧНОМУ МІНОРІ:</p> <p>Інтервальна будова <i>малого мажорного септакорду</i> (повторення).</p> <p><i>V</i> ступінь як <i>головний автентичний ступінь ладу</i>.</p> <p><i>D₇</i> – септакорд <i>V</i> ступеня.</p> <p>Гармонічний та мелодичний виклад.</p> <p>Запис, скорочене позначення.</p> <p>Особливості розв’язання <i>D₇</i> в Т.</p> <p>Акордові послідовності.</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям (<i>D₇</i> – Т).</p> <p>Тональності з чотирма знаками при ключі (повторення):</p> <p><u><i>E-dur, cis-moll, As-dur, f-moll:</i></u></p> <p>Ступенева і тонова будова. Три види мажору та мінору. Поділ на тетра хорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та</p>	<p>на зб.2, зм.7, рух по звуках зм.ІІ⁵₃, D₇);</p> <p>ПОМІЧАЄ почуті в диктанті стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордів;</p> <p>ЗАПИСУЄ диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;</p> <p>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу (не більше трьох тактів) з пониженими VI та VII ступенями в мажорі, стрибками на зб.2, зм.7 або рухом по звуках зм.ІІ⁵₃, D₇ після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p>ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить в ньому ладовий нахил, вид мажору або мінору, дисонуючі інтервали (септими, тритони, першу пару характерних інтервалів), зм. VII⁵₃, зм. ІІ⁵₃, D₇, половинну та заключну каденції;</p> <p>СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є), РОБИТЬ припущення щодо способу їх подолання.</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію зміною видів мажору, мінору, зб.2, зм.7 у мелодичному вигляді, рухом по звуках зм.ІІ⁵₃, D₇;</p> <p>ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, на основі ритмічного <i>ostinato</i> фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням вивчених видів співвідношення голосів, хроматичних допоміжних, руху по звуках зм.ІІ⁵₃, D₇, секвенції, вивчених зворотів у межах речення;</p> <p>ТВОРИТЬ на основі заданої цифровки вивчені види фактури в акомпанементі;</p> <p>ПІДБИРАЄ в межах речення: другий голос на основі вивчених видів голосоведення, басову лінію як D та/або Т органний пункт, з використанням рухів по звуках зм.ІІ⁵₃, D₇ до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях;</p> <p>ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту види мажору і мінору, інтервали (за потреби – зб.2, зм.7), акорди та гармонічні звороти;</p> <p>СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p>ПЛАНУЄ власну творчу роботу, ОБИРАЄ необхідні засоби і СТВОРЮЄ фрагмент мелодичної лінії (не більше трьох тактів) з використанням допоміжних хроматизмів, стрибків на вивчені інтервали, секвенції, руху по звуках зменшених тризвуків, D₇ з розв’язанням;</p> <p>КОНСТРУЮЄ жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених видів мажору, мінору, хроматичних допоміжних, вивчених інтервалів у мелодичних рухах, акордів у фактурних моделях супроводу;</p> <p>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом,</p>
---	--

<p>розв'язання. Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Зб.2 та зм.7 в гармонічних видах мажору та мінору з розв'язанням. Головні тризвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення T⁵₃. VII⁵₃, II⁵₃ та D₇ з розв'язанням безпосередньо в T. Основні функційні звороти. D₇ в заключній каденції.</p>	<p>графічно із забарвленням видів мажору, хроматичних допоміжних, тритонів, зб.2, зм.7, зменшених тризвуків, D₇; <i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням видів мажору та/або мінору, першої пари характерних інтервалів з розв'язанням, рухом по звуках зм.II⁵₃, D₇; ОБГРУНТОВУЄ використання у власних композиціях тих чи інших елементів, засобів музичної мови.</p>
<p>МОДУЛЬ 10.</p>	<p>9 год.</p>
<p>10.1</p> <p>МЕТР.</p> <p><i>Повторення вивчених розмірів.</i></p> <p><i>Групування тривалостей нот у розмірах $\frac{6}{8}$ і $\frac{3}{4}$ з пунктирним ритмом (у порівнянні).</i></p> <p>Правила групування: повторення.</p> <p>ЗАТАКТ.</p> <p><i>Шістнадцята у затакті.</i></p> <p><i>Ритмічна група в затакті.</i></p> <p>РИТМ.</p> <p><i>Подовження тривалості двома крапками.</i></p> <p>РИТМІЧНА ГРУПА: у розмірі $\frac{2}{4}$ у вивчених</p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ та РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення ритмічної та метричної багатоманітності, хроматизму як засобу збагачення мелодії, періоду неквадратної будови як нового різновиду, варіювання мелодії ускладненням мелодики та метроритміки, підголосковість як традиційну форму народного багатоголосся, використання різних фігурацій у супроводі мелодії для розвитку відчуття ритму, розуміння фактури, музичної логіки та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації; <i>ПРЕЗЕНТУЄ та ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та основні поняття нотопису, транспозицію, різні системи позначення звуків та тональностей на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ</i> що таке дві крапки біля ноти, тривалість з двома крапками, ритмічна група чвертка з двома крапками шістнадцяту, шістнадцята, пунктирний ритм в затакті, розмірах $\frac{6}{8}$ і $\frac{3}{4}$, міждольову внутрішньо тактову синкопу в розмірі $\frac{6}{8}$, шістнадцята пауза, правопис музичного викладу ансамблевого твору (солюючий голос та партія фортепіано), аколада, літерна система позначень звуків, їх альтерації та тональностей, прохідний хроматизм, основний голос, підголосок, підголосковість, відхилення з мінору у паралельний мажор*, ламані арпеджіо, транспозиція на хроматичний півтон, період неквадратної будови; СИСТЕМАТИЗУЄ вивчені ритмічні групи за типом ритму (пунктирний, синкопований),</p>

<p>розмірах: повторення.</p> <p>СИНКОПА:</p> <p><i>міждольова внутрішньо тактова синкопа у розмірі 6_8.</i></p> <p><i>Шістнадцяті паузи в ритмічних малюнках вивчених розмірів.</i></p> <p>Тональності до чотирьох дієзів включно при ключі:</p> <p><u><i>C, a, G, e, D, h, A, fis, E, cis:</i></u></p> <p>Три види мажору та мінору.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Зб.2 та зм.7 в гармонічних видах мажору та мінору з розв'язанням.</p> <p>Головні тризвуки з оберненнями та</p>	<p>звуки в мелодичних рухах як акордові – неакордові, діатонічні – хроматичні, допоміжні – прохідні, фактуру за типом фігурації, способи багатоголосного нотопису, транспозиції, вивчені види періодів;</p> <p><i>УСВІДОМЛЮЄ</i> ритмічну групу чвертка з двома крапками шістнадцята, як загострення пунктирного ритму, відмінність метричної акцентності в розмірах 3_4 та 6_8, хроматичні прохідні як звуки мелодії, що знаходяться між сусідніми ступенями тональності, у мелодії послідовність зі стрибків двох малих терцій як зм.5_3, що будується на VII або II ступенях, їх використання в акордових послідовностях як загострення тяжінь, відхилення з мінорної тональності в паралельний мажор як висвітлення ладового забарвлення, відсутність поділу на два речення по 4 такти в періоді як ознаку його неквадратності;</p> <p><i>З'ЯСОВУЄ</i> різницю між акцентами такту в розмірах 6_8, та 3_4, між ритмічними групами та чвертка з двома крапками шістнадцята, з шістнадцятими паузами, різницю між хроматичним допоміжним та прохідним, кількість ланок у секвенції і її напрямок, функційний нахил звороту в мотиві діатонічної секвенції та його видозміну в ланках, наявність руху по звуках зм.5_3 у мелодії, між формою квадратного та неквадратного періоду;</p> <p><i>ЗАНОСИТЬ В ТАБЛИЦЮ, СХЕМУ</i> вивчені ритмічні малюнки у відповідні до заданих розміром такти, хроматизми як альтерованих ступенів, зм.II^5_3 у функційних зворотах;</p> <p><i>ВИЯВЛЯЄ</i> через порівняння і аналогії різницю між розмірами 6_8 та 3_4, рівномірним та пунктирним ритмом в затакті, у звучанні ритмічної групи та чвертка з двома крапками шістнадцята, записом ансамблевої музики для двох одноголосних інструментів та солюючого голосу / інструмента з фортепіано, хроматичним допоміжним та прохідним, VII^5_3 та II^5_3, арпеджіюваним прямим та ламаним рухом, у побудовах з відхиленням з мажору в паралельний мінор та навпаки, квадратним та неквадратним періодом, видами транспозиції;</p> <p><i>ОПИСУЄ</i> ритмічну групу чвертка з двома крапками шістнадцята, ритмічні групи з шістнадцятою паузою як загострення ритмічного малюнку, прохідний хроматизм як засіб збагачення мелодії, стрибки в мелодії на характерні інтервали, по ступенях зм.5_3 як загострення тяжіння в мелодії, підголосковість як збагачення новими мелодичними лініями багатоголосся, використання зм.5_3 як збагачення звучання акордових послідовностей загостренням тяжінь, відхилення в паралельну мажорну тональність з мінору як збагачення</p>
---	--

<p>розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, D_7 з розв'язанням безпосередньо в T.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 у заключній каденції.</p> <p>10.2</p> <p>НОТОПИС.</p> <p><i>Запис ансамблевого двоголосся для солюючого голосу/інструмента і фортепіано:</i></p> <p>загальне поняття, правила нотопису.</p> <p><i>Літерна та складова системи позначень звуків, їх альтерації та тональностей у порівнянні:</i></p> <p>закріплення.</p> <p>МЕЛОДИЯ.</p> <p><i>Засади та види мелодичного розвитку:</i></p> <p><i>варіювання:</i></p> <p>ускладненням ритмічного малюнку,</p> <p>мелодичним рухом по звуках</p> <p>вивчених інтервалів, акордів;</p> <p><i>вивченими видами</i> неакордових</p> <p>діатонічних та хроматичних звуків;</p> <p><i>секвенційним розвитком.</i></p>	<p>мелодичної лінії ладо-тональною мінливості*, арпеджійований прямий та ламаний рух як збагачення фактури акомпанементу;</p> <p>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ вивчені розміри, кількість тактів, ритмічний малюнок мелодії, тривалість чвертка з двома крапками, шістнадцята пауза, ключові знаки тональностей до чотирьох знаків включно; ансамблеву партитуру для соліста та фортепіано, літерне та складове позначення звуків, їх альтерації та назви вивчених тональностей, літерно-цифровими позначеннями акорди у функційних зворотах, ланки діатонічних секвенцій ($D_7 - T$), зм. VII^5_3, зм. II^5_3, D_7 в акордових послідовностях, транспонований зразок, неквадратний період;</p> <p>БУДУЄ на письмі і усно, ІНТОНУЄ, ГРАЄ, ПРОПЛЕСКУЄ, КОМПУНУЄ вивчені гами, тетра хорди, діатонічні та хроматичні допоміжні і прохідні, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, діатонічну секвенцію, розв'язання II^5_3 безпосередньо в T як зворот та в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в тональностях до чотирьох знаків при ключі включно;</p> <p>ТРАНСПОНУЄ письмово, усно на хроматичний півтон;</p> <p>ГРУПУЄ тривалості нот, ритмічні малюнки в розмірах 2_4, 3_4, 3_8, 4_4, 6_8, з пунктирним ритмом у затакті , шістнадцятою паузою, ритмічної групи чвертка з двома крапками і шістнадцята у розмірі 2_4, внутрішньо тактової міждольової синкопи у розмірі 6_8, ЗАМІНЮЄ на відповідні їм паузи, ВИПРАВЛЯЄ помилки в групуванні;</p> <p>РОЗДІЛЯЄ неквадратний період на мотиви, фрази, речення, ПОЗНАЧАЄ допоміжний і прохідний хроматизм, ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, звороти з зм. II^5_3, D_7.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, кількість долей і тривалостей у затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T, ритмічну групу чвертка з двома крапками і шістнадцята у розмірі 2_4, внутрішньо тактову міждольову синкопу в розмірі 6_8, шістнадцяту паузу, секвенцію, варіювання, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається кожне речення неквадратного періоду і на якому завершуються його каденції, рух по D_7, VII^5_3, II^5_3;</p> <p>ФІКСУЄ УВАГУ на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричними та неметричними акцентами, точності відтворення ритмічних груп, ритмічного малюнку, мелодичних рухів, хроматичних допоміжних і прохідних звуків, ланок секвенції, функційних зворотів з D_7, VII^5_3, II^5_3, ІДЕНТИФІКУЄ їх під час ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ</p>
--	---

<p>Хроматизм:</p> <p>Допоміжний хроматизм: повторення.</p> <p>Прохідний хроматизм: правила утворення, правопис.</p> <p><i>Відхилення.</i></p> <p>Відхилення в паралельну мажорну тональність*.</p> <p>БАГАТОГОЛОССЯ:</p> <p><i>Вивчені види: повторення.</i></p> <p><i>Підголосковість: загальне поняття.</i></p> <p>АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:</p> <p><i>Функційні звороти:</i></p> <p>$D_7: D_7-t;$</p> <p>$D^5_3 - D_7 - T;$</p> <p>D^5_3 (розгорнутий) – $D_7 - T;$</p> <p>$K^6_4 - D_7 - T:$ закріплення;</p> <p>$VII^5_3 - T;$</p> <p>$VII^5_3 - D_7 - T;$</p> <p>$S_6 - VII^5_3 - T:$ закріплення;</p>	<p><u>ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ:</u></p> <p><u>ГЕНЕРУЄ</u> для співу вголос та про себе: метричну пульсацію, модель пунктирного та синкопованого ритмів, ритмічної групи чвертка з двома крапками і шістнадцята, відстань в півтона до основного ступеня ладу як хроматизм, мелодичний рух як інтонаційну модель мотиву секвенції, інтервал як модель відстані між голосами у двоголоссі, акорді;</p> <p><u>КОНТРОЛЮЄ</u> власні відчуття метричної пульсації, ритму з використанням ритмічної групи чвертка з двома крапками і шістнадцята, шістнадцятої паузи, чистоти інтонування під час співу хроматичних допоміжних, прохідних, принципів розвитку;</p> <p><u>ПРОСТУКУЄ</u> синкопований ритм (внутрішньо тактову міждольову синкопу в 6_8), пунктирний ритм та його ускладнення (ритмічна група чвертка з двома крапками і шістнадцята у розмірі 2_4), рахуючи вголос і про себе у вивчених розмірах, ритмічне <i>ostinato</i>, один та/або два голоси ритмічного двоголосся в різних темпах, метр та ритм одночасно;</p> <p><u>ІНТОНУЄ</u> вголос та про себе вивчені гами до чотирьох знаків включно, види мажору та мінору, тетра хорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи з допоміжними та прохідними хроматичними звуками, інтервали з оберненнями та розв'язанням, акордові послідовності з використанням вивчених ритмічних груп, шістнадцятої паузи, на основі ритмічного <i>ostinato</i>, діатонічної секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;</p> <p><u>СОЛЬФЕДЖУЄ</u> <u>3 НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях до чотирьох знаків включно, диригуючи, з застосуванням пунктирного ритму в затакті, вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматичних допоміжних та прохідних;</p> <p><u>ВИКОНУЄ</u> один з голосів у двоголоссі з вивченими видами співвідношення голосів, підголосковістю, одну з партій триголосся (одночасний спів та методом нашарування голосів) у зворотах з D_7, VII^5_3, II^5_3, з ритмічною групою чвертка з двома крапками і шістнадцята, синкопованим ритмом, двома шістнадцятими паузами;</p> <p><u>ВІДТВОРЮЄ</u> один звук 5_3 та/або його обернення, основного виду D_7 голосом, а інші на фортепіано;</p> <p><u>СПІВАЄ</u> з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><u>ВИЗНАЧАЄ</u> на слух метр, розмір, ритмічні групи, ступеневі, інтервальні (не більше трьох інтервалів), акордові послідовності (основні функційні звороти, звороти з D_7, VII^5_3, II^5_3) у гармонічному та мелодичному викладі, у конструктивних та художніх зразках;</p> <p><u>РОЗВИВАЄ</u> відчуття <i>функційності</i> на основі гармонічних зворотів, <i>метроритмічної</i></p>
--	---

<p>$IF^5_3 - T^6_n$.</p> <p><i>Каденції:</i></p> <p>половинна $S_6 - K^6_4 - D^5_3$; заключна $S^5_6 - K^6_4 - D_7 - T^5_3$.</p> <p><i>Діатонічні секвенції:</i></p> <p>$D_7 - T$; $VII^5_3 - T$; $IF^5_3 - T^6_n$.</p> <p>ФАКТУРА:</p> <p><i>Фігурація:</i> повторення вивчених видів.</p> <p>арпеджійований рух:</p> <p>прямий; ламаний.</p> <p>ТРАНСПОЗИЦІЯ: на хроматичний півтон (E – Es, A – As, Es – E, As – A).</p> <p>ФОРМА.</p> <p>КАДЕНЦІЯ: ускладнення використанням D_7:</p>	<p><i>пульсації</i>, ускладненої вивченими ритмічними групами, <i>форми</i> на основі вивчених видів періоду; ВПЗНАЄ фрагмент, в якому у вивчених розмірах, ритмічні групи, хроматичні допоміжні та прохідні звуки, рух по звуках VII^5_3, II^5_3, D_7, мелодичне співвідношення голосів у вивчених видах співвідношення голосів у двоголоссі, діатонічна секвенція, тональне співставлення*, відхилення з мінору в паралельний мажор, арпеджійований прямий та ламаний рух у супроводі в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу); ФІКСУЄ почуті мажор і мінор та їх види, інтервали, акорди, хроматичні допоміжні і прохідні, мелодичні рухи по звуках вивчених інтервалів та акордів, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо; ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p>ПОВТОРЮЄ СПИВОМ з назвою нот почутий мелодичний фрагмент (не більше 3 тактів) у вивчених розмірах, з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половинну або заключну каденцію, одну-дві ланки секвенції; ВИЗНАЧАЄ в одноголосному неквадратному періоді реєстр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт, кількість тривалостей, ритмічну групу в затакті, мотиви, фрази, речення, точне повторення, секвенцію, ритмічне варіювання, мелодичні рухи по звуках вивчених інтервалів та акордів, вивчені ритмічні групи в тональностях до чотирьох знаків включно; ПОМІЧАЄ почуті в диктанті вивчені ритмічні групи, рух по звуках II^5_3, VII^5_3, D_7; ЗАПИСУЄ одноголосний диктант у формі квадратного періоду за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань, <i>ритмічний диктант</i> (не більше 4 т.) за 8 програвань, <i>двоголосний диктант</i> (не більше 1 т.) за 4 програвання; ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу, ритмічну групу, інтервальний та/або акордовий зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом; ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, ЗНАХОДИТЬ в ньому вивчені ритмічні групи, хроматичні допоміжні та прохідні, секвенцію, половинну та заключну каденцію; СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є).</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p>
--	--

<p>повторення.</p> <p>НЕКВАДРАТНИЙ ПЕРІОД: загальне поняття.</p> <p>Принципи будови.</p> <p><i>Тональності до чотирьох бемолів при ключі включно.</i></p> <p><i>C, a, F, d, B, g, Es, c, As, f.</i></p> <p>Три види мажору та мінору.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Зб.2 та зм.7 в гармонічних видах мажору та мінору з розв'язанням.</p> <p>Головні трізвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, D_7 з розв'язанням безпосередньо в тоніку.</p> <p>Основні функційні звороти.</p>	<p><i>МОДЕЛЮЄ</i> мелодичну лінію зміною метра, розміру, збагаченням хроматичними допоміжними та прохідними звуками, секвенцією, заміною тривалостей відповідними паузами, довгих тривалостей – розспівом вивченими ритмічними групами, пунктирним чи синкопованим ритмом (у межах фрази), відхиленням у паралельну мажорну тональність;</p> <p><i>ДОЛУЧАЄ</i> власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого голосу з вивченими мелодичними співвідношеннями голосів до заданої мелодії з використанням хроматичних допоміжних та прохідних, руху по звуках II^5_3, VII^5_3, D_7, секвенції, ритмічне <i>ostinato</i> з використанням вивчених ритмічних малюнків (у межах речення);</p> <p><i>ТВОРИТЬ</i> за наданою цифровкою фігураційну фактуру акомпанементу на основі арпеджійованого прямого та ламаного руху відповідно метра;</p> <p><i>ПІДБИРАЄ</i> в межах речення: ритмічний супровід з використанням вивчених ритмічних груп та ритмів, другий голос на основі вивчених паралельного та/або контрастного голосоведення, басову лінію як D та/або T органний пункт, з використанням рухів по звуках VII^5_3, D_7 до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях фігурації на основі арпеджійованого прямого та ламаного руху;</p> <p><i>ВЖИВАЄ</i> відповідні до образного змісту види мажору і мінору, однойменні, паралельні тональності, допоміжний та/або прохідний хроматизм, вивчені розміри, ритмічні малюнки, інтервали, акорди та гармонічні звороти, вид фігурації;</p> <p><i>СУПРОВОДЖУЄ</i> попередньо створеним <i>ритмічним</i> та/або <i>гармонічним АКОМПАНеМЕНТОМ</i> спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p><i>СТВОРЮЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше 3 тактів) з використанням вивчених ритмічних груп, руху по звуках II^5_3, VII^5_3, D_7 з розв'язанням;</p> <p><i>ДОПИСУЄ</i> відсутні такти, відсутні знаки альтерації, другий голос, заключне речення із закінченням на T, початок мелодії, мелодію по звуках D_7, VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням як ланки секвенції, басову лінію з використанням руху по звуках вивчених акордів до заданої мелодії (у межах речення) з використанням хроматичних допоміжних та/або прохідних у мелодичних рухах, секвенції, мелодію до заданого ритму;</p> <p><i>ГАРМОНІЗУЄ</i> ступені гами тональностей до чотирьох знаків включно вивченими акордами та їх оберненнями, просту конструктивну мелодію в простому розмірі відповідними акордами T, S, D (не більше однієї функції в такті) на основі двох-трьох акордових звуків у мелодичній лінії;</p> <p><i>ЗАПОВНЮЄ</i> акордами простір між голосами;</p> <p><i>КОМПОНУЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше фрази) з використанням вивчених ритмічних груп з рухом по ступенях D_7, VII^5_3, II^5_3;</p>
--	---

<p>D₇ в заключній каденції.</p>	<p><i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою відхилення в паралельну мажорну тональність*, зворотів з D₇, VII⁵₃ і II⁵₃, зміни розмірів, ритмічних малюнків, хроматичних допоміжних та прохідних, варіюванням, діатонічною секвенцією, вивченими видами супроводу, елементами форми періоду; <i>КОНСТРУЮЄ</i> жанрово та метрично визначений фрагмент за допомогою вивчених фактурних моделей супроводу; <i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті / письмі з використанням відхилення в паралельну мажорну тональність*, хроматичних допоміжних, прохідних, руху по звуках D₇, VII⁵₃, II⁵₃, діатонічних секвенцій, варіювання, вивчених ритмічних малюнків.</p>
<p>МОДУЛЬ 11.</p>	<p>15 год.</p>
<p>11.1</p> <p>МЕЛОДИЧНИЙ МАЖОР:</p> <p>Пониження VI та VII ступені в мелодичному виді мажору. Ступенева і тонова величина. Особливості побудови верхнього тетракорду у висхідному та низхідному напрямках. Ідентичність звучання верхніх тетракордів мелодичного мажору і мінору при різнобіжному напрямку. Наявність мінорного нахилу у верхньому тетракорді через пониження VI та VII ступенів у мелодичному мажорі та підвищення VI і VII ступенів у мелодичному мінорі.</p> <p>ЗНАКИ АЛЬТЕРАЦІЇ, ЩО ЗМІНЮЮТЬ ВИСОТУ ЗВУКА НА ТОН: ДУБЛЬ ДІЄЗ, ДУБЛЬ-БЕМОЛЬ:</p> <p>визначення;</p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність розширення знань про лади, притаманні українському фольклору, вивчення ладової альтерації як загострення тяжінь до першого та п'ятого ступеня, знаків альтерації, що змінюють висоту звучання на тон, тональностей з п'ятьма знаками при ключі, специфіки побудови від звука тритонів з розв'язанням в конкретну тональність, домінантсептакорду та його обернень як ускладнення автентичної функції, особливостей їх розв'язань для здобуття розуміння ладового багатства музики, чистоти інтонування, розвитку музичного слуху та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту; <i>ПЛАНУЄ</i> власну діяльність на заняттях сольфеджіо для досягнення мети під час самостійної роботи, розподіляючи її на етапи, використовує алгоритм відповідний конкретній формі роботи; <i>ПРЕЗЕНТУЄ</i> та <i>ВИКОРИСТОВУЄ, ВДОСКОНАЛЮЄ</i> здобуті знання про вивчені тональності, лади, знаки альтерації, зб.4 і зм.5 від звука з розв'язанням, D₇ з оберненнями та розв'язаннями на уроках спеціальності, музичної літератури, імпровізації та інших мистецьких дисциплінах, <i>КРИТИЧНО ОЦІНЮЄ</i> власні навики і рівень знань, <i>НАВОДИТЬ</i> відповідні приклади з власного виконавського репертуару.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ, ПОЯСНЮЄ</i> і <i>ФОРМУЛЮЄ</i> визначення що таке семиступеневі лади, народні лади, українські народні лади, думний лад як лад мінорного</p>

<p>правопис.</p> <p>ЕНГАРМОНІЗМ: загальне поняття.</p> <p>енгармонічно рівні звуки.</p> <p>Тональності з п'ятьма дієзами при ключі:</p> <p><u>H-dur, gis-moll.</u></p> <p>Види мажору і мінору. Поділ на тетра хорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Зб.4 та зм. 5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3. VII^5_3, D_7 з розв'язанням безпосередньо в тоніку. Основні функційні звороти. D_7 в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від «gis».</p> <p>ЛАДОВА АЛЬТЕРАЦІЯ: загальне поняття, визначення.</p> <p>Альтерація нестійких основних ступенів, що знаходяться на відстані тону до стійких, зокрема I та V ступенів;</p>	<p>нахилу з $IV\#$ ст., гуцульський лад як лад мінорного нахилу з $IV\#$ і $VI\#$ ступенями, енгармонізм звуків, інтервалів, знаки альтерації, що змінюють висоту звуку на тон (дубль дієз і дублю бемоль), Ci мажор як тональність з п'ятьма дієзами при ключі, ладова альтерація, посилення тяжіння до стійких ступенів, $VII\#$ ступеня в мінорі та $II\flat$ у мажорі та мінорі як загострення тяжіння до I ступеня, $IV\#$ ступеня в мажорі і мінорі, $VI\flat$ ступеня в мажорі як загострення тяжіння до V ступеня, будова тритону від звука, його розв'язання в конкретну тональність, D_7 та його обернення, D^6_5, D^4_3, D_2, D^6_5, його розташування на VII ступені в мажорі та $VII\#$ ступені в мінорі, інтервальна будова D^6_5, розв'язання D^6_5 в T^5_3; СИСТЕМАТИЗУЄ лади за мінорним нахилом, відмінністю народних ладів від натурального мінору, знаки альтерації в складовій та літерній системі нотації, їх графічне позначення, ладову альтерацію нестійких ступенів за відстанню до стійкого в мажорі та мінорі, тритони за ступенями, на яких будується та за розв'язанням, D_7 як акорд з чотирьох звуків з трьома оберненнями, назви обернень D_7 за інтервальною будовою, за розміщенням секунди в акорді, за розв'язанням, D^6_5 як акорд, що складається зі зм.5_3 та в.2. зб.2 і зм.7 на ступенях ладу, будовою та розв'язанням, зм.5_3 як дисонуючий акорд з трьох звуків, розміщений на II ступені гармонічного мажору та гармонічного мінору, малий мажорний септакорд як D_7 від звука; УСВІДОМЛЮЄ думний та гуцульський як діатонічні семиступеневі лади мінорного нахилу, з відмінними ступенями від натурального мінору, думний як лад, що відрізняється від натурального мінору високим $IV\#$ ступенем, гуцульський як лад, що відрізняється від натурального мінору $IV\#$ та $VI\#$ ступенями, енгармонізм як явище однакових за звучанням, але різних за назвою і значенням звуків, інтервалів, дубль дієз та дубль бемоль як знаки альтерації, що змінюють висоту звуку на тон, хроматично змінені нестійкі ступені як загострення тяжіння до першого та п'ятого ступенів, тритон від звука як інтервал, що має три варіанти розв'язки в чотири тональності (натуральний мажор та мінор, гармонічний мінор та мажор), D_7 як акорд, що має три обернення, D^6_5 як перше обернення D_7, що будується на VII ступені і утворений з двох м.3 і в.2, що розміщена вгорі акорду; З'ЯСОВУЄ подібність думного та гуцульського ладів у півтоновому тяжінні між IV та V ступенями на відміну від натурального мінору, ідентичність енгармонічно рівних звуків, інтервалів, наявність зб.2 між третім і четвертим ступенями обох ладів, двох високих ступенів у гуцульському ладі, півтонових висхідних і низхідних тяжінь до I і V ступеня в альтерованому мажорі та мінорі, енгармонічну рівність зб.4 та зм.5 при побудові від звука, розміщення ступенів D_7 у його оберненнях, співвідносить обернення з розміщенням у ньому в.2;</p>
---	--

<p>Альтерація II, IV та VI ступенів в мажорі; Альтерація VII, II та IV ступенів в мінорі.</p> <p>11.2</p> <p>ІНТЕРВАЛ.</p> <p>ДИСОНАНС.</p> <p>ТРИТОНИ ВІД ЗВУКА: ПОБУДОВА І РОЗВ'ЯЗАННЯ.</p> <p>Особливості побудови.</p> <p>Енгармонізм зб.4 та зм.5.</p> <p>Закономірності та особливості розв'язання.</p> <p>Визначення тональності та ладу за ступенем розміщення тритону і його розв'язанням (на IV і VII ступенях, на II* і VI* ступенях).</p> <p>ХАРАКТЕРНІ ІНТЕРВАЛИ: повторення.</p> <p>ЗБ.2 ТА ЗМ.7 У ГАРМОНІЧНОМУ МАЖОРІ ТА МІНОРІ НА VI І VII СТУПЕНЯХ З РОЗВ'ЯЗАННЯМ.</p> <p>ЕНГАРМОНІЗМ ІНТЕРВАЛІВ: загальне поняття.</p> <p>енгармонічно рівні інтервали на прикладі: зб.4 – зм.5;</p>	<p>ЗАНОСИТЬ в таблицю (діаграму тощо) думний та гуцульський лади, ступені, що відрізняють їх від натурального мінору, енгармонічно рівні звуки, інтервали, знаки альтерації, що змінюють висоту звуку на тон, їх складову та літерні назви, альтеровані ступені ладу, що загострюють тяжіння до I і V ступенів, ступені, на яких будуються обернення D₇;</p> <p>ХАРАКТЕРИЗУЄ думний та гуцульський як семиступеневі лади мінорного нахилу із збільшеними секундами в нижньому тетракорді, ладову альтерацію як загострення тяжінь до стійких ступенів, D⁶₅ як акорд що складається зі зм.⁵₃ з додаванням в.2 вгорі;</p> <p>ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії в опанованому матеріалі нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду;</p> <p>БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає від звука: енгармонічно рівні звуки, вивчені прості інтервали, тритони з розв'язанням, тризвуки та їх обернення, D₇, у тональностях Н-dur, gis-moll, Des-dur, думний, гуцульський, три види мажору і мінору, з розв'язанням: зб.2 і зм.7, зм.ІІ⁵₃, зм. VII⁵₃, D₇, D⁶₅, РОБИТЬ енгармонічну заміну зб.2 та зм.7;</p> <p>ПОРІВНЮЄ натуральний мінор, думний та гуцульський лади, енгармонічно рівні інтервали (зб.2 – м.3, зм.7 – в.6), розв'язання натуральних та гармонічних тритонів, D₇ та D⁶₅ (неповний та повний тонічний тризвук), D⁶₅ та VII⁵₃, ПРОВОДИТЬ аналогії та ЗНАХОДИТЬ відмінності між натуральним мінором, думним та гуцульським ладами, альтерованими ступенями мажору та мінору, у розв'язанні натуральних та гармонічних тритонів.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою тонікою, вид мажору та/або мінору, думний, гуцульський лад, стрибки на вивчені збільшені та зменшені інтервали, рух по звуках VII⁵₃, ІІ⁵₃, D₇, D⁶₅ останній звук половинної та/або заключної каденції;</p> <p>ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу <u>вголос</u> та <u>про себе</u> безпосередньо перед стрибком на вивчені збільшені та зменшені інтервали, їх розв'язання, рух по звуках VII⁵₃, ІІ⁵₃, D₇, D⁶₅;</p> <p>ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування зб.2 між III і IV ступенями думного і гуцульського ладів, тону між V і VI ступенем гуцульського ладу, тону при русі на звук альтерований дубль дієз та дубль бемоль, півтоновому тяжінні альтерованих ступенів ладу до I та V ступенів, тритонів від звука та гостроти тяжінь при їх розв'язанні, D₇, D⁶₅ та їх розв'язань, ІДЕНТИФІКУЄ їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ</u>;</p>
---	--

зб.2 – м.3, зм.7 – в.6.

Послідовності інтервалів на ступенях ладу з використанням зб.2 та зм.7.

Тональності з п'ятьма дієзами при ключі (закріплення):

H-dur, gis-moll.

Види мажору і мінору.

Поділ на тетракорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.

Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.

Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3 .

VII^5_3 , D_7 з розв'язанням безпосередньо в тоніку.

Основні функційні звороти.

D_7 в заключній каденції.

Думний та гуцульський лади від «gis».

11.3

СПІВЗВУЧЧЯ, АКОРД: зменшений тризвук на ступенях ладу:

повторення.

ПРОСТУКУЄ вивчені ритми, рахуючи волос і про себе;

ІНТОНУЄ вголос та про себе у висхідному та низхідному напрямку **від звука:** вивчені прості інтервали, тритони з розв'язанням, тризвуки та їх обернення, D_7 , з розв'язанням, у **тональностях H-dur, gis-moll, Des-dur:** гами, тетракорди, вивчені види мажору та мінору, думний, гуцульський лади, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, з ладовою альтерацією, мелодичні рухи, з розв'язанням: вивчені збільшені та зменшені інтервали, головні тризвуки та їх обернення, VII^5_3 , II^5_3 D_7 , D^6_5 ; опановані гармонічні звороти (3-4 акорди);

СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях **H-dur, gis-moll, Des-dur**, тактуючи у вивчених розмірах із застосуванням видів мажору та мінору, думного, гуцульського ладів, ладо-мелодичних зворотів, стрибків у межах збільшених та зменшених інтервалів, ходів по звуках VII^5_3 , II^5_3 , D_7 , D^6_5 ;

ВИКОНУЄ один з голосів при двоголосному співі вивчених збільшених та зменшених інтервалів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій три-/чотириголосся в акордовій послідовності з D_7 , D^6_5 , D^6_5 методом нашарування, співає гаму канонем; *СПІВВІДНОСИТЬ* інтонаційно власний голос зі звучанням інших;

ВІДТВОРЮЄ один звук вивченого збільшеного та/або зменшеного інтервалу голосом, а інший на фортепіано, VII^5_3 , II^5_3 , D_7 , D^6_5 голосом, а два/три інші на фортепіано;

СПІВАЄ з власним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ попередньо засвоєне, види мажору і мінору, думний, гуцульський лади, тритони, зб.2, зм.7 з розв'язанням; головні тризвуки з оберненнями, зм. 5_3 , D_7 та D^6_5 з розв'язанням в гармонічному та мелодичному звучанні, у функційних зворотах, *АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ* зв'язок вивчених видів мажору й мінору, семиступеневих ладів, інтервалів, акордів з відповідним стрибком, рухом у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;

РОЗВИВАЄ відчуття *фонізму* думного, гуцульського ладів, вивчених збільшених та зменшених інтервалів, *ладових тяжінь* до I та V ступеня на основі альтерації, розв'язання VII^5_3 , II^5_3 , *функційності* D_7 , D^6_5 , вміння визначати за розв'язанням зб.4 та зм.5; D_7 , D^6_5 та їх розв'язання у художніх творах та/або конструктивних зразках;

ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент, в якому яскраво виявляється різниця в ладовому забарвленні думного та гуцульського ладів, задана ступенева або інтервальна послідовність

<p>4 види тризвуку: повторення.</p> <p>Інтервальна будова зм.⁵₃: повторення. зм.⁵₃ на ступенях ладу.</p> <p>Особливості розв'язання.</p> <p>ОБЕРНЕННЯ ГОЛОВНИХ ТРИЗВУКІВ: повторення.</p> <p>ОСНОВНІ ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ: повторення.</p> <p>СПІЗВУЧЧЯ З ЧОТИРЬОХ ЗВУКІВ: СЕПТАКОРД (повторення).</p> <p>D₇ ТА ЙОГО ОБЕРНЕННЯ:</p> <p>Особливості обернень акорду з чотирьох звуків.</p> <p>Назви обернень, їх інтервальна будова (розміщення секунди в оберненні).</p> <p>ПЕРШЕ ОБЕРНЕННЯ ДОМІНАНТСЕПТАКОРДУ – ДОМІНАНТОВИЙ КВІНТСЕКСТАКОРД:</p> <p>Назва.</p> <p>Запис, скорочене позначення.</p> <p>Розміщення на VII ступені.</p> <p>Інтервальна будова.</p>	<p>із тритонами, зб.2, зм.7, септимою, рух по звуках головних тризвуків та їх обернень, VII⁵₃, II⁵₃, D₇, D⁶₅ з розв'язанням в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);</p> <p>ФІКСУЄ почуті лади, інтервали, акорди, мелодичні рухи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо;</p> <p>ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване із звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ з назвою нот почуте речення (не більше 4 тактів) з рухом по звуках збільшених та зменшених інтервалів та їх розв'язань, зм.⁵₃ II та VII ступеня, D₇ та D⁶₅ у вивчених тональностях;</p> <p>ВИЗНАЧАЄ в одноголосному квадратному періоді неповторної будови регістр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, кількість долей та/або тривалостей у затакті (якщо є), особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки на збільшені та зменшені інтервали та їх розв'язань – зб.4,зм.5,зб.2 і зм.7, рух по звуках зм.⁵₃, D₇, D⁶₅);</p> <p>ПОМІЧАЄ почуті в диктанті стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордів;</p> <p>ЗАПИСУЄ диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;</p> <p>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу (не більше трьох тактів) у вивчених тональностях, ладах (гуцульський*, думний*), стрибками на зб.4, зм.5, зб.2, зм.7 або рухом по звуках II⁵₃ і VII⁵₃, D₇, D⁶₅ після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p>ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить в ньому специфічні ознаки ладу, вид мажору або мінору, дисонуючі інтервали (септими, тритони, першу пару характерних інтервалів), VII⁵₃, II⁵₃, D₇, D⁶₅, половинну та заключну каденції;</p> <p>СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком;</p> <p>АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є), РОБИТЬ припущення щодо способу їх подолання.</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію внутріладовою альтерацією з півтоновими тяжіннями у висхідному та низхідному напрямках до I і V ступенів, зміною видів мажору, мінору, використанням ладів української музики, вивчених збільшених, зменшених інтервалів у мелодичному вигляді, рухом по звуках зм.⁵₃, D₇ та D⁶₅;</p> <p>ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, на основі витриманої</p>
---	--

<p><i>VII ступінь як головний ввідний ступінь ладу.</i></p> <p>Гармонічний та мелодичний виклад D^6_5.</p> <p>Особливості розв'язання D^6_5 в Т.</p> <p>Акордові послідовності.</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям ($D_7 - T, D^6_5 - T$).</p> <p>Тональності з п'ятьма бемолями при ключі:</p> <p><u>Des-dur:</u></p> <p>Види мажору.</p> <p>Поділ на тетраорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Зб.4 та зм. 5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, D_7, D^6_5 з розв'язанням безпосередньо в тоніку.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 в заключній каденції.</p>	<p>бурдонної квінти, долучає фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням вивчених видів співвідношення голосів, півтонові тяжіння Π^b та $IV^\#$ ступеня, руху по звуках зм.$^5_3, D_7, D^6_5$, секвенції, вивчених зворотів у межах речення;</p> <p><i>ТВОРИТЬ</i> на основі заданої цифровки вивчені види фактури в акомпанементі;</p> <p><i>ПДБИРАЄ</i> в межах речення: другий голос на основі вивчених видів голосоведення, басову лінію як доміантову або тонічну квінту, з використанням рухів по звуках $VII^5_3, \Pi^5_3, D_7, D^6_5$ до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях;</p> <p><i>ВЖИВАЄ</i> відповідні до образного змісту види мажору і мінору, внутріладову альтерацію як загострення тяжінь до I і V ступенів, лади української народної музики, вивчені зб. і зм. Інтервали, акорди та гармонічні звороти;</p> <p><i>СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ</i> спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p><i>ПЛАНУЄ</i> власну творчу роботу, <i>ОБИРАЄ</i> необхідні засоби і <i>СТВОРЮЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше 4 тактів) з використанням вивчених семиступеневих ладів, ладової альтерації з півтоновими тяжіннями до I і V ступенів, стрибків на вивчені інтервали, секвенції, руху по звуках зм.$^5_3, D_7, D^6_5$ з розв'язанням;</p> <p><i>КОНСТРУЮЄ</i> жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених видів мажору, мінору, ладової альтерації, українських ладів, вивчених інтервалів у мелодичних рухах, акордів у фактурних моделях супроводу;</p> <p><i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно із забарвленням видів мажору, мінору, ладової альтерації, українських семиступеневих ладів, тритонів, зб.2, зм.7, зм.$^5_3, D_7, D^6_5$;</p> <p><i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням видів мажору та/або мінору, ладової альтерації, з півтоновими тяжіннями до I ,V ступенів, народних ладів української музики, вивчених зб. та зм. інтервалів з розв'язанням, рухом по звуках зм.$^5_3, D_7, D^6_5$;</p> <p><i>ОБГРУНТОВУЄ</i> використання у власних композиціях тих чи інших елементів, засобів музичної мови.</p>
<p>МОДУЛЬ 12.</p>	<p>13.5 год.</p>
<p>12.1</p> <p>МЕТР.</p> <p><i>Повторення вивчених розмірів.</i></p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення змін рівномірності ритмічної та метричної пульсації (тріоль, заліговані ноти, міжтактові синкопи, паузи), типів мелодії за її викладом, хроматизму як засобу збагачення мелодії, її варіювання ритмічними</p>

ЗАТАКТ.

Дві долі в затакті (складні розміри $4_4, 6_8$).

РИТМ.

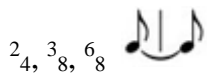
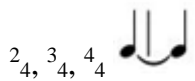
Подовження тривалості лігою.

РИТМІЧНА ГРУПА:

Ліга і пауза в ритмічному малюнку: порівняння.

СИНКОПА:

міжтактова синкопа у вивчених розмірах

ОСОБЛИВИ ВИДИ РИТМІЧНОГО ПОДІЛУ:

загальне поняття.

Тріоль: визначення, поділ на три рівних відрізки однієї долі.

ДРУГЕ ОБЕРНЕННЯ ДОМІНАНТСЕПТАКОРДУ

– ДОМІНАНТОВИЙ ТЕРЦКВАРТАКОРД:

Назва.

Запис, скорочене позначення.

Розміщення на II ступені.

ускладненнями, секвенційністю, ладовим нахилом, розвитком на засадах контрасту, D₇ та його обернень як ускладнення автентичної функції, особливостей їх розв'язань, періоду з трьох речень як нового виду форми періоду для розвитку відчуття метра, ритму, розуміння фактури, музичної логіки та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту;

ПРЕЗЕНТУЄ та *ЗАСТОСОВУЄ* здобуті знання про музичне мовлення, композицію та основні поняття нотопису, транспозицію на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:

НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ що таке дві долі в затакті (розмір $4_4, 6_8$), особливі види ритмічного поділу, тріоль, тріоль вісімками, залігована нота, ритмічні групи із заліговою нотою, міжтактова синкопа, транспонууючий інструмент, тріо, хроматизм, взятий стрибком, крок секвенції на заданий інтервал в мелодичній лінії, ладова варіаційність, вокальний тип мелодики, інструментальний тип мелодики, гетерофонія, контраст, друге обернення D₇ – D⁴₃, назва, позначення, інтервальна будова D⁴₃, його розташування на II ступені, розв'язання D⁴₃ в розгорнутий T⁵₃, третє обернення D₇ – D₂, назва, позначення, його розташування на IV ступені, інтервальна будова D₂, розв'язання D₂ в T₆ з подвоєнням I ступеня, розкладений акорд (за принципом гітарної фактури романсового супроводу: поділ акорду на основу і решту його звуків), період з трьох речень, форма Da capo: принцип побудови;

СИСТЕМАТИЗУЄ вивчені ритмічні групи за типом ритму (пунктирний, синкопований), поділу, за лігами, звуки в мелодичних рухах як акордові – неакордові, діатонічні – хроматичні, допоміжні, прохідні, взяті стрибком, крок секвенції за інтервалом, тип мелодики, принципи мелодичного розвитку (точне повторення, змінене повторення, контраст), фактуру за типом викладу, способи багатоголосного нотопису, транспозиції, вивчені види періодів;

УСВІДОМЛЮЄ тріоль як особливий вид ритмічного поділу, заліговані ноти як засіб ускладнення ритмічної тканини, хроматизм, взятий стрибком як загострення тяжіння до одного зі ступенів тональності, плавний рух мелодичної лінії, її наспівність як вокальний тип мелодики, рух стрибками, акордовими звуками, гамоподібний рух рівномірною ритмікою дрібними тривалостями як інструментальний тип мелодики, в мелодії послідовність зі стрибків двох терцій та секунди в різному поєднанні як одне з обернень D₇, тимчасове розходження голосів з унісону як гетерофонію, поділ на три речення по 4

<p>Інтервальна будова.</p> <p><i>II ступінь як ввідний ступінь ладу.</i></p> <p>Гармонічний та мелодичний виклад D^4_3.</p> <p>Особливості розв'язання D^4_3 в розгорнутий T^5_3.</p> <p>Акордові послідовності.</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям ($D_7 - T, D^6_5 - T, D^4_3 - T$).</p> <p>Тональності з п'ятьма бемолями при ключі:</p> <p><u>b-moll</u></p> <p>Види мінору.</p> <p>Поділ на тетраорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Зб.2 та зм.7 в гармонічному мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p>	<p>такти у періоді як ознаку періоду з трьох речень, точне повторення в третьому реченні матеріалу першого як принцип побудови <i>Da capo</i>;</p> <p><i>З'ЯСОВУЄ</i> різницю між звичайним та особливим ритмічним поділом, двома долями в затакті розміру 4_4 і 6_8, лігу як позначення штриха та позначення продовження тривалості заліговою нотою, міжтактовою та внутрітактовою синкопою, між допоміжним, прохідним хроматизмом та взятим стрибком, кроком секвенції по ступенях тональності та/або на заданий інтервал, між точним, неточним повторенням мелодії та її контрастним продовженням, вокальним та інструментальним типом мелодії, між розміщенням секунди в оберненнях D_7, різними видами відхилення*, видами періоду;</p> <p><i>ЗАНОСИТЬ В ТАБЛИЦЮ, СХЕМУ</i> вивчені ритмічні малюнки у відповідні до заданих розміром такти, тональності з 5 знаками, обернення D_7 у таблицю ступенів, схему їх розв'язання, функційні звороти з оберненнями D_7, транспонуючі інструменти* (за наявності в групі кларнетистів, гітаристів тощо), контраст у таблицю принципів розвитку мелодії (А – точне повторення, А1 – змінене повторення, В – контраст), період з трьох речень, принцип побудови <i>Da capo</i>;</p> <p><i>ВИЯВЛЯЄ</i> через порівняння і аналогії різницю між двома долями в затакті 6_8 та 4_4, двома вісімками та тріоллю вісімками, залігованими нотами в межах такту та між тактами як міжтактовою синкопою, запис на трьох нотоносцях для двох виконавців та трьох, секвенцію по ступенях тональності та на заданий інтервал, вокальний та інструментальний тип мелодії, вид відхилення*, обернення D_7, період з трьох речень, у побудовах за принципом <i>Da capo</i> точне повторення та контрастний матеріал;</p> <p><i>ОПИСУЄ</i> тріоль як особливий ритмічний поділ, вивчені ритмічні групи із залігованими нотами, паузами як ускладнення ритмічного малюнку та зміщення метричної пульсації (у міжтактових синкопах), хроматизм, взятий стрибком як рух на альтерований ступінь, що посилює тяжіння до наступного основного (діатонічного) ступеня тональності, крок секвенції як поступеневий рух або рух певним інтервалом, $IV\#$ та/або $VI\#$ ступені мінору як ладове збагачення народним колоритом, мелодію вокального типу як таку, що утворена з поступеневого руху та стрибків на зручні для співу інтервали, інструментального типу як ускладнену інтонаційно незручними для співу стрибками, швидким рухом дрібними тривалостями та великою кількістю пасажів, обернення D_7 як акорду з чотирьох звуків зі секундою, контраст як появу нового музичного матеріалу, побудову з трьох речень як неквадратну структуру, принцип <i>Da capo</i> як тричастинну будову, засновану на точному повторенні першого розділу після контрастного другого;</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> вивчені розміри, кількість тактів, паузи, ліги, заліговані ноти,</p>
---	--

VII⁵₃, D₇, D⁶₅, D⁴₃ з розв'язанням в Т.

Основні функційні звороти.

D₇ в заключній каденції.

Думний та гуцульський лади від «b».

12.2

НОТОПИС.

Запис ансамблевого триголосся для солюючих голосів / інструментів: загальне поняття, правила нотопису.

Нотопис для транспонуючих інструментів: ознайомлення.

МЕЛОДІЯ:

Засади та види мелодичного розвитку:

варіювання:

ускладненням ритмічного малюнку,

мелодичним рухом по звуках

вивчених інтервалів, акордів;

вивченими видами неакордових

діатонічних та хроматичних звуків;

секвенційним розвитком, секвенцією в

мелодії на заданий інтервал;

використанням народних ладів.

міжтактові синкопи в ритмічному малюнку мелодії, ключові знаки тональностей H-dur, gis-moll, Des-dur, b-moll, ансамблеву партитуру для трьох голосів (запис акордової послідовності), літерно-цифровими позначеннями обернення D₇ у функційних зворотах, ланки діатонічних секвенцій (D⁶₅ – Т, D⁴₃ – Т, D₂ – Т₆) в акордових послідовностях, транспонований зразок, період з трьох речень;

БУДУЄ на письмі і усно, **ІНТОНУЄ**, **ГРАЄ**, **ПРОПЛЕСКУЄ**, **КОМПОНУЄ** вивчені гами, тетра хорди, діатонічні та хроматичні допоміжні, прохідні, взяті стрибком, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, діатонічну секвенцію, розв'язання обернень D₇ в тоніку як зворот та в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в п'ятизначних тональностях;

ТРАНСПОНУЄ письмово, усно просту мелодію для транспонуючого інструмента;

ГРУПУЄ ритмічні малюнки з використанням пауз, тріолей, залігованих нот, різних видів синкоп (міжтактова та внутрітактова у всіх розмірах, міждольова в розмірі ⁶/₈) у вивчених розмірах, з двома долями в затакті складних розмірів, **ЗАМІНЮЄ** заліговані ноти на відповідні їм тривалості, паузи, **ВИПРАВЛЯЄ** помилки в групуванні;

РОЗДІЛЯЄ період з трьох речень на мотиви, фрази, речення, **ВИДІЛЯЄ** допоміжний, прохідний і взятий стрибком хроматизм, ланки секвенції, високі ступені думного та гуцульського ладів, ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, звороти з оберненнями D₇.

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, кількість долей і тривалостей в затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою Т, ритмічну групу із залігованими нотами, паузами, синкопами, тріолями у вивчених розмірах, секвенцію як діатонічну або транспонуючу (за її кроком), точне повторення, змінене повторення, контраст, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається кожне речення періоду з трьох речень і на якому завершуються його каденції, рух по оберненнях D₇;

ФІКСУЄ УВАГУ на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричною пульсацією, на основному та особливому поділі тривалостей, на залігованій ноті та її утриманні, точності відтворення ритмічних груп, ритмічного малюнку, мелодичних рухів, хроматичних допоміжних, прохідних і взятих стрибком звуків, ланок діатонічної та транспонуючої секвенції в мелодичній лінії, функційних зворотів з оберненнями D₇, **ІДЕНТИФІКУЄ** їх під час ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ:

ГЕНЕРУЄ для співу вголос та про себе: метричну пульсацію, модель синкопованого ритму,

<p><i>Контраст:</i> визначення, загальне поняття.</p> <p><i>Типи мелодії</i> (визначення):</p> <p><i>вокальний;</i></p> <p><i>інструментальний.</i></p> <p>Хроматизм:</p> <p>Допоміжний хроматизм: повторення.</p> <p>Прохідний хроматизм: повторення.</p> <p>Взятий стрибком: загальне визначення, правопис.</p> <p><i>Відхилення</i> (закріплення вивчених видів).</p> <p>БАГАТОГОЛОССЯ:</p> <p><i>Вивчені види: повторення.</i></p> <p><i>Гетерофонія:</i> загальне поняття.</p> <p>ТРЕТЄ ОБЕРНЕННЯ ДОМІНАНТСЕПТАКОРДУ – ДОМІНАНТОВИЙ СЕКУНДАКОРД:</p> <p>Назва.</p> <p>Запис, скорочене позначення.</p> <p>Розміщення на IV ступені.</p> <p>Інтервальна будова.</p> <p><i>IV ступінь як нестійкий ступінь ладу.</i></p> <p>Гармонічний та мелодичний виклад D₂.</p> <p>Особливості розв'язання D₂ в T₆.</p>	<p>ритмічних груп з тріолями, залігованими нотами, інтонацію стрибка на альтерований ступінь, відстань в півтона до основного ступеня ладу як хроматизм, інтервал як інтонаційну модель кроку секвенції, інтервал як модель відстані між голосами у двоголоссі, акорді;</p> <p><i>КОНТРОЛЮЄ</i> власні відчуття метричної пульсації, звичайного та особливого ритмічного поділу з використанням тріолей, залігованих нот, синкоп, чистоти інтонування при співі хроматичних допоміжних, прохідних, взятих стрибком, ланок секвенції, обернення D₇;</p> <p><i>ПРОСТУКУЄ</i> синкопований ритм, тріолі, ритмічні групи із залігованими нотами, паузами, рахуючи вголос і про себе у вивчених розмірах, ритмічне <i>ostinato</i>, один та/або два голоси ритмічного двоголосся в різних темпах, метр та ритм одночасно;</p> <p><i>ІНТОНУЄ</i> <u>вголос</u> та <u>про себе</u> вивчені гами з п'ятьма знаками при ключі, думний, гуцульський лад, види мажору та мінору, тетра хорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи з допоміжними, прохідними та взятими стрибком хроматичними звуками, інтервали з оберненнями та розв'язанням, обернення D₇, акордові послідовності з використанням вивчених ритмічних груп, на основі ритмічного <i>ostinato</i>, діатонічної секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;</p> <p><i>СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУЩА</i> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях з п'ятьма знаками при ключі, диригуючи, із застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматичних допоміжних, прохідних, взятих стрибком, рухом по оберненнях D₇;</p> <p><i>ВИКОНУЄ</i> один з голосів у двоголоссі з вивченими видами співвідношення голосів, гетерофонією, одну з партій триголосся (одночасний спів та методом нашарування голосів), тимчасового чотириголосся у зворотах з оберненнями D₇, вивченими ритмічними групами, синкопованим ритмом;</p> <p><i>ВІДТВОРЮЄ</i> один звук ⁵₃ та/або його обернення, обернення D₇ голосом, а інші на фортепіано;</p> <p><i>СПІВАЄ</i> з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> на слух метр, розмір, тріоль, міжтактову синкопу, ритмічні групи з паузами, заліговою нотою, ступеневі, інтервальні (не більше 3-х інтервалів), акордові послідовності (основні функційні звороти, звороти з оберненнями D₇) у гармонічному та мелодичному викладі, вокальний, інструментальний тип мелодики, точне, змінене повторення, контраст у конструктивних та художніх зразках;</p>
--	---

<p>Акордові послідовності.</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям ($D_7 - T, D^6_5 - T, D^4_3 - T, D_2 - T_6$).</p> <p>АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:</p> <p><i>Функційні звороти:</i></p> <p>$D_7: D_7-t, D^5_3 - D_7 - T, D^5_3$ (розгорнутий) – $D_7-T, K^6_4 - D_7-T$: закріплення;</p> <p>$D^6_5: D^6_5 - T, D_6 - D^6_5 - T, VII^5_3 - D^6_5 - T$;</p> <p>$D^4_3: D^4_3 - T, D^6_4 - D^4_3 - T$;</p> <p>$D_2: D_2 - T_6, D^5_3 - D_2 - T_6, S^5_3 - D_2 - T_6$;</p> <p>$VII^5_3: VII^5_3 - T, VII^5_3 - D_7 - T, S_6 - VII^5_3 - T$: закріплення;</p> <p>$I^5_3 - T$.</p> <p><i>Каденції:</i></p> <p>половинна $S_6 - K^6_4 - D^5_3$;</p> <p>заключна $S_6 - K^6_4 - D_7 - t^5_3$.</p> <p><i>Діатонічні секвенції:</i></p> <p>$D_7 - T$;</p> <p>$D^6_5 - T$;</p> <p>$D^4_3 - T$;</p>	<p><i>РОЗВИВАЄ</i> відчуття <i>функційності</i> на основі гармонічних зворотів, <i>метроритмічної пульсації</i>, ускладненої тріолями, залігованими нотами, паузами, синкопами, <i>форми</i> періоду з трьох речень, контрастного викладу матеріалу на основі форми <i>Da capo</i>;</p> <p><i>ВПІЗНАЄ</i> фрагмент у вивчених розмірах, з ритмічними групами, думним, гуцульським ладом, хроматичними допоміжними, прохідними та взятими стрибком звуками, рухом по звуках обернень D_7, гетерофонією, діатонічною та транспонуючою секвенція, вивченими видами відхилень*, вокальним та інструментальним типом мелодики в мелодичній лінії та/або супроводі в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);</p> <p><i>ФІКСУЄ</i> почуті мажор і мінор та їх види, думний, гуцульський лад, інтервали, акорди, хроматичні допоміжні, прохідні та взяті стрибком, мелодичні рухи по вивчених інтервалах та акордах, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо;</p> <p><i>ПОРІВНЮЄ</i> графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почутий мелодичний фрагмент (не більше 3 тактів) у вивчених розмірах, з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половину або заключну каденцію, одну-дві ланки секвенції;</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному періоді вивчених видів регістр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт, кількість тривалостей, ритмічну групу в затакті, тріоль, міжтактову синкопу, заліговані ноти, паузи, мотиви, фрази, речення, точне, змінене повторення, контраст, секвенцію, ритмічне варіювання, мелодичні рухи по звуках вивчених інтервалів та акордів, у тональностях з п'ятьма знаками при ключі;</p> <p><i>ПОМІЧАЄ</i> почуті в диктанті вивчені ритмічні групи, рух по звуках обернень D_7;</p> <p><i>ЗАПИСУЄ</i> <i>одноголосний диктант</i> у формі квадратного періоду (періоду з 3-х речень*) за 10 програвань (14 програвань*), 4 такти у формі речення – за 6 програвань, <i>ритмічний диктант</i> (не більше 4 т.) за 8 програвань, <i>двоголосний диктант на основі гетерофонії</i> (не більше 2 т.) за 8 програвань*;</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосну фразу, ритмічну групу, інтервальний та/або акордовий зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p><i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, <i>ЗНАХОДИТЬ</i> в ньому</p>
---	---

<p>$D_2 - T_6$ $VII^5_3 - T$; $I^5_3 - T_6^u$.</p> <p>ФАКТУРА:</p> <p><i>Фігурація:</i> повторення вивчених видів.</p> <p>Розкладений акорд на бас і решту акордових звуків.</p> <p>ТРАНСПОЗИЦІЯ: закріплення вивчених видів.</p> <p>ФОРМА.</p> <p>КАДЕНЦІЯ: ускладнення використанням D_7: повторення.</p> <p>ПЕРІОД З ТРЬОХ РЕЧЕНЬ: загальне поняття.</p> <p>Принципи будови.</p> <p>Схема.</p> <p>Да саро: загальне поняття, принципи будови</p> <p>АВА.</p> <p><i>Тональності з п'ятьма бемолями при ключі</i></p> <p><u>Des, b.</u></p> <p>Види мажору і мінору.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p>	<p>вивчені ритмічні групи, хроматичні допоміжні, прохідні та взяті стрибком, секвенцію, половинну та заключну каденцію; СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є).</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію вокального типу зміною метра, розміру, ладів, їх видів, збагаченням хроматичними допоміжними, прохідними та взятими стрибком звуками, мелодичним рухом по звуках обернень D_7, секвенцією, заміною рівномірного ритмічного руху синкопованим, тривалостей з основним ритмічним поділом на тріолі, продовженням звучання тривалостей лігою (у межах фрази), відхиленням*; ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого голосу з вивченими мелодичними співвідношеннями голосів (паралельний рух, гетерофонія) до заданої мелодії з використанням хроматичних допоміжних, прохідних та взятих стрибком, руху по звуках обернень D_7, секвенції, ритмічне <i>ostinato</i> на основі тріольного руху та/або з використанням вивчених ритмічних малюнків (у межах речення); ТВОРИТЬ за наданою цифровкою фактуру акомпанементу на основі розкладеного на бас і решту звуків акорду (ліва рука – басова лінія, права рука – фігурований акорд) відповідно метра; ПІДБИРАЄ в межах речення: ритмічний супровід з використанням вивчених ритмічних груп та ритмів, інший голос інструментального типу, басову лінію як D та/або T органний пункт з коломийковим (♩♩♩♩ ♩♩♩♩ ♩♩♩♩ ♩♩) і козачковим ритмом, з використанням рухів по звуках обернень D_7 до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях; ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту лади, види мажору і мінору, однойменні, паралельні тональності, типи мелодії, допоміжний, прохідний та/або взятий стрибком хроматизм, вивчені розміри, ритмічні малюнки, інтервали, акорди та гармонічні звороти, вид фігурації; СУПРОВОДЖУЄ попередньо створеним <i>ритмічним</i> та/або <i>гармонічним</i> АКОМПАНеМЕНТОМ спів / гру іншого учня / учениці; СТВОРЮЄ контрастний до заданого зразка за типом мелодії фрагмент мелодичної лінії (не більше 4 тактів) з використанням вивчених ритмічних груп, руху по звуках обернень D_7 з розв'язанням; ДОПИСУЄ відсутні такти, знаки альтерації, другий голос, заключне речення із закінченням на T, початок мелодії, мелодію по звуках обернень D_7 з розв'язанням як ланки секвенції,</p>
---	---

- період з 8 тактів;
- одноголосний;
- однотональний;
- тональності до п'яти знаків включно;
- розмір $2_4, 3_4, 4_4, 3_8$ або 6_8^* ;
- ознаки одного з трьох видів мажору чи мінору;
- альтеровані ступені в якості прохідного хроматизму;
- рух по звуках зб.2 та/або зм.7, D₇;
- ритмічні групи з пунктирним ритмом, тріоллю (вісімками).

I рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин;

II рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, транспонувати на заданий інтервал;

III рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, дописати другий голос на засадах вивчених видів співвідношення голосів.

2. ВИРІШУЄ письмово завдання тесту – впродовж 30 хвилин (може бути і в усній формі за вибором викладача).

Вимоги до письмової роботи:

- форма тесту запитань з варіантами відповідей, з яких одна – правильна;
- питання формувати у трьохрівневу структуру:
 - середній – 4 питання;
 - достатній – 8 питань;
 - високий – 12 питань.

Перелік визначень, для запитань тесту поділених на п'ять груп, кожна з яких повинна бути представлена в тесті:

1. Знаки, що змінюють висоту звуку на тон.
2. Літерна система позначень звуків, їх альтерації.
3. Літерна система позначень тональностей.
4. Види мажору та мінору.

5. Ладова альтерація.
6. Лади української народної музики.
7. Особливі види ритмічного поділу. Тріоль.
8. Розміри $\frac{3}{4}$ та $\frac{6}{8}$.
9. Залігована нота в різних ритмічних малюнках.
10. Характерні інтервали – визначення.
11. Зб.2 та зм.7 – ступенева і тонова величина.
12. зб.2 і зм.7 – розв'язання.
13. Тритони в натуральних та гармонічних видах мажору і мінору.
14. Розв'язання тритонів.
15. Енгармонізм інтервалів.
16. D_7 та його обернення.
17. D_5^6 .
18. D_3^4 .
19. D_2 .
20. Зменшений тризвук II ступеня.
21. Каденційні звороти. Звороти з оберненням D_7
22. Квадратний період повторної будови.
23. Варіювання.
24. Секвенція.

II. СОЛЬФЕДЖУЄ:

1. ВІДТВОРЮЄ ГОЛОСОМ матеріал для конструктивного інтонування:

I рівень:

- висхідна гама натурального або гармонічного мажору, одного з трьох видів мінору в тональностях до п'яти знаків включно;
- ступенева послідовність з вивченими мелодичними рухами, стрибком на тритон;

від звука вгору прості інтервали, тритони з розв'язанням;
у тональності до п'яти знаків включно – головні тризвуки ладу з оберненням та їх розв'язання, D₇ з розв'язанням;

II рівень:

висхідна або низхідна гама одного з трьох видів мажору або мінору в тональностях до п'яти знаків включно;

ступенева послідовність з вивченими мелодичними рухами (стрибки на широкі інтервали, тритони, зб.2, D₇ та його обернення);

від звуку вгору і вниз прості інтервали, тритони, вгору – в тональності до п'яти знаків включно зб.2 та зм. 7 з розв'язанням;

від звуку мажорний, мінорний та зменшений тризвук від звуку, у тональностях до п'яти знаків включно інтонувати D₇ та його обернення з розв'язанням – як послідовність;

III рівень:

гама тональності до п'яти знаків включно – три види мажору та мінору в обох напрямках, вгору – думний, гуцульський;

ступенева послідовність з мелодичними рухами (прохідні хроматизми як ладово альтеровані звук, стрибки на дисонуючі інтервали, обернення D₇, рух по звуках зм.⁵₃);

від звуку вгору і вниз прості інтервали, тритон з оберненням та розв'язанням, вгору – зб.2, зм.7 без розв'язань;

у тональності до п'яти знаків включно інтонувати зменшені тризвуки VII та II ступенів з розв'язанням, одне з обернень D₇ з розв'язанням.

2. ЧИТАЄ З АРКУША художні зразки:

Загальні вимоги:

- у вивчених тональностях, диригуючи у розмірах 2_4 , 3_4 , 4_4 , 3_8 з застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів;
- у зразку для читання з аркуша визначає розмір, кількість долей і тривалостей у затакті (якщо є), ритмічну групу, тріоль, тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T, точне повторення, ступінь, з якого

починається і на якому завершується кожне речення, вивчені інтервали, акорди за рухом по їх звуках.

I рівень: тональності до п'яти знаків при ключі включно, вивчені ритмічні групи з пунктирним ритмом, синкопою, рухом по звуках простих інтервалів, головних тризвуків, D₇;

II рівень: тональності до п'яти знаків включно, одному з трьох видів мажору або мінору, ритмічні групи з синкопами, тріоллю, з рухом по звуках зб.2 та зм.7, обернень D₇;

III рівень: тональності до п'яти знаків включно, думному або гуцульському ладі, ритмічні групи із заліговоною нотою, тріоллю, з рухом по звуках дисонуючих інтервалів, зменшених тризвуків.

3. ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ (усно або письмово – за вибором викладача):

I рівень: гама в обох напрямках одного з трьох видів мажору або мінору; прості інтервали в гармонічному і мелодичному викладі, тритони; в.⁵₃, м.⁵₃ та їх обернення, основний вид D₇;

II рівень: висхідна або низхідна гама одного з трьох видів мажору або мінору; прості інтервали та їх обернення, тритони та зб.2 і зм. 7 в гармонічному та мелодичному (вгору) викладі; основний вид та обернення D₇;

III рівень: гама гуцульського або думного ладу; ступенева послідовність з рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів; тритони, їх обернення з розв'язанням в гармонічному та мелодичному (в обох напрямках) викладі, зб.2 та зм.7 на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання; зменшені тризвуки VII та II ступенів.

III. ДЕМОНСТРУЄ попередньо підготовлене завдання з творчою складовою, оформлене письмово:

Одне з п'яти запропонованих завдань та їх варіантів на вибір учня виконується перед іспитом.

1. Дописати друге речення повторної будови з використанням руху по звуках D₇.
2. Зробити моделювання заданої мелодії:
 - 1) прохідним хроматизмом на основі ладової альтерації;
 - 2) тріолями;
 - 3) секвенціями.
3. Дописати інший голос до заданої мелодії на основі паралельного та короткочасного контрастного голосоведення.
4. Дописати акомпанемент до заданої мелодії з використанням акордів головних тризвуків та D₇.
5. Створити власну мелодію в межах чотирьох тактів з вивченими мелодичними рухами, прохідними хроматизмами, секвенцією.

<p>ключі:</p> <p>Види мажору і мінору. Поділ на тетраорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Зб.4 та зм.5 у натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Зб.2 та зм.7 в гармонічних мажорі та мінорі з розв'язанням. Головні тризвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення T⁵₃. VII⁵₃, II⁵₃, D₇ з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди. Основні функційні звороти. D₇ в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей). Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>ЛАДОВА АЛЬТЕРАЦІЯ: загальне поняття, визначення.</p> <p>Альтерація нестійких основних ступенів, що знаходяться на відстані тону до стійких, зокрема до III ступеня. Альтерація II ступеня в мажорі. Альтерація IV ступеня в мінорі.</p> <p>13.2</p>	<p>натурального мажору, а зм.VII₇ як увідний септакорд, що будується на VII основному ступені гармонічного мажору і VII# ступені гармонічного мінору, інтервальна будова та два способи розв'язання увідних септакордів (повне – безпосередньо в T та часткове – через обернення D);</p> <p><i>СИСТЕМАТИЗУЄ</i> лади за кількістю ступенів та за мажорним і мінорним нахилом, відмінністю пентатонік від натурального мажору і мінору, ладову альтерацію нестійких ступенів за відстанню до стійкого ступеня в мажорі та мінорі, зб.5 і зм.4 за тоною та ступеневою будовою, за ступенями, на яких будується та за розв'язанням, VII₇ як акорд з чотирьох звуків, який буває двох видів: малий та зменшений, за інтервальною будовою, за величиною септими в акорді, за розв'язанням та ступеневим розташуванням, зм.VII₇ як акорд, що складається з двох зменшених тризвуків – VII і II ступенів гармонічного мажору та гармонічного мінору;</p> <p><i>УСВІДОМЛЮЄ</i> мажорну та мінорну пентатоніку як діатонічні п'ятиступеневі лади мажорного і мінорного нахилу, в яких відсутні малі секунди і тритони, і які будуються з великих секунд і малих терцій; різну направленість розв'язання верхнього і нижнього звуків зб.5 і зм.4 в мажорі і мінорі у зв'язку з напрямком тяжіння і наявністю в інтервалі стійкого ступеня; м.VII₇ як акорд, що будується на VII ступені натурального мажору і утворений з двох м.3 і в.3, що розміщена вгорі акорду, а зм.VII₇ як акорд, що будується в гармонічних ладах і утворений з трьох м.3; що обидва септакорди VII ступеня мають два розв'язання: повне – в T⁵₃ з подвоєним терцієвим тоном і часткове – в D⁶₅, який розв'язується в T⁵₃ з подвоєним основним тоном.</p> <p><i>З'ЯСОВУЄ</i> подібність мажорної і мінорної пентатоніки за відсутністю півтонів та кількістю ступенів; наявність поступеневого руху великими секундами та терціями; енгармонічну рівність зб.5 до м.6 та зм.4 до в.3 за звучанням при відмінній кількості ступенів, що складають інтервал та його позначенні, особливості розв'язання цієї пари характерних інтервалів завдяки наявності в них стійкого ступеня; наявність одного зм.⁵₃ в м.VII₇ та двох зм.⁵₃ в зм.VII₇, співвідносить септими м.VII₇ та зм.VII₇, різні подвоєння в T⁵₃ при повному та частковому розв'язанні;</p> <p><i>ЗАНОСИТЬ</i> в таблицю (діаграму тощо) мажорну та мінорну пентатоніки, їх інтервальну будову, відсутні в пентатоніках ступені в порівнянні з натуральним мажором і мінором, інтервали, що утворюються на місці пропущених ступенів, ступені, на яких будуються зб.5 і зм.4, їх розв'язання, ступені, на яких будуються м.VII₇ і зм.VII₇, їх інтервальну будову, вказує види мажору і мінору для кожного з акордів, 2 способи розв'язання;</p> <p><i>ХАРАКТЕРИЗУЄ</i> мажорну пентатоніку як п'ятиступеневий лад мажорного нахилу,</p>
---	--

<p>ІНТЕРВАЛ.</p> <p>ДИСОНАНС.</p> <p>ТРИТОНІ ВІД ЗВУКА: ПОБУДОВА І РОЗВ'ЯЗАННЯ.</p> <p>Особливості побудови. Енгармонізм зб.4 та зм.5. Закономірності та особливості розв'язання. Визначення тональності та ладу за ступенем розміщення тритону і його розв'язанням (на IV і VII ступенях, на II* і VI* ступенях).</p> <p>ХАРАКТЕРНІ ІНТЕРВАЛИ.</p> <p>ЗБ.2 ТА ЗМ.7 У ГАРМОНІЧНОМУ МАЖОРІ ТА МІНОРІ НА VI І VII СТУПЕНЯХ З РОЗВ'ЯЗАННЯМ: повторення.</p> <p>ЗБ.5 ТА ЗМ.4 У ГАРМОНІЧНОМУ МАЖОРІ НА VI ТА III СТУПЕНЯХ, В ГАРМОНІЧНОМУ МІНОРІ НА III ТА VII# СТУПЕНЯХ:</p> <p>Ступенева та тонова величина. Наявність одного зі стійких ступенів у зб.5 і зм.4. Гармонічний та мелодичний виклад. Запис, скорочене позначення. Правила розв'язання: рух лише одного зі звуків інтервалу. Послідовності інтервалів на ступенях ладу з використанням зб.5 та зм.4.</p> <p>Тональності до п'яти дієзів включно при ключі (закріплення):</p> <p>Види мажору і мінору.</p>	<p>а мінору пентатоніку як п'ятиступеневий лад мінорного нахилу із відсутніми м.2 і тритонами, що утворені з в.3 і м.3, ладову альтерацію як загострення тяжінь до стійких ступенів, м.VII₇ як акорд що складається зі зм.⁵₃ з додаванням в.3 вгорі, зм.VII₇ як акорд, що складається з трьох м.3 та поєднує в собі обидва зм.⁵₃;</p> <p>ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії в опанованому матеріалі нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду;</p> <p>БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає від звука: мажорну і мінору пентатоніки, вивчені прості інтервали, тритони, тризвуки та їх обернення, зменшені тризвуки з розв'язанням, обернення D₇ з розв'язанням, у тональностях до п'яти дієзів при ключі включно, три види мажору і мінору, з розв'язанням: зб.2 і зм.7, зб.5 і зм.4, зм.П⁵₃, зм.VII⁵₃, D₇ з оберненнями, м.VII₇ та зм.VII₇;</p> <p>ПОРІВНЮЄ натуральний мажор із мажорною пентатонікою, натуральний мінор з мінорою пентатонікою, характерні інтервали з енгармонічно рівними простими інтервалами, розв'язання D₇ та кожного з його обернень за видом Т (неповний ⁵₃ з потроєною примою, ⁵₃ з подвоєною примою, розгорнутий T⁵₃, T₆), м.VII₇ та зм.VII₇ за тоною величиною септими, ПРОВОДИТЬ аналогії та ЗНАХОДИТЬ відмінності між основними і альтерованими ступенями мажору та мінору, у розв'язанні характерних інтервалів, подвоєнні в T⁵₃ при 2-х видах розв'язань м.VII₇ та зм.VII₇.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою тонікою, лад, мажорну та/або мінору пентатоніку, вид мажору та/або мінору, стрибки на вивчені збільшені та зменшені інтервали, рух по звуках VII⁵₃, П⁵₃, обернень D₇ та його обернень, м.VII₇ та зм.VII₇, початковий ступінь кожного з речень та останнього звуку половинної та/або заключної каденції;</p> <p>ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу <u>вголос</u> та <u>про себе</u> безпосередньо перед стрибком на вивчені збільшені та зменшені інтервали, їх розв'язання, рух по звуках VII⁵₃, П⁵₃, обернень D₇, м.VII₇ та зм.VII₇;</p> <p>ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування м.3 між ступенями мажорної пентатоніки та/або мінорою пентатоніки, високих ступенів в українських народних ладах, півтоновому тяжінні альтерованих ступенів ладу до III ступеня, тритонів від звука та гостроти тяжінь при їх розв'язанні, характерних інтервалів та їх розв'язань в дієзних тональностях до п'яти знаків включно, обернень D₇, м.VII₇ та зм.VII₇ та їх розв'язань, <u>ІДЕНТИФІКУЄ</u> їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ</u>;</p>
--	---

<p>Поділ на тетра хорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Зб.2 та зм.7 в гармонічних мажорі та мінорі з розв'язанням. Зб.5 та зм.4 в гармонічних мажорі та мінорі з розв'язанням. Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3. VII^5_3, II^5_3, D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди. Основні функційні звороти. D_7 в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від звука (т вивчених мінорних тональностей). Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (Т вивчених тональностей).</p>	<p><i>ПРОСТУКУЄ</i> вивчені ритми, рахуючи волос і про себе; <i>ІНТОНУЄ</i> <u>вголос</u> та <u>про себе</u> у висхідному та низхідному напрямку від звука: вивчені прості інтервали, тритони з розв'язанням, тризвуки та їх обернення, D_7 та його обернення з розв'язанням; у дієзних тональностях до п'яти знаків включно: гами, тетра хорди, вивчені види мажору та мінору, думний, гуцульський лади, мажорну і мінорну пентатоніки, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, з ладовою альтерацією, мелодичні рухи, з розв'язанням: вивчені збільшені та зменшені інтервали, головні тризвуки та їх обернення, VII^5_3, II^5_3, обернення D_7, м.VII_7 та зм.VII_7 з розв'язаннями, опановані гармонічні звороти (3-4 акорди); <i>СОЛЬФЕДЖУЄ</i> <u>З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях до п'яти знаків включно, тактуючи у вивчених розмірах із застосуванням видів мажору та мінору, думного, гуцульського ладів, мажорної і мінорної пентатоніки, ладо-мелодичних зворотів, стрибків у межах збільшених та зменшених інтервалів, ходів по звуках VII^5_3, II^5_3, обернень D_7, м.VII_7 та зм.VII_7; <i>ВИКОНУЄ</i> один з голосів при двоголосному співі вивчених збільшених та зменшених інтервалів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій три-/чотириголосся в акордовій послідовності з оберненнями D_7, м.VII_7 та зм.VII_7 методом нашарування, співає гаму канонем; <i>СПІВВІДНОСИТЬ</i> інтонаційно власний голос зі звучанням інших; <i>ВІДТВОРЮЄ</i> один звук вивченого збільшеного та/або зменшеного інтервалу голосом, а інший на фортепіано, один звук VII^5_3, II^5_3, обернень D_7, м.VII_7 та зм.VII_7 та їх розв'язань голосом, а два/три інші на фортепіано; <i>СПІВАЄ</i> з власним супроводом.</p>
<p>13.3</p> <p>СПІВЗВУЧЧЯ З ЧОТИРЬОХ ЗВУКІВ: СЕПТАКОРД.</p> <p><i>Види септакордів: повторення.</i></p> <p><i>Класифікація за септімою:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> — великі; — малі; — зменшений. 	<p style="text-align: center;">СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ</i> попередньо засвоєне, види мажору і мінору, думний, гуцульський лад, мажорну і мінорну пентатоніки, прості інтервали, тритони, характерні інтервали з розв'язанням; головні 5_3 з оберненнями, зм.5_3, м.VII_7 та зм.VII_7 з 2 видами розв'язання, D_7 та його обернення з розв'язанням в гармонічному та мелодичному звучанні, функційних зворотах; <i>АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ</i> зв'язок вивчених видів мажору й мінору, семиступеневих народних ладів, пентатонік з відповідним ладовим забарвленням, інтервалів зі стрибком, акордів з мелодичним рухом по звуках у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;</p>

**ВВІДНИЙ СЕПТАКОРД НА VII СТУПЕНІ.
ВИДИ ВВІДНОГО СЕПТАКОРДУ.**

**VII₇ В НАТУРАЛЬНОМУ МАЖОРІ ЯК МАЛИЙ
ЗМЕНШЕНИЙ СЕПТАКОРД:**

Інтервальна будова *малого зменшеного септакорду*.

VII ступінь як ввідний ступінь ладу.

Гармонічний та мелодичний виклад.
Запис, скорочене позначення.
Особливості розв'язання VII₇:

у T⁵₃ з подвоєною терцією
(повне розв'язання);

через D⁶₅ та T⁵₃ з подвоєною
примою (часткове розв'язання).

**VII₇ В ГАРМОНІЧНИХ МАЖОРІ ТА МІНОРІ ЯК
ЗМЕНШЕНИЙ СЕПТАКОРД:**

Інтервальна будова *зменшеного септакорду*.

VII ступінь як ввідний ступінь ладу.

Гармонічний та мелодичний виклад.
Запис, скорочене позначення.
Особливості розв'язання VII₇:

в T⁵₃ з подвоєною терцією
(повне розв'язання);

через D⁶₅ в T⁵₃ з подвоєною
примою (часткове розв'язання).

Акордові послідовності.

Триголосний спів акордів з частковим
чотириголоссям (D₇ і його обернення, два види VII₇

РОЗВИВАЄ відчуття *фонізму* мажорної і мінорної пентатоніки, вивчених збільшених та зменшених інтервалів, *ладових тяжінь* до III ступеня на основі альтерації, вміння визначати за розв'язанням зб.4 та зм.5, характерні інтервали, розв'язання VII⁵₃, II⁵₃, 2 способи розв'язання м.VII₇ та зм.VII₇, *функційності* D₇ та його обернень з розв'язаннями, м.VII₇ та зм.VII₇ з розв'язанням 2 способами в художніх творах та/або конструктивних зразках;

ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент, в якому яскраво виявляється різниця в ладовому забарвленні мажорної та мінорної пентатоніки, задана ступенева або інтервальна послідовність із тритонами, характерними інтервалами, рух по звуках головних ⁵₃ та їх обернень, VII⁵₃, II⁵₃, обернення D₇, м.VII₇ та зм.VII₇ з розв'язаннями в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу).

ДИКТАНТ:

ПОВТОРЮЄ СПІВОМ з назвою нот почуте речення (не більше 4 тактів) з рухом по звуках збільшених і зменшених інтервалів та їх розв'язань, обернень D₇, м.VII₇ та зм.VII₇ у вивчених тональностях ;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному періоді різної будови регістр, октаву, лад та його вид (пентатоніку*), тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, кількість долей та/або тривалостей в затакті (якщо є), ступінь початкового звуку кожного з речень та останнього звуку половинної та заключної каденцій, особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки на збільшені і зменшені інтервали та їх розв'язання, рух по звуках м.VII₇ або зм.VII₇, D₇ та його обернень);

ПОМІЧАЄ почуті в диктанті стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордів;

ЗАПИСУЄ диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосне речення (не більше 4 тактів) у вивчених тональностях та ладах (мажорна, мінорна пентатоніки*) зі стрибками на зб.4, зм.5, зб.2, зм.7, зб.5, зм.4 або рухом по звуках м.VII₇ та зм.VII₇, обернень D₇ після короткого зорового контакту з нотним текстом;

ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить в ньому ладовий нахил, вид мажору або мінору, дисонуючі інтервали (септими, тритони, характерні інтервали), м.VII₇ та зм.VII₇, D₇ з оберненнями, половинну та заключну каденції;

СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком,

АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є), *РОБИТЬ* припущення щодо способу їх подолання.

з розв'язаннями).

ОБЕРНЕННЯ ГОЛОВНИХ ТРИЗВУКІВ: повторення.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ: повторення.

D₇ ТА ЙОГО ОБЕРНЕННЯ: повторення.

Тональності з п'ятьма знаками при ключі:

Види мажору і мінору.

Поділ на тетракорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.

Зб.4 та зм.5 в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.

Зб.2 та зм.7 в гармонічних мажорі та мінорі з розв'язанням.

Зб.5 та зм.4 в гармонічних мажорі та мінорі з розв'язанням.

Головні ⁵₃ з оберненнями та розв'язанням в обернення T⁵₃.

VII⁵₃, II⁵₃, D₇ з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.

м. VII₇ та зм. VII₇ з двома видами розв'язання.

Основні функційні звороти.

D₇ в заключній каденції.

Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).

Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).

ІМПРОВІЗАЦІЯ:

МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію ладовою альтерацією з півтоновими тяжіннями у висхідному та низхідному напрямках до III ступеня, зміною видів мажору, мінору, використанням ладів української музики, мажорної і мінорної пентатоніки. вивчених збільшених і зменшених інтервалів у мелодичному вигляді, рухом по звуках м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇;

ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, на основі витриманої бурдонної квінти, фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням вивчених видів співвідношення голосів, півтонових тяжінь до III ступеня II# ступеня в мажорі та IVb ступеня в мінорі, руху по звуках м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇, секвенції, вивчених зворотів в межах речення;

ТВОРИТЬ на основі заданої цифровки вивчені види фактури в акомпанементі;

ПІДБИРАЄ в межах речення: другий голос на основі вивчених видів голосоведення, басову лінію як доміантову або тонічну квінту, з використанням рухів по звуках м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇ до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях;

ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту види мажору і мінору, внутріладову альтерацію IVb та II#, лади української народної музики, мажорну і мінорну пентатоніки, вивчені збільшені і зменшені інтервали, опановані акорди та гармонічні звороти;

СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ спів / гру іншого учня / учениці;

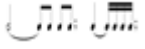
ПЛАНУЄ власну творчу роботу, **ОБИРАЄ** необхідні засоби і **СТВОРЮЄ** фрагмент мелодичної лінії (не більше 4 тактів) з використанням внутріладової альтерації з півтоновими тяжіннями до III ступеня, стрибків на вивчені інтервали, секвенції, руху по звуках м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇ з розв'язанням;

КОНСТРУЮЄ жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених видів мажору, мінору, внутріладової альтерації, українських ладів, мажорної і мінорної пентатоніки, вивчених інтервалів у мелодичних рухах, акордів у фактурних моделях супроводу;

ЕКСПЕРИМЕНТУЄ з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно із забарвленням видів мажору, мінору, внутріладової альтерації, українських семиступневих ладів, мажорної і мінорної пентатоніки, тритонів, характерних інтервалів, зм.⁵₃, м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇;

САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням видів мажору та/або мінору, внутріладової альтерації, з півтоновими тяжіннями до III ступеня, народних ладів української музики, мажорної і

	<p>мінорної пентатоніки, тритонів, характерних інтервалів з розв'язанням, рухом по звуках м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇; ОБГРУНТОВУЄ використання у власних композиціях тих чи інших елементів, засобів музичної мови.</p>
<p>МОДУЛЬ 14.</p>	<p>9 год.</p>
<p>14.1</p> <p>МЕТР. <i>Повторення вивчених розмірів.</i></p> <p>ЗАТАКТ. <i>Складні ритмічні групи в затакті*.</i></p> <p>РИТМ. <i>Подовження тривалості лігою:</i> </p> <p>РИТМІЧНА ГРУПА: <i>Ліга і пауза в ритмічному малюнку: порівняння.</i></p> <p>СИНКОПА: <i>міжтактова синкопа</i> <i>в розмірі $\frac{3}{8}$ внутрішньодольова синкопа у вивчених розмірах $\frac{2}{4}, \frac{3}{4}, \frac{4}{4}$</i> </p> <p>ОСОБЛИВІ ВИДИ РИТМІЧНОГО ПОДІЛУ: загальне поняття. Тріоль: повторення.</p>	<p>МОТИВАЦІЯ: <i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ та РОЗУМІЄ</i> необхідність закріплення знань та навиків про зміни рівномірності ритмічної та метричної пульсації (тріоль, заліговані ноти, внутрідольові синкопи, паузи), їх поєднання, різні типи мелодичного викладу, хроматизму та орнаментики як засобу збагачення мелодії, її варіювання ритмічними та мелодичними ускладненнями, ладовим нахилом, ознаками жанрово визначеної фактури, ввідних септакордів як ускладнення автентичної функції, особливостей їх розв'язань, модуляцію як розширення гармонічних моделей для отримання нових тональних та функційних барв, неквадратного періоду з розширеним другим реченням як нового виду форми періоду для розвитку відчуття метра, ритму, розуміння фактури, музичної логіки та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту; <i>ПРЕЗЕНТУЄ та ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та основні поняття нотопису, транспозицію, на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ: <i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ</i> що таке складні ритмічні групи в затакті (розмір $\frac{4}{4}, \frac{6}{8}$), особливі види ритмічного поділу, , чвертна з двома крапками – шістнадцята, у вивчених розмірах, внутрішньодольова синкопа , транспонуючий інструмент, види мелодичного хроматизму, контрастне двоголосся, мелодична орнаментика, мелізми, форшлаг, мордент, групето, трель, арпеджіато, неквадратний період з розширеним другим реченням за допомогою секвенцій, нерівномірність кількості тактів у реченнях неквадратного періоду з розширеним другим реченням, тональний план, модуляція, початкова тональність, початкова Т, модуляція в тональність домінанти, нова або заключна тональність, нова Т; СИСТЕМАТИЗУЄ ритмічні групи у вивчених розмірах за типом ритму (пунктирний,</p>

<p>Тональності до п'ятьох знаків включно при ключі:</p> <p>Види мажору і мінору.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням; D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>м.VII_7 та зм.VII_7 з двома видами розв'язання.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 в заключній каденції.</p> <p>Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).</p> <p>Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).</p>	<p>синкопований, тріольний), поділу, за лігами, складні ритми в затактах, звуки в мелодичних рухах як акордові – неакордові, діатонічні – хроматичні (за типом), мелізми за умовними позначеннями, типи контрасту – як ритмічний, мелодичний, жанровий, принципи мелодичного розвитку, фактуру за жанровим типом викладу, способи багатоголосного нотопису, транспонуючі інструменти, вивчені види періодів;</p> <p>УСВІДОМЛЮЄ вивчені складні ритмічні групи як засіб ускладнення музичної тканини, мелодичну орнаментику як фігури з коротких звуків, що прикрашають один з основних звуків мелодії, співставлення різних видів і типів мелодики, ритміки, характерно-жанрового викладу (пісенність, танцювальність, хоральність, маршовість) як контраст, імітаційне двоголосся як поєднання двох мелодичних голосів, де один з них наслідуює інший, можливість розширення другого речення в мелодії за допомогою секвенції;</p> <p>З'ЯСОВУЄ різницю між звичайним та особливим ритмічним поділом, складними ритмічними групами у вивчених розмірах та в затакті, міжтактовою та внутрідольовою синкопою, вивченими видами хроматизмів, у записі елементів мелодичної орнаментики, рухом мелодії по звуках септакорду та його обернень, точним, неточним повторенням мелодії та її контрастним продовженням, паралельним та контрастним двоголоссям, розміщенням секунди в оберненнях D_7, D_7 та ввідними септакордами, відхиленням і модуляцією*, видами періоду;</p> <p>ЗАНОСИТЬ В ТАБЛИЦЮ, СХЕМУ вивчені ритмічні малюнки міжтактової та внутрідольової синкоп, складних ритмічних груп у затакті, позначення мелодичної орнаментики, типи контрастів (інтонаційний, ритмічний, жанровий), період з розширеним другим реченням;</p> <p>ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії різницю між записом триголосної акордової послідовності та послідовності з елементами 4-голосся, у ланці секвенції рух по звуках терцій як розкладений септакорд, тип жанрової приналежності мелодії, вид ввідного септакорду та спосіб його розв'язання, відхилення та модуляцію*, період з розширеним другим реченням за допомогою секвенції, однотональний або модулюючий період;</p> <p>ОПИСУЄ вивчені ритмічні групи з залігованими нотами , внутрідольовими синкопами, тріоллю, паузами як ускладнення ритмічного малюнку, зміщення метричної пульсації (міжтактові синкопи), вивчені види хроматизмів, що посилюють тяжіння до наступного основного (діатонічного) ступеня тональності, м.VII_7 і зм.VII_7 як акорди з чотирьох звуків розміщених по терціях, що посилюють домінантову функцію, контраст як появу нового ритмічного, мелодичного, фактурного музичного матеріалу, побудову з 2 речень, де друге є змінене за допомогою секвенції як період з розширеним другим</p>
--	---

14.2

НОТОПИС.

МЕЛОДИЧНА ОРНАМЕНТИКА:

загальне поняття;
визначення;
види;
позначення;
розшифрування.

Запис ансамблевого чотириголосся для солюючих голосів /інструментів: загальне поняття, правила нотопису (як запис акордової послідовності – триголосся – елементами чотириголосся).

Нотопис для транспонуючих інструментів: закріплення.

МЕЛОДИЯ:

Засади та види мелодичного розвитку:

варіювання:

ускладненням ритмічного малюнку;

мелодичним рухом по звуках

вивчених інтервалів, акордів;

вивченими видами неакордових

реченням, закінчення другого речення у новій тональності як ознаку модуляцію, тип фактури опанованих жанрових моделей;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ вивчені розміри, кількість тактів, паузи, ліги, заліговані ноти, міжтактові синкопи у ритмічному малюнку мелодії, ключові знаки бемольних тональностей до п'яти знаків включно, ансамблеву партитуру для трьох-чотирьох голосів (запис акордової послідовності), літерно-цифровими позначеннями м.VII₇ і зм.VII₇ у функційних зворотах, транспонований зразок, період з розширеним другим реченням;

БУДУЄ на письмі і усно, *ІНТОНУЄ, ГРАЄ, ПРОПЛЕСКУЄ, КОМПУНУЄ* вивчені гами, тетра хорди, діатонічні та хроматичні звуки, інтервальні, акордові послідовності, мелодичну діатонічну секвенцію (акордову*), м.VII₇ і зм.VII₇ з двома видами розв'язання як зворот та в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в тональностях до п'яти знаків включно;

ТРАНСПОНУЄ письмово, усно просту мелодію для транспонуючого інструмента;

ГРУПУЄ ритмічні малюнки з використанням пауз, тріолей, залігованих нот, різних видів синкоп (міжтактова та внутрітактова, внутрідольова, міждольова) у вивчених розмірах, зі складною ритмічною групою в затакті складних розмірів, *ЗАМІНЮЄ заліговані ноти* на відповідні їм тривалості, паузи, *ВИПРАВЛЯЄ* помилки у групуванні;

РОЗДІЛЯЄ період з розширеним другим речення на мотиви, фрази, речення, *ВИДІЛЯЄ* підвищені та понижені відповідні ступені як ознаку ладової альтерації, ланки секвенції, ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, звороти з м.VII₇ і зм.VII₇, початкову та заключну тональності в модулюючих зразках.

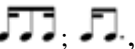
СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, кількість долей і тривалостей, ритмічну групу в затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою Т, початковою та заключною Т у

модулюючих зразках, ритмічні групи , , , , , чвертна з двома

крапками – шістнадцята, у вивчених розмірах, внутрішньодольову синкопу , , секвенцію як діатонічну або транспонуючу (за її кроком), вид мелодичного розвитку, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається друге речення розширеного періоду, рух по ступенях м.VII₇ і зм.VII₇;

ФІКСУЄ УВАГУ на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричною пульсацією,

<p>діатонічних та хроматичних звуків; <i>секвенційним розвитком, секвенціями в мелодії на заданий інтервал;</i> <i>використанням народних ладів та руху по звуках пентатоніки.</i></p> <p>Контраст:</p> <p>ритмічний; мелодичний; жанровий (пісня, танець, марш – можливе жанрове уточнення*).</p> <p><i>Типи і види мелодичного розвитку:</i> закріплення.</p> <p>Хроматизм: ладова альтерація (закріплення).</p> <p>МОДУЛЯЦІЯ: загальне поняття, визначення.</p> <p>Поняття початкової та заключної тональності; Модуляція в тональність домінанти.</p> <p>БАГАТОГОЛОССЯ:</p> <p><i>Вивчені види: повторення.</i></p> <p><i>Імітаційне: загальне поняття.</i></p>	<p>точності відтворення ритмічних груп , чвертна з двома крапками – шістнадцята, у вивчених розмірах, хроматичних звуків, руху мелодії по звуках септакорду, ввідних септакордів, ланці діатонічної та транспонууючої секвенції у мелодичній лінії, функційних зворотів з мVII₇ і зм.VII₇, <u>ІДЕНТИФІКУЄ</u> їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ</u></p> <p><u>ГЕНЕРУЄ</u> <u>для співу вголос та про себе:</u> метричну пульсацію, модель синкопованого ритму, ритмічних груп з тріолями, залігованими нотами, інтонацію руху по трьох терціях та стрибка на септиму як крайні звуки ввідного септакорду, відстань в півтона до основного ступеня ладу як хроматизм, ладову альтерацію, інтервальну послідовність із 3 терцій як інтонаційну модель кроку секвенції, інтервал як модель відстані між голосами у двоголоссі, акорді;</p> <p><u>КОНТРОЛЮЄ</u> власні відчуття метричної пульсації, звичайного та особливого ритмічного поділу з використанням тріолей, залігованих нот, синкоп, чистоти інтонування при співі мелодичного руху по ступенях пентатоніки, хроматичних звуків, ланок секвенції, мVII₇ і зм.VII₇;</p> <p><u>ПРОСТУКУЄ</u> ритмічні групи , чвертна з двома крапками – шістнадцята, у вивчених розмірах, внутрішньодольову синкопу , складні ритмічні групи у затакті, рахуючи вголос і про себе у вивчених розмірах, ритмічне ostinato, один та/або два голоси ритмічного двоголосся у різних темпах, метр та ритм одночасно;</p> <p><u>ІНТОНУЄ</u> <u>вголос та про себе</u> вивчені гами включно до п'яти знаків при ключі, вивчені види мажору та мінору, думний, гуцульський лади, мажорну і мінору пентатоніки, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, з ладовою альтерацією, інтонаційні вправи з хроматичними звуками, інтервали з оберненнями та розв'язанням (тритони, характерні інтервали), головні тризвуки та їх обернення, зм⁵₃, обернення D₇, основний вид м.VII₇ та зм.VII₇ з розв'язаннями, опановані гармонічні звороти (3-4 акорди), акордові послідовності з використанням вивчених ритмічних груп, на основі ритмічного ostinato, діатонічної секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;</p> <p><u>СОЛЬФЕДЖУЄ</u> <u>З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях до п'яти знаків при ключі включно, диригуючи, із застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматичних звуків, рухом по м.VII₇ та зм.VII₇, D₇ та його обернень;</p>
---	--

<p>Акордові послідовності з ввідними септакордами:</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям.</p> <p>АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:</p> <p><i>Функційні звороти:</i></p> <p>$D_7: D_7-t, D^5_3 - D_7 - T, D^5_3$ (розгорнутий) – $D_7-T, K^6_4 - D_7-T$: закріплення;</p> <p>$D^6_5: D^6_5 - T, D_6 - D^6_5 - T, VII^5_3 - D^6_5 - T$: закріплення;</p> <p>$D^4_3: D^4_3 - T, D^6_4 - D^4_3 - T$: закріплення;</p> <p>$D_2: D_2 - T_6, D^5_3 - D_2 - T_6, S^5_3 - D_2 - T_6$: закріплення;</p> <p>$VII^5_3: VII^5_3-T, VII^5_3 - D_7 - T, S_6 - VII^5_3 - T$: закріплення;</p> <p>$I^5_3 - T$: закріплення;</p> <p>м. VII₇ – T; зм. VII₇ – T; м. VII₇ – D⁶₅ – T; зм. VII₇ – D⁶₅ – T.</p> <p><i>Каденції:</i></p> <p>половинна $S_6 - K^6_4 - D^5_3$; заключна $S_6 - K^6_4 - D_7 - T^5_3$;</p> <p><i>Діатонічні секвенції:</i></p> <p>$D_7 - T$; $D^6_5 - T$; $D^4_3 - T$; $D_2 - T_6$;</p>	<p><i>ВИКОНУЄ</i> один з голосів у двоголосі з вивченими видами співвідношення голосів, гетерофонією, контрастним голосоведенням, одну з партій триголосся, (одночасний спів та методом нашарування голосів), тимчасового чотириголосся в зворотах з м. VII₇ та зм. VII₇, D₇ та його обернень, вивченими ритмічними групами, синкопованим ритмом;</p> <p><i>ВІДТВОРЮЄ</i> один звук ⁵₃ та/або його обернення, м. VII₇ та зм. VII₇, D₇ та його обернення голосом, а інші на фортепіано;</p> <p><i>СПИВАЄ</i> з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> на слух метр, розмір, , міжтактову, внутрідольову синкопу, ритмічні групи з паузами, заліганою нотою, лади, види мажору і мінору, тритони та характерні інтервали, ступеневі, інтервальні (не більше трьох-чотирьох інтервалів), акордові послідовності (основні функційні звороти, звороти з D₇ та його оберненнями, м. VII₇ та зм. VII₇ та двом видами розв'язання), в гармонічному та мелодичному викладі, типи і види мелодичного розвитку, тип фактури, жанрову приналежність, наявність мелодичної орнаментики (форшлаг, мордент, групето, трель) у конструктивних та художніх зразках;</p> <p><i>РОЗВИВАЄ</i> відчуття <i>функційності</i> на основі гармонічних зворотів, <i>метроритмічної пульсації</i>, ускладненої тріолями, заліганими нотами, паузами, синкопами, <i>форми</i> періоду з розширеним другим реченням, тональне мислення*;</p> <p><i>ВПІЗНАЄ</i> фрагмент у вивчених розмірах, з ритмічними групами, вивченими ладами народної музики, мажорною або мінорною пентатонікою, хроматичними звуками, рухом по звуках м. VII₇ та зм. VII₇ у мелодичній лінії, контрастним та імітаційним двоголоссям, жанровою фактурою у супроводі в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);</p> <p><i>ФІКСУЄ</i> почуті мажор і мінор та їх види, лади народної музики, пентатоніку, інтервали, акорди, хроматичні звуки, мелодичні рухи по вивчених інтервалах та акордах, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, позначень, таблиць, схем тощо; <i>ПОРІВНЮЄ</i> графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почутий мелодичний фрагмент (не більше 4 тактів) у вивчених розмірах, з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половину або заключну каденцію, дві-три ланки секвенції;</p>
---	--

<p> $VII^5_3 - T$; $IF^5_3 - T_6^u$; м. VII₇ – Т; зм. VII₇ – Т; м. VII₇ – D⁶₅ – Т; зм. VII₇ – D⁶₅ – Т. </p> <p>ФАКТУРА: жанрові види.</p> <p>ТРАНСПОЗИЦІЯ: закріплення вивчених видів.</p> <p>ФОРМА.</p> <p>КАДЕНЦІЯ: каденція модулюючого періоду (загальне поняття).</p> <p>К⁶₄ та D⁵₃ та/або D₇ та його розв'язка як ознака нової тональності.</p> <p>ПЕРІОД З РОЗШИРЕНИМ ДРУГИМ РЕЧЕННЯМ: загальне поняття.</p> <p>Принципи будови.</p> <p>Схема.</p> <p>Розширення другого речення за допомогою секвенційного розвитку.</p> <p>Тональності до п'яти знаків включно при ключі.</p> <p>Види мажору і мінору.</p> <p>Поділ на тетра хорди.</p>	<p> ВИЗНАЧАЄ в одноголосному періоді вивчених видів реєстр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку кожного речення, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт, кількість тривалостей та ритмічну групу в затакті, тріоль, міжтактову, внутрітактову синкопу, заліговані ноти, паузи, мотиви, фрази, речення, точне, змінене повторення, контраст, мелодичні рухи по звуках вивчених інтервалів та акордів, в тональностях до п'яти знаків при ключі включно; </p> <p> ПОМІЧАЄ почуті в диктанті вивчені ритмічні групи, рух по звуках ввідних септакордів; </p> <p> ЗАПИСУЄ одноголосний диктант у формі періоду за 10 програвань (період з розширеним другим реченням – за 14 програвань*), 4 такти у формі речення – за 6 програвань, <i>ритмічний диктант</i> (не більше 4 т.) за 8 програвань, <i>двоголосний диктант на основі контрастного двоголосся</i> (не більше 2 т.) за 8 програвань*; </p> <p> ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу, ритмічний малюнок в межах фрази, інтервальний та/або акордовий зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом; </p> <p> ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, ЗНАХОДИТЬ в ньому вивчені ритмічні групи, хроматичні звуки, секвенцію, рух по ввідних септакордах, половинну та заключну каденцію; </p> <p> СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є). </p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p> МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію зміною метра, розміру, ладів, їх видів, збагаченням різними видами хроматизму, мелізмами, рухом по звуках септакордів, секвенцією, заміною тривалостей з основним ритмічним поділом на тріолі, основним метричним поділом – на синкопи, продовженням звучання тривалостей лігою (у межах фрази); </p> <p> ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого голосу з вивченими мелодичними співвідношеннями голосів (органний пункт, паралельний рух, гетерофонія, контрастне голосоведення) до заданої мелодії, з використанням руху по звуках D₇ та його обернень, м. VII₇ та зм. VII₇, секвенції, ритмічного <i>ostinato</i> на основі тріольного руху, внутрішньо дольової синкопи та/або з використанням вивчених ритмічних малюнків (у межах речення); </p> <p> ТВОРИТЬ за наданою акордовою цифровкою фактуру акомпанементу на основі жанрової приналежності у відповідному метрі; </p> <p> ПІДБИРАЄ в межах речення: басову лінію як D та/або T органний пункт, з використанням рухів по звуках м. VII₇ та зм. VII₇ до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, жанрових та фактурних моделях; </p>
--	---

<p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням з обернення T^5_3. VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням; D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди. м.VII_7 та зм.VII_7 з двома видами розв'язання. Основні функційні звороти. D_7 в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей). Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).</p>	<p><i>ВЖИВАЄ</i> відповідні до образного змісту лади, види мажору і мінору, однойменні, паралельні тональності, типи мелодії, види мелодичного хроматизму, вивчені розміри, ритмічні малюнки, інтервали, акорди та гармонічні звороти, види фігурації; <i>СУПРОВОДЖУЄ</i> попередньо створеним <i>ритмічним</i> та/або <i>гармонічним АКОМПАНЕМЕНТОМ</i> спів / гру іншого учня / учениці; <i>СТВОРЮЄ</i> контрастний за типом мелодії до заданого зразка фрагмент мелодичної лінії (не більше 4 тактів) з використанням вивчених ритмічних груп, руху по звуках обернень D_7 з розв'язанням, ввідних септакордів; <i>ДОПИСУЄ</i> відсутні такти, знаки альтерації, другий голос, заключне речення з закінченням на T, початок мелодії, мелодію по звуках м.VII_7 та зм.VII_7 як ланки секвенції, басову лінію з використанням руху по звуках вивчених акордів до заданої мелодії (у межах речення), секвенції на заданий інтервал, мелодію до заданого ритму; <i>ГАРМОНІЗУЄ</i> ступені гами тональностей до п'яти знаків включно вивченими акордами та їх оберненнями, нескладну конструктивну мелодію в простому розмірі відповідними акордами T, S, D, D_7 та його обернень (не більше однієї функції в такті) на основі 2-3 акордових звуків у мелодичній лінії; <i>ЗАПОВНЮЄ</i> акордовими звуками простір між крайніми голосами; <i>КОМПОНУЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше фрази) з використанням вивчених ритмічних груп з рухом по ступенях характерних інтервалів, обернень D_7, ввідних септакордів; <i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою ладів, видів мажору і мінору, хроматизмів, мелодичної орнаментики, збільшених та зменшених інтервалів, зворотів з м.VII_7 та зм.VII_7, ознаками жанру, зміни розмірів, основного та особливого ритмічного поділу, ритмічних груп, вивченими видами та типами мелодичного розвитку, фактурного супроводу, елементами форми періоду, <i>КОНСТРУЮЄ</i> жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених ладів, ритмів, фактурних моделей супроводу; <i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті / письмі з використанням ладів народної музики, пентатоніки, видів мажору та мінору, мелодичних хроматизмів, орнаментики, руху по звуках м.VII_7 та зм.VII_7, секвенцій, варіювання, вивчених ритмічних малюнків.</p>
<p>МОДУЛЬ 15.</p>	<p>15 год.</p>

15.1

ЕНГАРМОНІЗМ: визначення.

Енгармонічно рівні звуки:

способи утворення;
знаки альтерації, що використовуються для здійснення енгармонічної заміни;

наявність двох енгармонічно рівних звуків у кожного, окрім соль-діезу і ля-бемолю, що мають лише одну енгармонічну заміну.

ДІАТОНІЧНІ СЕМИСТУПЕНЕВІ ЛАДИ.

ДІАТОНІКА: загальне поняття.

Діатонічні лади, в яких є сім ступенів: загальне поняття, назви, ладовий нахил, особливості будови, наявність лише двох стійких ступенів – I і V.

ЛАДИ МАЖОРНОГО НАХИЛУ:

ІОНІЙСЬКИЙ:

визначення;
якісна і ступенева будова;
ідентичність будови іонійського ладу та натурального мажору.

ЛІДІЙСЬКИЙ:

визначення;
якісна і ступенева будова;
відмінність від натурального мажору завдяки IV# ступеню.

МІКСОЛІДІЙСЬКИЙ:

визначення;
якісна і ступенева будова;

МОТИВАЦІЯ:

ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ та РОЗУМІЄ необхідність вивчення *діатонічних (натуральних) семиступеневих неоктавних ладів мажорного та мінорного нахилу*, тональностей з шістьма знаками при ключі, ознайомлення з поняттям «енгармонізм» та специфікою побудови інтервалів від звука та в ладу, їх енгармонічних замін; розширення знань про чотири види тризвуків, їх будову та розв'язання в ладу; сім видів септакордів як ускладнення тризвуків для здобуття розуміння ладового багатства музики, чистоти інтонування, розвитку музичного слуху та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту;

ПЛАНУЄ власну діяльність на заняттях сольфеджіо для досягнення мети при самостійній роботі, розподіляючи її на етапи, використовує алгоритм відповідний до конкретної форми роботи;

ПРЕЗЕНТУЄ та ВИКОРИСТОВУЄ, ВДОСКОНАЛЮЄ здобуті знання про явище енгармонізму в рівномірно темперованому строї (на фортепіано), вивчені тональності, семиступеневі діатонічні лади, народні лади, мажорну і мінорну пентатоніки, тритони та характерні інтервали в тональності та від звука з розв'язанням, зб.⁵₃ з розв'язанням, вивчені види септакордів (D₇, м.VII₇, зм.VII₇ з розв'язаннями) на уроках спеціальності, музичної літератури, імпровізації та інших мистецьких дисциплінах, **КРИТИЧНО ОЦІНЮЄ** власні навики і рівень знань, **НАВОДИТЬ** відповідні приклади з власного виконавського репертуару.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:

НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ, ПОЯСНЮЄ і ФОРМУЛЮЄ визначення що таке семиступеневі лади, діатонічні (натуральні) семиступеневі неоктавні лади, *іонійський лад* як лад мажорного нахилу, який співпадає зі ступеневою та тоновою будовою натурального мажору; *лідійський лад* як лад мажорного нахилу з IV# ступенем; *міксолідійський лад* як лад мажорного нахилу з VII^b ступенем; *еолійський лад* як лад мінорного нахилу, який співпадає зі ступеневою та тоновою будовою натурального мінору; *дорійський лад* як лад мінорного нахилу з VI# ступенем; *фрігійський лад* як лад мінорного нахилу з III^b ступенем; *локрійський лад* як лад мінорного нахилу з III^b та V^b ступенями; знаки альтерації, Fis-dur та dis-moll як тональності з 6 діезами при ключі, Ges-dur як тональність з 6 бемолями при ключі; енгармонізм, енгармонічно рівні тональності (Fis-dur та Ges-dur), будова і розв'язання зб.2 і зм.7, зб.5 і зм.4 в тональності та від звука, енгармонічна рівність

відмінність від натурального мажору завдяки VII^b ступеню.

ЛАДИ МІНОРНОГО НАХИЛУ:

ЕОЛІЙСЬКИЙ:

визначення;
якісна і ступенева будова;
ідентичність будови еолійського ладу та натурального мінору;

ДОРІЙСЬКИЙ:

визначення;
якісна і ступенева будова;
відмінність від натурального мінору завдяки VI[#] ступеню;

ФРІГІЙСЬКИЙ:

визначення;
якісна і ступенева будова;
відмінність від натурального мінору завдяки II^b ступеню;

ЛОКРІЙСЬКИЙ:

визначення;
якісна і ступенева будова;
відмінність від натурального мінору завдяки II^b та V^b ступеням;

МАЖОРНА І МІНОРНА ПЕНТАТОНІКА:
повторення.

НАРОДНІ УКРАЇНСЬКІ ЛАДИ: повторення.

Тональності з шістьма знаками при ключі:

Fis-dur:

інтервалів зб.4 та зм.5, зб.2 та м.3, зм.7 та в.6, зб.5 та м.6, зм.4 та в.3; зб.⁵₃, що складається з двох в.3, та будується в гармонічному мажорі на VI^b ступені, в гармонічному мінорі на III ступені, їх позначення, крайні звуки якого утворюють зб.5, особливості розв'язання зб.⁵₃, в якому 2 звуки є стійкими і залишаються на місці; сім видів септакордів, залежність назви і будови септакорду від величини септими між крайніми звуками та виду тризвуку, що утворюється між першим та квінтовим звуком септакорду, їх позначення, великий мажорний септакорд та його будова, великий мінорний септакорд та його будова, великий збільшений септакорд та його будова, малий мажорний септакорд та його будова (D₇), малий мінорний септакорд та його будова, малий зменшений септакорд та його будова (м.VII₇), зменшений септакорд та його будова (зм.VII₇);

СИСТЕМАТИЗУЄ лади за кількістю ступенів та за мажорним і мінорним нахилом, ідентичністю звучання: *іонійського ладу* і натурального мажору, *еолійського ладу* і натурального мінору, відмінністю *лідійського, міксолідійського* від натурального мажору, *дорійського, фригійського та локрійського* від натурального мінору; зб.2, зб.4, зб.5 та їх обернення за тоновою і ступеневою величиною; зб.⁵₃ як акорд з трьох звуків, що складається з двох в.3, між крайніми звуками якого утворюється зб.5; септакорд як акорд з чотирьох звуків, його вид за септимою, утвореною крайніми звуками як великий, малий, зменшений, за видом тризвуку в основі септакорду, назви звуків септакорду за розміщенням (знизу вгору) як *приму (основний тон), терцію (терцієвий тон), квінту (квінтовий тон) та септиму (септимовий тон)*, за інтервальною будовою;

УСВІДОМЛЮЄ лади народної музики – діатонічні (натуральні) як семиступеневі неоктавні лади мажорного та мінорного нахилу; енгармонічно рівні звуки, як такі, що мають однакову висоту, але відмінну назву, інтервали з однаковою тоновою величиною, але різною ступеневою, тональністю з однаковою висотою, але різною назвою і знаками; зб.⁵₃ як акорд, що будується тільки у гармонічних видах мажору і мінору; септакорди як ускладнення тризвуків додаванням звуку на відстані терції, який отримує назву за якістю септими між крайніми звуками акорду і тризвуку, що лежить в його основі;

СТРУКТУРУЄ вивчені лади за нахилом, інтервали за тоновою і ступеневою величиною, фонізмом, акорди за будовою основного виду, оберненнями (секстакорд та квартсекстакорд як обернення тризвуку, квітсекстакорд, терцквартакорд та секундакорд як обернення септакорду);

З'ЯСОВУЄ подібність *іонійського ладу* з натуральним мажором, подібність *еолійського ладу* з натуральним мінором, можливість побудови натуральних семиступеневих ладів на основних ступенях звукоряду (від «до» – іонійський, від «ре» – дорійський тощо);

<p>Види. Поділ на тетракорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3. VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням; D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди. $m.VII_7$ та $zm.VII_7$ з двома видами розв'язання. Основні функційні звороти. D_7 в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей). Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей). Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>15.2</p> <p>ЕНГАРМОНІЗМ ІНТЕРВАЛІВ: визначення.</p> <p>Способи утворення енгармонічно рівних інтервалів; Ідентичність у тоновій величині та відмінність у ступеневій енгармонічно рівних інтервалів; ІНТЕРВАЛ.</p>	<p>енгармонічну рівність звучання різних за назвою звуків, зб.4 і зм.5, зб.2 і м.3, зм.7 і в.6, зб.5 і м.6 та зм.4 і в.3 при відмінній кількості ступенів, що складають інтервал, його позначенні; наявність у зб5_3, що будується у гармонічному мажорі на VI\flat ступені, а в гармонічному мінорі на III ступені – двох стійких ступенів, особливості розташування зб5_3 в ладі, відповідно при розв'язанні якого відбувається рух лише одного нестійкого ступеня (у мажорі VI\flat до V на м.2 вниз, у мінорі VII\sharp до I на м.2 вгору); можливість побудови септакордів на усіх ступенях ладу, назву за видом тризвуку в основі септакорду та величиною септими між крайніми звуками акорду; ЗАНОСИТЬ в таблицю семиступеневі діатонічні лади: <i>іонійський, лідійський, міксолідійський, еолійський, дорійський, фрігійський, локрійський</i>, ступені, що відрізняють їх від натурального мажору та мінору, ступеневу і тонову будову; тональності Fis-dur, dis-moll, Ges-dur, ступені, на яких будуються зб5_3 в мажорі та мінорі, особливості розв'язання; септакорди, їх склад, назву, позначення. ХАРАКТЕРИЗУЄ лади народної музики як семиступеневі неоктавні лади з відмінною тоною будовою, підвищенням або пониженням ступенів відносно натурального мажору та/або мінору; вивчені інтервали за фонічною якістю та ладовим тяжінням; зб5_3 як акорд, що складається з двох в.3, крайні звуки якого утворюють зб.5; септакорди як акорди з чотирьох звуків, розміщених по терціях, їх назви та вид за септимою між крайніми звуками та тризвуком в основі акорду; ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогій опанованого матеріалу нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду; БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає від звука: лади української народної музики, мажорну і мінорну пентатоніки, семиступеневі діатонічні лади, вивчені прості інтервали, тритони та характерні інтервали з розв'язанням; вивчені тризвуки та їх обернення, зм5_3 з розв'язанням, обернення D_7 з розв'язанням, $m.VII_7$ та $zm.VII_7$ з 2 способами розв'язання; у тональностях Fis-dur, dis-moll, Ges-dur: вивчені інтервали, тризвуки, септакорди; на письмі ЗМІНЮЄ окремі звуки на енгармонічно рівні, ступеневу величину інтервалу за допомогою енгармонізму; ПОРІВНЮЄ натуральний мажор з <i>іонійським, лідійським, міксолідійським</i>, натуральний мінор з <i>еолійським, дорійським, фрігійським</i>; зб.4 з зм.5, зб.2 з м.3, зм.7 з в.6, зб.5 з м.6, зм.4 з в.3; розв'язання зб.5 та зм.4 у гармонічному мажорі з розв'язанням у гармонічному мінорі; септакорди за будовою, ПРОВОДИТЬ аналогії та ЗНАХОДИТЬ відмінності між ступеневою і тоною величиною в ладах мажорного та мінорного нахилу, видами інтервалів, тризвуків, септакордів.</p>
---	---

<p>ДИСОНАНС.</p> <p>ХАРАКТЕРНІ ІНТЕРВАЛИ ВІД ЗВУКА: ПОБУДОВА І РОЗВ'ЯЗАННЯ (від звуків, що дозволяють розв'язати у вивчених тональностях).</p> <p>Особливості побудови; Енгармонізм зб.2 та м.3, зм.7 та в.6, зб.5 та м.6, зм.4 та в.3; Закономірності та особливості розв'язання зб.2 та зм.7; Закономірності розв'язання зб.5 та зм.4, один зі ступенів якої є стійким; Визначення тональності та ладу за гармонічним ступенем; Послідовності інтервалів на ступенях ладу з використанням зб.5 та зм.4, зб.2 та зм.7, їх розв'язань.</p> <p>Тональності з шістьма знаками при ключі:</p> <p><i>dis-moll:</i></p> <p>Види. Поділ на тетраорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мінорі з розв'язанням. Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення t^5_3. VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням; D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні</p>	<p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за початковою і кінцевою тонікою, вид мажору та/або мінору, лад, стрибки на вивчені інтервали; рух по звуках VII^5_3, II^5_3, зб.5_3, м.VII_7, зм.VII_7, обернень D_7, останній звук половинної та/або заключної каденції;</p> <p>ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу <u>вголос</u> та <u>про себе</u> безпосередньо перед стрибком на вивчені інтервали, їх розв'язання, рух по звуках VII^5_3, II^5_3, зб.5_3, м.VII_7, зм.VII_7, обернень D_7; ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування під час виконання ладів народної музики, пентатонік, діатонічних семиступеневих; вивчених інтервалів та акордів, ІДЕНТИФІКУЄ їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ.</u> ПРОСТУКУЄ вивчені ритми, рахуючи волос і про себе; ІНТОНУЄ <u>вголос</u> та <u>про себе</u> у висхідному та низхідному напрямку від звука: вивчені прості інтервали, тритони та характерні інтервали з розв'язанням, енгармонічні інтервали, тризвуки та їх обернення, D_7 та його обернення з розв'язаннями, м.VII_7 та зм.VII_7 з 2 способами розв'язання, зб.5_3 з розв'язанням; у тональностях Fis-dur, dis-moll, Ges-dur: гами, тетраорди, вивчені види мажору та мінору, лади народної музики, мажорну і мінорну пентатоніки, діатонічні семиступеневі, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, з ладовою альтерацією, мелодичні рухи, з розв'язанням: вивчені збільшені та зменшені інтервали, головні тризвуки та їх обернення, вивчені акорди; СОЛЬФЕДЖУЄ <u>З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях F-dur, dis-moll, Ges-dur; тактуючи у вивчених розмірах із застосуванням вивчених ладів, видів мажору та мінору, ладо-мелодичних зворотів, стрибків у межах збільшених та зменшених інтервалів, ходів по звуках VII^5_3, II^5_3, зб.5_3, м.VII_7, зм.VII_7 та обернень D_7 . ВИКОНУЄ один з голосів під час двоголосного співу вивчених інтервалів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій три-/чотириголосся в акордовій послідовності з оберненнями D_7, м.VII_7, зм.VII_7, зб.5_3 методом нашарування, співає гаму каноном; СПІВВІДНОСИТЬ інтонаційно власний голос зі звучанням інших; ВІДТВОРЮЄ один звук вивченого збільшеного та/або зменшеного інтервалу та його розв'язання голосом, а інший на фортепіано, один звук VII^5_3, II^5_3, зб.5_3, м.VII_7, зм.VII_7 та обернень D_7 з розв'язаннями голосом, а два/три інші на фортепіано; СПІВАЄ з власним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p>
--	---

акорди.

зм. VII₇ з двома видами розв'язання.

Основні функційні звороти.

D₇ в заключній каденції.

Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).

Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).

Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).

15.3

СПІВЗВУЧЧЯ З ТРЬОХ ЗВУКІВ: ТРИЗВУК зб.⁵₃

4 види тризвуку: повторення.

Інтервальна будова збільшеного тризвуку.

зб.⁵₃ на ступенях гармонічних видів мажору та мінору.

VI⁵₃² в гармонічному мажорі:

гармонічний та мелодичний виклад;

Запис, скорочене позначення.

Особливості розв'язання.

III⁵₃² в гармонічному мінорі:

гармонічний та мелодичний виклад;

Запис, скорочене позначення.

Особливості розв'язання.

СПІВЗВУЧЧЯ З ЧОТИРЬОХ ЗВУКІВ: СЕПТАКОРД.

Види септакордів: повторення. Запис, скорочене позначення.

Класифікація за септимою та тризвуком в основі акорду:

ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ попередньо засвоєне: види мажору і мінору, думний, гуцульський лади, мажорну і мінорну пентатоніки, *іонійський, дорійський, фрігійський, лідійський, міксолідійський, еолійський, локрійський* лади; прості інтервали, тритони, характерні інтервали з розв'язанням; головні тризвуки з оберненнями, зм.⁵₃, зб.⁵₃ з розв'язанням, м. VII₇ та зм. VII₇ з 2 видами розв'язання, D₇ та його обернення з розв'язанням в гармонічному та мелодичному звучанні, функційних зворотах *АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ* зв'язок вивчених видів мажору й мінору, семиступеневих ладів, пентатонік з відповідним ладовим забарвленням, інтервалів, акордів з відповідним стрибком, рухом у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;

РОЗВИВАЄ відчуття *фонізму* семиступеневих діатонічних ладів, вивчених інтервалів, зменшених та збільшених тризвуків, вивчених видів септакордів, D₇ з оберненнями в художніх творах та/або конструктивних зразках;

ВПІЗНАЄ НА СЛУХ фрагмент, в якому яскраво виявляється забарвлення вивчених ладів та їх видів; задана ступенева або інтервальна послідовність із тритонами, характерними інтервалами, рух по звуках засвоєних акордів у конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);

ФІКСУЄ почуті лади, їх види, інтервали, акорди, мелодичні рухи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо; **ПОРІВНЮЄ** графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.

ДИКТАНТ:

ПОВТОРЮЄ СПІВОМ з назвою нот почуте речення (не більше 4 тактів) з рухом по звуках збільшених і зменшених інтервалів та їх розв'язань, головних ⁵₃, зменшених та збільшених ⁵₃, обернень D₇, м. VII₇ та зм. VII₇ у вивчених тональностях;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному періоді різної будови регістр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, кількість долей та/або тривалостей в затакті (якщо є), особливості ритмічного та мелодичного малюнку (стрибки на збільшені і зменшені інтервали та їх розв'язання, рух по звуках головних ⁵₃, зменшених та збільшених ⁵₃, м. VII₇ та зм. VII₇, D₇ та його обернень);

ПОМІЧАЄ почуті в диктанті стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордів; **ЗАПИСУЄ** його за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу (не більше 4 тактів) у вивчених тональностях, ладах, видах мажору і мінору, зі стрибками на зб.4, зм.5, зб.2, зм.7, зб.5, зм.4 або рухом по

<p><i>великі:</i> <i>великий мажорний;</i> <i>великий мінорний;</i> <i>збільшений;</i></p> <p><i>малі:</i> <i>малий мажорний;</i> <i>малий мінорний;</i> <i>малий зменшений;</i> <i>зменшений.</i></p> <p>Акордові послідовності.</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям (D₇ і його обернення, два види VII₇ з двома видами розв'язань).</p> <p>Побудова септакордів на кожному ступені гами.</p> <p>ОБЕРНЕННЯ ГОЛОВНИХ ТРИЗВУКІВ: повторення.</p> <p>ОСНОВНІ ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ: повторення.</p> <p>D₇ ТА ЙОГО ОБЕРНЕННЯ: повторення.</p> <p>VII₇, зм. VII₇: повторення.</p> <p>Тональності з шістьма знаками при ключі:</p> <p><i>Ges-dur:</i></p> <p>Види. Поділ на тетракорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі з розв'язанням.</p> <p>Головні ⁵₃ з оберненнями та розв'язанням в</p>	<p>звуках головних ⁵₃, зменшених та збільшених ⁵₃, м. VII₇ та зм. VII₇, обернень D₇ після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p>ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, знаходить в ньому ладовий нахил, вид мажору або мінору, дисонуючі інтервали (септими, тритони, характерні інтервали), зм. ⁵₃ та зб. ⁵₃, м. VII₇ та зм. VII₇, D₇ з оберненнями, половинну та заключну каденції;</p> <p>СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є), РОБИТЬ припущення щодо способу їх подолання.</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію ладовою альтерацією, зміною видів мажору, мінору, використанням вивчених ладів; збільшених і зменшених інтервалів у мелодичному викладі, рухом по звуках головних ⁵₃, зменшених та збільшених ⁵₃, м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇;</p> <p>ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням вивчених видів співвідношення голосів, секвенції, руху по звуках вивчених акордів, зворотів у межах речення;</p> <p>ТВОРИТЬ на основі заданої цифровки вивчені види фактури в акомпанементі;</p> <p>ПІДБИРАЄ в межах речення: другий голос на основі вивчених видів голосоведення, басову лінію як доміантову або тонічну квінту, з використанням рухів по звуках м. VII₇ і зм. VII₇, обернень D₇ до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях;</p> <p>ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту види мажору і мінору, лади української народної музики, мажорну і мінорну пентатоніки, діатонічні семиступеневі лади, вивчені збільшені і зменшені інтервали, акорди та гармонічні звороти;</p> <p>СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p>ПЛАНУЄ власну творчу роботу, ОБИРАЄ необхідні засоби і СТВОРЮЄ фрагмент мелодичної лінії (не більше 4 тактів) з використанням ладової альтерації, неакордових діатонічних і хроматичних звуків, руху по ступенях вивчених ладів, стрибків на вивчені інтервали, руху по звуках вивчених акордів, секвенції;</p> <p>КОНСТРУЮЄ жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених видів мажору, мінору, ладової альтерації, українських ладів, мажорної і мінорної пентатоніки, діатонічних семиступеневих ладів, вивчених інтервалів у мелодичних рухах, акордів у фактурних моделях супроводу;</p> <p>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом,</p>
---	---

<p>обернення T^5_3. VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням; VI^5_3 з розв'язанням; D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди. $m.VII_7$ та $zm.VII_7$ з двома видами розв'язання. Основні функційні звороти. D_7 в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей). Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей). Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей). ЕНГАРМОНІЗМ ТОНАЛЬНОСТЕЙ: визначення. Енгармонічно рівні тональності: Fis-dur та Ges-dur.</p>	<p>графічно з ладовим забарвленням, ладовою альтерацією, неакордовими звуками, тритонами, характерними інтервалами, вивченими акордами; САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням вивчених ладів, видів мажору та/або мінору, ладової альтерації, неакордових звуків, руху по вивчених інтервалах, акордах; ОБГРУНТОВУЄ використання у власних композиціях тих чи інших елементів, засобів музичної мови.</p>
<p>МОДУЛЬ 16. 13.5 год.</p>	
<p>16.1.</p> <p>МЕТР.</p> <p><i>Прості розміри 2_2, 3_2; Складний розмір 6_4: схеми диригування. Правила групування.</i></p> <p>ЗАТАКТ.</p> <p><i>Складні ритмічні групи в затакті* (пунктирний ритм, внутрішньо дольова синкопа, тріоль).</i></p> <p>РИТМ.</p> <p>Подовження тривалості лігою: повторення.</p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> МЕТУ, <i>УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення метричної аугментації (розміри 2_2, 3_2, 6_4), ритмічних ускладнень (синкопи, складні ритмічні фігури в затакті), літерної системи позначень акордів, засад імітаційно-контрасної поліфонії, збільшених тризвуків, що утворюються в гармонічних видах мажору й мінору, особливостей їх розв'язань, основних видів музичного складу, періоду з перерваним кадансом для розвитку відчуття метра, ритму, фактури, музичної логіки та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту; <i>ПРЕЗЕНТУЄ</i> та <i>ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та поняття нотопису на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ</i> що таке складний розмір, долею якого є</p>

РИТМІЧНА ГРУПА:

Ліги, крапки і паузи в ритмічному малюнку:
повторення.

СИНКОПА:

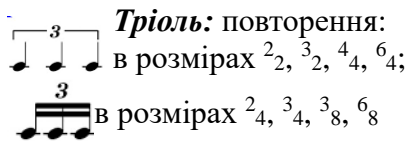
Види синкоп: повторення:

міжтактова;

внутрішньо тактова;

внутрішньо дольова.

ОСОБЛИВИ ВИДИ РИТМІЧНОГО ПОДІЛУ.

Тональності з шістьма знаками при ключі:

es-moll:

Види.

Поділ на тетра хорди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.

Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мінорі з розв'язанням.

Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення t^5_3 .

VII^5_3 , II^5_3 з розв'язанням.

VI^5_3 з розв'язанням.

половинка (розміри 2_2 , 3_2) та велика кількість долей чверток у такті (розмір 6_4), види синкоп, мінорна тональність з 6 бемолями при ключі, літерна система позначень акордів, правопис позначення акордів у гітарній та джазовій практиці, позначення альтерації основного тону акорду, його ладового нахилу, позначення тризвуку, септакорда, тризвуку з секстою, імітаційно-контрасне багатоголосся, III і VI ступені ладу як медіантова функція*, зб. 5_3 , будова зб. 5_3 , розв'язання III^5_3 , VI^5_3 , тональний план, модуляція, початкова тональність, заключна тональність, модуляція в паралельну тональність, квадратний період з модулюючим другим реченням, період з перерваним кадансом;

СИСТЕМАТИЗУЄ вивчені метри за кількістю долей, величиною долей, схемами диригування, ритмічні групи в затакті за типом ритму (рівномірний, пунктирний, синкопований), синкопи, системи позначень звуків, їх альтерацій, акордів, одноголосний і багатоголосний музичний склад, модуляції за заключною тональністю і її співвідношенням з початковою, період за формою, тональним планом (однотональний, з відхиленням* чи модулюючий);

УСВІДОМЛЮЄ розміри 2_2 , 3_2 , 6_4 як аугментації попередньо вивчених, синкопи як зміну метричного наголосу (міжтактова, міждольова синкопи), загострення ритмічного малюнку (внутрішньодольова синкопа), літерну систему позначень акордів як спрощену форму їх запису, що використовується у популярно-масовій культурі та гітарній музиці, імітаційно-контрасне багатоголосся як поєднання імітаційного голосоведення з контрастним, модуляцію як спосіб тонального збагачення мелодії, зб. 5_3 як дисонуючі акорди, в яких один нестійкий гармонічний ступінь створює відчуття напруги, музичний склад як функційне визначення фактури, монодичний музичний склад як самодостатню мелодичну лінію, що не потребує супроводу, поліфонічний як горизонтально орієнтовану фактуру, гармонічний як такий, в якому мелодична лінія передбачає гармонічний вияв її функційної спрямованості, перерваний каданс як своєрідне відтермінування очікуваної T, модуляцію як перехід і закріплення в новій тональності;

З'ЯСОВУЄ різницю між видами синкоп за розміщенням та кількістю охоплених долей, розмірами 2_4 , 4_4 та 2_2 ; 3_8 , 3_4 та 3_2 ; 6_8 та 6_4 ; традиційною цифровою та літерною системою позначень акордів, тризвуками III та VI ступеня як натуральних та гармонічних, їх функційному визначенні, періодом з повною заключною каденцією та перерваною, однотональною мелодією та модулюючою в тональність доміанти і паралельну тональність, основними видами музичного складу;

ЗАНОСИТЬ В ТАБЛИЦЮ, СХЕМУ вивчені розміри та можливі ритмічні групи у відповідні заданим розміром такти, тональність es-moll, літерні позначення акордів, III^5_3 , VI^5_3 , III^5_3 та

D₇ з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.

м.VII₇ та зм.VII₇ з 2 видами розв'язання.

зб.⁵₃ з розв'язанням.

Основні функційні звороти.

D₇ в заключній каденції.

Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).

Мажорна і мінорна пентатоніки від звука тоніки вивчених тональностей).

Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).

16.2

НОТОПИС.

СИСТЕМИ ПОЗНАЧЕНЬ: ЛІТЕРНО-ЦИФРОВА та ЛІТЕРНА СИСТЕМА ПОЗНАЧЕНЬ АКОРДІВ:

загальне поняття;

визначення;

види;

позначення тризвуків, їх альтерацій,

тризвуків з секстою.

Запис багатоголосся: повторення.

МЕЛОДІЯ:

Засади та види мелодичного розвитку:

точно повторення;

змінене повторення:

VI⁵₃^F, схему їх розв'язання;

ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії різницю між вивченими розмірами, ритмічними групами, видами синкоп, цифрованим та літерним позначенням акордів, способами мелодичного розвитку, видами багатоголосся, однотональним періодом і періодом з модулюючим другим реченням, перерваним кадансом;

ОПИСУЄ розміри ²₂, ³₂, ⁶₄ як аугментовані розміри ²₄, ³₄, ⁶₈, величина долей в яких дозволяє на більшу кількість ритмічних фігур у повному такті та затакті, тональність es-moll як енгармонічно рівну dis-moll, тризвуки III та VI ступеня як побічні тризвуки (представники медіантової функції ладу*), зб.⁵₃ як акорди, що створюють додаткове напруження в гармонічній основі мелодичного розвитку, модуляцію як спосіб тонального розвитку мелодичної лінії, а модуляцію в паралельну тональність як тональний та ладовий розвиток мелодії, період з перерваним кадансом як форму, в якій очікувана T в заключній каденції замінюється VI ступенем, а модулюючий період як форму, в якій зміна тональності стає одним з провідних факторів розвитку мелодичної лінії та її тонального оновлення;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ вивчені розміри, кількість тактів, затакт (якщо є), різні види синкоп у ритмічному малюнку мелодії, ключові знаки тональностей Fis-dur, dis-moll, Ges-dur, es-moll, акорди за допомогою літерних та літерно-цифрових позначень, літерно-цифровими позначеннями III⁵₃ та VI⁵₃ натуральні й гармонічні у функційних зворотах, ланки діатонічних секвенцій (III⁵₃^F – T₆ та VI⁵₃^F – T₆) в акордових послідовностях, транспонований зразок, період з перерваною каденцією, квадратний період з модулюючим другим реченням у паралельну тональність* (схематично);

БУДУЄ на письмі і усно, *ІНТОНУЄ*, *ГРАЄ*, *ПРОПЛЕСКУЄ*, *КОМПОНУЄ* вивчені гами, тетраорди, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, діатонічну секвенцію, розв'язання зб.⁵₃ в T як зворот та в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках в шестизначних тональностях;

ТРАНСПОНУЄ письмово, усно, користуючись вивченими способами транспозиції;

ГРУПУЄ ритмічні малюнки з використанням вивчених ритмічних груп, тріолей, різних видів синкоп у вивчених розмірах, із затактом (якщо є), *ЗАМІНЮЄ рівномірний, пунктирний ритм на синкопований* відповідними тривалостями, паузами, залігованими нотами, *ВИПРАВЛЯЄ* помилки в групуванні;

РОЗДІЛЯЄ період з перерваним кадансом, квадратний період з модулюючим другим реченням на мотиви, фрази, речення, *ВИДІЛЯЄ* VI ступінь у перерваній каденції як той, що є чільною її ознакою, ланки секвенції, рух пентатонікою, високі та/або низкі ступені вивчених народних, діатонічних семиступеневих ладів, ступінь, ступені початку і

<p><i>секвентність;</i></p> <p><i>варіювання:</i></p> <p>укладненням ритмічного малюнку,</p> <p>мелодичним рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів;</p> <p><i>вивченими видами</i> неакордових діатонічних та хроматичних звуків;</p> <p><i>секвенційним розвитком,</i></p> <p><i>секвенція в мелодії на заданий інтервал;</i></p> <p><i>використання народних ладів та руху по звуках пентатоніки.</i></p> <p>Варіантність: загальне поняття.</p> <p>Контраст:</p> <p>ритмічний;</p> <p>мелодичний;</p> <p>жанровий (пісня, танець, марш – можливе жанрове уточнення*).</p> <p><i>Типи і види мелодичного розвитку:</i> повторення.</p> <p>Різниця між ладовою альтерацією та хроматизмом:</p> <p>визначення понять «ладова альтерація» та «хроматизм»;</p> <p>відмінність утворення альтерованих звуків у</p>	<p>закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, звороти зі зб.⁵₃.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> розмір, кількість долей і тривалостей в затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою Т (половинною та заключною каденцією в модулюючих мелодіях*), синкопи у вивчених розмірах, вид секвенції за її кроком, точне повторення, змінене повторення, контраст, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається і на якому завершується кожне речення періоду з перерваним кадансом (квадратного періоду з модулюючим другим реченням*), рух по зб.⁵₃;</p> <p><i>ФІКСУЄ УВАГУ</i> на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричною пульсацією, на точності відтворення ритмічних груп, ритмічного малюнку, мелодичних рухів по звуках зб.⁵₃, ланок секвенцій у мелодичній лінії, <u>ІДЕНТИФІКУЄ</u> їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ;</u></p> <p><i>ГЕНЕРУЄ</i> <u>для співу вголос та про себе:</u> метричну пульсацію, модель синкопованого ритму, вивчених ритмічних груп, інтонацію послідовності стрибків по звуках зб.⁵₃, ступінь або інтервал як інтонаційну модель кроку секвенції, інтервал як модель відстані між голосами у двоголосі, акорді;</p> <p><i>КОНТРОЛЮЄ</i> власні відчуття метричної пульсації, звичайного та особливого ритмічного поділу, точність виконання вивчених ритмічних груп з використанням тріолей, залігованих нот, синкоп, чистоти інтонування при співі хроматизмів, ланок секвенції, збільшених тризвуків;</p> <p><i>ПРОСТУКУЄ синкопований</i> ритм, тріолі, ритмічні групи із залігованими нотами, паузами, із затактом, рахуючи вголос і про себе у розмірах ²₂, ³₂, ⁶₄, ритмічне <i>ostinato</i>, один та/або два голоси ритмічного двоголосся у різних темпах, метр та ритм одночасно;</p> <p><i>ІНТОНУЄ вголос та про себе</i> вивчені гами з 6 знаками при ключі, думний, гуцульський лад, мажорну і мінорну пентатоніки, діатонічні семиступеневі лади, види мажору та мінору, тетраорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи з допоміжними, прохідними та взятими стрибком хроматичними звуками, інтервали з оберненнями та розв'язанням, обернення D₇, основні види малого і зменшеного VII₇, натуральних і гармонічних III⁵₃ та VI⁵₃, акордові послідовності з використанням вивчених ритмічних груп, на основі ритмічного <i>ostinato</i>, діатонічну та транспонууючу секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;</p> <p><i>СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</i> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях з шістьма знаками при ключі, диригуючи у розмірах ²₂, ³₂, ⁶₄, із</p>
--	--

ладі та хроматичних звуків.

МОДУЛЯЦІЯ.

Модуляція в паралельну тональність.

БАГАТОГОЛОССЯ:

Вивчені види: повторення.

Імітаційно-контрасне: загальне поняття.

Акордові послідовності зі зб.⁵₃.

Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям.

АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:

Функційні звороти:

$D_7: D_7-T, D^5_3 - D_7 - T, D^5_3$ (розгорнутий) – $D_7-T, K^6_4 - D_7-T$: закріплення;

$D^6_5: D^6_5 - T, D_6 - D^6_5 - T, VII^5_3 - D^6_5 - T$: закріплення;

$D^4_3: D^4_3 - T, D^6_4 - D^4_3 - T$: закріплення;

$D_2: D_2 - T_6, D^5_3 - D_2 - T_6, S^5_3 - D_2 - T_6$: закріплення;

$VII^5_3: VII^5_3 - T, VII^5_3 - D_7 - T, S_6 - VII^5_3 - T$: закріплення;

$I^5_3 - T_6$: закріплення;

м. VII₇ – T;

зм. VII₇ – T;

м. VII₇ – D^6_5 – T;

зм. VII₇ – D^6_5 – T;

зб. VI⁵₃ – T⁶₄;

зб. III⁵₃ – t₆.

застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматичних допоміжних, прохідних, взятих стрибком, ладово альтерованих ступенів, рухом по оберненнях D_7 , основних видах VII₇, натуральних і гармонічних тризвуків III і VI ступенів;

ВИКОНУЄ один з голосів у **двоголосі** з вивченими видами співвідношення голосів, гетерофонією, одну з партій триголосся (одночасний спів та методом нашарування голосів), тимчасового чотириголосся в зворотах з оберненнями D_7 , основними видами ввідного септакорду, вивченими ритмічними групами, синкопованим ритмом;

ВІДТВОРЮЄ один звук ⁵₃ та/або його обернення, обернення D_7 , основний вид VII₇, зм. VII₇ та їх розв'язання голосом, а інші на фортепіано;

СПИВАЄ з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.

СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:

ВИЗНАЧАЄ на слух метр, розмір, тріоль, міжтактову синкопу, ритмічні групи з паузами, заліговою нотою, ступеневі, інтервальні (не більше 4 інтервалів), акордові послідовності (основні функційні звороти, звороти з оберненнями D_7 , малим і зменшеним VII₇, гармонічними тризвуками III та VI ступеня з розв'язаннями) у гармонічному та мелодичному викладі, види і типи мелодичного розвитку в конструктивних та художніх зразках;

РОЗВИВАЄ відчуття *функційності* на основі гармонічних зворотів, – *метроритмічної пульсації* вивчених розмірів, ускладненої тріолями, залігованими нотою, паузами, синкопами, *тонального мислення* на основі модуляційних зразків;

ВПІЗНАЄ фрагмент у вивчених розмірах з ритмічними групами, думним, гуцульським ладом, мажорною або мінорною пентатонікою, хроматизмами, рухом по звуках зменшених, збільшених ⁵₃, обернень D_7 , ввідних септакордів, секвенціями, музичним складом у мелодичній лінії та/або супроводі в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);

ФІКСУЄ почуті мажор і мінор та їх види, семиступеневі народні лади, пентатоніки, інтервали, акорди, хроматизми, мелодичні рухи по вивчених інтервалах та акордах, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, позначень, таблиць, схем тощо;

ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване із звуковим та/або музичним втіленням.

ДИКТАНТ:

Каденції:

половинна $S_6 - K^6_4 - D^5_3$;

заклучна $S_6 - K^6_4 - D_7 - T^5_3$;

перервана $S^5_3 - K^6_4 - D_7 - VI^5_3 - S_6 - K^6_4 - D^5_3$
– $D_7 - T$.

Діатонічні секвенції:

$D_7 - T$;

$D^6_5 - T$;

$D^4_3 - T$;

$D_2 - T_6$;

$VI^5_3 - T$;

$II^5_3 - T$;

м. VII₇ – T;

зм. VII₇ – T;

м. VII₇ – D^6_5 – T;

зм. VII₇ – D^6_5 – T.

ФАКТУРА.

МУЗИЧНИЙ СКЛАД: загальне поняття.

ВИДИ музичного складу:

- монодичний;
- поліфонічний;
- гомофонно-гармонічний.

ТРАНСПОЗИЦІЯ: закріплення вивчених видів.

ФОРМА.

КАДЕНЦІЯ: каденція модулюючого періоду (повторення).

K^6_4 та D^5_3 та/або D_7 та його розв'язка як

ПОВТОРЮЄ СПІВОМ з назвою нот почутий мелодичний фрагмент (не більше 3 тактів) у вивчених розмірах, з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половинну або заключну каденцію, одну-дві ланки секвенції;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному періоді вивчених видів реєстр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку кожного речення, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт (якщо є), кількість тривалостей в ньому, ритмічну групу в затакті, тріоль, синкопу, заліговані ноти, паузи, мотиви, фрази, речення, точне, змінене повторення, контраст, секвенцію, ритмічне варіювання, мелодичні рухи по звуках вивчених інтервалів та акордів, в тональностях з шістьма знаками при ключі;

ПОМІЧАЄ почуті в диктанті вивчені ритмічні групи, рух по звуках VII₇, III⁵₃^г, VI⁵₃^г;

ЗАПИСУЄ одноголосний диктант у формі квадратного періоду (періоду з перерваною каденцією*) за 10 програвань (14 програвань*), 4 такти у формі речення – за 6 програвань, ритмічний диктант (не більше 4 т.) за 8 програвань, двоголосний диктант на основі контрастного ведення голосів при співвідношенні нота-проти-ноти (не більше 2 т.) за 8 програвань*;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу, ритмічну групу, інтервальний та/або акордовий зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом;

ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, **ЗНАХОДИТЬ** в ньому вивчені ритмічні групи, види хроматичних звуків, рух по звуках вивчених інтервалів, акордів, секвенцію, половинну та заключну каденцію;

СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, **АНАЛІЗУЄ** помилки в ньому (якщо є).

ІМПРОВІЗАЦІЯ:

МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію вокального типу зміною метра, розміру, ладів, їх видів, збагаченням мелізмами, хроматизмами, мелодичним рухом по звуках пентатоніки, оберненнями D_7 , ввідними септакордами, побічними тризвуками, секвенцією, ритмічним варіюванням;

ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого (верхнього або нижнього) голосу з вивченими мелодичними співвідношеннями голосів (паралельний рух, гетерофонія, контрастний рух) до заданої мелодії у вивчених ладах, з використанням мелізмів, хроматизмів, руху по звуках вивчених інтервалів, акордів, секвенції, ритмічне *ostinato* на основі вивчених ритмічних груп (у межах речення);

ТВОРИТЬ за заданою цифровою фактуру акомпанементу на основі вивчених фактурних викладів відповідно до жанру, гармонізацію гама вивченими видами тризвуків, септакордів;

<p>ознака нової тональності.</p> <p>Протилежний ладовий нахил нової тональності при модуляції у паралель.</p> <p>ПЕРІОД З ПЕРЕРВАНОЮ КАДЕНЦІЄЮ: загальне поняття.</p> <p>Принципи будови.</p> <p>Схема.</p> <p>Розширення другого речення за допомогою розв'язки D₇ в VI⁵₃ та наступне доведення до заключної каденції у основній тональності.</p> <p>Тональності з шістьма знаками при ключі.</p> <p><u>Fis-dur, dis-moll, Ges-dur, es-moll:</u></p> <p>Види мажору і мінору. Поділ на тетраорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Дві пари тритонів та характерні інтервали з розв'язанням. Головні трізвуки з оберненнями та розв'язанням в обернення T⁵₃. VII⁵₃, II⁵₃ з розв'язанням; D₇ з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди. m.VII₇ та зм.VII₇ з 2 видами розв'язання. Зб.⁵₃ з розв'язанням. Основні функційні звороти. D₇ в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).</p>	<p><i>ПІДБИРАЄ</i> в межах речення: ритмічний супровід з використанням вивчених ритмічних груп та ритмів, інший голос, басову лінію як D та/або T органний пункт з ритмічним <i>ostinato</i> на основі вивчених ритмічних груп, з використанням рухів по звуках вивчених трізвуків, септакордів до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих фактурних моделях;</p> <p><i>ВЖИВАЄ</i> відповідні до образного змісту лади, види мажору і мінору, однойменні, паралельні тональності, типи мелодії, мелізми, хроматизми, вивчені розміри, ритмічні малюнки, інтервали, акорди та гармонічні звороти, вид фігурації;</p> <p><i>СУПРОВОДЖУЄ</i> попередньо створеним <i>ритмічним</i> та/або <i>гармонічним АКОМПАНеМЕНТОМ</i> спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p><i>СТВОРЮЄ</i> контрастний до заданого зразка за типом мелодії фрагмент мелодичної лінії (не більше 4 тактів) з використанням вивчених ритмічних груп, руху по звуках збільшених трізвуків, ввідних септакордів, D₇ з оберненнями та розв'язаннями;</p> <p><i>ДОПИСУЄ</i> відсутні такти, знаки альтерації, другий голос, заключне речення із закінченням на T, початок мелодії, мелодію по звуках обернень D₇, ввідних септакордів, зб.⁵₃ з розв'язанням як ланки секвенції, басову лінію з використанням руху по звуках вивчених акордів до заданої мелодії (у межах речення), секвенції на заданий інтервал, мелодію до заданого ритму;</p> <p><i>ГАРМОНІЗУЄ</i> ступені гами тональностей з 6 знаками вивченими акордами та їх оберненнями, септакордами на ступенях гами, нескладну конструктивну мелодію в простому розмірі відповідними акордами T, S, D, D₇ та його обернень (не більше 1 функції в такті) на основі 2-3 акордових звуків у мелодичній лінії;</p> <p><i>ЗАПОВНЮЄ</i> акордовими звуками простір між крайніми голосами;</p> <p><i>КОМПОНУЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше фрази) з використанням вивчених ритмічних груп з рухом по ступенях обернень D₇, ввідних септакордів, зб.⁵₃ та їх розв'язань;</p> <p><i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою ладів, відхилень*, модуляції*, зворотів з оберненнями D₇, ввідних септакордів та двох видів їх розв'язань, зб.⁵₃, вивченими ритмічними групами, зміни розмірів, основного поділу тривалостей на тріолі, ритмічних малюнків, хроматичних звуків, варіюванням, контрастом, діатонічною секвенцією, секвенцією на заданий інтервал (не більше 2-3 ланок), вивченими видами супроводу, елементами форми періоду, перерваною каденцією*;</p> <p><i>КОНСТРУЮЄ</i> жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених ладів, ритмів, фактурних моделей супроводу;</p> <p><i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на</p>
--	--

<p><i>Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).</i></p> <p><i>Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</i></p>	інструменті / письмі з використанням вивчених ладів, видів мажору та мінору, хроматичних звуків, руху по звуках вивчених септакордів, збільшених тризвуків, секвенцій на заданий інтервал, контрасту, вивчених ритмічних малюнків.
Всього годин у навчальному році	52,5

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ РІЧНОГО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НА КІНЕЦЬ ЧЕТВЕРТОГО РОКУ НАВЧАННЯ

I. ГРАФІЧНО ВІДТВОРЮЄ та ВИКОНУЄ:

1. ДИКТАНТ.

Вимоги до диктанту:

- період з 8 тактів;
- одноголосний;
- однотональний;
- тональності до шести знаків включно;
- розмір $2_4, 3_4, 4_4, 3_8, 6_8$;
- ознаки одного з трьох видів мажору чи мінору;
- альтеровані ступені як прохідні та допоміжні хроматизми;
- рух по звуках характерних інтервалів, D₇ та його обернень;
- ритмічні групи з вивченими ритмічними труднощами.

I рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин;

II рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, транспонувати на заданий інтервал;

III рівень: записати за 10 програвань впродовж 30 хвилин, дописати другий голос на засадах вивчених видів співвідношення голосів.

2. ВИРІШУЄ письмово завдання тесту – впродовж 30 хвилин (може бути і в усній формі за вибором викладача).

Вимоги до письмової роботи:

- форма тесту запитань з варіантами відповідей, з яких одна – правильна;
- питання формувати у трьохрівневу структуру:
 - середній – 4 питання;
 - достатній – 8 питань;
 - високий – 12 питань.

Перелік визначень, для запитань тесту поділений на п'ять груп, кожна з яких повинна бути представлена в тесті:

1. Системи позначень звуків та акордів.
2. Знаки запису мелодичної орнаментики.
3. Діатонічні семиступеневі лади.
4. Хроматизм.
5. Пентатоніка.
6. Енгармонізм тональностей.
7. Особливі види ритмічного поділу. Тріоль.
8. Розміри 2_2 , 3_2 та 6_4 .
9. Види синкоп.
10. Характерні інтервали – визначення.
11. 3б.5 та зм.4 – ступенева і тонова величина.
12. зб.5 і зм.4 – розв'язання.
13. Тритони в натуральних та гармонічних видах мажору і мінору.
14. Прості, характерні інтервали та тритони від звука.
15. Енгармонізм інтервалів.
16. Чотири види тризвуку.
17. Зменшений тризвук з розв'язанням від звука.
18. Збільшений тризвук з розв'язанням.
19. Септакорд та його види (сім видів).
20. Обернення септакорду (на прикладі малого мажорного септакорду – D₇).

21. Два види VII₇ та два способи його розв'язання.

22. Види мелодичного контрасту.

23. Відхилення.

24. Модуляція.

II. СОЛЬФЕДЖУЄ:

1. ВІДТВОРЮЄ ГОЛОСОМ матеріал для конструктивного інтонування:

I рівень:

гама одного з трьох видів мажору або мінору в тональностях до шести знаків включно в обох напрямках, лади української музики;

ступенева послідовність з вивченими мелодичними рухами, стрибком на характерний інтервал;

від звуку вгору і вниз прості інтервали, вгору – тритони, зб.2 та зм.7 з розв'язанням; обернення мажорного та мінорного тризвуків, D₇ з розв'язанням;

у тональності до шести знаків включно – D₇ з оберненнями та розв'язанням;

II рівень:

висхідна або низхідна гама одного з трьох видів мажору або мінору в тональностях до шести знаків включно, мажорна та мінорна пентатоніки;

ступенева послідовність з вивченими мелодичними рухами (стрибки на широкі інтервали, тритони, характерні інтервали, зменшені тризвуки);

від звуку вгору і вниз прості інтервали, тритони, зб.2 та зм.7 вгору – з розв'язанням в тональності до шести знаків включно;

від звуку чотири види тризвуку, обернення великого та малого тризвуків,

у тональностях до шести знаків включно інтонувати два види VII₇ та два види його розв'язання;

III рівень:

гама тональності до шести знаків включно – три види мажору та мінору в обох напрямках, вгору – діатонічні семиступеневі;
ступенева послідовність з мелодичними рухами (хроматизми, стрибки на дисонуючі інтервали, обернення D₇, рух по звуках зб.⁵₃);
від звука вгору і вниз прості інтервали, тритон з оберненням та розв'язанням, вгору – характерні інтервали з розв'язанням в тональності до шести знаків включно;
у тональності до шести знаків включно інтонувати збільшені тризвуки VI та III ступенів з розв'язанням;
від звука – один з семи видів септакордів.

2. ЧИТАЄ З АРКУША художні зразки:

Загальні вимоги:

- у вивчених тональностях, диригуючи в засвоєних розмірах із застосуванням опанованих ритмічних груп, ладо-мелодичних інтонацій, рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів;
- у зразку для читання з аркуша визначає розмір, кількість долей і тривалостей в затакті (якщо є), ритмічну групу, тріоль, тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T, точне повторення, ступінь, з якого починається і на якому завершується кожне речення, вивчені інтервали, акорди за рухом по їх звуках;

I рівень: тональності до шести знаків при ключі включно, одному з трьох видів мажору або мінору, вивчені ритмічні групи з пунктирним ритмом, синкопою, рухом по звуках простих інтервалів, тритонів, обернень головних тризвуків та D₇;

II рівень: тональності до шести знаків включно, одному з трьох видів мажору або мінору, ритмічні групи з синкопами, тріоллю, з рухом по звуках пентатоніки, характерних інтервалів, зменшених тризвуків;

III рівень: тональності до шести знаків включно, діатонічні семиступеневі лади, ритмічні групи із заліговою нотою, тріоллю, різними видами синкоп, з рухом по звуках дисонуючих інтервалів, збільшених тризвуків, двох видів VII₇.

3. ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ (усно або письмово – за вибором викладача):

I рівень: гама в обох напрямках одного з трьох видів мажору або мінору; думний, гуцульський, прості інтервали в гармонічному і мелодичному викладі, тритони з розв'язанням; чотири види тризвуку, в.⁵₃, м.⁵₃ та їх обернення, D₇ та обернення;

II рівень: висхідна або низхідна гама одного з трьох видів мажору або мінору; мажорна або мінорна пентатоніки,

прості інтервали та їх обернення, тритони та характерні інтервали в гармонічному та мелодичному (вгору) викладі; зменшені тризвуки з розв'язанням;

III рівень: діатонічні семиступеневі лади; ступенева послідовність з рухом по хроматизмах, звуках вивчених інтервалів, акордів; тритони, характерні інтервали та їх обернення з розв'язанням в гармонічному та мелодичному (в обох напрямках) викладі; збільшені тризвуки VI та III ступенів, двох видів VII₇ з двома видами розв'язань.

III. ДЕМОНСТРУЄ попередньо підготовлене завдання з творчою складовою, оформлене письмово:

Одне з п'яти запропонованих завдань та їх варіантів на вибір учня виконується перед підсумковим заняттям.

1. Дописати друге речення неповторної будови.
2. Зробити моделювання заданої мелодії за допомогою:
 - 1) варіювання;
 - 2) контрасту;
3. Дописати інший голос до заданої мелодії на основі вивчених видів голосоведення.
4. Дописати акомпанемент до заданої мелодії з використанням вивчених акордів у жанрово відповідній фактурній моделі.
5. Створити власну мелодію в межах чотирьох тактів з вивченими мелодичними рухами, хроматизмами, секвенцією, мелодичною орнаментикою.

П'ЯТИЙ РІК НАВЧАННЯ

Навчальні модулі Зміст навчання	Результати навчання
МОДУЛЬ 17. 15 год.	
17.1 <i>ЕНГАРМОНІЗМ:</i> повторення. <i>Енгармонічно рівні звуки:</i> повторення.	МОТИВАЦІЯ: <i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ та РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення тональностей першого ступеня споріднення, хроматичної гама, тональностей з 7 знаками при ключі, енгармонізму звуків, інтервалів, тональностей, специфікою побудови ладів від звука; розширення знань про інтервали, їх види, що обіймають відстань більшу октави, акордів –

Енгармонічно рівні тональності:

способи утворення;
знаки альтерації, що використовуються для здійснення енгармонічної заміни;
належність до енгармонічно рівних п'яти-семизначних тональностей;
наявність різниці у 12 знаків між енгармонічно рівними тональностями.

ДІАТОНІЧНІ СЕМИСТУПЕНЕВІ ЛАДИ від звука.

ДІАТОНІКА: повторення.

Побудова ладу за тоново-півтоновими співвідношеннями.

МАЖОРНА І МІНОРНА ПЕНТАТОНІКА:

повторення.

НАРОДНІ УКРАЇНСЬКІ ЛАДИ: повторення.

СПОРІДНЕННЯ ТОНАЛЬНОСТЕЙ: загальне поняття.

ТОНАЛЬНОСТІ ПЕРШОГО СТУПЕНЯ СПОРІДНЕННЯ:

до першого ступеня споріднення відносяться тональності, чії T^5_3 будуються на ступенях заданої тональності в її натуральному або гармонічному виді;

модуляція або відхилення через ввідний тон нової тональності.

ХРОМАТИЧНА ГАМА: визначення.

Хроматична гама як різновид мажорного та мінорного ладу.

тризвуків, септакордів, їх будови, розміщення та розв'язання в ладу, септакорду II ступеня та його видів, способів розв'язання для здобуття розуміння ладового багатства музики, чистоти інтонування, розвитку музичного слуху та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту;

ПЛАНУЄ власну діяльність на заняттях сольфеджіо для досягнення мети під час самостійної роботи, розподіляючи її на етапи, використовує алгоритм відповідний до конкретної форми роботи, добираючи відповідні методи і прийоми;

ПРЕЗЕНТУЄ та **ВИКОРИСТОВУЄ**, **ВДОСКОНАЛЮЄ** здобуті знання про явище спорідненості тональностей, хроматичну гаму, вивчені тональності, побудову ладів від звука, складені інтервали, енгармонізм, вивчені види акордів, II_7 – його види і способи розв'язання на уроках спеціальності, музичної літератури, імпровізації та інших мистецьких дисциплінах, **КРИТИЧНО ОЦІНЮЄ** власні навички і рівень знань, **НАВОДИТЬ** відповідні приклади з власного виконавського репертуару, **ПЕРЕНОСИТЬ** здобуті знання і опановані навички в домашню та іншу позакласну роботу творчого характеру.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:

НАЗИВАЄ, **ЗНАЄ**, **РОЗУМІЄ**, **ПОЯСНЮЄ** і **ФОРМУЛЮЄ** визначення що таке споріднення тональностей, перший ступінь споріднення тональностей, хроматичного руху в гамі, правила правопису висхідного та низхідного руху півтонами в мажорній та мінорній хроматичних гамах, тонову будову вивчених ладів, $Cis-dur$, $ais-moll$ як тональностей з 7 діезами при ключі, $Ces-dur$ як тональні з 7 бемолями при ключі; енгармонізм, енгармонічно рівні тональності ($Cis-dur$ та $Des-dur$, $ais-moll$ та $b-moll$, $Ces-dur$ та $H-dur$), складені інтервали, їх назви, ступеневу і тонову величини, фонізм, енгармонічну рівність інтервалів, тризвуки, їх види, обернення великого та малого тризвуків, їх ступеневу і тонову величини, розміщення на ступенях ладу, септакорд II ступеня, малий мінорний та малий зменшений септакорди II ступеня в мажорі та мінорі – позначення, ступеневу і тонову будову, два способи розв'язання (в T_6 , в D^4_3 та розгорнений T^5_3), акорди на ступенях ладу та їх функційну приналежність;

СИСТЕМАТИЗУЄ тональності за кількістю знаків, лади за тоновою будовою; за енгармонічною рівністю звуку, інтервали, тональності, мажорну та мінорну хроматичні гами за зміною основних ступенів, тональності першого ступеня споріднення за різницею в ключових знаках, за спільними тризвуками; складені інтервали за назвами та цифровим позначенням, простим інтервалом, що разом з октавою творить складний; тризвуки та їх обернення за інтервальним складом та розміщенням на ступенях ладу, функційною

<p>Особливості утворення хроматичної гама на засадах споріднення тональностей.</p> <p>Правопис та побудова:</p> <p>Мажорна хроматична гама:</p> <p>вгору: I, I#, II, II#, III, IV, IV#, V, V#, VI, VIIb, VII, I;</p> <p>вниз: I, VII, VIIb, VI, VIb, V, IV#, IV, III, IIIb, II, IIb, I.</p> <p>Мінорна хроматична гама:</p> <p>вгору I, IIb, II, III, III#, IV, IV#, V, VI, VI#, VII, VII#, I;</p> <p>вниз I, VII# VII, VI#, VI, V, IV#, IV, III#, III, II, IIb, I.</p> <p>Тональності з сімома знаками при ключі:</p> <p><i>Cis-dur:</i></p> <p>Види.</p> <p>Поділ на тетракорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням.</p> <p>D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>м.VII₇ та зм.VII₇ з двома видами розв'язання.</p>	<p>приналежністю; види септакордів за септимою, утвореною крайніми звуками як великий, малий, зменшений, за видом тризвуку в основі септакорду, за інтервальною будовою, II₇ за видом тризвуку в основі септакорду, за видом ладу, розв'язанням в T₆ або D⁴₃ з наступним розв'язанням у розгорнутий T⁵₃;</p> <p><i>УСВІДОМЛЮЄ</i> хроматичну гама як ускладнення мажорного та мінорного ладів, в результаті якого утворюється гама з 12 ступенів, семиступеневі неоктавні лади мажорного та мінорного нахилу як самобутні лади; тональності першого ступеня споріднення як найближчі тональності для модуляції, енгармонізм як рівність у звучанні звуків, інтервалів, тональностей на фортепіано, складені інтервали як прості через октаву, функційне визначення тризвуків на ступенях ладу; малий мінорний септакорд як II₇ в натуральному мажорі, а малий зменшений септакорд як II₇ в гармонічному мажорі та мінорі, розв'язання в T₆ як повне розв'язання, а через D⁴₃ – як часткове;</p> <p><i>СТРУКТУРУЄ</i> вивчені тональності за кількістю знаків, тональності першого ступеня споріднення за функційною приналежністю, складені інтервали за ступеневою і тоною величиною, фонізмом, II₇ за септимою між крайніми звуками та тризвуком в основі акорду, ладовою приналежністю;</p> <p><i>З'ЯСОВУЄ</i> подібність та відмінності в побудові хроматичної гама мажору і мінору, функційній приналежності тональностей першого ступеня споріднення; подібність простих і складених інтервалів, відмінності в будові II₇ в натуральному мажорі і гармонічному мажорі та натуральному мінорі, ідентичність розв'язань II₇ в різних видах мажору та мінору;</p> <p><i>ЗАНОСИТЬ</i> в таблицю вивчені тональності з 7 ключовими знаками, ступені, на яких не утворюються тональності першого ступеня споріднення, ступені, на яких утворюються мажорні тональності, мінорні тональності за першим ступенем споріднення, енгармонічно рівні звуки, інтервали, тональності, складені інтервали, їх ступеневу і тонову величину, ступені та їх функційну приналежність (головні та побічні ступені), септакорд II ступеня та види його розв'язань;</p> <p><i>ХАРАКТЕРИЗУЄ</i> хроматичну гама як дванадцятиступеневий різновид мажору та мінору, тональності першого ступеня споріднення як тональності, чийі тонічні тризвуки будуються на ступенях даної тональності в її натуральному чи гармонічному виді; енгармонічно рівні тональності як тональності з однаковою звуковою висотою та різним позначенням (назви звуків, знаки та їх кількість), складений інтервал як простий інтервал з додаванням октави, 5_3 на ступенях ладу за їх функційністю, II₇ як ускладнення субдомінантового тризвуку з додаванням терції знизу;</p>
---	---

<p>Основні функційні звороти. D₇ в заключній каденції. Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей). Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей). Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>17.2</p> <p>ЕНГАРМОНІЗМ ІНТЕРВАЛІВ: повторення. ІНТЕРВАЛ: види інтервалів за ступеневою величиною. Прості інтервали: повторення. Складені інтервали: ознайомлення.</p> <p>Ступенева та тонова величина. Гармонічний та мелодичний виклад. Запис, скорочене позначення. Класифікація за фонізмом.</p> <p>Послідовності інтервалів на ступенях ладу.</p> <p>Тональності з сімома знаками при ключі: <i>ais-moll:</i></p> <p>Види. Поділ на тетракорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Дві пари тритонів та характерні інтервали</p>	<p>ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії в панованму матеріалі нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду; БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає від звука: семиступеневі діатонічні лади, лади української народної музики, мажорну і мінорну хроматичні гами, тональності Cis-dur, Ces-dur, ais-moll, складені інтервали, тритони та характерні інтервали з розв'язанням, енгармонічно рівні інтервали; вивчені тризвуки та їх обернення, зм.⁵₃ з розв'язанням, обернення D₇ з розв'язанням, чотири види тризвуків, мажорний і мінорний та їх обернення, м.VII₇ та зм.VII₇ з 2 способами розв'язання; у вивчених тональностях: вивчені інтервали, тональності першого ступеня споріднення до заданої мажорної та/або мінорної тональності, тризвуки, II₇ з 2 видами розв'язань; на письмі ЗМІНЮЄ окремі звуки на енгармонічно рівні, ступеневу величину інтервалу за допомогою енгармонізму, РОБИТЬ енгармонічну заміну тональностей; ПОРІВНЮЄ написання мажорної та мінорної хроматичної гами паралельних, однойменних тональностей, утворення тональностей першого ступеня споріднення до мажору і мінору та знаходить розбіжності між ними; прості та складені інтервали за фонізмом, ступеневою та тоною величиною; зб.4 з зм.5, зб.2 з м.3, зм.7 з в.6, зб.5 з м.6, зм.4 з в.3; розв'язання зб.5 та зм.4 у гармонічному мажорі з розв'язанням у гармонічному мінорі; септакорди за будовою, ПРОВОДИТЬ аналогії та ЗНАХОДИТЬ відмінності між ступеневою і тоною величиною в ладах мажорного та мінорного нахилу, видами інтервалів, тризвуків, септакордів.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональності зразка для сольфеджування за початковою і кінцевою тонікою, вид мажору та/або мінору, лад, стрибки на вивчені інтервали; рух по звуках VII⁵₃, II⁵₃, зб⁵₃, м.VII₇, зм.VII₇, II₇, обернень D₇, останній звук половинної та/або заключної каденції; ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу вголос та про себе безпосередньо перед прохідним хроматизмом, стрибком на вивчені інтервали, їх розв'язання, рух по звуках VII⁵₃, II⁵₃, зб.⁵₃, м.VII₇, зм.VII₇, II₇, обернень D₇; ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування під час виконання прохідних хроматизмів, ладів народної музики, пентатонік, діатонічних семиступеневих ладів, відхилення, модуляції; вивчених інтервалів та акордів, ІДЕНТИФІКУЄ їх під час ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ; ПРОСТУКУЄ вивчені ритми, рахуючи волос і про себе;</p>
---	--

<p>в натуральному та гармонічному мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням.</p> <p>D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>зм.VII_7 з двома видами розв'язання.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 в заключній каденції.</p> <p>Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).</p> <p>Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>17.3</p> <p>СПІВЗВУЧЧЯ З ТРЬОХ ЗВУКІВ: повторення.</p> <p>ФУНКЦІЙНЕ ЗНАЧЕННЯ ТРИЗВУКІВ НА СТУПЕНЯХ ЛАДУ:</p> <p>головні тризвуки; побічні тризвуки.</p> <p>СПІВЗВУЧЧЯ З ЧОТИРЬОХ ЗВУКІВ: СЕПТАКОРД.</p> <p><i>Види септакордів: повторення.</i></p> <p>II_7 В НАТУРАЛЬНОМУ МАЖОРІ ЯК МАЛИЙ МІНОРНИЙ СЕПТАКОРД:</p> <p>Інтервальна будова <i>малого мінорного септакорду.</i></p>	<p>ІНТОНУЄ <u>вголос</u> та <u>про себе</u> у висхідному та низхідному напрямку від звука: лади української народної музики, семиступеневі діатонічні лади, мажорну та мінорну пентатоніки, вивчені інтервали, тритони та характерні інтервали з розв'язанням, енгармонічно рівні інтервали, тризвуки та їх обернення, D_7 та його обернення з розв'язаннями, м.VII_7 та зм.VII_7 з 2 способами розв'язання, зб.5_3 з розв'язанням; у тональностях Cis-dur, ais-moll, Ces-dur: гами, тетракорди, вивчені види мажору та мінору, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, з ладовою альтерацією, мелодичні рухи з прохідними хроматизмами, з розв'язанням: вивчені збільшені та зменшені інтервали, головні 5_3 та їх обернення, побічні тризвуки, м.VII_7, зм.VII_7, II_7 – з 2 способами розв'язання, D_7 з оберненнями та розв'язанням;</p> <p>СОЛЬФЕДЖУЄ <u>З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях Cis-dur, ais-moll, Ces-dur; тактуючи у вивчених розмірах із застосуванням вивчених ладів, видів мажору та мінору, ладо-мелодичних зворотів із прохідними хроматизмами, стрибків у межах збільшених та зменшених інтервалів, ходів по звуках головних та побічних тризвуків, м.VII_7, зм.VII_7, II_7 та обернень D_7;</p> <p>ВИКОНУЄ один з голосів під час двоголосного співу вивчених інтервалів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій три/чотириголосся в акордовій послідовності з оберненнями D_7, м.VII_7 та зм.VII_7, II_7 методом нашарування, співає гаму канонем; СПІВВІДНОСИТЬ інтонаційно власний голос зі звучанням інших;</p> <p>ВІДТВОРЮЄ один звук вивченого збільшеного та/або зменшеного інтервалу та його розв'язання голосом, а інший на фортепіано, один звук головних та побічних тризвуків, м.VII_7, зм.VII_7, II_7 та обернень D_7 з розв'язаннями голосом, а два/три інші на фортепіано; СПІВАЄ з власним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ попередньо засвоєне: види мажору і мінору, думний, гуцульський лади, мажорну і мінорну пентатоніки, <i>іонійський, лідійський, міксолідійський, еолійський, дорійський, фригійський, локрійський</i> лади, хроматичну гаму; вивчені інтервали та тризвуки; II_7, м.VII_7 та зм.VII_7 з 2 видами розв'язання, D_7 та його обернення з розв'язанням у гармонічному та мелодичному звучанні, функційних зворотах;</p> <p>АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ зв'язок вивчених видів мажору й мінору, семиступеневих ладів, пентатонік з відповідним ладовим забарвленням, хроматичну гаму з півтоновим рухом, інтервалів, акордів з відповідним стрибком, рухом у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;</p>
--	---

<p><i>II ступінь як ускладнення субдомінантової функції ладу.</i></p> <p>Гармонічний та мелодичний виклад. Запис, скорочене позначення. Особливості розв'язання <i>II</i>₇: у <i>T</i>₆ з подвоєюною квінтою (повне розв'язання); через <i>D</i>₃⁴ в <i>T</i>₃⁵ з подвоєюною прямою (часткове розв'язання).</p> <p><i>II</i>₇ В ГАРМОНІЧНОМУ МАЖОРІ ТА МІНОРІ ЯК МАЛИЙ ЗМЕНШЕНИЙ СЕПТАКОРД:</p> <p>Інтервальна будова <i>малого зменшеного септакорду</i>.</p> <p><i>II ступінь як ускладнення субдомінантової функції ладу.</i></p> <p>Гармонічний та мелодичний виклад. Запис, скорочене позначення. Особливості розв'язання <i>II</i>₇: у <i>T</i>₆ з подвоєюною квінтою (повне розв'язання); через <i>D</i>₃⁴ в <i>T</i>₃⁵ з подвоєюною прямою (часткове розв'язання).</p> <p>Акордові послідовності. Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям (<i>D</i>₇ і його обернення, два види <i>VII</i>₇ та <i>II</i>₇ з двома видами розв'язань).</p> <p>Побудова септакордів на кожному ступені гамаи. ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ З ВИВЧЕНИМИ СЕПТАКОРДАМИ: повторення. <i>D</i>₇ ТА ЙОГО ОБЕРНЕННЯ: повторення.</p>	<p><i>РОЗВИВАЄ</i> відчуття фонізму хроматичної гамаи, вивчених ладів, інтервалів, тризвуків, вивчених видів септакордів у художніх творах та/або конструктивних зразках; <i>ВПІЗНАЄ НА СЛУХ</i> фрагмент, в якому яскраво виявляється забарвлення хроматичної гамаи, вивчених ладів та їх видів; задана ступенева або інтервальна послідовність, рух по звуках засвоєних акордів в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу); <i>ФІКСУЄ</i> почуті хроматичну гаму, лади, їх види, інтервали, акорди, мелодичні рухи з прохідними хроматизмами, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо; <i>ПОРІВНЮЄ</i> графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почуте речення, з рухом по звуках прохідних хроматизмів, вивчених інтервалів, тризвуків, обернень <i>D</i>₇, м.<i>VII</i>₇ та зм.<i>VII</i>₇, <i>II</i>₇ у вивчених тональностях; <i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному періоді різної будови регістр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, кількість долей та/або тривалостей в затакті (якщо є), особливості ритмічного та мелодичного малюнку (хроматизми, стрибки на збільшені і зменшені інтервали та їх розв'язання, рух по звуках вивчених тризвуків, <i>II</i>₇, м.<i>VII</i>₇ або зм.<i>VII</i>₇, <i>D</i>₇ та його обернень); <i>ПОМІЧАЄ</i> почуті в диктанті прохідні хроматизми, стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордів; <i>ЗАПИСУЄ</i> диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань; <i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосний фрагмент (не більше 4 тактів) у вивчених тональностях, ладах, видах мажору і мінору, з прохідними хроматизмами, стрибками на вивчені інтервали або рухом по звуках вивчених тризвуків, <i>II</i>₇, м.<i>VII</i>₇ та зм.<i>VII</i>₇, обернень <i>D</i>₇ після короткого зорового контакту з нотним текстом; <i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, ЗНАХОДИТЬ в ньому ладовий нахил, вид мажору або мінору, прохідні хроматизми, вивчені інтервали, тризвуки, <i>II</i>₇, м.<i>VII</i>₇ та зм.<i>VII</i>₇, <i>D</i>₇ з оберненнями, половинну та заключну каденції; <i>СПИВІДНОСИТЬ</i> самодиктант з нотним зразком, <i>АНАЛІЗУЄ</i> помилки в ньому (якщо є), РОБИТЬ припущення щодо способу їх подолання.</p>
--	--

м. VII₇, зм. VII₇: повторення.

Тональності з сімома знаками при ключі:

Ces-dur:

Види.

Поділ на тетраборди.

Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.

Головні та побічні ступені.

Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.

Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі з розв'язанням.

Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3 .

VII^5_3 , II^5_3 з розв'язанням.

VI^5_3 з розв'язанням.

D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.

м. VII₇ та зм. VII₇ з двома видами розв'язання.

Основні функційні звороти.

D_7 в заключній каденції.

Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).

Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).

Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).

ЕНГАРМОНІЗМ ТОНАЛЬНОСТЕЙ: визначення.

Енгармонічно рівні тональності: Fis-dur та Ges-dur (*повтор*), Cis-dur та Des-dur, Ces-dur та H-dur.

ІМПРОВІЗАЦІЯ:

МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію прохідними хроматизмами, внутріладовою альтерацією, зміною видів мажору, мінору, використанням вивчених ладів, оспівуванням тоніки ввідними ступенями тональностей першого ступеня споріднення; вивченими інтервалами та тризвуками у мелодичному викладі, рухом по звуках II₇, м. VII₇ та зм. VII₇, обернень D_7 ; **ДОЛУЧАЄ** власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням прохідних хроматизмів, вивчених видів співвідношення голосів, секвенції, руху по звуках вивчених акордів, зворотів у межах речення;

ТВОРИТЬ на основі заданої цифровки вивчені види фактури у акомпанементі;

ПІДБИРАЄ в межах речення: другий голос на основі вивчених видів голосоведення, басову лінію з використанням прохідного хроматизму, рухів по звуках вивчених тризвуків, II₇, м. VII₇ та зм. VII₇, обернень D_7 до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях;

ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту види мажору і мінору, лади, хроматичну гаму, вивчені інтервали, акорди та гармонічні звороти;

СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ спів / гру іншого учня / учениці;

ПЛАНУЄ власну творчу роботу, **ОБИРАЄ** необхідні засоби і **СТВОРЮЄ** фрагмент мелодичної лінії з використанням вивчених хроматизмів, руху по ступенях вивчених ладів та їх видів, стрибків на вивчені інтервали, руху по звуках вивчених акордів, секвенції;

КОНСТРУЮЄ жанрово визначений фрагмент за допомогою хроматичної гама*, вивчених видів мажору, мінору, ладів, інтервалів у мелодичних рухах, акордів у фактурних моделях супроводу;

ЕКСПЕРИМЕНТУЄ з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно з ладовим забарвленням, хроматичною гамою, неакордовими звуками, вивченими інтервалами, акордами;

САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням вивчених ладів, видів мажору та/або мінору, хроматизмів, неакордових звуків, руху по вивчених інтервалах, акордах;

ОБГРУНТОВУЄ використання у власних композиціях тих чи інших елементів, засобів музичної мови.

МОДУЛЬ 18.	9 год.
<p>18.1</p> <p>МЕТР.</p> <p><i>Складні розміри ⁹/₈, ¹²/₈:</i></p> <p>схема диригування;</p> <p>засади групування.</p> <p>ЗАТАКТ.</p> <p><i>Ритмічні групи в затакті складних розмірів.</i></p> <p>РИТМ.</p> <p>РИТМІЧНА ГРУПА:</p> <p><i>Ліга і пауза в ритмічному малюнку: повторення.</i></p> <p>СИНКОПА: повторення.</p> <p><i>Різні види синкоп у вивчених розмірах.</i></p> <p>Тональності з сімома бемоля при ключі:</p> <p><i>as-moll</i></p> <p>Види.</p> <p>Поділ на тетракорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та</p>	<p>МОТИВАЦІЯ</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ та РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення складених розмірів (⁹/₈, ¹²/₈), ритмічних ускладнень (синкопа та її види), правопису хроматичної гами, літерної системи позначень септакордів, жанрово-стильових ознак мелодії, її ладового варіювання, мелодичної модуляції через тритон кожної тональності першого ступеня споріднення, хроматичної секвенції як тонального розвитку мелодії, побічних септакордів, особливостей їх розв'язань, жанрово-стильових ознак фактури, періоду з доповненням для розвитку відчуття метра, ритму, фактури, музичної логіки та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту;</p> <p><i>ПРЕЗЕНТУЄ та ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та поняття нотопису на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ</i> що таке складний розмір, долею якого є ♩, має одну сильну та дві або три відносно сильні долі (розміри ⁹/₈, ¹²/₈), види синкоп, мінорна тональність з 7 бемолями при ключі, літерна система позначень септакордів в естрадній та джазовій практиці, винятки у правописі хроматичної гами, хроматична секвенція по тональностях першого ступеня споріднення, модуляція через тритон між IV і VII ступенями, що утворюється в тональностях першого споріднення, типи мелодій за їх яскравими стилістичними ознаками на рівні форми (квадратність як ознака класичного типу, розширена як зразок романтичної), принципів побудови (розміщення або відсутності кульмінації), повторності (на рівні мотиву – барокова, речення – класична, неповторна – романтична), ритміки (регулярна ритміка в бароковій та нерегулярна в класичній), види багатоголосся, жанрово-стильові види фактури (гомофонно-гармонічного типу як ознака класичної та романтичної фактури), II₇ в натуральному мажорі як малий мінорний, у гармонічному мажорі та мінорі як малий зменшений, тональний план, період із післякаденційним доповненням плагальним зворотом (T – S⁶₄ – T);</p> <p><i>СИСТЕМАТИЗУЄ</i> вивчені метри за кількістю долей та простих тактів у складених розмірах, схемами диригування, синкопи, системи позначень звуків, їх альтерацій, акордів, мелодію, фактуру за стильовими ознаками, секвенції: діатонічні – однотональні, хроматичні – за зміною знаків, модуляції за наявністю тритона з нової тональності та її стійких ступенів у мелодії, період за формою, тональним планом (однотональний,</p>

<p>розв'язання.</p> <p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням.</p> <p>D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>зм. VII_7 з двома видами розв'язання.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 в заключній каденції.</p> <p>Думний та гуцульський лади від звука (тоніки вивчених мінорних тональностей).</p> <p>Мажорна і мінорна пентатоніки від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>Діатонічні семиступеневі лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>18.2</p> <p>НОТОПИС.</p> <p>Правопис хроматичної гами: закріплення.</p> <p><i>Системи позначення септакордів:</i></p>	<p>з відхиленням* чи модулюючий);</p> <p><i>УСВІДОМЛЮЄ</i> розміри $^9_8, ^{12}_8$ як ускладнення попередньо вивчених, синкопи як зміну метричного наголосу та загострення ритмічного малюнку, літерну систему позначень акордів як спрощену форму їх запису, що використовується в естрадній та джазовій музиці, види багатоголосся як способи творення музичної тканини, форму, розвиток, будову та ритмічний малюнок як стилістичні ознаки мелодії, музичний склад, співвідношення голосів, діапазон як стильові ознаки фактури, хроматичну секвенцію як спосіб тонального збагачення мелодії, II_7 як ускладнення субдомінантової функції, тритон нової тональності як один із способів модуляційного переходу, а її стійкі ступені як закріплення нової тональності, плагальне доповнення як збільшення періоду, утвердження тоніки через її відтінення S^6_4;</p> <p><i>З'ЯСОВУЄ</i> різницю між видами синкоп, розмірами 9_8 і $^{12}_8, ^{12}_8$ і 6_4; традиційною цифровою та літерною системою позначень акордів, септакордами II ступеня в натуральному та гармонічному мажорі, у мажорі та мінорі, їх функційному визначенні, між діатонічною та хроматичною секвенцією, однотональною мелодією та модулюючою в нову тональність за допомогою ввідного тону або тритону на IV-VII ступенях, стильовими видами мелодії, фактури, вивченими періодами;</p> <p><i>ЗАНОСИТЬ В ТАБЛИЦЮ, СХЕМУ</i> вивчені розміри та можливі ритмічні групи у відповідні заданим розміром такти, тональність as-moll, літерні позначення септакордів, період з плагальним доповненням;</p> <p><i>ВИЯВЛЯЄ</i> через порівняння і аналогії різницю між вивченими розмірами, видами синкоп, цифрованим та літерним позначенням септакордів, діатонічну та хроматичну секвенцію стильовими ознаками мелодій, фактур, модуляціями через ввідний тон або тритон з ввідним тоном; плагальний зворот $T - S^6_4 - T$ як доповнення;</p> <p><i>ОПИСУЄ</i> розміри 9_8 та $^{12}_8$ як складені розміри 3_8, кількість долей в яких дозволяє на більшу кількість ритмічних фігур у повному такті та затакті, тональність as-moll як енгармонічно рівну gis-moll, септакорд II ступеня як ускладнення субдомінантової функції, хроматизми як звуки, що створюють додаткове напруження в мелодичному розвитку, використання діатонічних та інших ладів як збагачення мелодичної лінії, хроматичну секвенцію як тональний розвиток мелодії, модуляцію в нову тональність через тритон з ввідним тоном як ще один спосіб тонального розвитку мелодичної лінії, період з плагальним доповненням як форму, в якій тоніка додатково утворюється через зворот $T - S^6_4 - T$, а модулюючий період як форму, в якій зміна тональності стає одним з провідних факторів розвитку мелодичної лінії та її тонального оновлення, мелодії, типи фактури за приналежністю до</p>
--	--

- види септакордів та їх позначення у літерній системі;
- розміщення позначення над нотним станом;
- позначення латинською літерою основного тону акорду;
- позначення звуку «сі» літерою «В»;
- позначення, що виявляють основним тоном акорду альтерований звук, записуються літерою та знаком альтерації (#, b).
- використання цифри 7 після літери для позначення септакорду;
- використання цифри 6 у верхньому кутку після літери для позначення тризвуку з додаванням сексти;
- використання літери «t» для позначення мінорного акорду;
- використання знаку «o» для позначення зменшеного септакорду;
- використання знаку «o» із закресленням для позначення малого зменшеного септакорду;
- використання дробу, де літера в чисельнику вказує на основний акорд, а в знаменнику – на тон, що є нижнім звуком обернення.

МЕЛОДІЯ:

Засади та види мелодичного розвитку:

стилю або напрямку за певними ознаками;
ГРАФІЧНО ФІКСУЄ вивчені розміри, кількість тактів, затакт (якщо є), різні види синкоп у ритмічному малюнку мелодії, ключові знаки вивчених тональностей, акорди за допомогою літерних та літерно-цифрових позначень, літерно-цифровими позначеннями П₇ у функційних зворотах, ланки діатонічних та хроматичних секвенцій(*) у мелодичних послідовностях, транспонований зразок, період з доповненням, квадратний період з модулюючим другим реченням у тональність першого ступеня споріднення (схематично);
БУДУЄ на письмі і усно, **ІНТОНУЄ**, **ГРАЄ**, **ПРОПЛЕСКУЄ**, **КОМПОНУЄ** вивчені гами, тетра хорди, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, діатонічну та хроматичну секвенцію, два способи розв'язання П₇ як зворот та в акордових послідовностях, заданому ритмічному малюнку, мелодичних зразках у вивчених тональностях;
ТРАНСПОНУЄ письмово, усно, користуючись вивченими способами транспозиції;
ГРУПУЄ ритмічні малюнки з використанням вивчених ритмічних груп, тріолей, різних видів синкоп у вивчених розмірах, із затактом (якщо є), **ЗАМІНЮЄ рівномірний, пунктирний ритм на синкопований** відповідними тривалостями, паузами, залігованими нотами, **ВИПРАВЛЯЄ** помилки у групуванні;
РОЗДІЛЯЄ період з доповненням, квадратний період з модулюючим другим реченням на мотиви, фрази, речення, **ВИДІЛЯЄ** плагальний зворот у доповненні як той, що є чільною ознакою розширення періоду, ланки секвенції, рух пентатонікою, хроматизмами, високі та/або низкі ступені вивчених народних, діатонічних семиступеневих ладів, ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції, звороти з П₇.

СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:

ВИЗНАЧАЄ розмір, кількість долей і тривалостей в затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою Т (половинною та заключною каденцією у модулюючих мелодіях*), синкопи у вивчених розмірах, вид діатонічної секвенції за її кроком, хроматичної – за тональностями, точне, змінене повторення, контраст, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається і на якому завершується кожне речення періоду з доповненням (квадратного періоду з модулюючим другим реченням*), рух по П₇;
ФІКСУЄ УВАГУ на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричною пульсацією, на точності відтворення ритмічних груп, ритмічного малюнку, мелодичних рухів по хроматичних звуках, П₇, ланок діатонічних і хроматичних секвенцій у мелодичній лінії,
ІДЕНТИФІКУЄ їх під час **ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ;**

<p><i>варіювання:</i></p> <p><i>використанням вивчених ладів та їх видів,</i></p> <p><i>ускладненням ритмічного малюнку,</i></p> <p><i>мелодичним рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів;</i></p> <p><i>вивченими видами неакордових діатонічних та хроматичних звуків.</i></p> <p><i>секвенційним розвитком, секвенцією в мелодії по тональностях першого ступеня споріднення.</i></p> <p><i>Типи і види мелодій, властиві бароко, класицизму, романтизму: ознайомлення.</i></p> <p>Хроматизм: ладова альтерація (закріплення).</p> <p>МОДУЛЯЦІЯ: закріплення.</p> <p>Перехід за допомогою тритону, що будується на IV-VII ступенях нової тональності.</p> <p>БАГАТОГОЛОССЯ.</p> <p><i>Вивчені види: повторення.</i></p> <p>Акордові послідовності з септакордами II ступеня.</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим</p>	<p>ГЕНЕРУЄ <u>для співу вголос та про себе:</u> метричну пульсацію, модель синкопованого ритму, вивчених ритмічних груп, інтонацію послідовності по хроматизмах, стрибків по звуках II₇, ступінь, інтервал, нову тональність як інтонаційну модель кроку секвенції, інтервал як модель відстані між голосами у двоголоссі, акорді;</p> <p>КОНТРОЛЮЄ власні відчуття метричної пульсації, звичайного та особливого ритмічного поділу, точність виконання вивчених ритмічних груп з використанням тріолей, залігованих нот, синкоп, чистоти інтонування при співі хроматизмів, ланок секвенції, септакордів II ступеня;</p> <p>ПРОСТУКУЄ синкопований ритм, вивчені ритмічні групи та фігури, рахуючи вголос і про себе у розмірах ⁹/₈, ¹²/₈, ритмічне <i>ostinato</i>, один та/або два голоси ритмічного двоголосся в різних темпах, метр та ритм одночасно;</p> <p>ІНТОНУЄ <u>вголос та про себе</u> вивчені гами, лади, їх види, тетраорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи з допоміжними, прохідними та взятими стрибком хроматичними звуками, інтервали з оберненнями та розв'язанням, обернення D₇, основні види малого і зменшеного VII₇, II₇, зменшених та збільшених ⁵/₃, акордові послідовності з використанням вивчених ритмічних груп, на основі ритмічного <i>ostinato</i>, діатонічну, транспонуючу та хроматичну секвенції з диригуванням у вивчених розмірах;</p> <p>СОЛЬФЕДЖУЄ <u>3 НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях, диригуючи в розмірах ⁹/₈, ¹²/₈ із застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматичних звуків, ладово альтерованих ступенів, рухом по оберненнях D₇, основних видах VII₇, II₇, тризвуків VII і II ступеня, натуральних і гармонічних тризвуків III і VI ступенів;</p> <p>ВИКОНУЄ один з голосів у двоголоссі з вивченими видами співвідношення голосів, гетерофонією, одну з партій триголосся (одночасний спів та методом нашарування голосів), тимчасового чотириголосся у зворотах з оберненнями D₇, основними видами VII₇ та II₇, вивченими ритмічними групами, синкопованим ритмом;</p> <p>ВІДТВОРЮЄ один звук ⁵/₃ та/або його обернення, обернення D₇, основний вид VII₇, II₇ та їх розв'язання голосом, а інші на фортепіано;</p> <p>СПІВАЄ з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ на слух метр, розмір, тріоль, види синкоп, вивчені ритмічні групи, ступеневі, інтервальні (не більше 4 інтервалів), акордові послідовності (основні функційні звороти, звороти з оберненнями D₇, малим і зменшеним VII₇, гармонічними тризвуками III та VI</p>
---	--

чотириголоссям.

АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ.

Функційні звороти:

$T - S^6_4 - T$;

$D_7: D_7 - T, D^5_3 - D_7 - T, D^5_3$ (розгорнутий) —
 $D_7 - T, K^6_4 - D_7 - T$: закріплення;

$D^6_5: D^6_5 - T, D_6 - D^6_5 - T, VII^5_3 - D^6_5 - T$:
закріплення;

$D^4_3: D^4_3 - T, D^6_4 - D^4_3 - T$: закріплення;

$D_2: D_2 - T_6, D^5_3 - D_2 - T_6, S^5_3 - D_2 - T_6$:
закріплення;

$VII^5_3: VII^5_3 - T, VII^5_3 - D_7 - T, S_6 - VII^5_3 - T$:
закріплення;

$II^5_3 - T_6^H$: закріплення;

$III^5_3 - T_6$;

$VI^5_3 - T^6_4$;

м. VII₇ - T: закріплення;

зм. VII₇ - T закріплення;

м. VII₇ - D⁶₅ - T закріплення;

зм. VII₇ - D⁶₅ - T закріплення;

II₇ - T₆ (з подвоєною квінтою);

II^r₇ - T₆ (з подвоєною квінтою);

II₇ - D⁴₃ - T;

II^r₇ - D⁴₃ - T.

Каденції:

половинна $S_6 - K^6_4 - D^5_3$;

заклучна $S_6 - K^6_4 - D_7 - T^5_3$.

Діатонічні секвенції:

$D_7 - T$;

$D^6_5 - T$;

$D^4_3 - T$;

ступеня з розв'язаннями, малим мінорним та малим зменшеним II₇) у гармонічному та мелодичному викладі, види і типи мелодичного розвитку, стильові ознаки мелодії, фактури у конструктивних та художніх зразках;

РОЗВИВАЄ відчуття *функційності* на основі гармонічних зворотів, *метроритмічної пульсації* вивчених розмірів, *тонального мислення* на основі хроматичної секвенції, модуляційних зразків, відчуття стилю за ознаками мелодії, фактури;

ВПІЗНАЄ фрагмент, в якому присутні вивчені розміри, ритмічні групи, лади, хроматизми, рух по звуках зменшених, збільшених ⁵₃, обернень D₇, септакордів VII і II ступенів, секвенцію, модуляцію, тип багатоголосся, стильові ознаки в мелодичній лінії та/або супроводі в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);

ФІКСУЄ почуті лади, хроматичну гаму, інтервали, акорди, хроматизми, мелодичні рухи по вивчених інтервалах та акордах, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, позначень, таблиць, схем тощо;

ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.

ДИКТАНТ:

ПОВТОРЮЄ СПИВОМ з назвою нот почутий мелодичний фрагмент (не більше 3 тактів) у вивчених розмірах, з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половинну або заклучну каденцію, доповнення, 1-2-і ланки секвенції;

ВИЗНАЧАЄ в одноголосному періоді вивчених видів регістр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку кожного речення, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт (якщо є), кількість тривалостей в ньому, ритмічну групу в затакті, тріоль, синкопу, заліговані ноти, паузи, мотиви, фрази, речення, точне, змінене повторення, контраст, секвенцію, ритмічне варіювання, хроматизм, мелодичні рухи по звуках вивчених інтервалів та акордів;

ПОМІЧАЄ почуті в диктанті вивчені ритмічні групи, рух по хроматичних звуках, звуках вивчених септакордів;

ЗАПИСУЄ *одноголосний диктант* у формі квадратного періоду за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань, *ритмічний диктант* (не більше 6 т.) за 8 програвань, *двоголосний диктант* на основі вивчених співвідношень голосів (не більше 2 т.) за 8 програвань*;

ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу, ритмічну групу, інтервальний та/або акордовий

$D_2 - T_6$;
 $VII^5_3 - T$;
 $II^5_3 - T_6^{\#}$;
 м. VII₇ – Т;
 зм. VII₇ – Т;
 м. VII₇ – D⁶₅ – Т;
 зм. VII₇ – D⁶₅ – Т;
 II₇ – T₆ (з подвоєною квінтою);
 II₇^r – T₆ (з подвоєною квінтою);
 II₇ – D⁴₃ – Т;
 II₇^r – D⁴₃ – Т.

ФАКТУРА: жанрово-стильові види.

ТРАНСПОЗИЦІЯ: закріплення вивчених видів.

ФОРМА.

КАДЕНЦІЯ: каденція модулюючого періоду.

К⁶₄ та D⁵₃ та/або D₇ та його розв'язка як ознака нової тональності.

ПЕРІОД З ДОПОВНЕННЯМ: загальне поняття.

Принципи будови.

Схема (Т – S⁶₄ – Т).

Доповнення за допомогою плагального звороту після заключної каденції.

Тональності до семи знаків включно при ключі.

зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом;
ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, *ЗНАХОДИТЬ* в ньому вивчені ритмічні групи, види хроматичних звуків, рух по звуках вивчених інтервалів, акордів, секвенцію, половинну та заключну каденцію;
СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, *АНАЛІЗУЄ* помилки в ньому (якщо є).

ІМПРОВІЗАЦІЯ:

МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію вокального типу зміною темпу, метра, розміру, ладів, їх видів, збагаченням мелізмами, хроматизмами, мелодичним рухом по звуках обернень D₇, побічних септакордів, тризвуків, хроматичною секвенцією, ритмічним варіюванням відповідно до стилістичних ознак бароко (використання значної кількості мелізмів, рівномірна ритміка, загальні форми руху, класицизму (квадратність, чіткий поділ на фрази, рух по звуках акордів, нерівномірність ритму), романтизму (широкі інтервали, хроматизми, використання рубато в розгорнутих прикрасах шопенівського типу);

ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого (верхнього або нижнього) голосу з вивченими мелодичними співвідношеннями голосів до заданої мелодії у вивчених ладах, з використанням мелізмів, хроматизмів, руху по звуках вивчених інтервалів, акордів, секвенцій, ритмічне *ostinato* на основі вивчених ритмічних груп (у межах речення);

ТВОРИТЬ за наданою цифровою фактуру акомпанементу на основі вивчених фактурних викладів відповідно стилю, гармонізацію гами вивченими видами тризвуків, септакордів;

ПІДБИРАЄ в межах речення: ритмічний супровід з використанням вивчених ритмічних груп та ритмів, інший голос, басову лінію як D та/або T органний пункт з ритмічним *ostinato* на основі вивчених ритмічних груп, з використанням рухів по звуках вивчених тризвуків, септакордів до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих фактурних моделях відповідно обраному стилю;

ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту лади, види мажору і мінору, однойменні, паралельні тональності, типи мелодії, мелізми, хроматизми, вивчені розміри, ритмічні малюнки, інтервали, акорди та гармонічні звороти, вид фігурації, секвенції;

СУПРОВОДЖУЄ попередньо створеним *ритмічним* та/або *гармонічним АКОМПАМЕНТОМ* спів / гру іншого учня / учениці;

СТВОРЮЄ контрастний до заданого зразка за типом мелодії фрагмент мелодичної лінії (не більше 4 тактів) з використанням вивчених ритмічних груп, руху по звуках вивчених акордів;

<p>Види мажору і мінору.</p> <p>Поділ на тетракорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>VII^5_3, II^5_3 з розв'язанням.</p> <p>$Зб.^5_3$ з розв'язанням.</p> <p>D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>м.VII_7 та зм.VII_7 з 2 видами розв'язання.</p> <p>м.II_7 та II_7^r з 2 видами розв'язання.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 в заключній каденції.</p> <p>Діатонічні лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p>	<p><i>ДОПИСУЄ</i> відсутні такти, знаки альтерації, другий голос, заключне речення із закінченням на T, початок мелодії, мелодію по звуках обернень D_7, побічних септакордів і тризвуків з розв'язанням як ланки секвенції, басову лінію з використанням руху по звуках вивчених акордів до заданої мелодії (у межах речення), хроматичної секвенції по тональностях першого ступеня споріднення, мелодію до заданого ритму; <i>ГАРМОНІЗУЄ</i> ступені гами вивчених тональностей вивченими акордами та їх оберненнями, септакордами на ступенях гами, нескладну конструктивну мелодію в простому розмірі відповідними акордами T, S, D, D_7 та його обернень, $зм^5_3$ (не більше 1 функції в такті) на основі 2-3 акордових звуків у мелодичній лінії;</p> <p><i>ЗАПОВНЮЄ</i> акордовими звуками простір між крайніми голосами;</p> <p><i>КОМПОНУЄ</i> фрагмент мелодичної лінії (не більше фрази) з використанням вивчених ритмічних груп з рухом по вивчених акордах та їх розв'язаннях;</p> <p><i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою ладів, відхилень*, модуляції через тритон нової тональності першого ступеня споріднення*, зворотів з оберненнями D_7, побічних септакордів, тризвуків та їх розв'язань, вивченими ритмічними групами, зміни розмірів, основного поділу тривалостей на тріолі, ритмічних малюнків, хроматичних звуків, варіюванням, контрастом, діатонічною, хроматичною секвенцією, секвенцією на заданий інтервал (не більше 2-3 ланок), вивченими видами супроводу, елементами форми періоду, перерваною каденцією*, доповненням*;</p> <p><i>КОНСТРУЮЄ</i> стильово визначений фрагмент за допомогою вивчених ладів, ритмів, фактурних моделей супроводу;</p> <p><i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті / письмі з використанням вивчених ладів, видів мажору та мінору, хроматичних звуків, руху по звуках вивчених акордів, секвенцій, видів розвитку мелодії, вивчених ритмічних малюнків, ЗДІЙСНЮЄ її гармонізацію.</p>
<p>МОДУЛЬ 19.</p>	<p>15 год.</p>
<p>19.1</p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p>

<p>КВІНТОВЕ КОЛО ТОНАЛЬНОСТЕЙ: повторення.</p> <p>порядок розміщення дієзів та бемолів при ключі;</p> <p>способи розміщення тональностей у напрямку збільшення дієзів при русі вгору на квінту та бемолів при русі вниз на квінту;</p> <p>квінтове коло мажорних та мінорних тональностей;</p> <p>три пари енгармонічно рівних мажорних та мінорних тональностей.</p> <p>ДВІЧІ ГАРМОНІЧНІ МАЖОР ТА МІНОР:</p> <p>Побудова ладу з двома зб.2 у звукоряді.</p> <p>Двічі гармонічний мажор як вид, в якому понижуються II і VI ступені.</p> <p>Двічі гармонічний мінор як вид, в якому підвищуються IV та VII ступені.</p> <p>ШТУЧНІ ЛАДИ: загальне поняття.</p> <p>Збільшений лад, що утворений з цілих тонів у звукоряді і має 6 ступенів.</p> <p>Зменшений лад, що утворений з послідовності тон-півтон у звукоряді і має 8 ступенів.</p> <p>ТОНАЛЬНОСТІ ПЕРШОГО СТУПЕНЯ СПОРІДНЕННЯ: повторення.</p> <p>ХРОМАТИЧНА ГАМА: повторення.</p>	<p>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ та РОЗУМІЄ необхідність вивчення складних ладових структур, системи класифікації тональностей, інтервалів, акордів, складних акордових побудов (нонакорд), замінного тону сексти у D для здобуття розуміння ладового багатства музики, її фонічної та функційної природи, чистоти інтонування, розвитку музичного слуху та пам'яті, покращення навиків читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту;</p> <p>ПЛАНУЄ власну діяльність на заняттях сольфеджіо для досягнення мети під час самостійної роботи, розподіляючи її на етапи, використовує алгоритм відповідний конкретній формі роботи, добираючи відповідні методи і прийоми;</p> <p>ПРЕЗЕНТУЄ та ВИКОРИСТОВУЄ, ВДОСКОНАЛЮЄ здобуті знання про явища двічі гармонічних ладів як посилення функційних тяжінь у межах однієї тональності, штучних ладів як ладової різноманітності, квінтове коло тональностей, систематизацію інтервалів, акордів, наонакорд, D⁶ на уроках спеціальності, музичної літератури, імпровізації та інших мистецьких дисциплінах, КРИТИЧНО ОЦІНЮЄ власні навики і рівень знань, НАВОДИТЬ відповідні приклади з власного виконавського репертуару, ПЕРЕНОСИТЬ здобуті знання і опановані навики в домашню та іншу позакласну роботу творчого характеру.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ, ПОЯСНЮЄ і ФОРМУЛЮЄ визначення що таке двічі гармонічний мажор як мажор, в якому понижуються II та VI ступені, двічі гармонічний мінор як мінор, в якому підвищуються IV та VII ступені, штучний лад як композиторський винахід, цілотнова гама як лад, відстань між ступенями якого має постійну величину тону, гама тон-півтон – почергове використання тону і півтону в гамі ладу, квінтове коло тональностей як система охоплення тональностями дванадцятиступеневого звукоряду, розміщення тональностей на відстані квінти при збільшенні дієзів у висхідному напрямку, бемолів – у низхідному, тональності зі 7 знаками при ключі; вивчені інтервали, їх класифікацію за тоновою та ступеневою величинами, фонізмом, ладовою стійкістю, діатонічні, хроматичні, енгармонічною рівністю, акорди за кількістю звуків, інтервальною будовою, системами позначень, обернення, за функційністю в ладу, видами розв'язань, наонакорд, його позначення, будова, D⁵₃⁶ як замінним ступенем квінти акорду; СИСТЕМАТИЗУЄ тональності за кількістю знаків, лади за тоновою будовою, походженням; інтервали, акорди;</p> <p>УСВІДОМЛЮЄ двічі гармонічний вид гама як ускладнення мажорного та мінорного ладів, у результаті якого утворюється гама з двома зб.2, штучні лади як винайдені композиторами;</p>
--	---

<p>Вивчені тональності:</p> <p>Види (натуральний, гармонічний, двічі гармонічний, мелодичний). Поділ на тетраорди. Стійкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3. Побічні 5_3 з розв'язанням. D_7 з оберненнями та розв'язанням в онічні акорди. м.VII₇ та зм.VII₇ з 2 видами розв'язання. м.II₇ та зм.II₇ з 2 видами розв'язання. Основні функційні звороти. D_7 в заключній каденції. Вивчені лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p> <p>19.2</p> <p>ІНТЕРВАЛИ: повторення.</p> <p>ІНТЕРВАЛ: види інтервалів за ступеневою та тоновою величиною.</p> <p>Прості: вузькі, широкі. Складені.</p> <p>Ступенева та тонова величина.</p>	<p>квінтове коло як спосіб осягнення тональностями повного звукоряду; нонакорд як акорд терцієвої будови з п'яти звуків, секстовий звук у домінанті як заміну квінти; СТРУКТУРУЄ вивчені лади за походженням, тональності за кількістю знаків і розміщенням у квінтовому колі, інтервали за ступеневою і тоною величиною, фонізмом, акорди та їх обернення за інтервальною будовою, функційною приналежністю; З'ЯСОВУЄ подібність та відмінності в побудові гармонічного та двічі гармонічного мажору і мінору, цілотнової гами та гами тон-півтон, розміщенні дієзних і бемольних тональностей відносно тональностей без знаків, між D^5_3 та D^6; ЗАНОСИТЬ в таблицю вивчені лади, тональності на засадах квінтового кола, ступені, що змінюються у двічі гармонічних ладах, інтервали, акорди, нонакорд; ХАРАКТЕРИЗУЄ двічі гармонічні мажор і мінор як лади з двома зб.2, цілотнову гаму як гаму з 6 ступенів, розміщених на відстані тону, гаму тон-півтон як гаму, в якій постійно чергуються тона та півтон у висхідному чи низхідному напрямках; нонакорд як акорд з 5 звуків, розміщених по терціях, D^6 як тризвук з заміненим квінтовым звуком; ВИЯВЛЯЄ через порівняння і аналогії до опанованого матеріалу нові якості музичного втілення певних образів та емоцій з власного життєвого та мистецького досвіду; БУДУЄ на письмі і усно, інтонує, грає від звука: вивчені лади, тональності, інтервали, акорди, нонакорд; у вивчених тональностях: звукоряди гам вивчених тональностей, ладів від різних ступенів, вивчені інтервали, тональності першого ступеня споріднення до заданої мажорної та/або мінорної тональності, тризвуки, септакорди; ПОРІВНЮЄ написання мажорної та мінорної хроматичної гами паралельних, однойменних тональностей, утворення дієзних і бемольних тональностей та знаходить розбіжності; інтервали за фонізмом, ступеневою та тоною величиною, енгармонічною рівністю, за розв'язанням; тризвуки, септакорди та нонакорд за кількістю звуків, ПРОВОДИТЬ аналогії та ЗНАХОДИТЬ відмінності між ступеневою і тоною величиною у штучних ладах, видами інтервалів, акордів терцієвої будови.</p> <p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p> <p>ВИЗНАЧАЄ розмір, величину затакту (якщо є), тональності зразка для сольфеджування за початковою і кінцевою T, вид мажору та/або мінору, лад, стрибки на вивчені інтервали; рух по звуках вивчених акордів, останній звук половинної та/або заключної каденції; ГЕНЕРУЄ ІНТОНАЦІЮ для співу <u>вголос</u> та <u>про себе</u> безпосередньо перед хроматизмом, стрибком на вивчені інтервали, їх розв'язання, рухом по звуках вивчених акордів; ФІКСУЄ УВАГУ на чистоті інтонування під час виконання хроматизмів, ладів, відхилення,</p>
---	--

<p>Гармонічний та мелодичний виклад. Запис, скорочене позначення. Класифікація за фонізмом.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу: стійкі – нестійкі, характерні інтервали.</p> <p>Енгармонізм інтервалів: повторення. Послідовності інтервалів на ступенях ладу.</p> <p>Вивчені тональності:</p> <p>Види (натуральний, гармонічний, двічі гармонічний, мелодичний). Поділ на тетраборди. Стойкі і нестійкі, ввідні ступені. Головні та побічні ступені. Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання. Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням. Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3. Побічні 5_3 з розв'язанням. D₇ з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди. м.VII₇ та зм.VII₇ з 2 видами розв'язання. м.II₇ та зм.II₇ з 2 видами розв'язання. Основні функційні звороти. D₇ в заключній каденції. Вивчені лади від звука (тоніки вивчених</p>	<p>модуляції; вивчених інтервалів та акордів, <u>ІДЕНТИФІКУЄ</u> їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНИХ ЗРАЗКІВ</u>; <u>ПРОСТУКУЄ</u> вивчені ритми, рахуючи волос і про себе; <u>ІНТОНУЄ</u> <u>вголос</u> та <u>про себе</u> у висхідному та низхідному напрямку від звука: вивчені лади, тональності, від будь-якого стійкого ступеня ладу, вивчені інтервали та їх обернення, розв'язання, енгармонічно рівні інтервали, тризвуки та їх обернення, D₇ та його обернення з розв'язаннями, 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання, зб5_3 з розв'язанням; у вивчених тональностях: гами, тетраборди, вивчені види мажору та мінору, ступені та їх послідовності на основі тяжінь, з ладовою альтерацією, мелодичні рухи з хроматизмами, з розв'язанням: вивчені збільшені та зменшені інтервали, головні 5_3 та їх обернення, побічні 5_3, 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання, D₇ з оберненнями та розв'язанням; <u>СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</u> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях; тактуючи у вивчених розмірах із застосуванням вивчених ладів, видів мажору та мінору, ладо-мелодичних зворотів з хроматизмами, стрибків у межах збільшених та зменшених інтервалів, ходів по звуках головних та побічних 5_3, 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання та обернень D₇. <u>ВИКОНУЄ</u> один з голосів під час двоголосного співу вивчених інтервалів з розв'язанням, інтервальної послідовності, одну з партій три-/чотириголосся в акордовій послідовності з оберненнями D₇, 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання методом нашарування, співає гаму канонем; <u>СПІВВІДНОСИТЬ</u> інтонаційно власний голос з звучанням інших; <u>ВІДТВОРЮЄ</u> один звук вивченого збільшеного та/або зменшеного інтервалу та його розв'язання голосом а інший на фортепіано, один звук головних та побічних 5_3, 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання та обернень D₇ з розв'язаннями голосом, а два/три інші на фортепіано; <u>СПІВАЄ</u> з власним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><u>ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ</u> попередньо засвоєне: види мажору і мінору, лади, хроматичну гаму; вивчені інтервали та тризвуки; 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання, D₇ та його обернення з розв'язанням в гармонічному та мелодичному звучанні, функційних зворотах, наакорд; <u>АСОЦІЮЄ, УСТАНОВЛЮЄ</u> зв'язок вивчених видів мажору й мінору, модальних ладів,</p>
---	---

<p>тональностей).</p> <p>19.3</p> <p>КЛАСИФІКАЦІЯ СПІВЗВУЧ ЗА КІЛЬКІСТЮ ЗВУКІВ:</p> <p>тризвук – повторення; септакорд – повторення;</p> <p>нонакорд – визначення, будова, види позначень.</p> <p>ФУНКЦІЙНЕ ЗНАЧЕННЯ ТРИЗВУКІВ НА СТУПЕНЯХ ЛАДУ: повторення.</p> <p>ДОМІНАНТА з СЕКСТОЮ: ознайомлення.</p> <p>Види септакордів: повторення.</p> <p>ФУНКЦІЙНЕ ЗНАЧЕННЯ СЕПТАКОРДІВ НА СТУПЕНЯХ ЛАДУ:</p> <p>D₇ та VII₇ як різновиди поглиблення автентичної функції в ладу.</p> <p>II₇ як ускладнення плагальної функції ладу.</p> <p>Акордові послідовності.</p> <p>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям (D₇ і його обернення, два види VII₇ та II₇ з 2 видами розв'язань).</p> <p>Побудова тризвуків та септакордів на кожному</p>	<p>штучних ладів з відповідним ладовим забарвленням, хроматичну гаму з півтоновим рухом, інтервалів, акордів з відповідним стрибком, рухом у відомих та/або попередньо засвоєних мелодіях конструктивних і художніх зразків;</p> <p><i>РОЗВИВАЄ</i> відчуття фонізму хроматичної гами, вивчених ладів, інтервалів, тризвуків, вивчених видів септакордів, нанакорду в художніх творах та/або конструктивних зразках;</p> <p><i>ВПІЗНАЄ НА СЛУХ</i> фрагмент, в якому яскраво виявляється забарвлення цілотнової гами, гами тон-півтон, вивчених ладів та їх видів; задана ступенева або інтервальна послідовність, рух по звуках засвоєних акордів у конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з опанованих творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу);</p> <p><i>ФІКСУЄ</i> почуті хроматичну гаму, цілотнову гаму, гаму тон-півтон, лади, їх види, інтервали, акорди, мелодичні рухи з хроматизмами, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, таблиць, схем тощо;</p> <p><i>ПОРІВНЮЄ</i> графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почуте речення, з рухом по звуках хроматизмів, вивчених інтервалів, тризвуків, обернень D₇, 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання у вивчених тональностях;</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному періоді різної будови регістр, октаву, лад та його вид, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, кількість долей та/або тривалостей в затакті (якщо є), особливості ритмічного та мелодичного малюнку (хроматизми, стрибки на збільшені і зменшені інтервали та їх розв'язання, рух по звуках вивчених ⁵₃, 2 види септакордів VII та II ступеня з 2 способами розв'язання, D₇ та його обернень);</p> <p><i>ПОМІЧАЄ</i> почуті в диктанті хроматизми, стрибки на вивчені інтервали, рух по звуках вивчених акордів;</p> <p><i>ЗАПИСУЄ</i> диктант за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань;</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> одноголосний фрагмент (не більше 4 тактів) у вивчених тональностях, ладах, видах мажору і мінору, з хроматизмами, стрибками на вивчені інтервали або рухом по звуках вивчених акордів після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p><i>ПЕРЕВІРЯЄ</i> якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, ЗНАХОДИТЬ в ньому ладовий нахил, вид мажору або мінору, хроматизми, вивчені інтервали, акорди, половинну та заключну каденції;</p>
---	---

<p>ступені гами: повторення.</p> <p>ФУНКЦІЙНІ ЗВОРОТИ З ВИВЧЕНИМИ СЕПТАКОРДАМИ: повторення.</p> <p>D₇ ТА ЙОГО ОБЕРНЕННЯ: повторення.</p> <p>VII₇, зм.VII₇: повторення.</p> <p>Два види II₇: повторення.</p> <p>Вивчені тональності:</p> <p>Види (натуральний, гармонічний, двічі гармонічний, мелодичний).</p> <p>Поділ на тетраорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні ⁵₃ з оберненнями та розв'язанням в обернення T⁵₃.</p> <p>Побічні ⁵₃ з розв'язанням;</p> <p>D₇ з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>м.VII₇ та зм.VII₇ з 2 видами розв'язання.</p> <p>м.II₇ та зм.II₇ з 2 розв'язання.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D₇ в заключній каденції.</p> <p>Вивчені лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p>	<p>СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є), РОБИТЬ припущення щодо способу їх подолання.</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію хроматизмами, внутріладовою альтерацією, зміною видів мажору, мінору, використанням вивчених ладів, цілотнової гами, гами тон-півтон, оспівуванням Т ввідними ступенями тональностей першого ступеня споріднення; вивченими інтервалами та акордами;</p> <p>ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого голосу до заданої мелодії з використанням хроматизмів, штучних ладів, вивчених видів співвідношення голосів, секвенції, руху по звуках вивчених акордів, зворотів у межах речення;</p> <p>ТВОРИТЬ на основі заданої цифровки вивчені види фактури в акомпанементі;</p> <p>ПІДБИРАЄ в межах речення: другий голос на основі вивчених видів голосоведення, басову лінію з використанням хроматизмів, руху по звуках вивчених акордів, до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих ритмічних групах, фактурних моделях;</p> <p>ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту види мажору і мінору, лади, хроматичну гаму, вивчені інтервали, акорди та гармонічні звороти;</p> <p>СУПРОВОДЖУЄ АКОМПАНеМЕНТОМ спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p>ПЛАНУЄ власну творчу роботу, ОБИРАЄ необхідні засоби і СТВОРЮЄ фрагмент мелодичної лінії з використанням вивчених хроматизмів, руху по ступенях вивчених ладів та їх видів, стрибків на вивчені інтервали, руху по звуках вивчених акордів, секвенції;</p> <p>КОНСТРУЮЄ стилістично визначений фрагмент за допомогою хроматичної гами*, цілотнової гами, гами тон-півтон, вивчених видів мажору, мінору, ладів, інтервалів у мелодичних рухах, акордів у фактурних моделях супроводу;</p> <p>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно з ладовим забарвленням, хроматичною гамою, штучними ладами, неакордовими звуками, вивченими інтервалами, акордами (нонакорд*);</p> <p>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ мелодичну лінію (у межах речення) голосом, на інструменті, на письмі з використанням вивчених ладів, видів мажору та/або мінору, хроматизмів, неакордових звуків, руху по вивчених інтервалах, акордах;</p> <p>ОБГРУНТОВУЄ використання у власних композиціях тих чи інших елементів, засобів музичної мови.</p>
--	---

МОДУЛЬ 20.	13.5 год.
<p>20.1</p> <p>МЕТР.</p> <p><i>Мішаний розмір</i>⁵₄:</p> <p>схема диригування;</p> <p>засади групування.</p> <p><i>Змінні розміри</i>: ознайомлення.</p> <p>ЗАТАКТ.</p> <p><i>Ритмічні групи в затакті вивчених розмірів.</i></p> <p>РИТМ.</p> <p><i>Вивчені ритмічні групи</i>: повторення.</p> <p>СИНКОПА: повторення.</p> <p><i>Різні види синкоп у вивчених розмірах.</i></p> <p>Вивчені тональності:</p> <p>Види (натуральний, гармонічний, двічі гармонічний, мелодичний).</p> <p>Поділ на тетраборди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p>	<p>МОТИВАЦІЯ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ МЕТУ, УСВІДОМЛЮЄ</i> та <i>РОЗУМІЄ</i> необхідність вивчення мішаних (⁵₄) та змінних розмірів, музичного правопису, жанрово-стильових ознак мелодії, її способів розвитку, секвенцій, діатонічної секвенції як акордової послідовності, жанрово-стильових ознак фактури, форми періоду різних типів для розвитку відчуття метра, ритму, фактури, музичної логіки та пам'яті, покращення навичок читання з аркуша, імпровізації, гармонізації мелодії та власного композиторського хисту;</p> <p><i>ПРЕЗЕНТУЄ</i> та <i>ЗАСТОСОВУЄ</i> здобуті знання про музичне мовлення, композицію та поняття нотопису на заняттях зі спеціальності, музичної літератури та інших мистецьких навчальних дисциплін.</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ:</p> <p><i>НАЗИВАЄ, ЗНАЄ, РОЗУМІЄ І ПОЯСНЮЄ</i> що таке мішаний розмір, долею якого є чвертна тривалість, а кількість долей у такті передбачає нерівномірність чергування сильної та відносно сильної долей (розмір ⁵₄), змінний розмір, в якому чергуються такти з різною кількістю долей, вивчені знаки нотопису, скорочень нотного письма, позначень тональностей, ладів, інтервалів, двох систем позначень акордів, агогіки, темпу та характеру виконання, діатонічна, хроматична та секвенція на заданий інтервал у мелодичній лінії, типи мелодій за жанровими та стильовими ознаками, принципами побудови, розвитку, діатонічна акордова секвенція як спосіб розвитку акордової побудови, види багатоголосся, жанрово-стильові види фактури, типи періодів за будовою, тональним розвитком;</p> <p><i>СИСТЕМАТИЗУЄ</i> вивчені метри за кількістю долей та простих тактів у мішаних та змінних розмірах, схемами диригування, системи позначень звуків, їх альтерацій, акордів, мелодію, фактуру за стильовими ознаками, секвенції: діатонічні – однотональні, хроматичні – за зміною знаків, відхилення, модуляції, період за формою, тональним планом (однотональний, з відхиленням* чи модулюючий);</p> <p><i>УСВІДОМЛЮЄ</i> розмір ⁵₄ та змінні розміри як ускладнення попередньо вивчених, знаки нотопису, скорочення нотного письма, цифрову та літерну системи позначень акордів як спрощену форму їх запису, знаки позначення штрихів, темпу та характеру виконання як додатковий засіб розкриття образного змісту музичного твору, види багатоголосся як способи творення музичної тканини, форму, розвиток, будову та ритмічний малюнок як стилістичні та жанрові ознаки мелодії, музичний склад, співвідношення голосів, діапазон як жанрово-стильові ознаки фактури, секвенції як спосіб збагачення мелодії;</p>

<p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p> <p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>Побічні 5_3 з розв'язанням.</p> <p>D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>м.VII₇ та зм.VII₇ з 2 видами розв'язання.</p> <p>м.II₇ та зм.II₇ з 2 видами розв'язання.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 в заключній каденції.</p> <p>Вивчені лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p>	<p><i>З'ЯСОВУЄ</i> різницю між видами розмірів, ладів, їх видів, тональностей, інтервалів, акордів; традиційною цифровою та літерною системою позначень акордів, між діатонічною, хроматичною та транспонуючою на заданий інтервал мелодичною секвенцією, однотональною мелодією, мелодією з відхиленням та модулюючою, стильовими видами мелодії, фактури, вивченими типами періодів;</p> <p><i>ЗАНОСИТЬ У ТАБЛИЦЮ, СХЕМУ</i> вивчені розміри та можливі ритмічні групи у відповідні до заданих розміром такти, позначення штрихів, темпів, характеру виконання;</p> <p><i>ВИЯВЛЯЄ</i> через порівняння і аналогії різницю між вивченими видами розмірів, секвенцій, жанрово-стильовими ознаками мелодій, фактур;</p> <p><i>ОПИСУЄ</i> розмір 5_4 як мішаний розмір, в якому поєднується в одному такті дводольність та тридольність, змінні розміри як нерівномірну метричну пульсацію на основі змінної кількості долей в такті, діатонічну акордову секвенцію як спосіб музичного розвитку в межах однієї тональності, мелодії та типи фактури за жанрово-стильовою приналежністю;</p> <p><i>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ</i> вивчені розміри, кількість тактів, затакт (якщо є), різні види ритмічних малюнків мелодії, елементи нотопису, ключові знаки вивчених тональностей, акорди за допомогою літерних та літерно-цифрових позначень, ланки діатонічних хроматичних та транспонуючих на заданий інтервал секвенцій* у мелодичних послідовностях, діатонічну акордову секвенцію, транспонований зразок, вивчені типи періоду (схематично);</p> <p><i>БУДУЄ</i> на письмі і усно, <i>ІНТОНУЄ, ГРАЄ, ПРОПЛЕСКУЄ, КОМПОНУЄ</i> вивчені гами, тетраорди, ступеневі, інтервальні, акордові послідовності, діатонічну, хроматичну та транспонууючу на заданий інтервал секвенцію, акордову послідовність в діатонічній секвенції, мелодичних зразках у вивчених тональностях;</p> <p><i>ТРАНСПОНУЄ</i> письмово, усно, користуючись вивченими способами транспозиції;</p> <p><i>ГРУПУЄ</i> ритмічні малюнки з використанням вивчених ритмічних груп, тріолей, різних видів синкоп у вивчених розмірах, із затактом (якщо є), <i>ЗАМІНЮЄ <u>рівномірний, пунктирний ритм на синкопований</u></i> відповідними тривалостями, паузами, залігованими нотами, <i>ВИПРАВЛЯЄ</i> помилки в групуванні;</p> <p><i>РОЗДІЛЯЄ</i> вивчені типи періоду на мотиви, фрази, речення, <i>ВИДІЛЯЄ</i> ланки секвенції і акорди в кожній ланці, рух по ступенях вивчених ладів, хроматизмах, інтервалах, акордах, ступені початку і закінчення кожного речення, половинну та заключну каденції.</p>
<p>20.2</p> <p>НОТОПИС.</p> <p>Основні правила нотопису: повторення.</p> <p>Знаки скорочення нотного письма: повторення.</p> <p>Позначення темпу, характеру, штрихів та мелізмів: повторення.</p> <p><i>Системи позначення акордів:</i> повторення.</p>	<p>СОЛЬФЕДЖУВАННЯ:</p>

<p>МЕЛОДІЯ.</p> <p><i>Засади та види мелодичного розвитку: повторення.</i></p> <p><i>Точне повторення;</i></p> <p><i>Змінене повторення:</i></p> <p><i>варіювання;</i></p> <p><i>секвенція.</i></p> <p><i>Контраст.</i></p> <p><i>Типи і види мелодій за жанровими та стильовими ознаками: повторення.</i></p> <p><i>Хроматизм: ладова альтерація (повторення).</i></p> <p>МОДУЛЯЦІЯ: повторення.</p> <p>БАГАТОГОЛОССЯ.</p> <p><i>Вивчені види: повторення.</i></p> <p><i>Акордові послідовності.</i></p> <p><i>Триголосний спів акордів з частковим чотириголоссям.</i></p> <p><i>Діатонічна акордова секвенція:</i></p> <p><i>T – D₆ – T;</i></p> <p><i>T – S⁶₄ – T.</i></p> <p>АКОРДОВІ ПОСЛІДОВНОСТІ:</p> <p><i>Функційні звороти:</i></p>	<p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> розмір, кількість долей і тривалостей у затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T (половинною та заключною каденцією в модулюючих мелодіях*), особливості ритмічного малюнку, вид секвенції за її кроком, точне, змінене повторення, контраст, мотив, фразу, речення, ступінь, з якого починається і на якому завершується кожне речення періоду;</p> <p><i>ФІКСУЄ УВАГУ</i> на диханні та його силі, співвідносячи їх з метричною пульсацією, на точності відтворення ритмічних груп, ритмічного малюнку, мелодичних рухів, ланок секвенцій, <u>ІДЕНТИФІКУЄ</u> їх під час <u>ВИКОНАННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ, КОНСТРУКТИВНИХ ТА ХУДОЖНІХ ЗРАЗКІВ:</u></p> <p><i>ГЕНЕРУЄ</i> для співу вголос та про себе: метричну пульсацію, ритмічну модель, інтонацію мелодичної послідовності, інтервал як модель відстані між голосами у двоголоссі, акорді;</p> <p><i>КОНТРОЛЮЄ</i> власні відчуття метричної пульсації, звичайного та особливого ритмічного поділу, точність виконання вивчених ритмічних груп, чистоти інтонування піл час співу хроматизмів, ланок секвенцій, септакордів;</p> <p><i>ПРОСТУКУЄ</i> вивчені ритмічні групи та фігури, рахуючи вголос і про себе у розмірі ⁵/₄ та змінних розмірах, ритмічне <i>ostinato</i>, один та/або два голоси ритмічного двоголосся в різних темпах, метр та ритм одночасно;</p> <p><i>ІНТОНУЄ</i> вголос та про себе вивчені гами, лади, їх види від різних ступенів, тетракорди, ступеневі послідовності, інтонаційні вправи з хроматизмами, вивчені інтервали з оберненнями та розв'язанням, обернення D₇, основні види малого і зменшеного VII₇, II₇, зм.⁵/₃ та зб.⁵/₃, акордові послідовності з використанням вивчених ритмічних груп, на основі ритмічного <i>ostinato</i>, діатонічну, транспонуючу та хроматичну секвенції з диригуванням у вивчених розмірах, діатонічну акордову секвенцію;</p> <p><i>СОЛЬФЕДЖУЄ З НОТ, НАПАМ'ЯТЬ І З АРКУША</i> конструктивні і художні зразки у вивчених тональностях, диригуючи у розмірі ⁵/₄ та змінних розмірах із застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматичних звуків, ладово альтерованих ступенів, рухом по оберненнях D₇, основних видах VII₇, II₇, тризвуків VII і II ступеня, натуральних і гармонічних тризвуків III і VI ступенів;</p> <p><i>ВИКОНУЄ</i> один з голосів у двоголоссі з вивченими видами співвідношення голосів, одну з партій триголосся (одночасний спів та методом нашарування голосів) у діатонічній акордовій секвенції, тимчасового чотириголосся в зворотах з оберненнями D₇, основними видами VII₇ та II₇, вивченими ритмічними групами, синкопованим ритмом;</p> <p><i>ВІДТВОРЮЄ</i> один звук ⁵/₃ та/або його обернення, обернення D₇, основний вид VII₇, II₇ та їх розв'язання голосом, а інші на фортепіано;</p>
---	--

<p> $T - S^6_4 - T$; $D_7: D_7 - T, D^5_3 - D_7 - T, D^5_3$ (розгорнутий) – $D_7 - T, K^6_4 - D_7 - T$: закріплення; $D^6_5: D^6_5 - T, D_6 - D^6_5 - T, VII^5_3 - D^6_5 - T$: закріплення; $D^4_3: D^4_3 - T, D^6_4 - D^4_3 - T$: закріплення; $D_2: D_2 - T_6, D^5_3 - D_2 - T_6, S^5_3 - D_2 - T_6$: закріплення; $VII^5_3: VII^5_3 - T, VII^5_3 - D_7 - T, S_6 - VII^5_3 - T$: закріплення; $IF^5_3 - T$: закріплення; $III^5_3^2 - t_6$; $VI^5_3^2 - T^6_4$; м. VII₇ – T: закріплення; зм. VII₇ – T закріплення; м. VII₇ – D⁶₅ – T закріплення; зм. VII₇ – D⁶₅ – T закріплення; II₇ – T₆ (з подвоєною квінтою); II^r₇ – T₆ (з подвоєною квінтою); II₇ – D⁴₃ – T; II^r₇ – D⁴₃ – T. </p> <p>Каденції:</p> <p> половинна $S_6 - K^6_4 - D^5_3$; заключна $S_6 - K^6_4 - D_7 - T^5_3$. </p> <p>Діатонічні секвенції:</p> <p> $D_7 - T$; $D^6_5 - T$; $D^4_3 - T$; $D_2 - T_6$; $VII^5_3 - T$; $IF^5_3 - T_6^{\#}$; м. VII₇ – T; </p>	<p>СПИВАЄ з власним гармонічним та/або ритмічним супроводом.</p> <p>СЛУХОВИЙ АНАЛІЗ:</p> <p><i>ВИЗНАЧАЄ</i> на слух метр, розмір, вивчені ритмічні групи, ступеневі, інтервальні (не більше чотирьох інтервалів), акордові послідовності в гармонічному та мелодичному викладі, види і типи мелодичного розвитку, жанрові та стильові ознаки мелодії, фактури в конструктивних та художніх зразках; <i>РОЗВИВАЄ</i> відчуття <i>функційності</i> на основі гармонічних зворотів, <i>метроритмічної пульсації</i> вивчених розмірів, <i>тонального мислення</i> на основі секвенцій, модуляційних зразків, <i>відчуття стилю та жанру</i> за ознаками мелодії, фактури; <i>ВПІЗНАЄ</i> фрагмент, в якому присутні вивчені розміри, ритмічні групи, лади, хроматизми, рух по вивчених інтервалах, акордах, секвенція, модуляція, тип багатоголосся, жанрово-стильові ознаки в мелодичній лінії та/або супроводі в конструктивних прикладах, вивчених зразках для сольфеджування, уривках з вивчених творів на музичній літературі (авторських, українського фольклору та/або народів світу); <i>ФІКСУЄ</i> почуті лади, хроматичну гаму, інтервали, акорди, хроматизми, мелодичні рухи по вивчених інтервалах та акордах, ритмічні групи, інтервальні, акордові послідовності за допомогою нотопису, позначень, таблиць, схем тощо; ПОРІВНЮЄ графічно зафіксоване з звуковим та/або музичним втіленням.</p> <p>ДИКТАНТ:</p> <p><i>ПОВТОРЮЄ СПІВОМ</i> з назвою нот почутий мелодичний фрагмент (не більше 4 тактів) у вивчених розмірах, з вивченими ритмічними групами та їх поєднанням, половинну або заключну каденцію, доповнення, одну-дві ланки секвенції; <i>ВИЗНАЧАЄ</i> в одноголосному періоді вивчених видів регістр, октаву, лад та його вид, ступінь початкового і кінцевого звуку кожного речення, тональність, ключові знаки, розмір, кількість тактів, затакт (якщо є), кількість тривалостей в ньому, ритмічну групу в затакті, тріоль, синкопу, заліговані ноти, паузи, мотиви, фрази, речення, точне, змінене повторення, контраст, секвенцію, варіювання, хроматизм, мелодичні рухи по звуках вивчених інтервалів та акордів; <i>ПОМІЧАЄ</i> почуті в диктанті вивчені ритмічні групи, рух по хроматичних звуках, вивчених інтервалів, акордів та їх розв'язань; <i>ЗАПИСУЄ</i> <i>одноголосний диктант</i> у формі квадратного періоду за 10 програвань, 4 такти у формі речення – за 6 програвань, <i>ритмічний диктант</i> (не більше 6 т.) за 8 програвань,</p>
---	--

<p>зм. VII₇ – Т; м. VII₇ – D⁶₅ – Т; зм. VII₇ – D⁶₅ – Т; II₇ – T₆ (з подвоєною квінтою); II₇^r – T₆ (з подвоєною квінтою); II₇ – D⁴₃ – Т; II₇^r – D⁴₃ – Т.</p> <p>ФАКТУРА: жанрово-стильові види.</p> <p>ТРАНСПОЗИЦІЯ: закріплення вивчених видів.</p> <p>ФОРМА.</p> <p>ВИВЧЕНІ ТИПИ ПЕРІОДУ: повторення. Елементи та принципи будови.</p> <p>Вивчені тональності:</p> <p>Види (натуральний, гармонічний, двічі гармонічний, мелодичний).</p> <p>Поділ на тетраорди.</p> <p>Стійкі і нестійкі, ввідні ступені.</p> <p>Головні та побічні ступені.</p> <p>Інтервали на ступенях ладу, їх обернення та розв'язання.</p> <p>Дві пари тритонів та характерні інтервали в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з розв'язанням.</p>	<p><u>двоголосний диктант на основі вивчених співвідношень голосів (не більше 2 т.) за 8 програвань*</u>;</p> <p>ГРАФІЧНО ФІКСУЄ одноголосну фразу, ритмічну групу, інтервальний та/або акордовий зворот після короткого зорового контакту з нотним текстом;</p> <p>ПЕРЕВІРЯЄ якість знайомого звукового матеріалу самодиктантом, ЗНАХОДИТЬ в ньому вивчені ритмічні групи, види хроматичних звуків, рух по звуках вивчених інтервалів, акордів, секвенцію, половинну та заключну каденцію;</p> <p>СПІВВІДНОСИТЬ самодиктант з нотним зразком, АНАЛІЗУЄ помилки в ньому (якщо є).</p> <p>ІМПРОВІЗАЦІЯ:</p> <p>МОДЕЛЮЄ мелодичну лінію вокального типу зміною темпу, метра, розміру, ладів, їх видів, збагаченням мелізмами, хроматизмами, мелодичним рухом по звуках обернень D₇, побічних септакордів, тризвуків, вивченими видами секвенції, варіюванням відповідно жанрово-стилістичним ознакам;</p> <p>ДОЛУЧАЄ власний ритмічний голос до мелодичного і навпаки, фрагмент другого (верхнього або нижнього) голосу з вивченими мелодичними співвідношеннями голосів до заданої мелодії у вивчених ладах, з використанням мелізмів, хроматизмів, руху по звуках вивчених інтервалів, акордів, секвенцій, ритмічне <i>ostinato</i> на основі вивчених ритмічних груп (у межах речення);</p> <p>ТВОРИТЬ за заданою цифровою фактуру акомпанементу на основі вивчених фактурних викладів відповідно стилю та жанру, гармонізацію гами вивченими видами тризвуків, септакордів, діатонічної акордової секвенції;</p> <p>ПІДБИРАЄ в межах речення: ритмічний супровід з використанням вивчених ритмічних груп та ритмів, інший голос, басову лінію до заданої, вивченої або власно створеної мелодії в опанованих фактурних моделях відповідно обраному жанру, стилю;</p> <p>ВЖИВАЄ відповідні до образного змісту форму, темп, метр, розмір, агогіку, характер виконання, лад, вид мажору і мінору, однойменні, паралельні тональності, типи мелодії, мелізми, хроматизми, ритмічні малюнки, інтервали, акорди та гармонічні звороти, вид фігурації, секвенції;</p> <p>СУПРОВОДЖУЄ попередньо створеним <i>ритмічним</i> та/або <i>гармонічним АКОМПАНеМЕНТОМ</i> спів / гру іншого учня / учениці;</p> <p>ДОПИСУЄ відсутні такти, знаки альтерації, другий голос, заключне речення із закінченням на Т, початок мелодії, мелодію по звуках обернень D₇, побічних септакордів і тризвуків з розв'язанням як ланки секвенції, басову лінію з використанням руху по звуках вивчених</p>
--	--

<p>Головні 5_3 з оберненнями та розв'язанням в обернення T^5_3.</p> <p>Побічні 5_3 з розв'язанням.</p> <p>D_7 з оберненнями та розв'язанням в тонічні акорди.</p> <p>м.VII₇ та зм.VII₇ з 2 видами розв'язання.</p> <p>м.II₇ та зм.II₇ з 2 видами розв'язання.</p> <p>Основні функційні звороти.</p> <p>D_7 в заключній каденції.</p> <p>Вивчені лади від звука (тоніки вивчених тональностей).</p>	<p>акордів до заданої мелодії (у межах речення), один з вивчених видів мелодичної секвенції, мелодію до заданого ритму;</p> <p><i>ГАРМОНІЗУЄ</i> ступені гами вивчених тональностей вивченими акордами та їх оберненнями, септакордами на ступенях гами, нескладну конструктивну мелодію в простому розмірі відповідними акордами T, S, D, D_7 та його обернень, побічних тризвуків (не більше 1 функції в такті) на основі 2-3 акордових звуків у мелодичній лінії, діатонічної акордової секвенції;</p> <p><i>ЗАПОВНЮЄ</i> акордовими звуками простір між верхнім та басовим голосами;</p> <p><i>ЕКСПЕРИМЕНТУЄ</i> з матеріалом запропонованої мелодії на інструменті, голосом, графічно за допомогою ладів, відхилень*, модуляції, зворотів з оберненнями D_7, побічних септакордів, тризвуків та їх розв'язань, вивченими ритмічними групами, зміни розмірів, основного поділу тривалостей на тріолі, ритмічних малюнків, хроматичних звуків, варіюванням, контрастом, діатонічною, хроматичною секвенцією, секвенцією на заданий інтервал (не більше 2-3 ланок), вивченими видами супроводу, елементами форми періоду, типами періоду*;</p> <p><i>КОНСТРУЮЄ</i> стильово та жанрово визначений фрагмент за допомогою вивчених ладів, ритмів, фактурних моделей супроводу;</p> <p><i>САМОСТІЙНО СТВОРЮЄ</i> мелодичну лінію голосом, на інструменті / письмі, ЗДІЙСНЮЄ її гармонізацію.</p>
<p>Всього годин у навчальному році</p>	<p>52,5</p>

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ПІДСУМКОВОГО ІСПИТУ НА КІНЕЦЬ П'ЯТОГО РОКУ НАВЧАННЯ

I. ГРАФІЧНО ВІДТВОРЮЄ та ВИКОНУЄ:

1. ДИКТАНТ.

Вимоги до диктанту:

- період з 8 тактів;
- одноголосний;
- однотональний;
- тональності до чотирьох знаків включно (5 знаків*);

- розмір 3_4 , 4_4 або 6_8 *;
- ознаки одного з двох видів мажору або трьох видів мінору;
- альтерація нестійких ступенів;
- ритмічні групи з пунктирним, синкопованим ритмом, тріоллю;
- стрибки на широкі інтервали;
- рух по звуках вивчених септакордів, обернень D₇.

I рівень: записує за 10 програвань впродовж 30 хвилин;

II рівень: записує за 10 програвань впродовж 30 хвилин, транспонує в іншу тональність, ключ, на заданий інтервал (на вибір викладача);

III рівень: записує за 10 програвань впродовж 30 хвилин, дописує другий голос на засадах паралельного голосоведення з частковим контрастним.

2. ВИРІШУЄ письмово завдання тесту – впродовж 30 хвилин.

Вимоги до письмової роботи:

- форма тесту запитань з варіантами відповідей, з яких одна – правильна;
- питання формувати у трьохрівневу структуру:
 - достатній – 6 питань;
 - високий – 12 питань;
 - для майбутніх абітурієнтів теоретичних відділів музичних коледжів – 18 питань.

Перелік визначень для запитань тесту поділений на шість груп, кожна з яких повинна бути представлена в тесті:

1. Музичний звук та його властивості.
2. Літерна та складова системи нотації.
3. Енгармонізм звуків, інтервалів, тональностей.
4. Альтерація і її знаки.
5. Ключі в нотації (соль, фа, до*).
6. Транспозиція. Її види.

7. Лад. Тональність. Гама. Назви та властивості ступенів ладу.
8. Мажорний та мінорний лади і їх види.
9. Діатонічні семиступеневі лади*. Пентатоніка*. Лади української музики*.
- 10.Квінтове коло тональностей.
- 11.Паралельні і однойменні тональності.
- 12.Хроматизм. Хроматична гама.
- 13.Такт. Затакт. Синкопа.
- 14.Ритм. Метр. Розмір.
- 15.Темп. Динаміка. Агогіка.
- 16.Основний та особливий види ритмічного поділу. Тривалості і паузи.
- 17.Види розмірів.
- 18.Інтервал та його характеристика.
- 19.Інтервал. Ступенева та тонова величина. Гармонічний і мелодичний виклад.
- 20.Консонуючі та дисонуючі інтервали.
- 21.Обернення інтервалів.
- 22.Характерні інтервали.
- 23.Тритони в натуральних і гармонічних ладах.
- 24.Співзвуччя. Акорд. Види акордів за кількістю звуків.
- 25.Тризвук та його види.
- 26.Обернення тризвуків їх ступенева та інтервальна будова.
- 27.Тризвуки на ступенях мажору та мінору.
- 28.Зменшені та збільшені тризвуки. Їх будова та розв'язання.
- 29.Септакорд та його види.
- 30.D₇ та його обернення.
- 31.Септакорди VII та II ступеня: види, будова, два способи розв'язання.
- 32.Мелодія і її будова.
- 33.Способи мелодичного розвитку: точне і змінене повторення, секвенція, контраст.

34.Каденція. Види каденцій.

35.Елементи форми періоду.

36.Види періоду за його тональним планом: однотональний, модулючий, з відхиленням.

II. СОЛЬФЕДЖУЄ:

1. ВІДТВОРЮЄ ГОЛОСОМ заданий для конструктивного інтонування матеріал:

I рівень:

висхідна гама одного з трьох видів мажору або мінору в тональностях до чотирьох знаків включно;
від звука вгору прості інтервали, в тональності до трьох знаків – тритон з розв'язанням;
в тональності до трьох знаків включно - T^5_3 , t^5_3 або одне з його обернень;
 D_7 або одне з його обернень з розв'язанням;
плагальний або автентичний зворот;

II рівень:

висхідна або низхідна гама одного з трьох видів мажору або мінору в тональностях до семи знаків включно;
від звука вгору і вниз прості широкі інтервали, вгору – тритон з розв'язанням, в тональності до п'яти знаків включно заданий інтервал на відповідних ступенях ладу, характерний інтервал з розв'язанням;
у тональності до п'яти знаків включно інтонувати основний вид зб. 5_3 чи зм. 5_3 з розв'язанням, від звука в. 5_3 або м. 5_3 або одне з їх обернень;
від звука інтонувати D_7 або одне з його обернень з розв'язанням, в тональності до п'яти знаків включно один з видів VII_7 або II_7 з розв'язанням;
у тональності до п'яти знаків каденцію;

III рівень:

гама одного з діатонічних семиступеневих ладів, пентатоніки, українських в обох напрямках;
від звука вгору і вниз прості широкі інтервали, складений інтервал, тритон з розв'язанням, вгору – характерний

інтервал з розв'язанням, в тональності до семи знаків включно характерний інтервал з оберненням і розв'язанням;
в тональності до семи знаків включно інтонувати один з головних тризвуків та/або його обернення з розв'язанням, зб.⁵₃ чи зм.⁵₃ від звука з розв'язанням в тональності;
від звука D₇ або одне з його обернень вниз з розв'язанням, один з видів VII₇ або II₇ вгору з розв'язанням, в тональностях до семи знаків включно кадансовий зворот з використанням обернень D₇;
в тональності до семи знаків включно акордову послідовність.

2. ЧИТАЄ З АРКУША художні зразки:

Загальні вимоги:

- у вивчених тональностях, диригуючи у розмірах 2_4 , 3_4 , 3_8 , 4_4 з застосуванням вивчених ритмічних груп, засвоєних ладо-мелодичних інтонацій, хроматизмів, рухом по звуках вивчених інтервалів, акордів оберненнях D₇, основних видах VII₇ і II₇, натуральних і гармонічних тризвуків III і VI ступенів;
- у зразку для читання з аркуша визначає розмір, кількість долей і тривалостей в затакті (якщо є), тональність зразка для сольфеджування за кінцевою T, синкопи у вивчених розмірах, вид секвенції за її кроком, точне повторення, змінене повторення, контраст, мотив, фразу, речення, період*, ступінь, з якого починається і на якому завершується кожне речення періоду, вивчені інтервали, акорди за рухом по їх звуках;

I рівень: тональності до трьох знаків при ключі включно, ритмічні групи з пунктирним ритмом, внутрітактовою синкопою, з використанням видів мажору та мінору, рухом по звуках широких інтервалів, тритонів, головних тризвуків та їх обернень, D₇;

II рівень: тональності до п'яти знаків включно, з використанням трьох видів мажору й мінору, ритмічні групи з пунктирним ритмом, синкопами, тріолями, паузами, з рухом по ладово альтерованих ступенях, по звуках тритонів та характерних інтервалів, зменшених тризвуків, D₇ та його обернень, основного виду VII₇;

III рівень: тональності до семи знаків включно, видами мажору й мінору, ритмічні групи: тривалість з двома крапками, заліговані тривалості, паузи, пунктирний та синкопований ритм, з використанням хроматизмів, рухом по звуках вивчених інтервалів, тризвуків, септакордів та їх обернень.

3. ВИЗНАЧАЄ НА СЛУХ:

I рівень: гама одного з трьох видів мажору або мінору; простий широкий інтервал, тритон з розв'язанням; $v.^5_3$, $m.^5_3$ або одне з його обернень; D_7 або одне з його обернень з розв'язанням;

II рівень: гама одного з трьох видів мажору або мінору або українського ладу; простий широкий інтервал з оберненням, тритон або характерний інтервал з розв'язанням; $v.^5_3$ або $m.^5_3$ та одне з їх обернень, основний вид зб. 5_3 чи зм. 5_3 з розв'язанням; D_7 або одне з його обернень з розв'язанням, один з ввідних септакордів з розв'язанням;

III рівень: гама одного з діатонічних семиступеневих ладів, пентатоніки, штучних ладів; простий широкий інтервал, складений інтервал, характерний інтервал з оберненням і розв'язанням; $v.^5_3$, $m.^5_3$ та їх обернення, зм.53 або зб.53 основного виду з розв'язанням; D_7 та одне з його обернень з/або без розв'язання, один з видів VII_7 або II_7 з двома видами розв'язання.

III. ДЕМОНСТРУЄ попередньо підготовлене завдання з творчою складовою, оформлене письмово:

Одне з п'яти запропонованих завдань та їх варіантів на вибір учня виконується перед іспитом.

1. Дописати друге речення:

- 1) повторної будови;
- 2) неповторної будови;
- 3) повторної будови з секвенційним розвитком;
- 4) неповторної будови з відхиленням.

2. Зробити моделювання заданої мелодії:

метроритмічне:

- 1) зміною розміру;
- 2) зміною рівномірного ритму пунктирним або синкопованим;
- 3) використанням метроритмічних ознак певного жанру та/або стильових ознак

ладо-мелодичне:

- 1) зміною ладу;
- 2) вивченими ладомелодичних зворотів, руху по звуках вивчених інтервалів, акордів;
- 3) секвенціями, діатонічними, хроматичними допоміжними та прохідними звуками, орнаментикою.

3. Дописати інший голос до заданої мелодії:

- 1) на основі паралельного голосоведення;
 - 2) з використанням елементів контрастного голосоведення;
 - 3) з використанням елементів вивчених типів співвідношення голосів.
4. Дописати акомпанемент до заданої мелодії:
- 1) на основі органного пункту (Т та D органного пунктів та їх відповідного розміщення);
 - 2) з використанням вивчених акордів (не менше одного в такті) у акордовому або розкладеному вигляді;
 - 3) жанрово та/або стильово визначений акомпанемент за допомогою вивчених ладів, ритмів, акордів, фактурних моделей супроводу.
5. Створити власну мелодію (з супроводом):
- 1) мелодичну лінію в межах восьми тактів, формі періоду повторної будови за допомогою видів мажору та мінору, ладо-мелодичних зворотів, руху по звуках вивчених інтервалів, головних тризвуків та їх обернень, вивчених ритмічних груп (рівномірного та пунктирного ритмів), діатонічною секвенцією в супроводі;
 - 2) мелодичну лінію з супроводом у межах 8 – 16 тактів, вивчених форм періоду, за допомогою ладів і їх видів, стрибків на вивчені інтервали, руху по звуках зворотів з вивчених акордів та їх обернень, вивчених ритмічних груп, хроматичних звуків, секвенції (не більше двох-трьох ланок), варіювання, контрасту, видів супроводу;
 - 3) жанрово та/або стильово визначену мелодію із супроводом або інструментальну п'єсу в межах періоду вивчених видів з використанням відповідних образному змісту ладів, видів мажору і мінору, однойменних, паралельних тональностей, типів мелодії, мелізмів, хроматизмів, вивчених розмірів, ритмічних малюнків, інтервалів, акордів та гармонічних зворотів, видів фігурації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аерова Ф. І. *Практичні поради з методики викладання сольфеджіо*. Київ : Музична Україна, 1974. 78 с.
2. *Актуальні питання викладання музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін*: матеріали VI Міжнародної наук.-метод. конф., 20 лют. 2021 р. / ред.-упор. О. Письменна. Львів : ЛНМА імені М. В. Лисенка, 2021. 188 с.
3. Антків М., Антків Ю. *Хорове сольфеджіо*. Львів : СП БАК, 1997. 127 с.
4. Антропова Т. Болеслав Яворський та Київська консерваторія : культуротворчий, просвітницький та естетико-виховний аспекти. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: історія в особистостях*. Вип. 86. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2013. С. 22–41.
5. Антропова Т. Науково-теоретичні розробки Б. Яворського з питань реформування музичної освіти в Україні. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Культурологічні проблеми української музики (Наукові дискурси пам'яті академіка І. Ф. Ляшенка)*. Вип. 16. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2002. С. 187–194.
6. Афанасьєв Ю. Л., Джура О. Ф. Професійна підготовка музиканта : уроки Болеслава Яворського : монографія. Київ : ДАКККіМ, 2009. 128 с.
7. Афоніна О. *Сольфеджіо 5 клас*: навч. посіб. Київ : Мелосвіт, 2008. 64 с.
8. Афоніна О. *Сольфеджіо 6 клас*: навч. посіб. Київ : Мелосвіт, 2010. 60 с.
9. Афоніна О. *Сольфеджіо 7–8 клас*: навч. посіб. Київ : Мелосвіт, 2012. 88 с.
10. Барська З. М. *Гармонічне сольфеджіо на основі української музики*: хрестоматія. Ч. 1. Одноголосся. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. 80 с.
11. Володарець Т. М. Застосування народнопісенного матеріалу в курсі сольфеджіо. *Формування творчої особистості в інформаційному просторі сучасної культури : матеріали II наук.-практ. конф. викладачів ССМЗ*. Харків : «СОНАТ», 2007. С. 157–159.
12. Гусар Дз. *Видинівський феномен Василя Куфлюка*. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. 148 с.
13. *Диктанти на матеріалі музики Миколи Лисенка*. Авр.-укл. Д. Романець. Вінниця : Нова Книга, 2016. 76 с.
14. Єпімахова О. *Сольфеджіо на основі української народної пісні*. Київ : ДМЦНЗКіМУ, 2014. 64 с.
15. Жалдак М. П., Портова Л. В., Проваторова В. О. Музична грамота та практичне музикування : типова навчальна програма елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗМО, 2019. 65 с.
16. Завісько В. М. Значення музично-теоретичних дисциплін у формуванні музиканта професіонала. *Формування творчої особистості в інформаційному просторі сучасної культури : матеріали II наук.-практ. конф. викладачів ССМЗ*. Харків : «СОНАТ», 2007. С. 121–122.

17. Калашник М. П. Роль музичного диктанту у розвитку музичного слуху. *Формування творчої особистості в інформаційному просторі сучасної культури : матеріали II наук.-практ. конф. викладачів ССМЗ*. Харків : «СОНАТ», 2007. С. 154–157.
18. Колесса Ф. *Шкільний Співаник. З педагогічної спадщини композитора. Вид 2-е*. Київ : Музична Україна, 1993. 223 с.
19. Леонтович М. *Сольфеджіо : Початковий курс на 1 і 2 голоси*. Київ : Міністерство Народньої Освіти. Музичний відділ, 1918. 52 с.
20. Леонтович М. *Практичний курс навчання співу у середніх школах України : (з педагогічної спадщини композитора) / упоряд. Л. О. Іванова*. Київ : Музична Україна, 1989. 134 с. : нот.
21. Леонтович М. *Спогади. Листи. Матеріали*. Київ : Музична Україна, 1982. С. 168–178.
22. Леонтєва С. П. Богданова Л. Д. Розвиток навиків запису музичного диктанту. *Формування творчої особистості в інформаційному просторі сучасної культури : матеріали II наук.-практ. конф. викладачів ССМЗ*. Харків : «СОНАТ», 2007. С. 159–163.
23. Людкевич С. Критичні замітки в справі науки сольфеджіо й музичного диктанту в музичних школах. *Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи : у 2 т*. Львів : видавництво М. Коць, 2000. Т. 2. С. 269–274.
24. Людкевич С. Розклад матеріалу науки сольфеджіо. *Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи : у 2 т*. Львів : видавництво М. Коць, 2000. Т. 2. С. 281–283
25. Людкевич С. *Матеріяли для науки сольфеджа і хорового співу. I курс : Тактова ритміка. Діятоніка Dur-i moll*. Львів : накладом Музичного Тов. ім. М. Лисенка (літографія), 1930: А. Ритміка. Ритмічне читання нот. Б. Інтонанція. 47 с.
26. Людкевич С. *Матеріяли до науки сольфеджо і хорового співу. I курс : Тактова ритміка. Діятоніка Dur-moll*. Краків–Львів : Українське видавництво, 1942. 63 с.
27. Людкевич С. *Матеріяли до науки сольфеджа і хорового співу. Мінорні і мажорні звукоряди. Модуляційні схеми. Альтеровані інтервали. I-II курс*. Львів, 1930. 27 с.
28. Мацько М. С. *Збірник диктантів: для учнів 5–8 класів мистецьких шкіл*. Чернівці, 2020.
29. *Музично-педагогічні системи та концепції ХХ століття : підручник / упоряд. С. О. Салдан та ін.; за заг. канд. пед. наук, проф. Е. З. Тайнелъ*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 328 с.
30. Овчарук О. В. Розвиток музично-педагогічної думки в Україні на початку ХХ століття (1905-1920 рр.) : автереф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2001. 20 с.
31. Олійник С. В. До проблеми оптимізації викладання сольфеджіо : аспект історичної генези. *Музикотерапія та арт-терапія у просторі сучасної мистецької освіти: інноваційні технології : зб. матеріалів I Всеукраїнської наук.-практ конф.*

Київ, 2020. С. 22–28.

32. Павленко Т. *Сольфеджіо на основі українських народних пісень*. Київ : Музична Україна, 2017. 112 с.
33. Павлюченко С. *Курс сольфеджіо и музыкальной грамоты*. Москва : Музыка, 1954. 63 с.
34. Писаревський А. *Сольфеджіо для музичних шкіл в двох частинах. Одноголосся та багатоголосся*. Київ : Музична Україна, 1963. 349 с.
35. Подвала В. *Створюймо музику! 1-2 класи* : вправи для розвитку творчих навичок в учнів дитячих музичних шкіл, музичних студій та шкіл мистецтв. Київ : Музична Україна, 1990. 64 с.
36. Подвала В. *Створюймо музику! 3-4 класи*: вправи для розвитку творчих навичок в учнів дитячих музичних шкіл, музичних студій та шкіл мистецтв. Київ : Музична Україна, 1990. 125 с.
37. Пшемінська Л. Синтез мистецтв у музично-педагогічній діяльності Миколи Леонтовича. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми й перспективи*. Вип. 5. Київ–Львів–Бережани–Гомель, 2019. С. 139–143.
38. Романішина Т. (Антропова). Концепція музично-естетичного виховання Б. Л. Яворського (київський період діяльності). *Київське музикознавство*. Вип. 5. Київ, 2000. С. 130–139.
39. Смаглій Г. А. *Сольфеджіо*. Підручник у 6 ч. Харків : Ранок, 2013. Ч. IV. 112 с.
40. Смаглій Г. А. *Сольфеджіо*. Підручник у 6 ч. Харків : Ранок, 2013. Ч. V. 112 с.
41. Смаглій Г. А. *Сольфеджіо*. Підручник у 6 ч. Харків : Ранок, 2013. Ч. VI. 112 с.
42. *Сольфеджіо : програма для музичної школи, музичного відділення початкового мистецького навчального закладу (школа естетичного виховання) / уклад. Г. А. Смаглій та ін.* Київ : ДМЦНЗКіМУ, 2012. 128 с.
43. Стадницька Л. М., Татаурова Л. І. *Сольфеджіо*. 8 клас : навч. посіб. для початкової мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2019. 60 с.
44. Стеценко К. Українська пісня в народній школі : Доклад на з'їзді учителів народніх шкіл Ямпільського повіту на Поділлю 25-IV-1917 р. Вінниця, 1917. С. 3. URL: <http://www.elib.nlu.org.ua> (дата звернення: 14.02.2021).
45. Стеценко К. Г. Українська пісня в народній школі. Кирило Стеценко. *Спогади. Листи. Матеріали*. Київ : Музична Україна, 1981. С. 300–304.
46. Стеценко К. *Шкільний співанник*. Пісні на один голос : Додаток до «Початкового курсу навчання дітей нотного співу» : методико-дидактичні замітки. Київ : Т-во «Вернигора», 1918. Ч. 1. 19 с.
47. Стеценко К. *Шкільний співанник* : зб пісень в легкій розкладці для шкільних хорів [без супр.] : М. Лисенка, О. Кошиця, М. Леонтовича, Й. [Я.] Степового і К. Стеценка. Київ–Ляйпціг : Українська Накладня [склад видання], [1920–1923]. 46 с.

48. Татаурова Л. І. *Сольфеджіо*. 5 клас: навч. посіб. для початкової мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2019. 60 с.
49. Татаурова Л. І. *Сольфеджіо*. 6 клас: навч. посіб. для початкової мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2019. 60 с.
50. Татаурова Л. І. *Сольфеджіо*. 7 клас: навч. посіб. для початкової мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2019. 60 с.
51. Тихий С. Концептуальні основи етнографічного сольфеджіо Філарета Колесси. *Родина Колессів – спадкоємність науково-мистецьких традицій (з нагоди 140-річчя від дня народження академіка Філарета Колесси)* : зб. наук. праць та матеріалів. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2013. С. 616–624.
52. Флис В., Якуб'як Я. *Сольфеджіо для 5 класу* : підручник ДМШ. Київ : Музична Україна, 1983. 105 с.
53. Флис В., Якуб'як Я. *Сольфеджіо для 6 класу* : підручник ДМШ. Київ : Музична Україна, 1982. 78 с.
54. Флис В., Якуб'як Я. *Сольфеджіо для 7 класу* : підручник ДМШ. Київ : Музична Україна, 1982. 119 с.
55. Ходоровська І. М. *Збірник диктантів з сольфеджіо на матеріалі українського фольклору та музики українських композиторів* : мультимедійний посібник. Київ, 2014. 47 с.
56. Цалай-Якименко О. С., Михайлюк Я. Музична грамота в моделях – музична грамота для всіх : Вивчаймо ладотональності за системою «Модус» : пристрій-буклет для наочного навчання в кольорових моделях. Київ, Львів–Нью-Йорк, 1998.
57. Цибульник З. Розвиток музичного слуху на сольфеджіо в контексті міжпредметних зв'язків. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 43. Т. 3, 2021. С. 57–65. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/43_2021/part_3/11.pdf (дата звернення: 14.02.2021).
58. Чембержі М. Науково-педагогічні засади організації мистецької освіти (З досвіду Київської дитячої Академії мистецтв). *Мистецькі обрії'98*. Київ, 1999. С. 219–231.
59. Шульгіна В. Д. *Українська музична педагогіка* : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ДАКККіМ, 2008. 263 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1–3	<ul style="list-style-type: none"> – виявляє епізодичне зацікавлення до навчання, частково розуміє потребу у здобутті знань, важливості навчання; – має несформульоване ціннісне ставлення до музичних явищ, слабо відтворює особисті емоційно-образні враження від сприйняття музики, не наводить приклади музичних явищ із власного досвіду; – виконує навчальні завдання з допомогою викладача, демонструє виконання фрагментів завдань, не виявляє бажання оцінювати результати своєї навчальної діяльності; – має низький рівень музично-теоретичних знань, майже не володіє спеціальною музичною термінологією, епізодично та з помилками застосовує їх у практичній (голосом, на фортепіано, графічно) та власній творчій діяльності; – з помилками відтворює інтонаційні, конструктивні та художні музичні зразки сольно, ансамблево, гуртом; – має слабкий слуховий контроль, бачить у нотному тексті обмежену кількість елементів музичної мови, допускається значних та суттєвих помилок під час аналізу структури мелодії, будови музичної форми; – за допомогою викладача відтворює усно та письмово різні види диктанту зі суттєвими та значними помилками; – транспонує музичні зразки неправильно; – нелогічно змінює музичний матеріал, частину мелодії, не може долучити інший голос до неї, супровід до мелодії та навпаки, з допомогою викладача демонструє початковий рівень імпровізації.
II. Середній	4–6	<ul style="list-style-type: none"> – виявляє часткове зацікавлення до навчання, розуміє потребу в здобуванні знань, важливість навчання; – має ціннісне ставлення до музичних явищ, але має труднощі у формулюванні, нечітко відтворює особисті емоційно-образні враження від сприйняття музики, не вміє навести приклади музичних явищ з власного досвіду;

		<ul style="list-style-type: none"> – самостійно або з допомогою викладача виконує навчальні завдання, демонструє виконання нескладних завдань, прагне оцінювати результати своєї навчальної діяльності; – має посередній рівень музично-теоретичних знань, частково володіє спеціальною музичною термінологією, допускається помилок при застосовуванні їх у практичній (голосом, на фортепіано, графічно) та власній творчій діяльності; – самостійно але невпевнено та з помилками відтворює інтонаційні, конструктивні та художні музичні зразки сольо, ансамблево, гуртом; – припускається значних помилок під час визначення на слух та в нотному тексті елементів музичної мови, під час аналізу структури мелодії, у будові музичної форми (орієнтовно, від половини до 1/3 правильних відповідей); – відтворює усно та письмово різні види диктанту (орієнтовно, від половини до 1/3 правильних відповідей); – транспонує музичні зразки з незначними помилками; – змінює музичний матеріал, долучає частину мелодії, інший голос до неї, супровід до мелодії та навпаки за точними вказівками і за допомогою викладача, володіє імпровізацією на елементарному рівні.
III. Достатній	7–9	<ul style="list-style-type: none"> – виявляє зацікавлення до навчання, має потребу у вдосконаленні власних знань, усвідомлює важливість навчання для власної практичної діяльності; – формулює ціннісне ставлення до музичних явищ, відтворює особисті емоційно-образні враження від сприйняття музики, наводить незначну кількість прикладів музичних явищ із власного досвіду; – самостійно або з незначною допомогою викладача виконує навчальні завдання, розподіляє власну роботу на етапи, демонструє технологічно правильне виконання завдань, об'єктивно оцінює результати своєї навчальної діяльності; – володіє музично-теоретичними знаннями, оперує спеціальною музичною термінологією на достатньому рівні, застосовує їх у практичній (голосом, на фортепіано, графічно) та власній творчій діяльності; – самостійно і точно відтворює інтонаційні, конструктивні та художні музичні зразки сольо, ансамблево, гуртом; – визначає на слух та в нотному текст, елементи музичної мови, аналізує структуру мелодії, будову музичної форми (орієнтовно, 2/3); – відтворює усно та письмово різні види диктанту (орієнтовно, 2/3 побудови);

		<ul style="list-style-type: none"> – правильно транспонує музичні зразки; – моделює музичний матеріал, долучає частину мелодії, інший голос до неї, супровід до мелодії та навпаки, виявляючи помітний прогрес власного композиційного хисту, технологічно володіє різними способами імпровізації.
IV. Високий	10–12	<ul style="list-style-type: none"> – виявляє стійке зацікавлення до навчання, має потребу у вдосконаленні власних знань, усвідомлює важливість навчання для власної практичної діяльності; – формулює та обґрунтовує ціннісне ставлення до музичних явищ, художньо відтворює особисті емоційно-образні враження від сприйняття музики, наводить приклади музичних явищ із власного досвіду; – самостійно виконує навчальні завдання, володіє алгоритмами різних форм роботи, демонструє креативність під час виконання завдань, об'єктивно оцінює результати своєї навчальної діяльності; – вільно володіє музично-теоретичними знаннями, оперує спеціальною музичною термінологією, вправно застосовує їх у практичній (голосом, на фортепіано, графічно) та власній творчій діяльності; – впевнено, самостійно, точно і виразно відтворює інтонаційні, конструктивні та художні музичні зразки сольо, ансамблево, гуртом; – визначає на слух та в нотному тексті елементи музичної мови, аналізує структуру мелодії, будову музичної форми (без помилок та з незначною їх кількістю); – відтворює усно та письмово різні види диктанту (без помилок або із незначною кількістю помилок); – швидко і точно транспонує музичні зразки; – оригінально моделює музичний матеріал, долучає частину мелодії, інший голос до неї, супровід до мелодії та навпаки, виявляючи власний композиційний хист, вільно володіє різними способами імпровізації.

ОРІЄНТОВНИЙ ПРИКЛАД ТЕСТУ

1. Для запису звуків малої і великої октав використовують:
 - a) Басовий ключ
 - b) Альтовий ключ
 - c) Скрипковий ключ
2. Головні ступені ладу:
 - a) I – IV – V
 - b) VI – I – III
 - c) I – III – V
3. До простих розмірів належать:
 - a) 2_4 4_4 3_4
 - b) 2_4 3_8 6_8
 - c) 2_4 2_2 3_8
4. До характерних інтервалів належать:
 - a) зб.4 – зм.5 – в.3 – м.6
 - b) зб.2 – зм.7 – зб.5 – зм.4
 - c) зб.5 – зм.7 – зб.4 – зм.6
5. З'єднати лініями акорд та його інтервальний склад:
 - a) в.⁶₄
 - b) м.₆
 - c) зм.⁵₃
 - a) в.3 – ч.4
 - b) м.3 – м.3
 - c) ч.4 – в.3
6. Обернення D₇, що розв'язується в розгорнений T⁵₃:
 - a) D⁴₃
 - b) D⁶₅
 - c) D⁶₄
7. Вказати правильну послідовність звуків «соль-сі-бемоль-фа-дієз-ля» у літерній нотації:
 - a) A – fis – ges – c
 - b) g – b – fis – a
 - c) b – fes – h – cis
8. Тональності з трьома знаками при ключі:
 - a) C-dur, g-moll, B-dur, a-moll
 - b) A-dur, fis-moll, Es-dur, c-moll
 - c) E-dur, cis-moll, As-dur, f-moll
9. Перенесення акценту сильної долі на слабку долю попереднього такту відбувається у:
 - a) Внутрішньо дольовій
 - b) Міжтактовій синкопі
 - c) Внутрішньо тактовій синкопі

10. Вказати правильну тонову величину інтервальної послідовності: ч.8 – зб.4 – м 6:

- a) 6 т – 3 т – 4 т b) 12 п – 2 т – 3,5 т c) 1т – 11 п – 4 т

11. Вид тризвуку, що будується на третьому ступені гармонічного мінору і розв'язується в t₆:

- a) м.⁵₃ b) зб.⁵₃ c) зм.⁵₃

12. Повторення мелодичної лінії від іншого звуку це:

- a) синкопа b) секвенція c) субдомінанта

13. Вибрати енгармонічно рівні: звук, інтервал, тональність до «е», «с-dis», H-dur:

- a) fes, c-es, Ces-dur b) deses, h-fes, A-dur c) disis, deses-feses, h-moll

14. Який ступінь не підвищується у висхідній хроматичній мажорній гамі:

- a) II b) I c) VI

15. Обрати відповідне українському «помірно» визначення темпу:

- a) Andante b) Moderato c) Allegretto

16. Зробити енгармонічну заміну інтервалу «а-cis», перетворивши його на характерний інтервал та визначити тональності, в яких він зустрічається:

- a) F-dur, f-moll b) B-dur, b-moll c) F-dur, b-moll

17. Вказати тональності, в яких зустрічається акорд «е-g-b-d»:

- a) D-dur, d-moll, F-dur b) F-dur, f-moll, d-moll c) B-dur, d-moll, D-dur

18. Вказати способи розвитку мелодії:

a) Точний повтор	b) Неточне повторення	c) Точне повторення
Секвенція	Канон	Контраст
Перервана каденція	Контраст	Секвенція

ПРИКЛАД ТЕМАТИЧНО-ПІДСУМКОВОГО ЗАХОДУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЛЬФЕДЖІО»

УРОК-КОНЦЕРТ «СОЛЬФЕДЖІО-TUTTI»

Авторський проєкт Томич Н. Й., викладача-методиста
 Коломийської дитячої музичної школи № 1 імені А. Кос-Анатольського
<https://youtu.be/wFQhvXXitQI>

Навчальна дисципліна «Сольфеджіо» у змісті освіти мистецької школи є досить «заміфологізованим» предметом: його бояться, не хочуть вивчати, а досягнення викликає певні бар'єри в здобувачів та батьків. Саме тому перед викладачами мистецьких шкіл виникає потреба розширювати форми роботи, у тому числі й публічні, які не зовсім притаманні «Сольфеджіо». Їх можна активно впроваджувати в освітній процес. Серед арсеналу педагогічних засобів особливої уваги заслуговує така форма проведення уроку як урок-концерт, що має невичерпний освітньо-виховний потенціал для вивчення саме теоретично-музичного курсу «Сольфеджіо». Така форма дозволяє публічно продемонструвати набуті під час вивчення дисципліни знання та навички, продемонструвати комплексний зв'язок сольфеджіо з такими освітніми компонентами як музична література, музичний інструмент (фах), ансамбль, хор, розвинути в учнях такі важливі і необхідні для їх життя компетентності як ерудованість, самовираження (створення мистецьких образів засобами музики, продукування креативних ідей у процесі підготовки до уроку-концерту), уміння вчитися впродовж життя (пошук шляхів власного творчого розвитку та самореалізації), ініціативність і підприємливість (вміння працювати в команді, реалізувати власні творчі ідеї, презентувати музичні проєкти, проявляти ініціативу щодо участі в музичних мистецьких продуктах).

Можливість донести вагомість вивчення «Сольфеджіо» і його незаперечну цінність у становленні музиканта шляхом організації такого заняття створює ситуацію успіху для учнів – учасників заходу, сприяє зацікавленню батьків, дозволяє в доступній формі практичного музикування донести основи навчальної дисципліни. Цей захід може бути частиною освітнього процесу, адже за видом заняття є уроком використання знань, умінь і навичок. Проте, його форма передбачає розширення часових меж, а підготовка до проведення включає такі важливі структурні елементи уроку як коригування знань, умінь, навичок; мотивацію до освітньої діяльності; опанування різними алгоритмами дій. Також захід включає виконання учнями завдань під контролем викладача, а підсумковий етап узагальнення й систематизації результатів роботи пов'язаний з створенням ситуації успіху для всіх учнів, що дозволяє мотивувати їх до подальшого та відповідального навчання.

Тема: *Сольфеджіо-tutti*

Вид уроку: використання знань, умінь і навичок, **тип:** урок-концерт з практичним музикуванням.

Мета: *методична* – впровадження публічних форм занять із «Сольфеджіо»; *виховна* – формування творчої, працелюбної особистості, розвитку її духовної культури, індивідуальних здібностей і забезпечення умов їх реалізації; *навчальна* – формування вмінь використання знань для публічно-концертної діяльності; *розвиваюча* – формування загально-навчальних вмінь та навичок планування, самоконтролю, публічного виконавства, сценічної поведінки, сприяння розвитку волі, пам'яті, уяви, мистецького мислення, мови, самостійності, артистизму, емоційного інтелекту учнів через створення ситуації естетичних переживань, зацікавленості учнів у навчанні через доведення важливості матеріалу, що

вивчається на навчальній дисципліні «Сольфеджіо».

Міжпредметні зв'язки: музична література, спеціальність, хоровий спів, сольний спів, музичний фольклор, ансамбль.

Форма діяльності: лекція-концерт з вступним словом та короткими анотаціями; концертні номери двох типів: групове сольфеджування та художнє виконання музичного зразка.

Дидактичні методи: колективне музикування, сольфеджування, акапельний спів, спів з інструментальним супроводом, сольний спів, ансамблевий спів.

Обладнання: музичні інструменти, мультимедійна дошка, проєктор, персональний комп'ютер, колонки, ілюстрації («Знаменна безлінійна нотація», «Гвідо Д'Арецо», «Гімн до Святого Іоанна», «рука Гвідо»).

Хід уроку:

Ведучий: У різних народів, у різних країнах і на різних мовах про музику говорять як про велику таємницю, що має силу впливу на людину. А мова ж музики зрозуміла всім народам без перекладу. Та щоб оволодіти нею необхідні зусилля та навички. І саме навчальні дисципліни «Сольфеджіо» та «Музична грамота та практичне музикування» допомагають оволодіти цією музичною мовою, безпосередньо торкнутися тих кольорових барв звукової палітри і, навіть, відчутти їх дотик на собі. Згадуючи своє перше знайомство з нотною партитурою, мабуть, кожен відчув себе незнайком, побачивши невідомі позначки. Та крок за кроком ця таємнича царина загадкових криптограм почала розкриватися.

Сольфеджіо-tutti – так називається наш концерт. Сольфеджіо – це навчальна дисципліна, що розвиває вміння чути й слухати музику, розвиває музичний слух, відчуття ритму, пам'ять. Та найважливіше – включає спів по нотах, слуховий аналіз. Найскладнішим елементом роботи, звичайно, є диктант – це запис невідомої мелодії на слух.

Термін **tutti** означає «всі разом». Отож, ціль нашого заходу – показати одну з форм роботи на уроці сольфеджіо, а саме сольфеджування. Кожна група, яка бере участь у сьогоднішній презентації, проінтонує мелодію, пісню, уривок з твору відомих композиторів, а після того – проспівас її словами.

Нотна грамота, ритмічні, інтонаційні вправи, розвиток музичного слуху, пам'яті та, звичайно, жива імпровізація, є рушієм прогресу в мистецтві. Та особливо цікаво, якщо це все поєднується з народною піснею, як зробили це наші наймолодші учасники.

№ 1. Українська народна пісня «По дорозі жук, жук».

Ведучий: Відомий вчений, філософ, музикант, математик (VI ст. до н. е.) Піфагор створив не тільки теорему Піфагора, а й сказав своє не менш вагоме слово в музиці. Він створив теорію, згідно якої музика може керувати душею людини, пробуджувати добро чи зло. Одного разу, проходячи повз кузню, Піфагор випадково почув як удари молотів створюють цілком певне співзвуччя, і після цього зайнявся експериментами, намагаючись знайти співвідношення між висотою тону і числами. Він сформував акустичні закони музики, тобто співвідношення звуків по висоті, що сьогодні ми називаємо інтервалами. Багато часу інтервалам приділяємо і на уроках сольфеджіо. Двоголосний спів – це звучання інтервалів.

№ 2. Веснянка «Вийди, вийди, Іванку».

Ведучий: У Київській Русі також існувала власна система запису музики, яка носить назву невменний – безлінійний нотний запис.

Невми – це умовні позначки нот, що передають напрямок руху мелодії, але не фіксують ритму. Таке невменне письмо існувало до XVI ст. Щоб співати по невмах потрібна була тривала підготовка. Тому співців виховували з раннього дитинства в монастирях і храмах. Невми могли позначати як один звук, так і кілька, не мали точної звуковисотності, а також не відображали ритму. Тобто мало що говорили співакові про

мелодію. Такий невменний запис музики був поширений у Середньовічній Європі, при чому в кожній місцевості використовували власний різновид невм. По-своєму також записували музику в стародавніх азійських культурах, у Візантії, на Русі (для запису знаменного співу) та у Вірменії (хази). Хто ж придумав ноти та лінійки? Усім буде цікаво дізнатися це, а особливо наступним виконавцям.

№ 3. В. Соломіна. «До, ре, мі, фа, соль, ля, сі, знаєм нотки ми усі».

Ведучий: Чернець Гвідо Аретинський, який жив в італійському місті Ареццо на межі X – XI ст., був звичайним вчителем співу. Але саме він здійснив «революцію в музиці» – винайшов ноти і заклав основу музичної грамоти. За це його прозвали *inventor musicae* – «винахідник музики» – та поставили на один щабель з Орфеєм і Піфагором. Гвідо з Ареццо (995–1050) зробив переворот в системі запису музичних звуків: ввів нотний стан з 4 лінійок з літерними позначеннями тонів. Тому невми стали розміщувати на цих 4 лінійках і між ними. Гвідо вирішив запровадити уніфіковану систему позначення звуків, щоб співак міг вивчати мелодію не за 10 годин, а за 2, або й скоріш, без вчителя.

Звичайно, у цій справі Гвідо був не першим. Власна нотація існувала в древніх греків, які позначали звуки літерами алфавіту. Латинську літерну нотацію приписують Боецію, який жив у V–VI ст. Гвідо взяв літери Боеція за основу, але прив'язав їх до висоти звуку. Для початку він «посадив» невми на лінійки – прообраз сучасного нотного стану. Дві лінії були звуковисотними орієнтирами – F та C. Одну малювали червоним кольором, іншу – жовтим. Згодом замість кольору почали використовувати ключі-літери – скрипковий, басовий тощо. Ноти малювали заштрихованими квадратиками, на 4 лінійках. Спочатку було 6 нот. Шести нот Гвідо цілком вистачало. Сьому не вводили, щоб не створювати тритон, відомий як *diabolus in musica* – «диявол у музиці». Цю шестиступеневу систему пізніше назвуть гексахордом.

Сьома нота з'явиться значно пізніше. Її назвуть **si** – з перших літер слів **S**ancte **I**oannes.

Назви нот Гвідо використовував разом із латинськими літерами. Лад починався з ля, тому саме ля позначалася першою літерою алфавіту – **a**. Далі йшли **b-c-d-e-f-g** і знову **a**, яку пізніше замінили на VII ступінь – **h**. Під впливом авторитету Гвідо латинська літерна нотація поширилася всією Європою. Вона використовується і до сьогодні.

Досить цікаве походження назв нот, запропоноване Гвідо Аретинським – це перші склади рядків гімну до Святого Йоана, співаків, із проханням захистити їх від раптової хрипоти.

1. *Do – Dominus – Господь;*
2. *Re – rerum – Матерія;*
3. *Mi – miraculum – Чудо;*
4. *Fa – familias planetarium – Сім'я планет, тобто сонячна система;*
5. *Sol – solis – Сонце;*
6. *La – lactea via – Чумацький шлях;*
7. *Si – siderae – Небеса.*

Нововведення Гвідо почали працювати ще за його життя. Знаменитою стала Гвідова рука, на кожному суглобі якої умовно розташовувався звук. Керуючи своїми співаками, монах-музикант згинав і розгинав пальці, вказуючи на ту чи іншу ноту. Ця вокальна вправа в читанні нот без тексту використовується і зараз – співати ноти за допомогою руки Гвідо вчать сучасних дітей в музичних школах.

Ось так 7 нот увійшло в наше музичне життя. Цифра 7 досить символічна та багатозначна: 7 днів тижня, 7 кольорів веселки, а ще 7 гномів, які співають про 7 нот.

№ 4. А. Житкевич. «Семеро гномів».

Ведучий: Сольфеджіо – це цікавий урок, який наче машина часу може переносити в різні часи, епохи, країни, стилі, сольфеджуючи різноманітні мелодії, навіть джаз-стилю музики ХХ століття, створеного афроамериканцями. Ця музика різноманітна, для неї характерні свобода, імпровізація, чіткі ритми зі зсувом на слабку долю, тобто синкопою. Під час гри музиканти складають музику буквально під час виконання. Це мистецтво – джаз!

№ 5. І. Хрісаніді. «Дитячий джаз».

Ведучий: Ця пісня – танець 1950-х років швейцарського акордеоніста і виконавця на губній гармоніці Вернера Томаса, перекладена різними мовами, відома в цілому світі, під неї танцюють та веселяться діти й дорослі. А на нашій концертній презентації учні 2 класу просольфеджують цю мелодію.

№ 6. Т. Вернер. «Танець маленьких каченят».

Ведучий: Л. ван Бетховен народився в родині музикантів, тож музичні здібності передалися, як кажуть «з молоком матері». Та все ж гра на різних інструментах, кількогодинні заняття надавали щораз вищого кшталту таланту митця. Бетховен написав 9 симфоній. І саме симфонія № 9 є підсумком всієї творчості композитора. У ній вперше до складу оркестру введено хор! І в IV частині звучить «Ода до Радості» на слова Ф. Шіллера. Сьогодні ця мелодія є гімном Європейського Союзу. Та чи міг собі Бетховен майже 200 років тому уявити, що саме ця мелодія об'єднає усі європейські народи? Можливо й так, адже прагнення і бачення композитора були дуже далекоглядними.

№ 7. Л. ван Бетховен. «Ода до Радості».

Ведучий: Українська народна пісня – велика духовна цінність нашого народу: це культура, історія, побут. Це джерело натхнення для сучасної творчості. А якщо врахувати, що наш народ створив найбільшу кількість пісень – понад 20 тисяч, то ми й справді повинні пишатися цим надбанням українського фольклору. Часто на уроках сольфеджіо ми сольфеджуємо саме народні пісні. Адже це не тільки пізнавально, а й легко, мелодії запам'ятовуються, вони для нас рідні як наша українська земля.

№ 8. Українська народна пісня «Вербова дощечка».

Ведучий: Канон – це поліфонічна форма, в якій всі голоси виконують мелодію ведучого голосу, вступаючи по черзі. Робота над розвитком поліфонічного слуху в молодших класах досить не проста. Та наявність багатого народнопісенного матеріалу з поліфонічним складом сприяє цьому. Адже гуртовий спів був дуже поширений в Україні, з нього бере початок багатоголосна пісня.

№ 9. Канон на тему української народної пісні.

Ведучий: Феноменальне, ні з чим незрівнянне музичне обдарування В. А. Моцарта стало предметом численних розповідей. Уже в 3 роки він починає імпровізувати, вслухається у звуки, будує акорди, підбирає почуту мелодію. А в 4 роки, мокаючи перо разом з крихітними пальчиками в чорнильницю, пише перший концерт для клавесину. В 11 років – створює першу оперу. Його називали вундеркіндом, чудо-дитиною, аплодували та захоплювалися. Його музика світла, життєрадісна та наспівна.

№ 10. В. А. Моцарт. «Маленька нічна серенада».

Ведучий: Вокаліз – це вправа для голосу без тексту. Вокаліз виконують на будь-який голосний склад або сольфеджуючи нотами. Зазвичай, він призначений для розвитку вокальної, співацької техніки. Деякі композитори писали вокалізи як самостійні твори. Наприклад, Р. Глієр. На уроках сольфеджіо ми також використовуємо цей жанр, співаючи нотами.

№ 11. Ф. Абт. Вокаліз До мажор.

Ведучий: Саме в такий весняний час, після тривалого великого посту починалися молодіжні забави. На Великдень, після сніданку

свяченим, молодь на майдані коло церкви починала водити гаївки, гагілки, веснянки. Ці грайливі пісні оживляли все навколо. У них звучить радість приходу весни, Воскресіння Христове. Обробку однієї з таких веснянок зробив Станісла Людкевич – композитор, який безпосередньо причетний до нашої школи, адже саме за його ініціативи та сприяння в Коломиї було створено філію Вищого музичного інституту ім. Миколи Лисенка, на базі якої згодом була заснована і наша музична школа.

№ 12. С. Людкевич. Обробка української народної пісні «Гагілка».

Ведучий: Микола Леонтович, автор славнозвісного «Щедрика», тривалий час працював сільським вчителем музики і співу, дуже багато зусиль та праці прикладав для того, щоб його учні оволоділи музичною грамотою, навчилися сольфеджувати та грати на музичних інструментах. Він є автором спеціального підручника з сольфеджіо та співу «Практичний курс навчання співу». Обробки дитячих народних пісень М. Леонтовича призначені саме для розвитку гармонічного слуху. Вони наспівні, мелодійні.

№ 13. М. Леонтович. Обробка української народної пісні «Пливе човен».

Ведучий: Пісенна спадщина українського народу пересипана піснями різних етнічних груп – лемків, волинян, гуцулів, бойків. Лемківські пісні – дуже давні, архаїчні, у них звучить гімн людині і природі. Їхня мелодійність та лірика захоплюють і сучасних виконавців та аранжувальників.

№ 14. Лемківська народна пісня «Червона рожка».

Ведучий: Літній цикл народних пісень розпочинався святом Івана Купала – це день літнього сонцестояння. Наші предки вірили, що в цей день все має чарівну силу: зілля, вода, роса, вірили, що зацвітає папороть, що пробуджуються русалки, мавки. А ще плели деревце Купало, дівчата прикрашали його вінками та стрічками, а наприкінці свята кидали в річку та спускали віночки на воду як вибір пари для подружжя.

№ 15. А. Авдієвський. Обробка українська народна пісні «Ой на Івана, та й на Купала».

Ведучий: Американська співачка українського походження Квітка Цісик народилася і все життя прожила в США. Її голосом захоплювався весь американський шоу-бізнес. Голос Квітки мав особливий, унікальний тембр. Дивовижно, що співачка, яка виросла в Америці, володіла технікою співу, поширеною в карпатських селах – «білим голосом». Батько Квітки Цісик, Володимир, уродженець села Ліски коломийського району, навчався гри на скрипці в нашій школі.

№ 16. І. Шамо. «Місто спить» з репертуару Квітки Цісик.

Ведучий: У березні, коли починають танути сніги, дівчата збиралися групками і починали співати пісні-заклички: закликали весну, просили теплого, щедрого літа. Заклички належать до найдавніших пісень. Їх архаїка завжди приваблювала композиторів та надихала. Тому зараз ми маємо таку різнобарвну палітру обробок, аранжувань, сучасних версій народних пісень. Ось як ця наступна обробка.

№ 17. А. Авдієвський. Обробка української народної пісні «Іди, іди, дощику».

Ведучий: «Створюючи цю пісню – як згадує автор пісні, – я найперше думав про свою маму, перед подвигом якої стою на колінах. Ці квіти, чорнобривці вона любила понад усі. Ними був натиканий весь наш город. Мелодія ж повна любові одразу полюбилася слухачам та стала народною». Цими днями ми святкували Свято Матері, якій дякуємо за дар життя, за любов, терпіння, ласку. Користуючись нагодою, дякуємо кожній матері, присутній у цьому залі. І нехай наступна мелодія потішить ваше серденько.

№ 18. В. Верменич. «Чорнобривці».

Ведучий: Наш концерт завершено. Дякуємо за увагу!